

Pohjois-Savon liitto

Kaavaselostus

Luonnos MKH 22.11.2021, 53 §
Ehdotus MKH xx.xx.xxxx, xx §
Hyväksytty maakuntavaltuustossa xx.xx.xxxx, xx§
Voimaantulo MKH xx.xx.xxxx, xx§

Viranomaisvaiheen kaavaehdotus
Maakuntahallitus 28.3.2023, 40§

POHJOIS-SAVON LIITON JULKAISU A:89
KUOPIO 202X
POHJOIS-SAVON LIITTO
SEPÄNKATU 1, 70100 KUOPIO
P. 044 7142 622
E-MAIL: KIRJAAMO@POHJOIS-SAVO.FI

ISBN 978-952-7171-57-8
ISBN 978-952-7171-58-5 (PDF)
ISSN 1797-4402

Kuvat lisätään ja taitto tehdään ennen kaavaehdotuksen nähtävilläpitoa

Kansikuva: Patrick Hublin

Julkaisun valokuvat (ellei muuta mainita): Patrick Hublin

POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVA 2040

2. vaihe

Kaavaselostus

ESIPUHE.....	7
1. TIIVISTELMÄ	8
2. KAAVAN LÄHTÖKOHDAT JA MAAKUNNAN ALUEELLINEN KEHITYS	10
2.1 POHJOIS-SAVON ALUERAKENNE	10
2.2 VÄESTÖ JA TYÖPAIKAT	10
2.2.1 Väestö Pohjois-Savossa.....	10
2.2.2 Työpaikat (päivitetään ennen nähtävilläoloa).....	12
2.2.3 Palveluverkosto.....	13
2.3 ASUMINEN.....	14
2.4 LIIKENNEJÄRJESTELMÄ	15
2.4.1 Tieverkosto.....	15
2.4.2 Rataverkosto.....	17
2.4.3 Lentoliikenne ja ilmailu	18
2.4.4 Vesiliikenne	19
2.4.5 Uitto.....	19
2.5 ELINKEINOT JA TKI-TOIMINTA	20
2.5.1 Teollisuus	20
2.5.2 Maa- ja metsätalous, kasvin viljely ja kalatalous	21
2.5.3 Matkailu.....	22
2.6 YMPÄRISTÖN TILA JA MAAKUNNAN LUONNON MONIMUOTOISUUS	23
2.6.1 Pohjois-Savon kasvihuonekaasupäästöt, energia ja kiertotalous.....	26
3. SUUNNITTELUTILANNE JA MAANKÄYTÖN LAINSÄÄDÄNTÖ.....	29
3.1 MAANKÄYTTÖ- JA RAKENUSLAKI	29
3.2 MAANKÄYTTÖ- JA RAKENUSLAIN UUDISTUS, KAAVOITUS- JA RAKENTAMISLAKI.....	30
3.3 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET	30
3.4 VALTAKUNNALLISET ALUEIDEN KEHITTÄMISTAVOITTEET	31
4. MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET	33
4.1 MAAKUNTAKAAVAN YLEISET TAVOITTEET	33
4.2 VÄESTÖ- JA TYÖPAIKKATAVOITE 2040.....	34
4.3 MAAKUNTAKAAVAN KYTKEYTYMINEN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITTELUUN	35
4.4 SEUDULLISUUDEN MÄÄRITTELEMINEN	36
4.5 KAAVA-ALUE	37
4.6 JOROISTEN KUNNAN LIITTYMISEN ERITYISKYSYMYKSET JA TAVOITTEET	37
5. KAAVARATKAISU, MERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET	39
5.1 KOKO MAAKUNTAKAAVA-ALUETTA KOSKEVAT SUUNNITTELMÄMÄÄRÄYKSET	39
5.2 KEHITTÄMISPERIAATTEET JA ALUERAKENNE.....	42
5.2.1 Kehittämisperiaatteet.....	42
5.2.2 Asumisen sijoittuminen.....	52
5.2.3 Työpaikat ja elinkeinot.....	60
5.2.4 Matkailupalvelut ja virkistyskalastus.....	62
5.3 LIIKENNEJÄRJESTELMÄ	64
5.3.1 Tieverkosto.....	66
5.3.2 Rataverkosto.....	68
5.3.3 Vesiväylät, satamat, uiton toimipaikat.....	71
5.3.4 Lentoliikenne, harrasteilmailu	73
5.4 LUONNON MONIMUOTOISUUS, LUONNONSUOJELU JA LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ	77

5.4.1	<i>Luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu</i>	80
5.4.2	<i>Luonnon virkistyskäyttö</i>	90
5.5	LUONNONVARAT	96
5.5.1	<i>Pohja- ja pintavedet</i>	97
5.5.2	<i>Maa- ja kallioperän luonnonvarat</i>	97
5.6	KULTTUURIYMPÄRISTÖ	104
5.6.1	<i>Maisema-alueet</i>	105
5.6.2	<i>Rakennettu kulttuuriympäristö</i>	108
5.6.3	<i>Arkeologinen kulttuuriperintö</i>	112
5.7	ENERGIANTUOTANTO, YHDYSKUNTATEKNIikka JA TEKNINEN HUOLTO	114
5.7.1	<i>Energiantuotanto</i>	116
5.7.2	<i>Yhdyskuntatekniikka ja tekninen huolto</i>	121
5.8	JOROISTEN MAAKUNTAKAAVAMERKINTÖJEN TARKISTAMINEN	125
5.8.1	<i>Kehittämisperiaatemerkinntät</i>	126
5.8.2	<i>Koko maakuntaa koskevat yleismääräykset</i>	126
5.8.3	<i>Keskustatoimintojen alakeskus</i>	127
5.8.4	<i>Sotilasilmailun tilapäisten lentopaikkojen suojavyöhykkeet</i>	127
5.8.5	<i>Sähkönsiirtolinjat</i>	128
5.8.6	<i>Metsätalousalue, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta</i>	128
5.8.7	<i>Kulttuuriympäristö</i>	128
5.9	POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVAN 2040, 1. VAIHEEN MUUTTUVAT KAAVAMERKINNÄT	130
5.9.1	<i>Keskustatoimintojen alue</i>	130
5.9.2	<i>Puolustusvoimien alue</i>	131
5.9.3	<i>Suojavyöhyke</i>	131
5.9.4	<i>Tavaraliikenteen terminaaleista raideliikenteen terminaaleihin</i>	132
5.10	POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVAN 2040, 1. VAIHEEN MUUT KAAVAMERKINNÄT	133
5.11	POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVAN 2040, 1. VAIHEEN KUMOUTUVAT KAAVAMERKINNÄT	135
6.	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	137
6.1	VAIKUTUSALUE	137
6.2	SELVITETTÄVÄT VAIKUTUKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN MENETELMÄT	137
6.3	MAAKUNTAKAAVALUONNOSTEN VAIKUTUKSET	138
6.4	KOKONAISVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	139
6.5	VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	142
7.	KUMOUTUVAT MAAKUNTAKAAVAT JA VOIMAAN JÄÄVÄT MERKINNÄT	144
7.1	NYKYISISTÄ MAAKUNTAKAAVOISTA VOIMAAN JÄÄVÄT KAAVAMERKINNÄT	144
8.	MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUKSET, TOTEUTUMINEN JA SEURANTA	145
8.1	MAAKUNTAKAAVAN JOUSTAMINEN	146
8.2	MAAKUNTAKAAVAN SEURANTA	146
9.	OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS	148
9.1	OSALLISET	148
9.2	OSALLISTUMISMENETTELYT JA VUOROVAIKUTUS	149
9.2.1	<i>Luonnosvaiheen vaihtoehtojen laatiminen</i>	150
9.3	VIRANOMAIS- JA SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ	150
9.4	LUONNOSVAIHEEN PALAUTE	151
9.5	EHDOTUSVAIHEEN PALAUTE	153
10.	MAAKUNTAKAAVA 2040, 2. VAIHEEN AIKATAULU JA YHTEYSTIEDOT	156

11. TAUSTA-AINEISTOT	158
12. LIITTEET	159

Esipuhe

Laadimme Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaihetta haastavassa tilanteessa. Globaalit kriisit seuraavat toisiaan ja limittyvät. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus on kokenut monet käännteet, joista viimeisin on rakentamislain irrottaminen alueidenkäyttöä ohjaavasta lakikokonaisuudesta. Myös alueidenkäyttöön liittyvää muuta lainsäädäntöä, kuten luonnonsuojelulakia, ilmastolakia ja kaivoslakia on muutettu tai ollaan muuttamassa.

Maailma on kohdannut koronapandemian ja sen jälkeen Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan seurauksena energiakriisin ja uudenlaisen maailmantilanteen, jossa esim. komponenttipula, turvallisuusuhat, uusien logististen reititysten järjestäminen ja epävarmuus ovat arkipäivää.

Ilmastonmuutos on säilynyt keskustelunaiheiden kärjessä. Nopeiden toimien välttämättömyys ilmaston lämpenemisen hidastamiseksi nähdään jo laajasti. Yhteisistä toimenpiteistä sopiminen tetaa jälleen kansainvälisen yhteistyökyvyn toimivuutta. Luontokadon pysäyttämiseksi on saatu loppuvuodesta 2022 aikaan merkittävä kansainvälinen sopimus, kun YK:n luontokokous pääsi sopuun tavoitteesta suojella 30 prosenttia maailman maa- ja meripinta-alasta vuoteen 2030 mennessä. Samaan aikaan Suomessa on havahduttu viitteisiin metsien hiilinielujen pienenemisestä ja metsien kasvun hidastumisesta.

Toimintaympäristö muuttuu myös energia-alalla. Tuulivoima, vetytalous, aurinkoenergia ja biokaasutuotanto tuovat energiakriisin keskelle toiveikkuutta. Tuulivoimaan liittyvät epäluulot heijastelivat pohjoissavolaisessa keskustelussa vielä pari vuotta sitten. Nyt tuulivoimaloiden merkitys huoltovarmuudelle, energiaomavaraisuudelle sekä kuntataloudelle nähdään aiempaa myönteisempänä.

Vaikka kriisit seuraavat toisiaan, on maakuntakaavatyössä luotava edellytyksiä parantaa Pohjois-Savon väestön hyvinvointia ja maakunnan elinvoimaa. Ratkaisuja etsimme toimivasta ja vetovoimaisesta alue- ja yhdyskuntarakenteesta, jossa asumisen, työpaikkojen ja palveluiden mosaiikki nivoutuu monimuotoiseen luonnonympäristöön, virkistävään vapaa-ajan ympäristöön sekä hyvin saavutettaviin palveluihin. Tulevaisuuden Pohjois-Savossa tulee olla mahdollisuus liikkua mahdollisimman viisaasti ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittaen.

Viime aikoina olemme saaneet vahvistusta näkemyksemme, että elinvoimainen Itä-Suomi - Pohjois-Savo sen osana - on turvallisuuden kannalta välttämättömyys. Tämä asettaa erityisiä paineita tehdä vaikuttavaa aluekehitystyötä ja nostaa alueemme imagoa.

28.3.2023 Annaelina Isola, suunnittelujohtaja

1. Tiivistelmä

Pohjois-Savon väestörakenne muuttuu paljon seuraavan 20 vuoden aikana; ennusteiden mukaan nuorten määrä vähenee ja vastaavasti yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa merkittävästi, jopa kaksinkertaistuu maakunnan ydinalueilla. Energiantuotanto on murroksessa. Liikkuminen sähköistyy. Ilmastomuutoksen vaikutukset voimistuvat ja luontokato tulee pysäyttää.

Kehittämisperiaatteet

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa luodaan tiivis yhteys maakuntaohjelmaan ja maakuntasuunnitelmaan. Kehittämisen kärkialat tuodaan esille mm. kehittämisperiaatemerkinnöissä, jotka liittyvät niin taajamien kehittämiseen, maatalouteen, liikenteeseen, matkailuun kuin luonnon monimuotoisuuteen.

Aluerakenne

Pohjois-Savon maakunnan aluerakenne on pyritty kuvaamaan selkeästi siten, että kaavakartalla osoitetaan ainoastaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät asumisen, työpaikkojen, teollisuuden ja mm. matkailulinkeihin liittyvät keskittymät.

Aluerakennetta täydentävät muissa teemakokonaisuuksissa esitetyt liikenneyhteydet, teknisen huollon, energiantuotannon ja energian siirron verkostot sekä luonnonympäristö.

Voimassa olevan Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheen seudullisesti merkittävän kaupan verkosto täydentää myös aluerakenteen kokonaisuutta.

Liikennejärjestelmä

Liikennejärjestelmässä osoitetaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä tie-, rautatie- ja vesiliikenteen verkosto. Satamat, lentoasemat ja -paikat, puuterminaalit sekä Itä-Suomen yhdistettyjen kuljetusten logistiikkakeskus osoitetaan myös. Merkinnöissä korostuu huoltovarmuus ja kansallispuistojen saavutettavuus.

Luonnon monimuotoisuus, luonnonsuojelu ja virkistyskäyttö

Luonnonarvoja tuodaan esille uusina kehittämisperiaatemerkintöinä, jotka tavoittelevat luonnon monimuotoisuuden ja merkittävien luontoalueiden kytkeytyvyyden parantumista sekä metsäisten alueiden pirstomisen estämistä. Laajat metsäpeitteiset alueet ovat maakuntakaavassa uusi alueen ominaisuutta kuvaava merkintä. Uusina luonnonsuojelualueina esitetään kokonaisuutta valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankituista alueista sekä soidensuojeluohjelman täydennysohjelman yksityismaille sijoittuvista alueista.

Virkistyskäyttöön varatuista alueista osoitetaan enää maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät. Suuri osa jo yleiskaavoissa ratkaistuista virkistysalueista jätetään pois maakuntakaavasta. Ulkoilureittien, melontareittien ja moottorikelkkareittien maakunnalliset tai ylimaakunnalliset verkostot osoitetaan.

Luonnonvarat

Luonnonvaroista Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetaan pohjavesialueet, mineraalipotentialiset alueet sekä maa-ainestenottoon varattuja alueita.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöön kuuluvat maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät maisemat, rakennetun ympäristön kohteet, perinnebiotoopit sekä arkeologiset kohteet. Uutena kokonaisuutena osoitetaan modernin aikakauden rakennettua ympäristöä niin kohteina kuin kaupunkikuvallisesti merkittävänä aluerajauksina. Arkeologisen kulttuuriperinnön ja perinnebiotooppien osalta maakuntakaavaa on päivitetty merkittävällä määrällä Museoviraston ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen ajantasaisia aineistoja.

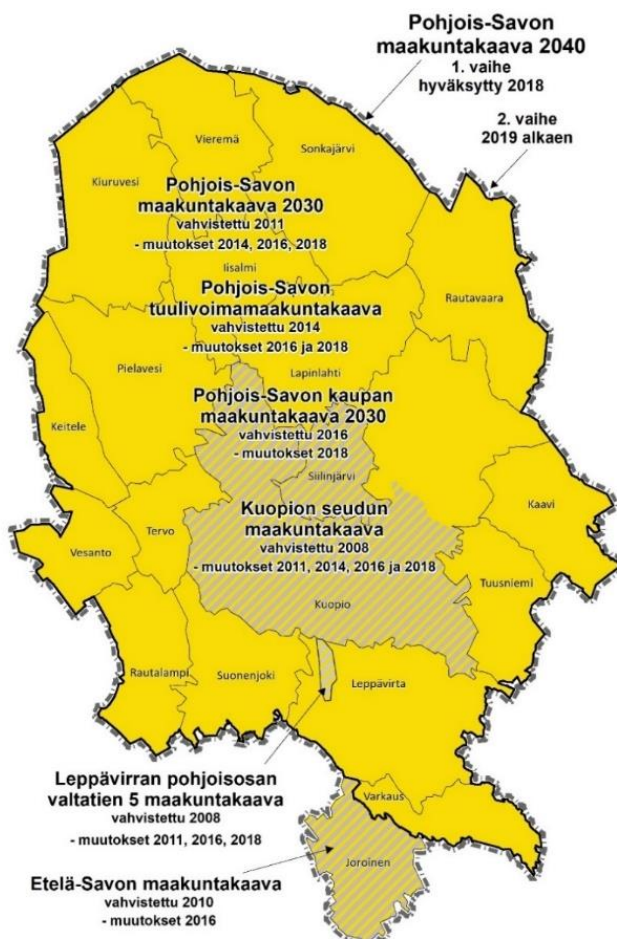
Energiantuotanto, yhdyskuntatekniikka ja tekninen huolto

Energiantuotannosta merkittävin päivitetty kokonaisuus on tuulivoimapotentiaalien alueiden uudelleenarviointi. Seudullisesti merkittävän tuulipuiston raja on seitsemän voimalaa. Maakunnan tuulivoimapotentiaalın arvioitu tuotantomäärä ylttäisi 5000-9000 GWh/vuosi, mikäli kaikki maakuntakaavassa osoitetut alueet toteutuisivat- Tuulivoimarakentaminen on kuitenkin epävarmaa maakunnan itäosassa tutkavaikutusten vuoksi.

Yhdyskuntatekniikan ja teknisenhuollon verkostona osoitettavaa kokonaisuutta on karsittu merkitykseltään maakunnallisiin tai valtakunnallisiin. Merkittävimpinä kiertotalousalueina osoitetaan Iisalmen Peltomäen, Kuopion Heinälamminrinteen ja Leppävirran Riikinnevan alueita.

Joroisten kuntaa koskevat muutokset

Joroisten kuntaa koskevat Etelä-Savon maakuntakaavojen merkinnät tuodaan Pohjois-Savon maakuntakaavaan pääasiassa nykyisellään. Muutos on pääosin tekninen, mutta tarvittavilta osin merkintöjä on myös uudelleentarkasteltu.

Kuva 1. Maakuntakaavoituksen nykytilanne Pohjois-Savossa.

2. Kaavan lähtökohdat ja maakunnan alueellinen kehitys

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 laaditaan kahdessa vaiheessa, joista 1. vaihe on hyväksytty 19.11.2018 maakuntavaltuustossa ja saanut lainvoiman 1.2.2019.

Osallisilla on keskeinen rooli kaavaprosessissa. Kaavan sisällön kannalta on tärkeää, että eri osapuolten näkemykset ovat tiedossa jo suunnittelun alkuvaiheista lähtien, jotta näkemyksiä voidaan suunnittelun kuluessa sovittaa yhteen. Maakuntakaavaratkaisun lisäksi itse kaavaprosessilla on merkittävä rooli yhteisen tahtotilan muodostamisessa.

2.1 Pohjois-Savon aluerakenne

Maakuntakaavan aluerakenteella tarkoitetaan keskuksia, alueita ja väyliä, joilla on valtakunnallista tai maakunnallista merkitystä ympäristöön tai liikennejärjestelmään. Aluerakenne muodostuu asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajanalueiden sekä liikenneväylien muodostamasta kokonaisuudesta. Maankäytön suunnittelulla luodaan edellytykset elinkeinojen kehittämiseksi sekä hyvälle ja elinvoimaiselle asuin- ja elinympäristölle.

Pohjois-Savon aluerakenteen nykytilannetta sekä edeltävien kahden vuosikymmenen aikana tapahtunutta kehitystä on selvitetty valmisteluvaiheessa tehdyn aluerakenneselvityksen avulla ([linkki](#)). Pohjois-Savon aluerakenteen selkäranka on pohjois-eteläsuuntainen *viitosvyöhyke*, jolla tarkoitetaan vt5:n ja Savonradan muodostamaa liikenteellistä kokonaisuutta. Sen varteen sijoittuu valtaosa maakunnan asukkaista maakunnan suurimmissa kaupungeissa ja kunnissa. Samoin elinkeinoelämän keskittymät sijoittuvat pääosin viitosvyöhykkeen tuntumaan, vaikka merkittävää teollisuutta on myös eri puolilla, maakunnan reuna-alueillakin. Vt9 risteää viitostien kanssa ja liittyy Pohjois-Savon lännessä Keski-Suomeen ja Idässä Pohjois-Karjalaan.

2.2 Väestö ja työpaikat

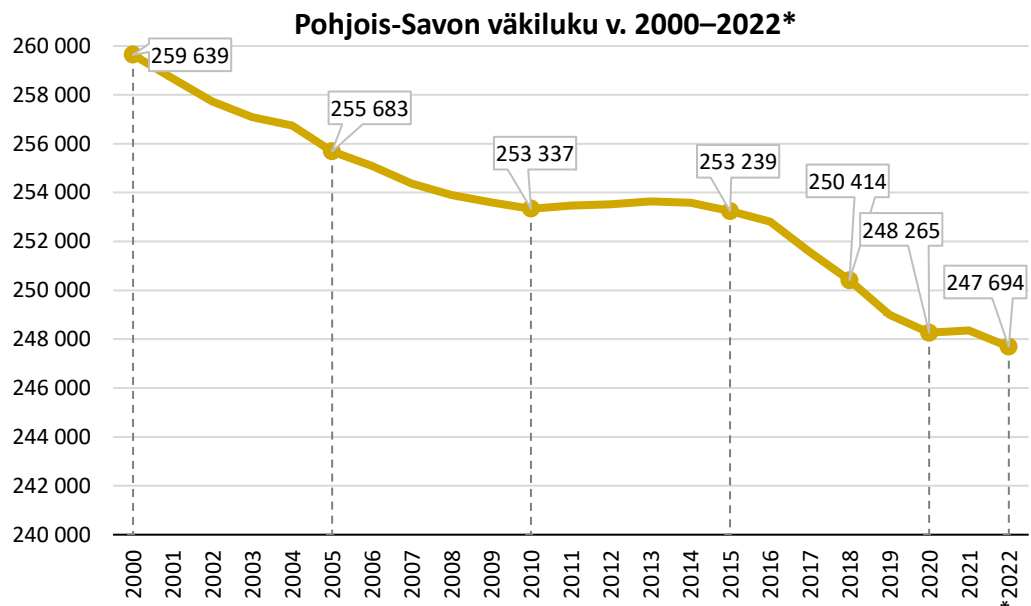
2.2.1 Väestö Pohjois-Savossa

Ennakkotietojen mukaan Pohjois-Savossa oli vuoden 2022 lopussa 247 694 asukasta. Väki väheni vuoden takaisesta 669 asukkaalla. Maakunnan väkiluvun jyrkkä lasku alkoi taittua koronapandemian puhjettua vuonna 2020, ja vuonna 2021 väkiluku kääntyi hienoiseen kasvuun. Vuosina 2017–2019 väkiluku laski vielä 1 200–1 400 hengen vuosivauhtia. Pohjois-Savon sisällä väestönkehitys vaihtelee kuitenkin kunnittain, ja väkiluku kasvoi vuonna 2022 ainoastaan Kuopiossa (+1 047).

Pohjois-Savon väestötappion taustalla on alhainen syntyvyys ja korkea kuolleisuus. Syntyneiden määrä jäi vuonna 2022 tilastohistorian 1990–2022 alhaisimmaksi. Vastaavasti kuolleiden määrä oli saman ajanjakson korkein. Kuolleiden määrä ylitti syntyneet maakunnan kaikissa kunnissa.

Koronapandemian puhjettua maahanmuuttojen määrä on pysynyt korkealla tasolla, ja maastamuuttojen määrä on jäänyt matalaksi. Pohjois-Savon luonnollista väestönkehitystä korjasikin osittain ulkomailta saatu ennätysellinen noin 850 hengen muuttovoitto vuonna 2022.

Muista maakunnista Pohjois-Savo sai muuttovoittoa reilut 40 henkeä vuonna 2022. Tulomuuttojen määrä oli ennätyskorkealla tasolla vuonna 2021, mikä käänsi maakunnan väkiluvun kasvuun. Vuonna 2022 kuntien väliset tulomuutot ovat palanneet lähelle normaalitasoa. Myönteistä on, että kuntien väliset lähtömuutot eivät sen sijaan ole palanneet koronaa edeltäneelle tasolle, vaan Pohjois-Savon pitovoima näyttäisi koronapandemian aikana vahvistuneen. Valtaosa muuttovoitosta kohdistuu kuitenkin Kuopioon. Kokonaisnettomuutto jäi positiiviseksi Kuopion ohella vain Rautavaaralla, Tuusniemellä ja Iisalmessa vuonna 2022.

Lähde: Tilastokeskus, *2022 ennakkotieto

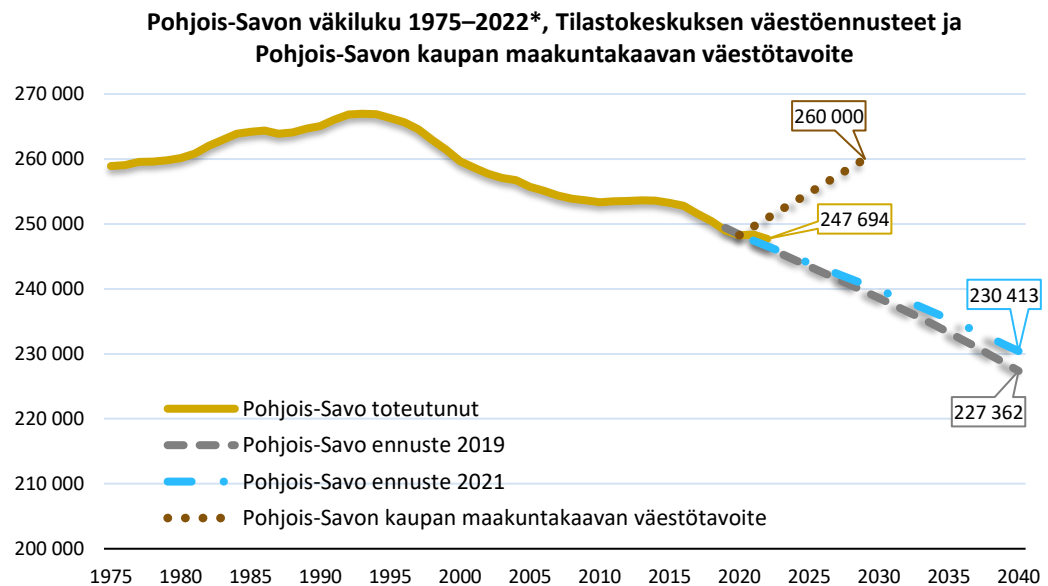
Kuva 2. Pohjois-Savon väestönkehitys on viime vuosina ollut laskeva.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa tarkistetaan maakunnan väestötavoitteet (Pohjois-Savon kaupan kaava 2030, tavoite 260 000 asukasta). Väestönkehityksessä on tapahtunut valtakunnallisesti merkittävä käänne. Syntyvyys on laskenut dramaattisesti viime vuosina. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2022 syntyneiden määrä ylitti kuolleiden määrän vain Uudellamaalla. Kuolleiden määrää kasvattaa vanheneva väestörakenne. Samaan aikaan maan sisäinen muuttoliike keskittyy Etelä-Suomen kasvukolmioon, joskin korona on ainakin väliaikaisesti heikentänyt pääkaupunkiseudun vetovoimaa.

Sidosryhmäneuvotteluissa ja mm. vuoden 2020 aikana käydyissä kuntakierros2020 -neuvotteluissa on nostettu esille tarve ottaa huomioon maakunnan mosaiikkimaisuus eli erilaiset, väestöltään vähenevät ja kasvavat, alueet sekä tuoda väestötavoitteeseen realismia. Myös maakuntakaavan tasolla on pohdittava, kuinka uusia työpaikkoja luodaan maakuntaan. Kuinka saada nuoret pysymään paikkakunnalla tai palaamaan takaisin?

Tilastokeskuksen tuoreimmassa väestöennusteessa (syksy 2021) ennustetaan Pohjois-Savon väestöksi vuoteen 2040 mennessä hieman korkeampaa, 230 413 asukasta, kuin kahden vuoden takaisessa ennusteessa ennakoitiin. Tilastokeskuksen ennusteessa oletetaan, että syntyvyys pysyisi vakiona tulevaisuudessa. Laskennallisen naisten elinaikanaan synnyttämän lasten määrän eli kokonaishedelmällisyysluvun oletetaan olevan 1,45. Ennusteessa oletetaan, että Suomi saa muuttovoittoa ulkomailta 20 000 henkilöä kuluvana vuonna ja sen jälkeen 15 000 henkilöä vuosittain. Kuolleisuuden ennustetaan jatkavan alentumistaan koko ennustekauden ajan.

Trendiennusteessa Pohjois-Savon väestömäärän ennakoidaan vähenevän noin 230 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä. Väestömäärä vähenisi 20 vuoden aikana lähes 18 000 asukkaalla. Edellisessä, vuoden 2019 Tilastokeskuksen väestöennusteessa väkimäärän ennakoitiin vähenevän vielä dramaattisemmin noin 22 000 asukkaalla.

Lähde: Tilastokeskus, Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030, *väkiluku 2022 ennakkotieto

Kuva 3. Pohjois-Savon väestönkehitys 1975–2020, kaupan maakuntakaavan 2030 väestötavoite sekä tilastokeskuksen trendiennusteet vuosilta 2019 ja 2021.

Pohjois-Savon *väestötavoite* maakuntakaavaa varten laaditaan maakuntaohjelman ja -suunnitelman yhteydessä kevätkaudella 2021. Muuttuneen kansallisen väestökehityksen ja Kuopion kasvun ennakoidun hidastumisen vuoksi maakunnan väestötavoitetta joudutaan laskemaan (ks. kappale 3.2. Väestö- ja työpaikkatavoitteet 2040). Luonnosvaiheessa väestötavoitetta tarkastellaan vielä kahden eri skenaarion kautta.

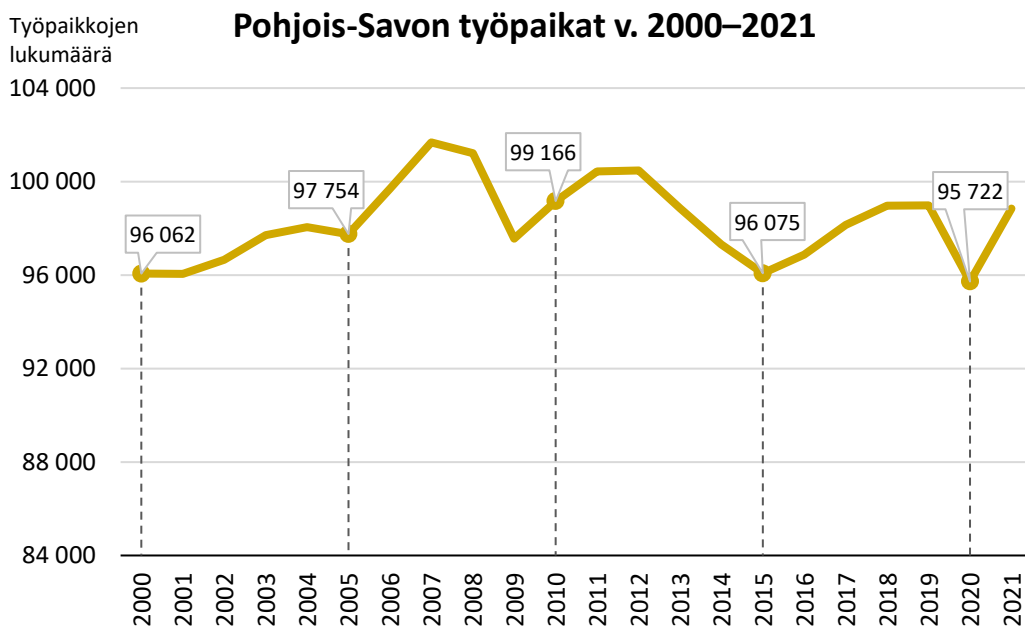
2.2.2 Työpaikat

Pohjois-Savon työpaikkamäärä on pysytellyt hieman alle 100 000:ssa 2000-luvulla. Alueen kunnista työpaikkojen määrä on vuosien 2000–2021 välillä kasvanut ainoastaan Kuopiossa (+8995 tp, +19,9 %), Siilinjärvellä (+1106 tp, +18,4 %), Vieremällä (+393 tp, +24,1 %) ja Iisalmissa (+69 tp, +0,8 %). 2000-luvun alkupuolen positiivinen työpaikkakehitys on notkahtanut 2010-luvun alkupuoliskolla ja uudelleen koronapandemian myötä.

Eniten Pohjois-Savossa on vuosien 2010–2021 välillä poistunut maatalouden ja teollisuuden työpaikkoja. Yhteensä työpaikkojen kato näillä aloilla on ollut lähes 3100 työpaikkaa. Maa- ja metsätalouden työpaikkoja on hävinnyt kaikista Pohjois-Savon kunnista.

Pohjois-Savon työpaikoista 5 % on alkutuotannon työpaikkoja, jalostuksen 22 % ja palveluiden 73 % (tiedot Tilastokeskus v. 2021). Kunnittain erot toimialajakaumassa ovat suuret. Alkutuotanto on merkittävä toimiala (yli 20 % työpaikoista) Joroisissa, Kiuruvedellä, Pielavedellä, Vesannolla, Tuusniemellä, Tervossa ja Sonkajärvellä. Jalostuksessa merkittävin toimialaosuus on Vieremällä (57 % työpaikoista) ja Keiteleellä (42 % työpaikoista). Palveluissa taas Kuopion toimialaosuus on omaa luokkaansa, yli 80 % työpaikoista. Teollisuuden viennin arvosta huomattava osa tulee keskuskaupunki Kuopion ulkopuolelta Ylä-Savosta ja Varkaudesta.

Maakunnan maa-, puutarha- ja metsäsektorin työllisyys kokonaisuutena on noin 9 000. Viidessä vuodessa laskua on ollut noin 1 000 työllistä. Maataloudessa (kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut) on arviolta noin 4 000 työpaikkaa.

Lähde: Tilastokeskus

Kuva 4. Pohjois-Savon työpaikkamäärä on vaihdellut viimeisen 20 v. aikana 96 000-102 000 välillä.

Metsäsektori työllistää noin 3 500 henkilöä, joista vajaa puolet työskentelee metsätaloudessa ja reilu puolet puunjalostuksessa.

2.2.3 Palveluverkosto

Pohjois-Savon palveluverkosta on tutkittu mm. maakuntakaavan valmisteluvaiheessa laaditussa [aluerakenneselvityksessä](#), jossa tarkasteltiin terveyspalvelujen, peruskoulujen, kaupallisten palvelujen sekä palo- ja pelastustoimen verkostoja ja saavutettavuutta.

Kuopion ja Siilinjärven alueella on tutkittu tarkemmin maaseutualueiden kouluverkostoa Suomen Ympäristökeskuksen toteuttamassa YKR-demo -hankkeessa Kuopion kaupunkiseudun tapaustutkimus (SYKE, 2020).

Pohjois-Savossa on yhteensä 137 peruskoulua (alakoulua, yläkoulua) tai lukiota. Oppilaita näissä on yhteensä noin 28 000 (lähde; Vipunen, v. 2018), joista peruskouluissa 23 500 ja lukioissa 4 500 oppilasta. Pohjois-Savon kouluverkko on harventunut 2000-luvulla. Syntyvyyden voimakas vähentyminen ennakoi edelleen muutoksia kouluverkostoon. Auerakenneselvityksessä on tutkittu, kuinka paljon oppilaita eli 7-17-vuotiaita ja potentiaaleja oppilaita eli 0-6-vuotiaita asuu viiden kilometrin saavutettavuusvyöhykkeellä kouluista (peruskoulut ja lukiot). Pohjois-Savon 0-17-vuotiaista 34 771 (60,5 %) asuu alle 5 km päässä jostain koulusta. Kuntakohtaiset erot koulujen ja potentiaalien oppilaiden kohtaamisessa ovat suuria. Varkauden alle 18-vuotiaista yli 90 % asuu alle 5 km päässä kouluista. Myös Kuopio ja Siilinjärvi yltävät korkeaan saavutettavuuteen eli noin 85 %:iin.

Kaupan toimipaikat painottuvat maakuntakeskukseen Kuopioon ja kolmeen seuraavaksi suurimpaan kuntaan/kaupunkiin. Pienimmissäkin kunnissa löytyy niin päivittäistavaran kuin erikoistavaran ja tilaa vaativan tavaran kauppoja. Ne sijaitsevat tyypillisesti kuntakeskuksissa – kyläkauppojen verkosto harvenee. Kaupan toimipaikkojen laajentumista uusille alueille ja samalla keskittymistä on tapahtunut Kuopion eteläpuolella viitostien tuntumassa, Varkaudessa, Lapinlahden kuntakeskuksen alueella. Tervoon, Pielavedelle sekä entisten Juankosken ja Nilsin kuntien alueille on syntynyt uusia kaupan toimipaikkoja haja-asutusalueelle. Kaupan toimipaikkoja on vähentynyt esimerkiksi Joroisten itäosan maaseudulla, Kangaslammella, Leppävirralla Soisalossa ja viitostien varrella muualla kuin kuntakeskuksen alueella, Vesannon, Sonkajärven, Siilinjärven ja Kaavin maaseutualueilla. Viimeisen 10 vuoden aikana verkkokaupan yleistyminen on syönyt paikallisen kaupan kysyntää. Koronan vuoksi myös päivittäiskaupan siirtymä verkkoon on vauhdittunut.

2.3 Asuminen

2000-luvulla Pohjois-Savon asukasluku on vähentynyt noin 12 000 henkilöllä. Samaan aikaan asumisessa on tapahtunut muitakin muutoksia. Keskimääräisen asutokunnan koko on pienentynyt ja asutokuntien määrä kasvanut. Väestömuutoksessa on Pohjois-Savossa alueellisia eroja. Voimakkaimmin väestö vähenee vt5-vyöhykkeen ulkopuolella, maakunnan reuna-alueilla.

Pohjois-Savossa väestö sijoittuu laajalle alueelle pääasiassa vesistöjen ja liikenneväylien läheisyyteen. Väestötiheys on suuri VT5:n varrella sen taajamissa ja keskustoissa. Asutus on perinteisesti keskittynyt vesistöjen rannoille. Harvaan-asutuimpia alueita on maakunnan pohjois-, koillis- ja itäosissa sekä Pielaveden, Tervon, Siilinjärven ja Kuopion välillä jäävällä vedenjakaja-alueella. Vaikeasti saavutettavat alueet vesistöjen takana ovat jääneet ilman asukkaita. Väestö pakkautuu kaupunkeihin ja niiden lähialueelle, maakun-

nan reuna-alueiden menettäessä asukkaita yhä enemmän. Myös maakunnan keskussa, Kuopiossa, on voimakkaasti kasvavia ja toisaalta taantuvia asuinalueita.

Asumisen sijoittuminen asemakaavoitetuille alueille kertoo yhdyskuntarakenteen tiedoisesta ohjaamisesta ja suunnitelmallisuudesta. Varkauden asukkaista merkittävä osa eli 86,3 % asuu asemakaavoitetulla alueella. Kuopion asukkaista taas 81,9 % asuu asemakaava-alueella. Iisalmessa asemakaava-alueilla asuvien osuus on maakunnan kolmanneksi korkein 71,7 % ja Siilinjärvellä neljänneksi suurin 67,2 %. Suonenjoellakin päästään asemakaavojen asukasmäärän osuudessa yli 60 %. Joroinen, Leppävirta, Lapinlahti ja Kiuruvesi ovat kuntia, joissa noin puolet asukkaista asuu asemakaavoitetuilla alueilla.

Maakunnassa toista päätä edustavat Vesanto ja Tervo, joissa asemakaava-alueella asuu alle 30 % asukkaista. Vesannon asemakaavoitetun alueen pinta-ala on pieni (alle 160 ha) ja Tervonkin alle 220 ha, mutta verrattuna esim. asukasmäärältään Tervon kanssa samankokoiseen Rautavaaraan, jossa pienemmälle asemakaavoitetulle alueelle (alle 190 ha) sijoittuu 40 % kunnan asukkaista, ovat Nilakan eteläisten kuntien asemakaava-alueiden asukasmäärät vaatimattomia.

Monipaikkaisuus yleistyy jatkuvasti. Ilmiö on korostunut erityisesti koronapandemian aikaan. Virallinen osoite ei kerro, missä ihminen viettää aikansa. Kausiväestön määrän vaihtelut ovat Pohjois-Savossakin suuret. Monipaikkaisuutta aiheuttaa vapaa-ajanasumisen lisäksi opiskelu, työpaikka (erityisesti sellaisten työllisten osalta, joiden työmatka on yli 100 km), perhe- ja hoivasyyt (vuoroasuvat lapset, ikääntyneitä vanhempia hoitavat työikäiset) sekä matkailun ja maatalouden kausityöpaikat.

Pohjois-Savossa vuosittaisen asuntotuotannon määrä laski 2000-luvun alussa ja elpymisen jälkeen kääntyi uudelleen laskuun v. 2008 jälkeen. Maakunnassa on vain kuusi kuntaa, joissa asuntoja valmistuu ylipäätään enemmän kuin kymmenen vuodessa. Kuopio, Siilinjärvi ja Iisalmi ovat vahvimmissa valmistuvien asuntojen määrissä. Lapinlahdella, Leppävirralla ja Varkaudessa valmistuvien asuntojen määrissä on suurta vuosittaista vaihtelua ja määrät ovat noin 10-20 välillä. Kuopion viimevuosien 2018-2019 voimakas kerrostalorakentaminen nostaa koko maakunnan asuntotuotannon profiilia jyrkästi.

2.4 Liikennejärjestelmä

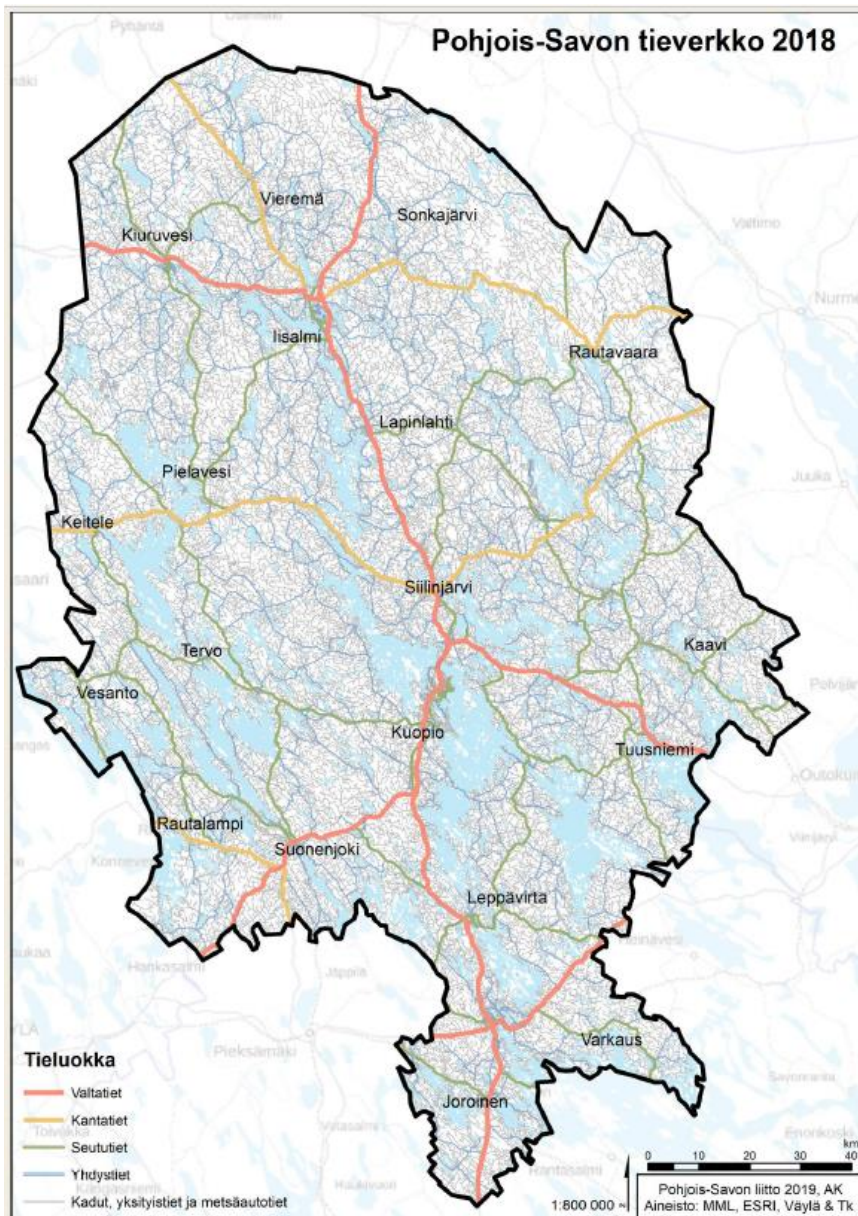
2.4.1 Tieverkosto

Pohjois-Savon maakunnan alueella on valtion ylläpitämiä maanteitä yli 6000 km. Maanteistä valtateitä on 417 km, kantateitä 345 km, seututeitä 1 102 km ja yhdysteitä 4 077 km. Pohjois-Savon yksityistieverkosto on hyvin runsas, yksi maan tiheimmistä maakunnista.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa (933/2018) maanteiden ja rautateiden valtakunnallisesti merkittävistä pääväylistä on määritelty valtakunnallisesti ja kansainvälisesti suurimmat kesukset ja solmukohdat yhdistävät pääväylät. Pääväylien yhtenä kes-

keisenä tarkoituksena palvella etenkin pitkien etäisyyksien työmatkaliikennettä sekä elinkeinoelämän tavarakuljetuksia. Pohjois-Savon osalta asetuksessa määriteltävät maanteiden pääväylät ovat valtatiet 5 ja 9. Valtatie 5 kulkee maakunnan läpi etelä-pohjoissuunnassa Mikkelistä Varkauden, Kuopion ja Iisalmen kautta Kajaaniin. Valtatie 5 kuuluu Iisalmeen saakka palvelutasoluokkaan I ja Iisalimesta pohjoiseen palvelutasoluokkaan II. Valtatie 9 kulkee Pohjois-Savon poikki länsi-itäsuunnassa Jyväskylästä Kuopioon (palvelutasoluokka I) ja Kuopiosta kohti Joensuuta (palvelutasoluokka II). Maakunnan suurimmat kaupungit Kuopio, Varkaus ja Iisalmi sijaitsevat siis kaikki maanteiden pääväylien varsilla.

Suomen maantieverkon korjausvelan määräksi on 1 450 miljardia euroa, jos Itä-Suomen kolmen maakunnan (Pohjois-Savon lisäksi Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala) osuudeksi arvioidaan noin 300 miljoonaa euroa (2021). Koko maan korjausvelasta 85 % on tierakenteissa ja 15 % silloissa. Pohjois-Savon tilanne on pitkälti valtakunnallisen kuvan mukainen, joskin maakunnassa on runsaasti seutu- ja yhdysteitä sekä siltoja, mikä saattaa nostaa tieverkon korjausvelan keskimääräistä suuremmaksi.

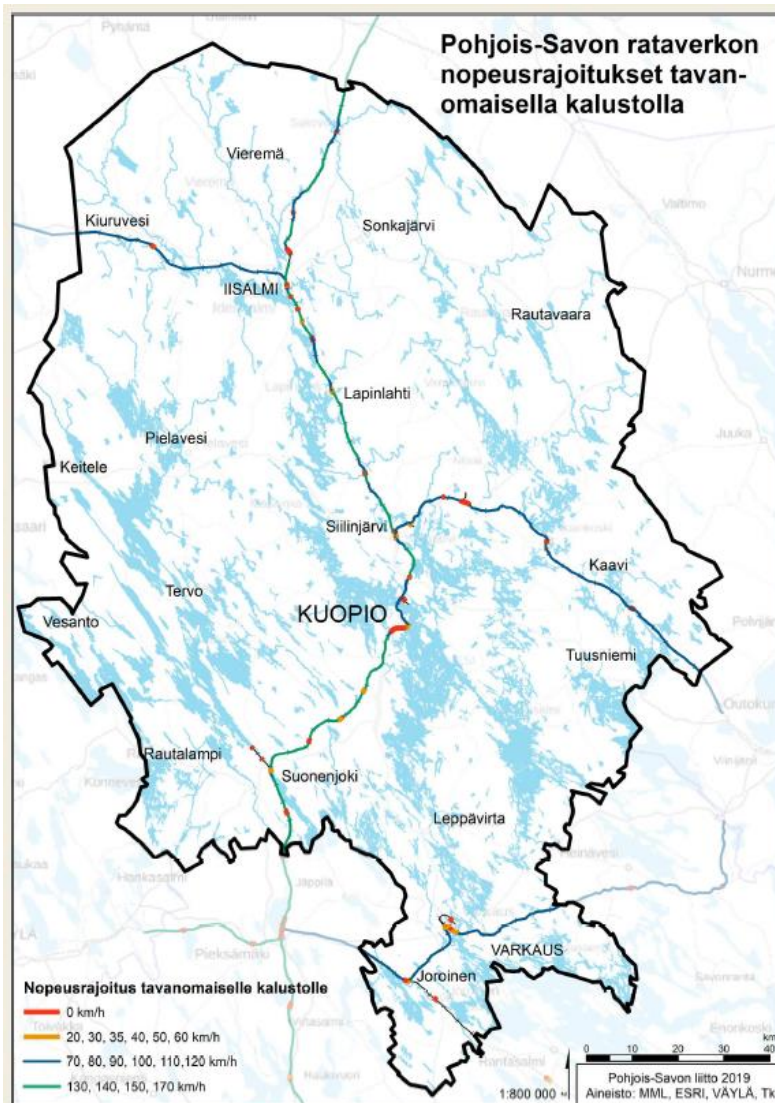
Kuva 5. Pohjois-Savon tieverkosto.

2.4.2 Rataverkosto

Pohjois-Savon rautatieverkko pohjautuu Savon rataan, joka kulkee maakunnan halki pohjois-eteläsuunnassa Pieksämäeltä Suonenjoelle, Kuopioon ja edelleen Iisalimesta kohti Kaajania. Maakunnan rautateiden itä-länsisuuntaista liikennettä on Joensuun ja Pieksämäen välillä Pohjois-Savon alueella Varkaudessa ja Joroisissa, Siilinjärveltä Viinijärvelle ja Iisalimesta Ylivieskaan. Radoilla on sekä henkilö- että tavaraliikennettä lukuun ottamatta Viinijärven rataa, jolla on vain tavaraliikennettä.

Liikenne- ja viestintäministeriön pääväyläasetuksessa Pohjois-Savon rautateiden pääväyliä ovat Savon rata ja Iisalmi-Ylivieska rata.

Maakunnan radoilla on korjausvelkaa, jälkeenjääneisyyttä ja peruskorjaustarpeita. Henkilöliikenteen osalta myös nopeustasokehitys on jäänyt jälkeen muista pääradoista. Yksiraitaisuudesta sekä henkilö- ja tavaraliikenteen sekaraideluonteensa vuoksi Savon radanj liikennöinnissä on paljon häiriöitä ja ennakoimattomuutta. Savon rata ja yhteys YARA:n Siilinjärven tehtaille on sähköistetty ja Iisalmen-Ylivieskan radan sähköistys valmistuu vuoden 2023 lopussa. Muut rataosat ovat sähköistämättömiä.

Kuva 6.
Pohjois-Savon rata-
verkosto.

2.4.3 Lentoliikenne ja ilmailu

Pohjois-Savossa on vain yksi lentokenttä, Kuopion lentokenttä Rissalassa, Siilinjärvellä. Kuopion lentokenttä on ns. yhteistoimintakenttä eli se on sekä siviili- että sotilasilmailun käytössä. Kuopio on koko itäisen ja keskisen Suomen päälentokenttä. Alueidenkäytön suunnittelun näkökulmasta lentokentän ympärillä olevan melualueen suuruus ja Puolustusvoimien toimintojen suojavyöhykkeet asettavat reunaehdoja niin Siilinjärven kuin Kuopionkin suunnittelulle erityisesti melulle herkkien toimintojen suhteen. Kuopion lentokentän melualue kasvaa suurella todennäköisyydellä verrattuna voimassa olevaan maakuntakaavan melualueeseen. Tähän vaikuttaa erityisesti Puolustusvoimien hävittäjähankinnat. Vasta muutama vuosi hävittäjätyypin valinnan jälkeen saadaan tarkemmat tiedot melualueen suuruudesta. Pohjois-Savossa on maanteillä useita sotilasilmailun tilapäisiä lentopaikkoja: valtatiellä 5 Joroisissa, valtatiellä 9 Siilinjärvellä, kantatiellä 88 Vieremällä sekä seututiellä 551 Tervossa.

Joroisissa sijaitsevan Varkauden lentokentän tilanne on auki. Säännöllinen reittiliikenne Joroisissa päättyi v. 2013. Lentoasema poistui Finavian verkostosta jo vuonna 2015. Trafficom on perunut Finavian antaman lopettamisilmoituksen seurauksena Varkauden valvomattoman lentopaikan pitoluvan 3. tammikuuta 2020. Vaikka ilmailutoiminta Varkaudessa on nyt päättynyt, aikovat Joroisten kunta, Varkauden kaupunki ja muutamat yksityiset toimijat saada kentälle ensin lentopaikkaluvan ja sitten selvittää mahdollisuuden käynnistää lentotoiminta uudelleen.

Harrasteilmailun lentopaikkoja on maakunnassa kolme: Iisalmessa (Partala), Kiuruvedellä ja Rautavaaralla. Rautavaaran lentopaikalla on valtakunnallista merkitystä monipuolisena harrastusilmailun paikkana. Lentopaikkaa käyttää myös Puolustusvoimat. Lisäksi Lapinlahdella on pienlentopaikka ultrakevyille koneille.

Lentoliikenteen matkustajamäärät ovat olleet Kuopion kentällä 2000-luvulla kokonaisuutena laskusuunnassa, vaikka kansainvälisten lentomatrustajien määrä on noussut voimakkaasti ja ensimmäisen vuosikymmenen aikana matkustajamäärät olivat vahvassa kasvussa. Vuonna 2000 lentomatrustajia oli yhteensä noin 288 000, vuonna 2005 noin 308 000 ja vuonna 2018 yli 245000. Suuntaus on kuitenkin hiukan laskeva johtuen vuoro- ja tarjonnan heikkenemisestä, kalliista lentolipun hinnoista ja ilmastoystävällisyydellä houkuttelevan raideliikenteen kasvusta.

Koronapandemian vaikutukset lentoliikenteeseen ovat olleet dramaattiset. Matkustajaliikenne Kuopion kentällä on hiljentynyt tuntuvasti.

Tulevaisuudessa lentoliikenteen kehitykseen vaikuttaa pienkoneiden kehittäminen tilaus- tai reittiliikenteeseen. Esim. Iisalmen ja Varkauden lentopaikoille tämä voi tuoda uusia kehittämismahdollisuuksia. Pienempiä sähkölentokoneita kehitetään, ja niiden toimintasade on noin 400 km.

2.4.4 Vesiliikenne

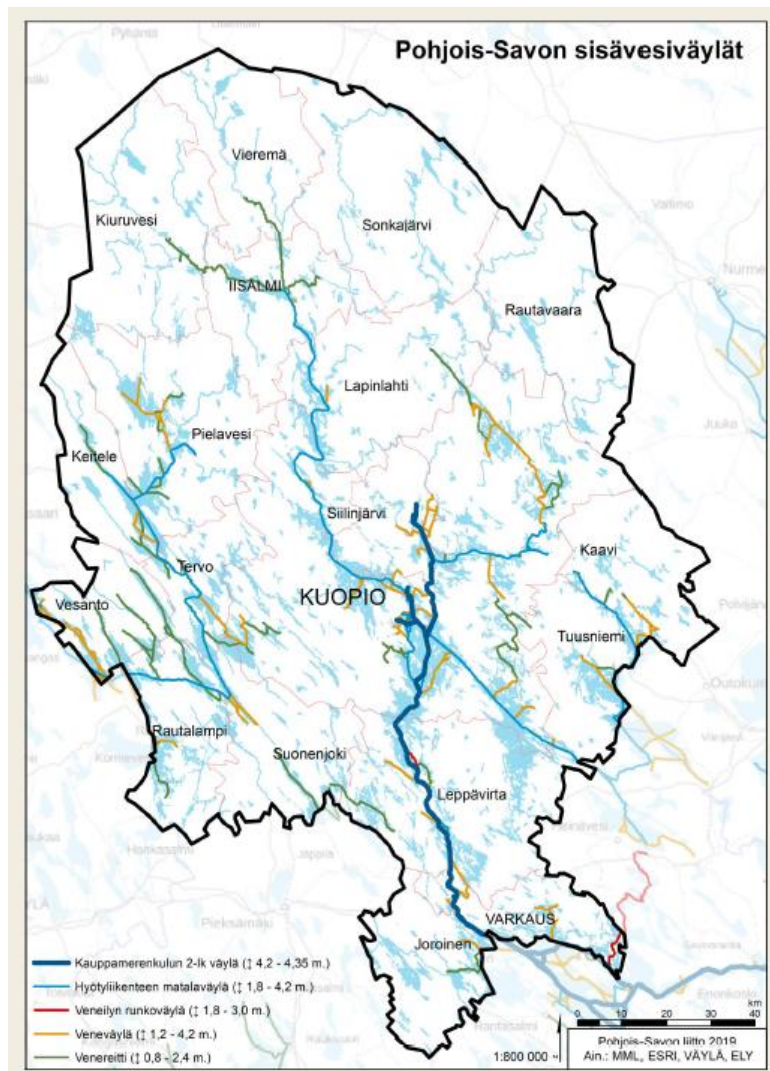
Sisävesiväylät ovat merkittävässä asemassa Pohjois-Savon liikennejärjestelmäkokonaisuudessa tieliikenteen, rautatieliikenteen ja lentokenttien ohella. Pohjois-Savo kuuluu Saimaan syväväylien kautta Euroopan TEN-T ydinverkkoon, jonka tehtävänä on parantaa koko Euroopan alueen eri kuljetusmuotojen linkittymistä yhteen sekä tulevaisuuden kehittymistä. Saimaan kanavan sulkujen pidentäminen avaa vesiliikenteelle uusia kehittämismahdollisuuksia. Merkittävimmät rahtiliikenteen väylät ovat Pohjois-Savossa Varkauden ja Siilinjärven välinen syväväylä sekä Iisalmen yhdysväylä.

Pohjois-Savossa on kaksi julkista satamaa (syväsatamaa) Kumpusaari Kuopiossa ja Akonlahti Varkaudessa. Teollisuussatamia (myös syväsatamia, mutta yksityiskäytössä ja -omistuksessa) on neljä; Kosulanniemi Varkaudessa, Mondi Powerfluten laituri Sorsasalossa Kuopiossa sekä Yara Suomen ja Sibelcon laiturit Siilinjärven Kuuslahdessa. Satamista syväväylät jatkuvat läpi Itä- ja Kaakkois-Suomen Saimaan kanavan ja Suomenlahden kautta suoraan Itämeren, Keski-Euroopan ja Venäjän satamiin. Kaikki Saimaan kanavan kautta kulkeva kauppamerenkulku on osa Suomen kansainvälistä liikennejärjestelmää ja suoraa globaalia logistiikkaa.

Matkustajalaivaliikennettä on Pohjois-Savossa vain Kuopion lähivesillä sekä Kuopion ja Savonlinnan välillä.

2.4.5 Uitto

Raakapuun uitto on Vuoksen vesistöllä osa alueen kuljetusjärjestelmää, vaikka lähimenneisyydessä uittomäärät ovat vähentyneet. Ennen Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamaa raakapuun tuonnin päättymistä Venäjältä enää vain yhdellä metsäyhtiöllä on ollut uittotoimintaa. Tulevien vuosien suhteen näkymänä onkin nyt uittojen lisääntyminen. Kymijoen vesistöllä uittotoimintaa ei enää ole.

Kuva 7. Pohjois-Savon vesiliikenteen verkosto ja väylien syvyydet.

Kallaveden ja Pielisen alueelta on viime vuosina kuljetettu noin 300 000 kuutiometriä puuta uittamalla. Pohjois-Savon maakuntakaavassa uiton toimipaikkoja on 21 kpl, tärkeimpiä mm. Maaningan Ahkiolahti, Iisalmen Peltosalmi, Kuopion Riistavesi ja Leppävirran Oravikoski.

Uitto nähdään Pohjois-Savossa kilpailukykyisenä ja ilmastoystävällisenä kuljetusmuotona. Yksi tukkilautta voi kuljettaa 300 rekkakuormaa vastaavan määrän puuta. Uittamalla kuljetuskustannus autokuljetukseen verrattuna on 30% ja junakuljetukseen verrattuna puolet 50% edullisempi (lähde: YLE uutiset 27.6.2019). Uitosta on etua myös talvella ja keväällä kaadetun puun hyönteisvaurioiden torjumisessa. Tavoitteena maakuntakaavassa on lisätä uiton osuutta puukuljetuksista osoittamalla vesistöjen uiton vaatimat toimintapaikat ja vähentää maantiekuljetuksista aiheutuvia päästöjä.

2.5 Elinkeinot ja TKI-toiminta

Pohjois-Savon yrityskanta on kasvanut viime vuosina hieman. Kasvua on tapahtunut erityisesti Kuopion seudulla, mutta vähäisemmissä määrin myös muilla seuduilla. Yrityskanta on kasvanut Pohjois-Savossa lukumääräisesti eniten ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan sekä rakentamisen toimialoilla. Yrittäjien osuus työllisistä on Pohjois-Savossa 11,1 %, mikä on hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin (10,4 %).

Hieman yli puolet (55 %) Pohjois-Savon kaikkien yritysten liikevaihdosta syntyy Kuopion seudulla, kun taas vienti jakautuu melko tasaisesti Kuopion, Varkauden ja Ylä-Savon seutukuntien kesken. Pohjois-Savon liikevaihto ja vienti kehittyivät hyvin ennen koronapandemian puhkeamista, ja liikevaihdon ja viennin pitkän aikavälin kasvu on Pohjois-Savossa hieman koko maata parempi. Koronapandemia ja sen jälkeen Ukrainan kriisi ovat luoneet paljon epävarmuutta talouteen. Vuoden 2021 ja alkuvuoden 2022 aluetalousluvut osoittavat kuitenkin vahvaa kasvua sekä liikevaihdon että viennin osalta. Koronasta toipuminen on maakunnassa onnistunut ja se vielä jatkuu. Lisäksi luvut viittaavat siihen, että Pohjois-Savossa on onnistuttu löytämään korvaavia vientimarkkinoita. Eri ennusteet vuodelle 2023 ennakoivat kuitenkin nollakasvua, ja haasteita on niin energian hinnassa, kuluttajahinnoissa, materiaalien saatavuudessa, yritysten investointihalukkuudessa kuin työvoiman saatavuudessa.

Maakunnan TKI-toimijoiden ja Pohjois-Savon liiton yhteistyössä Pohjois-Savon TKI-toiminta on koottu kuuteen TKI-ekosysteemiin (alkutuotanto- ja elintarvikkeet, bio- ja kiertotalous, energiateknologia, terveysteknologia, kone- ja materiaalitekhnologia, vesitekhnologia) sekä näitä tukevaan liiketoimintaa kehittävään Business Centeriin ja digitalisaation kehittämistä edistävään DigiCenteriin. Pohjoissavolaisten TKI-ekosysteemien verkottumista erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa on vahvistettu, ja IP-alueelle on perustettu yhteinen innovaatioalusta, josta koko alueen keskeiset TKI-palvelut löytyvät.

2.5.1 Teollisuus

Maakunnan aluetalous on tällä hetkellä kone- ja energiateknologian, puunjalostuksen ja elintarviketuotannon (maito-, liha- ja marjatuotteet) varassa. Kahden ensimmäisen vienti ja liikevaihto ovat kasvaneet nopeasti uusien tuote- ja palveluinnovaatioiden ansiosta.

Pohjois-Savossa on muutamia merkittäviä mekaanisen puunjalostuksen yrityksiä. Toimialalla on suuri merkitys maakunnan aluetaloudella, liikevaihto vuonna 2021 oli 1 203 milj. € ja liikevaihto on kasvanut useita vuosia. Alan liikevaihto on reilut 11 % koko maan mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta. Viennillä on myös takanaan voimakkaita kasvun vuosia. Teollisuuden puunkäyttö vuonna 2021 oli noin 4,6 milj. kuutiota. Maakunnassa on myös jonkin verran puuhun ja sen ominaisuuksiin liittyvää TKI-toimintaa. Maakunnan vahvuutena on lisäksi metsäkoneiden valmistus (Ponsse Oy Vieremällä).

Pohjois-Savossa on merkittäviä maitojalostustuotteita valmistavia yrityksiä esim. Valio Lapinlahdella ja Maitomaa Suonenjoella. Myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa maidon eri ominaisuuksiin ja mahdollisuuksiin liittyen löytyy. Lihanjalostuksessa toiminta on pienimuotoisempaa, esim. suoramyyntiä tehdään suoraan kuluttajille ja ravintoloille. Virvoitusjuomateollisuus on Pohjois-Savossa merkittävää. Marjanjalostukseen liittyvä toiminta on tärkeää ja alueella on myös siihen liittyvää tki-osaamista. Elintarviketeollisuuden työpaikkoja maakunnassa on noin 1 400 kpl.

2.5.2 Maa- ja metsätalous, kasvin viljely ja kalatalous

Maatalous on maakunnan elinvoiman avainasemassa. Pohjois-Savossa tuotetaan maakuntien välisessä vertailussa toiseksi eniten maitoa Pohjois-Pohjanmaan jälkeen. **Maidon tuotantomäärä** v. 2021 oli noin 317 000 000 litraa, yli 14 % koko maan tuotannosta. Tuotantomäärä kääntyi vuonna 2021 hienoiseen laskuun. Tilalukumäärä on laskenut huomattavasti ja vuonna 2021 maitotiloja oli vajaat 750. Vuonna 2005 tiloja oli vielä 2 000. Koko maassa tilojen lukumäärä on laskenut prosentuaalisesti hieman enemmän. Kuopio ja Kiuruvesi pitävät maidontuotannossa kärkitiloja kuntien välisessä vertailussa.

Maidontuotantoon tiiviisti liittyvä naudanlihantuotanto on myös merkittävässä asemassa maakunnassa. Vuonna 2021 naudanlihantuotanto oli 12 milj. kg ja tuotanto on pysynyt samalla tasolla viime vuodet. Pohjois-Savon lihantuotanto on noin 14 % koko maan tuotannosta.

Pohjois-Savo erottuu edukseen **marjantuotannossa**. Vuotuinen tuotantomäärä vuonna 2021 oli 4,8 milj. kg, joka on lähes 25 % koko maan tuotannosta. Yrityksiä marjantuotannossa on 220 kpl. Suurin tuotantosuunta on mansikantuotanto, jonka tuotantomäärä oli 4 milj. kg. Tulevaisuuden näkymiä marjantuotannossa ovat kasvukauden pidentäminen tai jopa ympärivuotinen tunnelikasvatus. Tällöin kasvuala pienenesi tehostumisen myötä.

Pohjois-Savossa on alkutuotannon luomutoimijoita noin 370. Niistä lähes kaikki ovat maatiloja. Luomutoimijoiden määrä on kasvanut noin 30 viiden vuoden aikana. Luomuviljelty peltoala on reilut 19 000 ha, kasvua viiden vuoden takaisesta noin 5 000 ha. Keskimääräinen luomutilan koko on noin 44 ha, koko maan keskiarvo on 51 ha.

Metsätalous ja puunjalostus on yksi maakunnan avaintoimiala. Metsätiloja on maakunnassa hieman vajaa 25 000 (väh. 2 ha) ja näiden kokonaispinta-ala on reilut 800 000 ha. Metsätalouden kokonaispinta-ala on noin 1,4 milj. ha. Yksityismetsien kantorahatulot

olivat vuonna 2019 noin 200 milj. €, kasvua vuodesta 2015 lähes 60 milj €. Arvokkaita metsäaluita on suojeltu Pohjois-Savossa reilut 4 000 ha.

Pohjois-Savon puuston vuotuinen kasvu vuonna 2021 oli 10 milj. kuutiota. Hakkuukertymä on Pohjois-Savossa noin 7 milj. kuutiota ja se on ollut lievässä kasvussa. Arvioilta kestävä hakkutaso Pohjois-Savossa on noin 7 milj. kuutiota. Pohjois-Savon metsäalasta on suojeltu noin 65 000 ha (4,7 %).

Metsätalouteen kohdistuu paineita globaalisti ilmastonmuutoksen näkökulmasta, sillä metsät toimivat merkittävänä hiilinieluinä. Joulukuussa 2019 Suomen EU:lle toimittama laskelma metsien hiilinielujen kehityksestä vuosina 2021–2025 ei aiheuttanut painetta metsien käytön muuttamiseen. Tilastokeskus kertoi vuonna 2022, että koko maankäyttösektorista tuli vuonna 2021 ensimmäisen kerran päästölähde. Metsien hiilensidonta laski runsaasti. Aiemmin metsien hiilensidonta on kompensoinut muiden maankäyttösektorin luokkien päästöjä niin, että sektorin kokonaispäästöt ovat olleet miinusmerkkiset. Metsän hiilinieluun vaikuttavat puiden kasvun ohella muun muassa monet maaperään liittyvät tekijät.

Maakunnassa on toimintaa myös **kalataloudessa**. Vuonna 2021 kaupallinen saalis maakunnan sisävesialueella oli noin 380 000 kg. Kaupallisen kalastuksen ohessa on myös jalostustoimintaa. Maakunnassa toimii lisäksi yksittäisiä ruokakala- ja poikaslaitoksia, joissa hyödynnetään teollisuuden hukkalämpöä.

2.5.3 Matkailu

Matkailutoimiala on kehittämishaasteiden edessä. Suomen saavutettavuus oli juuri kohtunut aiemmista vuosista ja vuosi 2019 oli kansainvälisen matkailun ennätysvuosi. Sen jälkeen koronapandemia vuoden 2020 kuluessa loi Suomen saavutettavuudelle omat haasteensa, mikä on näkynyt myös Pohjois-Savossa.

Kestävyyden kannalta matkailu on toimiala, jossa on huomioitava mm. liikenteen, energiatehokkuuden, kiertotalouden ja vesihuollon näkökulmia. Kestävien arvojen vaikutus matkailijoiden ostopäätöksiin kasvaa. Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen luo matkailuyrityksille kilpailuetua.

Ympäristötietoisuus lisääntyy. Luonnon ja hyvinvoinnin pohjalle rakentuvat palvelukokonaisuudet nousevat, uusia matkailijakohderyhmiä syntyy, pienemmille matkailukohteille on kysyntää, mm. koronan vuoksi. Kotimaanmatkailun kysyntä osoittaa, että Pohjois-Savolla on mahdollisuuksia menestyä osana Järvi-Suomen (Lakeland) matkailukokonaisuutta. Tahkon matkailukeskittymä, Puijo ja Kuopion alue, Rautavaaran Tiilikjärven kansallispuisto mahdollisine laajennuksineen sekä Etelä-Konneveden kansallispuisto ovat matkailukohteina kasvun polulla. Digitaalinen osaaminen ja yhteistyökyky maakunnassa ja ylimaakunnallisesti ratkaisevat menestymisen.

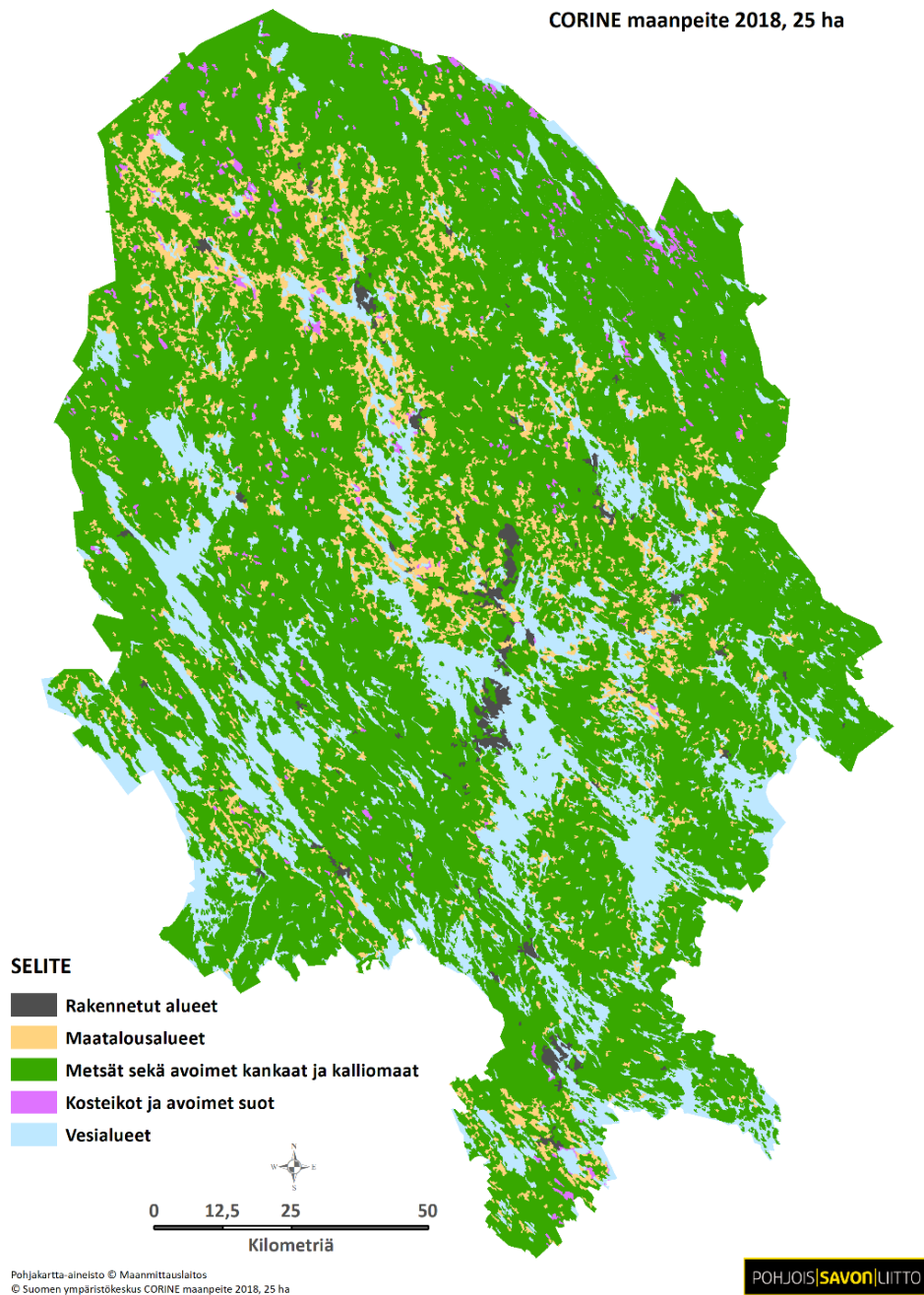
Pohjois-Savon matkailutoimialan kehittäminen vaatii lisää myös laajempaa alueellista ja kansallista yhteistyötä. Maakunnassa on paljon toteuttamiskelpoisia matkailuhankkeita. Pohjois-Savo voi profiloitua lyhyellä tähtäimellä turvalliseksi kotimaan matkakohdeksi ja parantaa erityisesti kansallispuisto- ja luontomatkailun edellytyksiä Rautavaaralla, Rautalammilla ja muissa luontosidonnaisissa kohteissa, joita Pohjois-Savossa on runsaasti.

- Luontopolut
- Koski- ja kalastuskohteet, mm. Lastukoski, Viannankoski, Äyskoski
- Maisemalliset elämyskohteet, mm. Korkeakoski, Seinävuoren rotkolaakso ja Orinoro.
- Vesistömatkailu; Kallavedellä ja muilla vesistöalueilla on paljon rantautumis- ja tulentekopaikkoja tai laavuja

2.6 Ympäristön tila ja maakunnan luonnon monimuotoisuus

Pohjois-Savossa on paljon ja monipuolisesti luonnonvaroja ja elinympäristö koetaan viihtyisäksi. Ilmastonmuutoksen vaikutukset alkavat kuitenkin näkyä kaikkialla ja mm. vesistöjen hajakuormituksen vähentäminen on osoittautunut entistä vaikeammaksi. Pohjois-Savon vesien ekologinen tila on arvioitu 96 %:lle alueen järvistä ja 92 %:lle jokimuodostumista. 78 % järvistä ja 64 % jokimuodostumista on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Pohjois-Savon tärkein järvien tilaa heikentävä tekijä on maa- ja metsätalouden hajakuormitus. Asutus, teollisuuden jätevedet, vanhat kaivosalueet sekä turvetuotanto heikentävät vesien tilaa paikallisesti. Ongelmana on myös järvien sisäinen kuormitus. Virtavesien tilaa heikentävät rakenteelliset tekijät, kuten uomien perkaukset ja padot.

Metsien osuus Pohjois-Savon maapinta-alasta on 83 %, mikä on suurempi kuin Etelä-Suomessa keskimäärin, mutta matalampi kuin muissa Itä-Suomen maakunnissa. Vuonna 2019 Pohjois-Savon metsä- ja kitumaasta oli suojelun piirissä tai rajoitetussa metsätalouksikäytössä 4,5 %. Pohjois-Savon suojeltujen metsien määrä on matala verrattuna muuhun Suomeen. Valtakunnalliset luonnonsuojeluohjelmat ovat Pohjois-Savossa käytännössä toteutettu, ja uudet perustettavat suojelualueet ovat pääosin vapaaehtoisen METSO-ohjelman kohteita ja kaavojen suojelualuevarauksia. Pohjois-Savolle asetettu METSO-ohjelman tavoite on 6 562 ha. Toteuttamattomien METSO-ohjelman tavoitteiden täyttyminen nostaa Pohjois-Savon metsä- ja kitumaiden suojeluprosentteja joitakin kymmenyksiä.

Kuva 8. Pohjois-Savon maankäyttöä kuvaava corine-aineisto näyttää maakunnan metsävaltaisuuden ja viljelyalueiden painottumisen Ylä-Savoon sekä lisälmen reitin vesistöjen varrelle.

Pohjois-Savossa oli vuoden 2015 loppuun mennessä perustettuja luonnonsuojelualueita yhteensä noin 26 300 hehtaaria. Tästä valtion suojelualueita on 10 800 hehtaaria ja yksityismaiden suojelualueita 15 500 hehtaaria. Näiden jo perustettujen suojelualueiden lisäksi valtion omistuksessa on suojelualueiden muodollista perustamista odottamassa noin 13 300 hehtaaria erilaisia suojelualuevarauksia. Nämä ovat alueita, joita ei ole virallisesti suojeltu, mutta ne on hankittu tai muutoin osoitettu luonnonsuojelutarkoitukseen. Tämän lisäksi vuosina 2016-2020 perustettiin n. 3000 ha suojelualueita. Yhteensä

suojeltuja alueita on Pohjois-Savossa n. 43 600 hehtaaria, josta maa-alueen osuus on n. 35 000 hehtaaria.

Valtakunnalliset luonnonsuojeluohjelmat, kuten vanhojen metsien-, lehtojen- ja soiden-suojeluohjelmat sekä Natura 2000–verkosto on Pohjois-Savossa käytännössä toteutettu valmiiksi. Uudet perustettavat suojelualueet ovat pääosin vapaaehtoisen METSO-ohjelman kohteita ja vähäisemmässä määrin kaavojen suojelualuevarauksia. METSO-ohjelman toteutumisen myötä erityisesti yksityisten suojelualueiden määrä on viime vuosina kasvanut 350-700 hehtaareilla vuodessa. Painopiste toteutuksessa onkin siirtynyt kau-poista yksityismaan rauhoitukseen, joissa maanomistajuus ei vaihdu.

Valtion maille perustetuista suojelualueista pinta-alallisesti suurimmat yksittäiset alueet ovat kansallispuistoja. Pohjois-Savossa kansallispuistoja on kaksi: Tiilikan kansallispuisto Rautavaaralla sekä vuonna 2014 perustettu, osin Rautalammilla sijaitseva Etelä-Konneveden kansallispuisto. Näiden yhteenlaskettu pinta-ala Pohjois-Savon alueella on n. 4400 hehtaaria – josta vesialuetta 300 ha – eli ne muodostavat pinta-alallisesti 40 % valtion maiden suojelualueista. Muita tärkeitä ja tunnettuja valtion maiden suojelukoh-teita ovat mm. Pisa Kuopion Nilsiässä, Telkkämäen luonnonsuojelualue Kaavilla, Talas-kankaan luonnonsuojelualue Vieremällä ja Sonkajärvellä sekä Pumpulikirkko Rautavaa-ralla.¹

Verrattuna naapurimaakuntiin Pohjois-Savon metsiensuojeluaste on matalampi, vaikka maakuntien metsävarannot ovat samalla tasolla. Talousmetsien luonnontilaisuutta indikoiva lahopuun määrä on meillä alhaisella tasolla. Uhanalaisia lajeja esiintyy eniten metsäympäristöissä, ja erityisesti lehtometsissä ja vanhoissa kangasmetsissä, joita kumpaa-kin löytyy Pohjois-Savosta. Vaikka Pohjois-Savo on lehtokeskusaluetta, lehtoja ei ole saatu Metso-suojeluun huomattavasti enempiä kuin muissa karumpien metsätyyppien maakunnissa. Uusia metsien suojeluvarauksia tarvittaisiin erityisesti Kuopion lehtokes-kuksen alueelle.

Soiden ojitusaste Pohjois-Savossa on huomattavan korkea ja soiden suojeluaste on val-takunnallisesti alhaisella tasolla. Soiden lajistossa on havaittavissa selvää taantumista mm. linnuston ja perhosten osalta. Ravinteisissa letoissa esiintyy peräti puolet soiden uhanalaisesta lajistosta. Kohteet ovat pienialaisia ja taloudellisesti niiden merkitys on vähäinen.

Pohjois-Savossa vesi- ja rantaluonnon kohteita ei ole rantamaisemia lukuun ottamatta vielä otettu huomioon suojelusuunnittelussa. Sisävesien hiekkarannat ovat erittäin uhanalaisia ja niillä on 7 % koko maan uhanalaisesta rantalajistosta. Muilla sisävesien rannoilla on 30 % koko maan uhanalaisesta rantalajistosta.

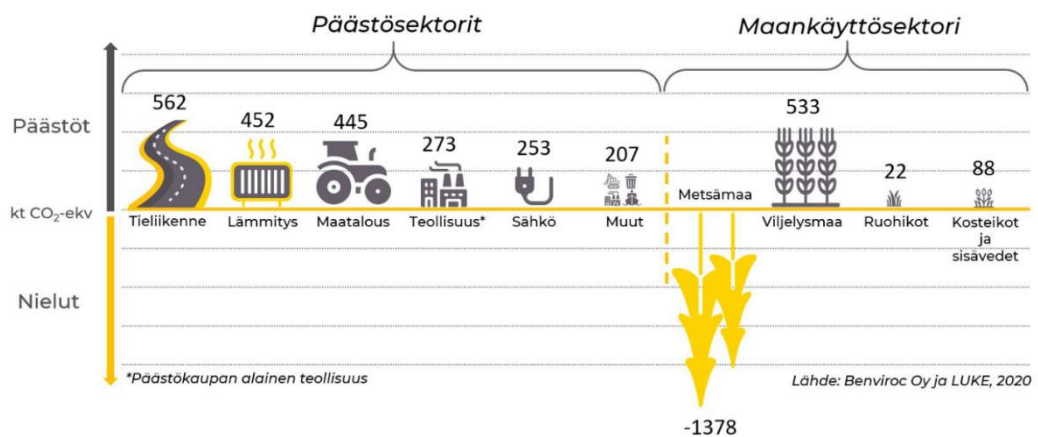
¹ Antti Lammi, *Selvitys Pohjois-Savon luonnonsuojelun nykytilasta ja kehittämistarpeista maakuntakaavan 2040 2. vaihetta varten*, Pohjois-Savon ELY-keskus 2020

Pohjois-Savon kallioalueiden elollisen luonnon suojelu on maakunnassa keskittynyt luonnontähtävyyskohteille. Kalkki- ja serpentiinikallioiden suojelulla olisi valtakunnallistakin merkitystä, koska nämä uhanalaiset luontotyytit ovat tärkein kalliolajiston elinympäristö ja ne painottuvat vahvasti Pohjois-Savoon. Rotkojen ja kurujen esiintymisessä maakunta nousee myös esiin valtakunnallisesti. Rotkot ja kurut eivät luontotyyppiyhdistelminä ei ole uhanalaisia, mutta niistä on suojeltu vasta tunnetuimmat kohteet.

2.6.1 Pohjois-Savon kasvihuonekaasupäästöt, energia ja kiertotalous

Pohjois-Savon suurimmat päästösektorit ovat tieliikenne (26 %), lämmitys (21 %) ja maatalous (20 %). Pohjois-Savon puuston hiilivarasto vuonna 2015 oli noin 66 000 kt hiiltä. Hiiltä on lisäksi sitoutunut runsaasti soihin, turvemaihin ja järvisedimentteihin. Hiilivarastojen ylläpito ja kasvattaminen on ilmaston kannalta erityisen tärkeää.

Pohjois-Savon kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet 21 % ja asukaskohtaiset päästöt 20 % vuodesta 2005 vuoteen 2019. Suurimmat päästöt aiheutuvat tieliikenteestä (26 %), lämmityksestä (21 %) ja maataloudesta (20 %). Pohjois-Savon kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2018 yhteensä 2 192 kt CO₂-ekv. Maankäyttösektori oli 736 kt CO₂-ekv nielu. Hiilinielujen kannalta metsien merkitys on suurin verrattuna muihin maankäyttömuotoihin. Koska päästöt olivat suuremmat kuin nielut, hiilitase oli positiivinen ja Pohjois-Savon päästö oli 1 456 kt CO₂-ekv. Kuntien hiilitaseissa on suuria eroja. On myös huomattava, että yksittäisen kunnan hiilitaseessa on vuotuista vaihtelua mm. metsien hakkuumäärien vaihdellessa vuosittain.

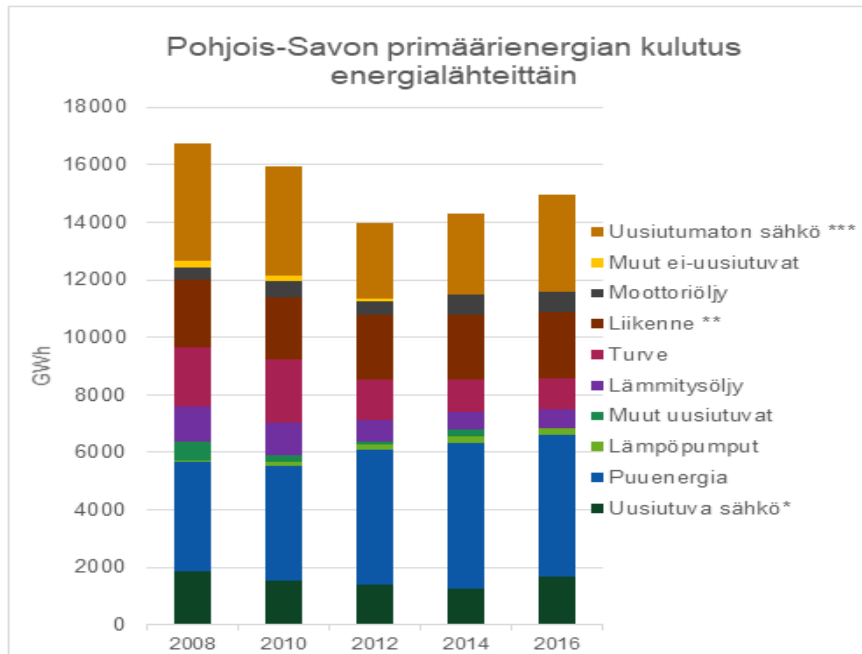

Kuva 9. Pohjois-Savon päästötase Hiilineutraali Pohjois-Savo -hankkeen mukaan.

Vuoden 2018 laskelman perusteella kuusi pohjoissavolaista kuntaa oli hiilinegatiivisia: Kaavi, Leppävirta, Rautalampi, Tervo, Tuusniemi ja Vesanto. Suurimmat päästöt syntyivät Iisalmessa, Kiuruvedellä, Kuopiossa, Lapinlahdella, Siilinjärvellä ja Varkaudessa. Pohjois-Savossa käynnistyi kevään 2020 aikana Hiilineutraali maakunta – Pohjois-Savo (HIMA) -hanke ja Kestävän energiankäytön, materiaalitehokkuuden ja ilmaston seudullinen toimintasuunnitelma (KESTO) -hanke.

Pohjois-Savossa käytettiin primäärienergiaa vuonna 2018 yhteensä 14 453 GWh. Vuoden 2016 verrattuna uusiutuvan energian käyttöosuus nousi 3,1 prosenttiyksikköä 50,2

Uusiutuvan energian osuus on noussut 12 prosenttiyksiköllä kymmenen vuoden aikana 38,3 %:sta nykyiseen 50,3 %:iin. Pohjois-Savossa on yhdeksän vesivoimalaa ja kolme tuulivoimalaa. Verkkoon kytkettyjä aurinkosähkövoimaloita oli 969 vuonna 2019. Maakunnan energiaomavaraisuus on noussut 45 %:iin.

Kuva 10. Pohjois-Savon primäärienergiankulutus kuvaa kotimaisten ja ulkomaisten energialähteiden kokonaiskulutusta sisältäen niin energiantuotannossa, jalostuksessa kuin suoraan loppukulutuksessa käytetyn energian. Lähde: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ ja_tilastot/Ympariston_tilan_indikaattorit/Ilmastonmuutos_ ja_energia/Uusiutuvat_energalähteet_PohjoisSavo\(40108\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ ja_tilastot/Ympariston_tilan_indikaattorit/Ilmastonmuutos_ ja_energia/Uusiutuvat_energalähteet_PohjoisSavo(40108))

Kiertotalouden tärkeimpiä osa-alueita Pohjois-Savossa ovat biojalostus, elintarviketeollisuuden kiertotalous, teollisuuden symbioosit, infrarakentamisen kiertotalous, maatalouden kiertotalous, cleantech ja kiertotalouspalvelut. Vahva osaaminen ja yritystoiminta kone- ja energiateknologian, puunjalostuksen sekä elintarviketeollisuuden aloilla luovat erinomaiset mahdollisuudet hiilineutraalille kiertotaloudelle. Kiertotaloustoimintaa harjoittavien yritysten keskittymiä on syntynyt jo muun muassa Iisalmen, Kuopion, Leppävirran ja Varkauden alueille. Potentiaalisiksi kiertotalouden toimintojen keskittymiksi on tunnistettu Iisalmen Soinlahden ja Peltomäen alueet, Kuopion Savilahden ja Heinälamminrinteen alueet, Leppävirran Riikinnevan alue sekä Varkauden keskustassa sijaitseva Stora Enson alue ja sen lähiympäristö.

Energiateknologian ja siihen liittyvän osaamisen keskittymiä löytyy Pohjois-Savon alueelta useampia. Varkauden suuret voimalaitosvalmistajat ja paikallinen Savonian energiatekniikan tutkimusyksikkö ovat tehneet jo pitkään yhteistyötä kiertotaloutta tukevien energiateknologioiden kehittämiseksi. Lisäksi Savonian, Itä-Suomen yliopiston ja Savon ammattipiiston energia- ja ympäristötekniikan koulutusalat vahvistavat kiertotalousosaamista alueella.

Maatilojen biokaasuntuotannon potentiaalia (1,4 milj.tn lietteitä ym.) on tutkittu useissa selvityksissä. Alueelta on löytynyt useampia yrityskeskittymiä, joiden yhteiset biokaasulaitokset on todettu laskelmissa kannattaviksi. Toistaiseksi näitä laitoksia ei kuitenkaan ole rakennettu, mutta meneillään on useampia hankkeita ensimmäisten maatilojen yhteislaitosten rakentamiseksi. Maatilojen kiertotalouteen, energiatehokkuuteen ja hiilensidontaan liittyvää huippututkimusta tehdään Luonnonvarakeskuksen Maaningan Halolan tilalla.

Tuulivoimaa on rakennettu Itä-Suomeen verrattain vähän. Rakentaminen on keskittynyt Pohjois-Pohjanmaan, Lapin ja Satakunnan maakuntiin. Pohjois-Savossa tuulivoimalla tuotettiin 34 GWh, kun koko maassa tuulisähkön tuotanto vuonna 2022 oli 11 500 GWh, jolla katettiin 14,1 prosenttia kulutuksesta. Hallitusohjelman mukaan tuulivoiman osuutta Suomen energiatuotannosta kasvatetaan ja maatuulivoiman määrän kasvun arvioidaan tapahtuvan markkinaehtoisesti. Tuulivoima-ala tavoittelee mittavilla investoinneilla 30 prosentin osuutta vuoteen 2030 mennessä.

Kuva 11. Pohjois-Savossa tuulisähköä tuottaa kolme voimalaa Leppävirralla, vt 23 tuntumassa Saahkarlahdessa (kuva: Googlemaps, 2021).

3. Suunnittelutilanne ja maankäytön lainsäädäntö

Pohjois-Savossa on voimassa kuusi maakuntakaavaa: vuonna 2008 ympäristöministeriössä vahvistetut Kuopion seudun maakuntakaava sekä Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaava, vuonna 2011 vahvistettu Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, vuonna 2014 vahvistettu Pohjois-Savon tuulivoimamaakuntakaava, vuonna 2016 vahvistettu Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030 ja maakuntahallituksen hyväksymä Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 1. vaihe.

Maakuntakaavojen tarkistamisen tavoitteena on saada aikaan yksi kokonaisuus, ja samalla nostaa seudullisen maankäytön rajaa ja yleispiirteistää maakuntakaavaa. Tavoitteena on painottaa ja valita niitä maakuntakaavallisia keinoja, joilla tuetaan Pohjois-Savon maakuntastrategian toteutumista. Tämä tarkoittaa karsimista ja valintoja myös kaavaprosessissa. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 hyväksytään maakuntavaltuustossa.

Vuonna 2016 Pohjois-Savon liitossa arvioitiin Pohjois-Savon voimassa olevien maakuntakaavojen toteutuneisuutta paikkatietopohjaisen tarkastelun avulla. Toteutuneisuuden tarkastelu oli osa maakuntakaavojen seurantaan, josta säädetään maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (2 §). **Seurantatyöstä on laadittu erillinen raportti, joka toimii maakuntakaavan tarkistamisen lähtökohta-aineistona.** Seurantaraporttiin voi tutustua Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla www.pohjois-savo.fi/psmk2040

Seuranta-analyysin mukaan lähes kaikki maakuntakaavan teemat tarvitsevat ajantasaistarkastelua ja päivittämistä. Kiireellistä tarvetta maakuntakaavan tarkistamiselle ei pääsääntöisesti noussut esille, mutta tarkistamisen aloittamisen ajankohtaa harkittaessa on huomioitava, että maakuntakaavan tarkistaminen kestää sen laajuuden vuoksi useita vuosia. Maakuntakaavan tarkistaminen on siis aloitettava hyvissä ajoin, jo ennen kiireellisten tarkistamistarpeiden ilmaantumista.

Maakuntakaavan tarkistamistarve on noussut erityisesti esille kuntakaavojen valmistelun yhteydessä. Useat osayleiskaavat laaditaan jo maakuntakaavan tavoitevuotta (2030) pidemmälle ulottuvina. Toimintaympäristön muutosten ja mm. kuntaliitosten vuoksi tapahtunut intressien vaihtuminen näyttäytyy myös maakuntakaavan joustamattomuutena ja osittaisena vanhentuneisuutena, heijastuen yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Esimerkiksi maakuntakaavan kyläalueita koskevat merkinnät ovat aiheuttaneet yleiskaavaneuvotteluissa paljon keskustelua. Nykyisten maakuntakaavojen yksityiskohtaisuus myös kannustaa tulkitsemaan maakuntakaavaa liian yksityiskohtaisesti.

Tavoitteena on, että Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 toisessa vaiheessa käsitellään kaikki loput teemat. Osittain palataan ensimmäisen vaiheen teemoihin, joista saadaan kaavatyön aikana uutta tietoa.

3.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaissa kaavojen laadintaa ohjaavat lain yleinen tavoite (1 §) ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteet (5 §). Lisäksi maakuntakaavalle on esitetty sisältövaatimuksia (28 §).

MRL:n 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

3.2 Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus, kaavoitus- ja rakentamislaki

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen (Kaavoitus ja rakentamislaki) käynnistyi ympäristöministeriön johdolla vuonna 2018. Sitä valmisteltiin parlamentaarisesti. Uudistuksen tavoitteena oli yksinkertaistaa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, kehittää rakentamisen ohjausta, tukea kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä varmistaa, että lakiteksti on selkeä ja johdonmukainen. Tavoitteena oli myös helpottaa lain toimeenpanoa. Uudistuksessa otettiin huomioon alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen tulevaisuuden näkymät ja jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö - ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen, kaupungistuminen, liikkumisen muuttuminen, elinkaari- ja vähähiilisyysnäkökohdat sekä digitalisaatio. Digitaalisen tietomallin avulla tiedon hallintaa ja saavutettavuutta on tarkoitus parantaa merkittävästi ja samalla suunnittelujärjestelmässä voidaan kehittää erityisesti muutoksen hallintaa.

Maakuntakaavatyön valmisteluvaiheessa otettiin huomioon ja tutkittiin keskeisen lainsäädännön muutoksen vaikutuksia maakuntakaavoitukseen ja erityisesti sen oikeusvaikutteisiin toimiin. Maaliskuussa 2022 Ympäristöministeriö ilmoitti lakiuudistuksen keskeyttämisestä maankäytön osalta. Rakentamislaki etenee omana kokonaisuutenaan ja digitaalisuutta koskevat muutokset omana Lakina rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Alueidenkäyttölakiin tehdään vain pieniä teknisiä muutoksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi monet muut lait vaikuttavat alueidenkäyttöön ja rakentamiseen. Luonnonsuojelulaki, muinaismuistolaki, ilmastolaki ja kaivoslaki ovat olleet uudistettavana samaan aikaan. Euroopan unionin lainsäädäntö vaikuttaa merkittävästi rakentamisen ohjaukseen muun muassa energiatehokkuuden osalta. Lainsäädännön kehittämiseksi luovat puitteita myös kansainväliset sopimukset, joihin liittyy merkittäviä alueidenkäyttöllisiä ulottuvuuksia. Näistä tuorein on Pariisin ilmastopöytäkirja.

3.3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018. www.ymparisto.fi Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa sekä valtion viranomaisten toiminnassa on edistettävä niiden toteuttamista (MRL 24 §). Maakunnan suunnittelu, erityisesti maakuntakaavoitus on ensisijainen suunnittelumuoto valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnissa. Maakuntakaavassa valtakunnalliset tavoitteet tulee sovittaa yhteen niin maakunnallisten kuin paikallistenkin tavoitteiden kanssa.

Uudistettujen alueidenkäyttötavoitteiden avulla taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin. Tavoitteena on vähähiilinen yhteiskunta. Tavoitteita nyt vähemmän; 17 aiemman 70 sijaan. Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Ympäristöministeriössä suunnitellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista.

3.4 Valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet

Aluekehittämispäätös on alueiden kehittämislain (7/2014 6 §) mukainen valtioneuvoston päätös, joka määrittää hallituskaudella toteutettavat aluekehittämisen painopisteet ja tavoitteet. Päätös kiinnittää pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita aluekehittämiseen ja nostaa esille erityisesti poikkihallinnollisia teemoja ja ilmiöitä. Aluekehittämispäätöksellä luodaan edellytyksiä taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle sekä turvataan asukkaiden hyvinvointia ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä Suomen kaikilla alueilla. Aluekehittämispäätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista.

Kuva 12. Kehittämisen painopistealueet.

Alueiden omiin vahvuuksiin ja tasapainoiseen aluekehittämiseen nojaavan aluepolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet kytkeytyvät hallitusohjelmaan. Elinvoimainen ja sosiaalisesti vahva Suomi

rakentuu metropolialueen, kasvavien kaupunkiseutujen ja maaseudun yhteisestä menestyksestä. Tässä aluekehittämispäätöksessä teemat ja strategiset toimenpiteet on jäsennetty kuuteen kokonaisuuteen, joita ovat:

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet
- Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen
- Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
- Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy
- Aluekehittämisen toimintamalli

Kestävä kehitys ja digitalisaatio ovat kaikkia painopisteitä poikkileikkaavia teemoja. Hallitusohjelmassa mainittu aluekehittämisen toimintamalli on alue- tai teemalähtöisesti kumppanuuteen ja sopimusperustaisuuteen perustuva, kunkin alueen erityispiirteisiin vastaava toiminnan kehikko.

Aluetasolla maakuntien liitot ovat aluekehittämisviranomaisia ja vastaavat aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta. Aluekehittämisen painotukset ja tavoitteet maakunnissa määritellään maakuntaohjelmassa. Maakuntien liitot huomioivat aluekehittämispäätöksen omassa työssään ja edistävät alueillaan päätöksen toteutumista yhdessä kuntien, ELY-keskusten, AVI:en ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden kehittäjäorganisaatioiden kanssa.

4. Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjois-Savon maakuntakaavan kaksivaiheiselle laatimiselle on asetettu yleisiä tavoitteita sekä teemakohtaisia tavoitteita. Tarkemmin teemakohtaiset tavoitteet on käsitelty osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ([pdf](#)).

4.1 Maakuntakaavan yleiset tavoitteet

Tavoitteena maakuntakaavan laadinnassa on valtakunnallisten ja maakunnallisten intressien tunnistaminen ja niihin keskittyminen. Tavoitteena on myös lisätä kaavan strategisuutta, varmistaa riittävä yleispiirteisyys ja joustavuus.

Keskeinen tavoite on myös helpottaa maakuntakaavan luettavuutta; 1. ja 2. vaihe muodostavat yhdessä Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, jolloin kaava on yhtenä karttayhdistelmänä ja selostuksena ”samoissa kansissa”.

Kaavatyössä varmistetaan myös maakuntakaavan yhteys maakuntasuunnitelmaan. Samaan aikaan maakuntakaavaluonnosten kanssa laaditaan myös uutta maakuntaohjelmaa 2022-2025. Näiden kahden keskeisen kokonaisuuden valmistelu samanaikaisesti mahdollistaa tiiviin yhteistyön sekä sisällöllisesti kehittämistavoitteiden yhteensovittamisen.

Uudessa maakuntaohjelmassa on valittu kehittämisen kärjet. Ne ovat samalla Pohjois-Savon älykkään erikoistumisen valinnat: (1) kone- ja energiateknologia, (2) puunjalostus, (3) elintarvikkeet, (4) terveysteknologia ja hyvinvointi, (5) matkailu, (6) vesi ja (7) biojalostus. Maakunnan talous ja vienti perustuvat kolmeen ensimmäiseen edelleen vahvistuvaan ja uusiutuvaan kärkeen ja neljä muuta ovat nousevia aloja. Energiateknologia elää ympäristön suojelun vaatimaa murrosta ja uusien energialähteiden nousua. Koneteknologiassa uudet tuotanto- ja toimintatavat luovat uutta kilpailuetua. Elintarviketeollisuus monipuolistuu mm. alkutuotannon kiertotalouden kehittymisen kautta.

Terveysteknologia ja hyvinvointi ovat alueen tutkimuksellinen vahvuus. Väestön ikääntyminen vaatii alan kehittämistä sekä sen osaamisen ja tekniikoiden aktiivista soveltamista käytännön palveluihin ja yritystoimintaan. Matkailu liittyy ihmisten hyvinvointiin ja alueen potentiaalin hyödyntämiseen liiketoiminnassa. Vesialan ja biojalostuksen osaamisen ja uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen on välttämätöntä, kun vastataan vähähiilisyiden kehittämiseen ja ilmaston lämpenemisen torjuntaan.

Kaikkia kehittämisen kärkiä läpäisevät teemat ovat: ICT & digitaalisuus, ilmasto & kiertotalous & kestävä kehitys, osaaminen & työvoima ja innovaatiot & yrittäjyys & kasvu. Hyvinvointi & kulttuurissa ja saavutettavuus & aluerakenteessa kehittämistoimet ovat yhteisiä kaikille kärjille, joten ne esitetään kaikille teemoille yhteisten tavoitteiden yhteydessä. Nuorten näkökulma ja palveluiden tarpeet huomioidaan osaamisessa, hyvinvoinnissa ja saavutettavuudessa. Maaseudun mahdollisuuksia tarkastellaan osana aluerakennetta.

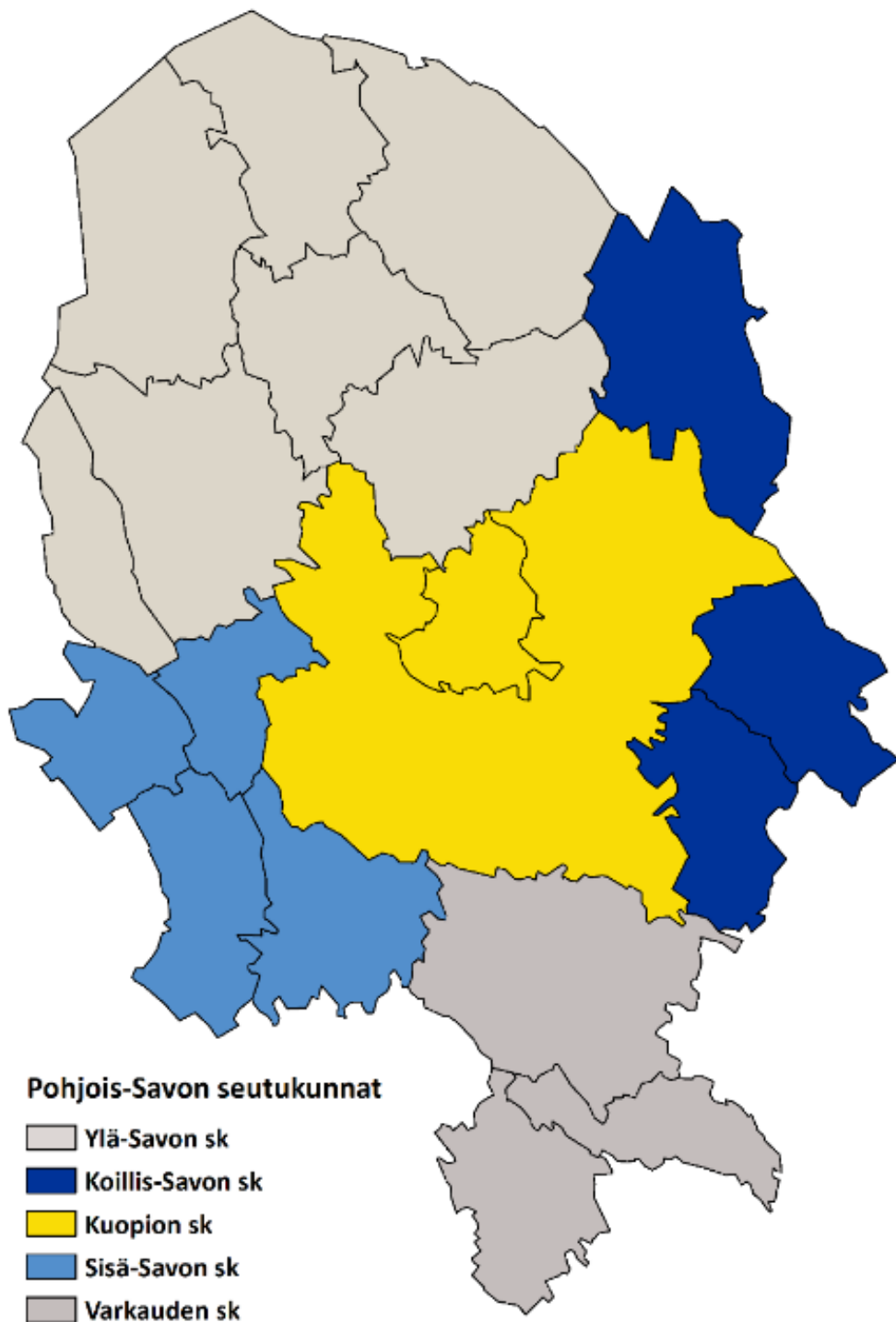
4.2 Väestö- ja työpaikkatavoite 2040

Pohjois-Savon väestötavoitetta on linjattu maakuntakaavaluonnosten kanssa samaan aikaan laadittavassa Pohjois-Savon maakuntaohjelmassa 2022-2025. Maakuntakaavan sidosryhmien antamassa palautteessa toivotaan pääosin nykyistä realistisempaa väestötavoitetta (Kaupan maakuntakaava 2030; 260 000 asukasta). Uudeksi väestötavoitteeksi maakuntaohjelmaluonnoksessa on asetettu 242 000 asukasta vuoteen 2040 mennessä. Sama tavoite on myös maakuntakaavassa. Työpaikkatavoitteeksi vuoteen 2040 uudessa maakuntaohjelmassa asetetaan 105 500 työpaikkaa. Sama työpaikkataso on tavoitteena myös maakuntakaavassa.

Asukas- ja työpaikkatavoitteisiin liittyy haasteita, vaikka kyseessä olisi nykyisen asukasmäärän säilyttäminen. Väestön ikääntyminen sekä saman aikaan huoli työikäisten määrästä ja työkyyvystä vievät kasvulta jyrkän nousun odotuksen. Asukasmäärätavoite perustuukin voimakkaaseen vuosittaiseen muuttovoittoon, noin 1000 as/v. Tämä asettaa maakunnan työpaikkakehitykselle ja vetovoiman kehittymiselle erityisiä paineita. Uusia kuntakohtaisia asukastavoitteita ei ole tarkoituksenmukaista asettaa. Maakunnassa tulee varautua myös siihen, että väestönkasvu keskittyy tulevaisuudessa jo nykyisin nähtävissä olevan trendin mukaisesti Kuopion seudulle. Luonnosvaiheessa väestö- ja työpaikkatavoitteita oli kaksi, joista maltillisempi valittiin kaavaehdotukseen.

	Asukkaat 2020	Asukkaat 2030	Asukkaat 2040	Työpaikat 2020	Työpaikat 2030	Työpaikat 2040
Kuopion sk	141 500	148 000	152 000	62 200	65 500	71 000
Koillis-Savon sk	6 800	5 900	5 300	1 800	1 600	1 500
Sisä-Savon sk	20 000	17 900	16 200	6 500	6 100	6 000
Varkauden sk	34 400	31 500	29 200	12 300	11 700	11 000
Ylä-Savon sk	45 700	42 100	39 300	17 300	16 500	16 000
Pohjois-Savo yhteensä	248 300	245 200	242 000	100 000	101 400	105 500

Kuva 13. Pohjois-Savon väestö- ja työpaikkatavoite maakuntaohjelman 2022-2025 mukaan. Sama tavoite oli asetettu maakuntakaavan luonnosvaihtoehto VE1 Kyvykkäässä uudistujassa, mikä valittiin maakuntakaavaehdotuksen väestö- ja työpaikkatavoitteeksi.

Kuva 14. Pohjois-Savon seutukunnat. Väestötavoitteita on tarkasteltu seutukuntatasolla – ei kuntakohtaisesti.

4.3 Maakuntakaavan kytkeytyminen liikennejärjestelmäsuunnitteluun

Liikennejärjestelmäsuunnittelun tavoitteena on edistää toimivaa, turvallista ja kestävästä liikennejärjestelmää. Se on jatkuvaa ja vuorovaikutteista vaikutusten arviointiin sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua. Maakunnan liiton tehtävänä on

edistää saavutettavuutta sekä vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön johtamisesta ja suunnitelman yhteensovittamisesta maakunnan muiden suunnitelmien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa (aluekehityslaki 756/2021, 17 § kohta 4).

Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinta käynnistyi keväällä 2018 lähtö- ja nykytilatietojen päivittämisellä ja kokoamisella sekä liikenteen ja liikkumisen toimintaympäristökuvauksen ja tulevaisuuden haasteiden kokoamisella. Koska liikennejärjestelmäsuunnitelma tuottaa tietoa myös maakuntakaavoituksen tarpeisiin, on sovittu, että maakuntakaavassa ei erillisiä liikenteeseen liittyviä selvityksiä laadita, vaan suunnittelussa hyödynnetään liikennejärjestelmäsuunnitelman tuottamaa tietoa. Maakuntahallitus hyväksyi Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman 22.2.2021. Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma Liikenne12. Eduskunta hyväksyi valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman 2.7.2021.

Maakuntakaavassa osoitetaan Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamisen kannalta tarpeelliset kehittämisperiaatteet ja aluevaraukset sekä edistetään tavoitteiden toteutumista kaavamääräyksillä ja suunnittelumääräyksillä. Maakuntakaavan liikennettä, liikkumista ja kuljetuksia koskevat varaukset, merkinnät ja määräykset ovat myös perusteena valtakunnallisesti merkittävien tarpeiden toteuttamiselle osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpanoa.

4.4 Seudullisuuden määrittäminen

Maakuntakaavatyössä yhteydessä nykyiset merkinnät käydään läpi ja kaavassa osoitetaan jatkossa vain aidosti seudullisia, maakunnallisia ja valtakunnallisia toimintoja. Seudullisuuden kriteereiksi on määritelty seuraavaa:

- Käsiteltävän asian / merkinnän tulee olla vähintään seudullisesti merkittävä, mieluiten maakunnallisesti ja ylimaakunnallisesti merkittävä. Paikallisesti merkittävät asiat ratkaistaan kuntakaavoituksessa.
- Merkintöjen painopiste on nykytilan kuvaamisen sijaan tulevaisuuden alueidenkäyttöä kuvaavaa.
- Palveluverkosto
- Toiminnot, joilla on merkittäviä ympäristö- tai liikennevaikutuksia
- Merkinnöillä edistetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.
- Merkinnät edistävät Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman / maakuntastrategian pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumista.

4.5 Kaava-alue

Kaava-alueena on Pohjois-Savon maakunta. Maakuntakaavan tarkistaminen koskee kaikkia Pohjois-Savon liiton 19 jäsenkuntaa, joita ovat Iisalmi, Joroinen, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Varkaus, Vesanto ja Vieremä.

Valtioneuvosto teki päätöksen maakuntajaon muutoksesta, jossa Joroisten kunta siirtyi 1.1.2021 alkaen osaksi Pohjois-Savo. Joroisten kunnan alue huomioidaan Pohjois-Savon maakuntakaavan tarkistamiseen liittyvien selvitysten valmistelussa soveltuvilta osin.

Kuva 15. Kaava-alueen kunnat.

Maakuntakaava laaditaan mittakaavaan 1:200 000. On huomattava, että kaavaa myös tulkitaan samassa mittakaavassa.

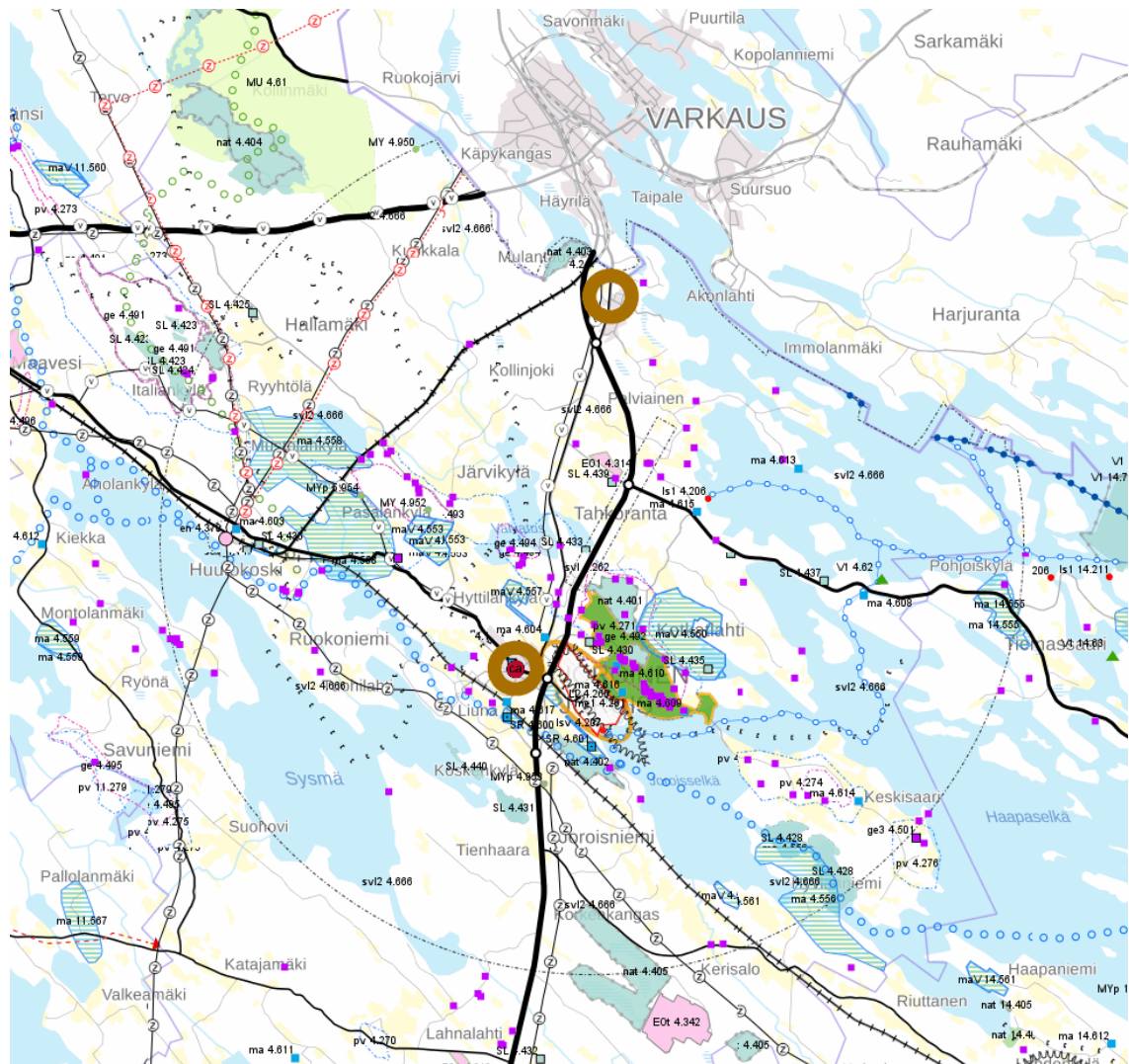
4.6 Joroisten kunnan liittymisen erityiskysymykset ja tavoitteet

Pohjois-Savon liitto on ollut toimivaltainen kaavoitusviranomaisena 1.1.2021 alkaen myös Joroisissa.

Joroisten kuntaa koskevat Etelä-Savon maakuntakaavat päivitetään yhdenmukaisiksi Pohjois-Savon maakuntakaavan kanssa. Lähtökohtana tulee olemaan suhteellisen uusi Etelä-Savon maakuntakaava. Alustavasti, mm. 2.9.2020 käydyn neuvottelun perusteella, tavoitteena on Joroisten osalta tarkastella muutosta vaativat teemat ja todeta muiden teemojen osalta tarvittavat tekniset muutokset muusta kaava-alueesta poiketen *kaikkien* maakuntakaavan teemojen osalta. Teemojen selvityksiä päivitetään tarvittaessa Joroisten osalta, mutta hyödynnetään soveltuvilta osin Etelä-Savon liiton laatimia selvityksiä.

Joroisten kunta on antanut jo osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta syyskuussa 2019 lausunnon, jossa se esittää maakuntakaavaan joitakin muutoksia esim. Joroinen-Varkaus -kehittämisyöhykkeen lisäämisen ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden uudelleentarkastelua.

Joroinen on otettu huomioon ennen v. 2021 laadituissa selvityksissä. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 2. vaihe on kuulutettu vireille Joroisissa 26.8.2021, ja päivitetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta on pyydetty palautetta 26.8.-27.9.2021.

Kuva 16. Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä, lähde: www.paikkatietoikkuna.fi.

5. Kaavaratkaisu, merkinnät ja määräykset

Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen on nostettu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa läpileikkaavaksi aiheeksi niin tavoitteen asettelussa, teemakohtaisessa suunnittelussa kuin vaikutusten arvioinnissa.

Koska suuria päästöjä syntyy liikenteestä, on johdonmukaista tutkia liikenteen päästövähennyskeinoja maakunnallisella tasolla. Yleisenä ja yhteisenä tavoitteena on sitoutuminen Ilmo45-tavoitetasoon eli hiilettömään liikenteeseen vuoteen 2045 mennessä. Valtakunnallisesti liikenteen päästöjen vähentämistä on selvitetty fossiilittoman liikenteen tiekarttahankkeessa, jonka pohjalta valtioneuvosto on tehnyt 1. vaiheen periaatepäätöksen. Maakuntatason tavoitteita ja toimenpiteitä on esitetty Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (2021). Visiona vuodelle 2040 on, että liikennejärjestelmä tukee Pohjois-Savon elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä kestävästi. Liikennejärjestelmän kehittämisen läpäisevinä periaatteina ja tavoitteina on mm. ilmastonmuutoksen hillintä sekä kestävä liikuminen, kuljetusten ja yhdyskuntarakenteen suosiminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi on liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitetty runsaasti toimenpiteitä erityisesti kestävä liikuminen – kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen – edistämiseksi ja kuljetusten siirtymiseksi vähäpäästöisempään rata- ja vesiliikenteeseen.

Ilmastonmuutoksen ennakoituja vaikutuksia Pohjois-Savossa on ilmaston lämpeneminen, sademäärien muuttuminen ja vesistöjen lämmitessä niiden ekologisen tilan heikkeneminen. Vuonna 2021 julkaistussa maakuntakohtaisessa arvioinnissa *”Ilmastonmuutoksen sopeutumisen ohjaukseen, kustannukset ja alueelliset ulottuvuudet”* Pohjois-Savon ilmaston ennakoitaan lämpenevän 1,5 asteella seuraavan 20 vuoden aikana, mikäli globaalit päästöt jatkuvat nykyistä kasvuaan. Vertailun vuoksi, voimakkailla päästörajoituksilla lämpeneminen saadaan pysymään 0,5 asteessa. Terminen talvi lyhenee. Vuotuinen sademäärä tulee kasvamaan. Sademäärät muuttuvat myös siten, että heinä- ja elokuu ovat nykyistä vähäsateisempia, kun taas loka-helmikuun välisenä aikana sateet lisääntyvät voimakkaasti. On myös hyvä huomata, että ilmasto on jo lämmennyt: Ajanjakso 1991–2020 oli noin 0,6°C lämpimämpi kuin 1981–2010.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan ekologisia yhteyksiä ja luonnon ydinalueita. Laajin luontoon liittyvä erityisominaisuutta kuvaava merkintä on laajat yhtenäiset metsäalueet. Se kuvaa metsäisen maakunnan olemassa olevaa yli 10 000 ha:n kokoisten metsäpeitteisten alueiden laajuutta.

Ilmastonmuutoksen torjunta ja muutokseen sopeutuminen korostuu vaikutusten arviointivaiheessa, jossa kaikkien kaavassa käsiteltyjen teemojen vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia arvioidaan ilmastonmuutoksen kannalta.

5.1 Koko maakuntakaava-alueita koskevat suunnittelumääräykset

Osa yleismääräyksistä on voimassa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheesta. Ensimmäisen ja toisen vaiheen yleismääräykset kootaan määräsyhdistelmäksi.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen hillintä on otettava huomioon kaikessa alueidenkäyttöön ja liikenteeseen liittyvissä toimenpiteissä koko maakunnan alueella. Metsien ja viheralueiden hiilinieluja on kasvatettava, viljelyalueiden hiilensidontaa on parannettava, suoalueiden hiilivarastot tulee kartoittaa ja säilyttää luonnontilaisina.

Sään ääri-ilmiöiden lisääntymisen aiheuttamiin muutoksiin tulee varautua maankäytönsuunnittelussa. Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina erityisesti Iisalmen, Kuopion, Varkauden ja Kiuruveden keskustaajamissa. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa. Myös liikenneväylät on suunniteltava kestävästi sään ääri-ilmiöitä.

Pintavesien ekologinen tila

Kaikissa vesistöihin suoraan tai välillisesti kohdistuvissa toimissa on parannettava pintavesien ekologista tilaa. Tavoitteena Pohjois-Savon alueella on nostaa pintavesien ekologinen tila hyväksi tai erinomaiseksi kaikilla vesistöillä v. 2040 mennessä. Turvemaiden metsäojitusten aiheuttamia vesistöjä vähennettävä. Vesistöjen sisäistä kuormitusta vähennetään vesistökuormitustuksilla. Taajamien hulevesien haltuunotossa ja käsittelyssä tulee järjestää imeytysalueita. Laajoja asfalttikenttiä on korvattava vettä läpäisevillä pinnoilla.

Turvetuotanto

Turvetuotantoa ohjataan jo luvitetuille, käytössä oleville ja käyttöön valmistetuille alueille. Uusien tuotantoalueiden tulee sijoittua ei-luonnontilaisille turvemaidelle. Turvetuotantoalueiden suunnittelussa ja ympäristöluvituksessa on huolehdittava luonnonarvojen säilymisestä eikä toiminnasta saa aiheutua haitallisia vesistö-, pöly- tai muita ympäristöhaittoja. Tuotantoalueet on ennallistettava käyttövaiheen jälkeen. Jälkikäyttönä voi olla esim. energiakasvien viljely, kosteikkoalueet tai aurinkovoimakentät.

Kulttuuriympäristö

Alueidenkäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan arkeologiseen kulttuuriperintöön ja sen ennakoivaan inventointiin mm. muinaisjäännösten ja historiallisen ajan muinaisjäännöspotentiaalini kartoittamiseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota rakennetun kulttuuriympäristön päivitysinventointien tarpeeseen ja modernin aikakauden kohteiden inventointiin.

Potentiaaliset tuulivoima-alueet

Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta. Myös alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista pientuuli-voimaloista tulee pyytää Pääesikunnan lausunto, mikäli kiinteistö, jolle voimala rakennetaan, rajoittuu Puolustusvoimien käytössä olevaan alueeseen.

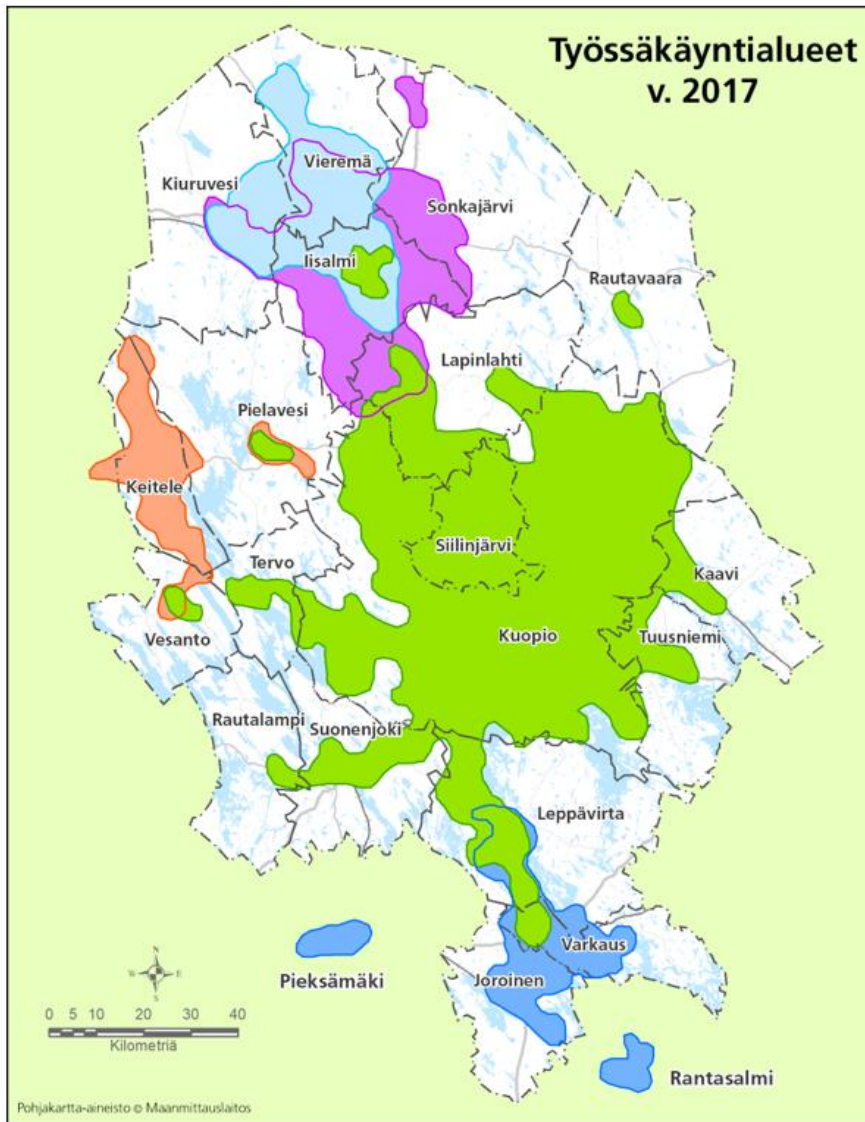
Tuulivoima-alueita suunniteltaessa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet.

Tuulivoima-alueiden maakunnalliset tai ylimaakunnalliset yhteisvaikutukset on selvitettävä, kun tuulivoimahanke sijoittuu olevien tai muiden suunniteltujen tuulivoima-alueiden läheisyyteen. Suunnittelussa on otettava huomioon tuulivoima-alueiden ympäristövaikutukset, erityisesti maisemaan, kulttuuriympäristöön, luontoon ja elinympäristöön kohdistuvat vaikutukset.

Paikallisesti merkittävien (alle 7 voimalaa) tuulivoima-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimapotentiaalien alueiden ulkopuolella. Tämä edellyttää, että maakuntakaavan muita keskeisiä tavoitteita ei vaaranneta.

Maakunnan työssäkäyntialueet

Iisalmen, Keiteleen, Kuopion, Varkauden ja Vieremän työssäkäyntialueiden liikennejärjestelmiä tulee kehittää siten, että kestävä liikkuminen, joukkoliikenteen palvelutarjonta, liikenneturvallisuus, liikenteen sujuvuus ja kaikkien käyttövoimavaihtoehtojen saatavuus parantuvat.

- Vieremä**
- Iisalmi**
- Keitele**
- Kuopio**
- Varkaus**

5.2 Kehittämisperiaatteet ja aluerakenne

Maakuntakaavan aluerakenteella tarkoitetaan keskuksia, alueita ja väyliä, joilla on valtakunnallista tai maakunnallista merkitystä ympäristöön tai liikennejärjestelmään. Aluerakenne muodostuu asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajalueiden sekä liikennejärjestelmän muodostamasta kokonaisuudesta.

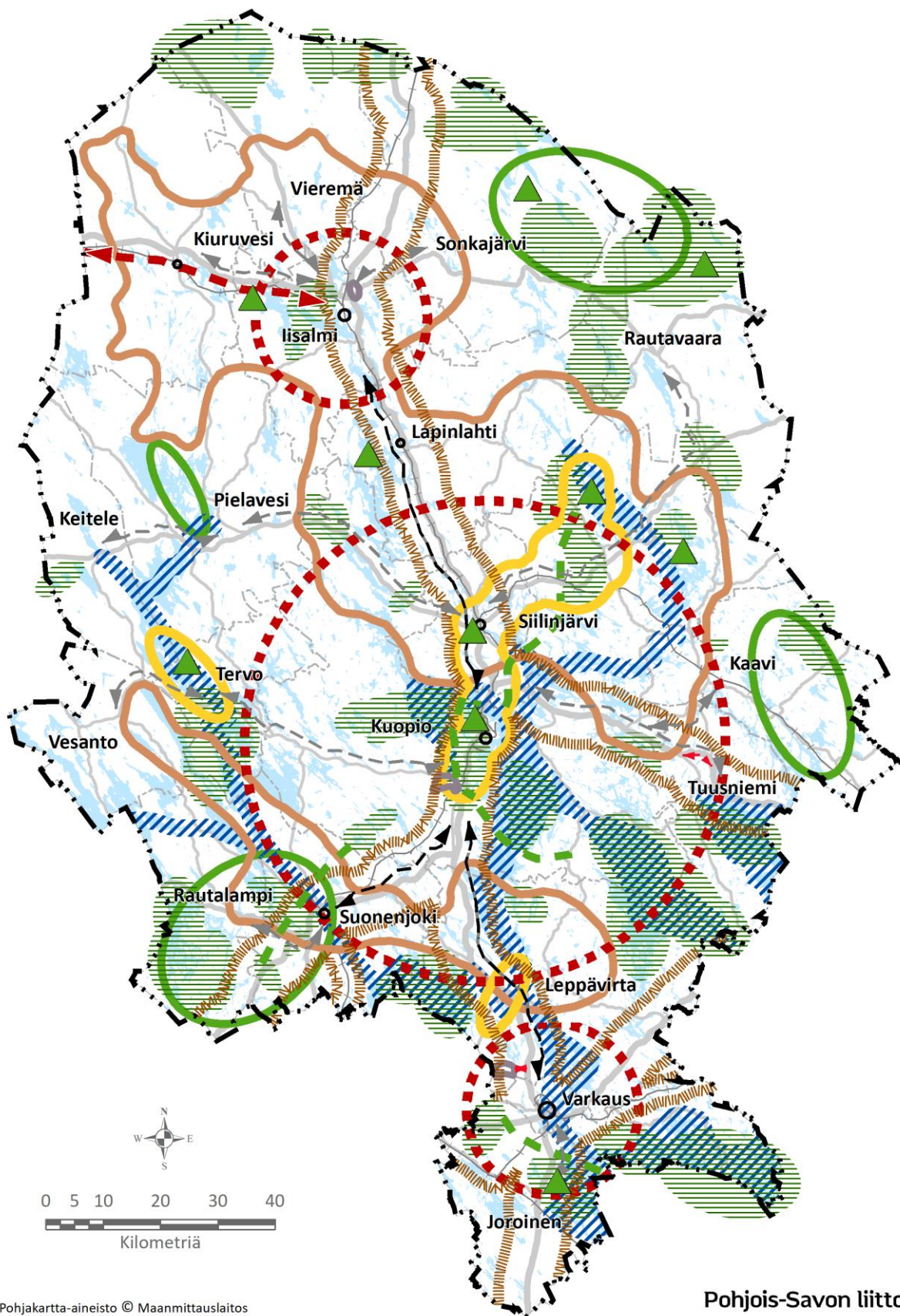
Alueidenkäytön suunnittelulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle asuin- ja elinympäristölle sekä elinkeinojen kehittämiseksi. Pohjois-Savon aluerakenteen nykytilannetta sekä edeltävien kahden vuosikymmenen aikana tapahtunutta kehitystä on selvitetty valmisteluvaiheessa tehdyn aluerakenneselvityksen avulla ([linkki](#)).

Kehittämisperiaatteilla käsitellään maakuntakaavassa laajojen alueiden kehittämistarpeita eri teemoista. Nämä merkinnät kytkeytyvät niin aluerakenteeseen, elinkeinoihin, liikennejärjestelmään, ekologiseen verkostoon kuin virkistykseen ja matkailuun. Kehittämisperiaattemerkintöjä tulee tulkita yhdessä tarkempien teemakohtaisten merkintöjen kanssa. Taajamien kehittämisperiaatteet ja yhdyskuntarakenteen eheyttämistarvemerkinnät kuvataan kappaleessa 5.2.2. Tie- ja vesiliikenteen yhteystarpeet kuvataan kappaleessa 5.3.1. ja ekologiset yhteydet ja luonnon ydinalueet taas käsitellään kappaleessa 5.4.1.

5.2.1 Kehittämisperiaatteet

Tavoitteena kaavatyössä on ollut kehittämisperiaatteiden selkiyttäminen ja niiden vaikuttavuuden täsmentäminen. Kehittämisperiaatteet noudattavat Pohjois-Savon maakuntaohjelman 2022-2025 painotuksia. Kehittämisperiaattemerkinnöissä otetaan huomioon koko maakunta erilaisine vahvuuksineen ja kehitysnäkymineen.

- Viitokäytävän, Ysikäytävän ja 23-käytävän kehittämisvyöhykkeet
- Joukkoliikenteen kehittämisvyöhyke
- Tieliikenteen yhteystarve
- Vesiliikenteen yhteystarve
- Kaupunkikehittämisen kohdealue
- Kaupunkiverkko
- Yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve
- Maaseudun kehittämisvyöhyke; ruuantuotannon ydinalueet
- Kuopio-Siilinjärvi-Tahko – matkailun kehittämiskäytävä ja matkailun vetovoima-alue
- Matkailun vetovoimakohde
- Matkailun ja virkistykseen kehittämisvyöhyke
- Vesimatkailun kehittämisvyöhyke
- Ekologinen yhteys
- Luonnon ydinalue
- Kiertotalouden kehittämisalue

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

Pohjois-Savon liitto

7.2.2023

Kuva 17. Kehittämisperiaattemerkinnät.

5.2.1.1 Viitoskäytävän, Ysikäytävän ja 23-käytävän kehittämisvyöhykkeet

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa ylimaakunnallisesti strategisesti merkittävät kehittämiskäytävät valtakunnallisesti merkittävien pääväylien (rinnakkaiset valta- ja rautatie) muodostamille alueille. Tavoitteena on niin alueiden saavutettavuuden, liikenneverkoston, työssäkäyntialueiden toimivuuden kuin elinkeinoelämän tarpeiden kehittäminen.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu Viitoskäytävälle oma kehityskäytävä ja ysitielle omansa. Viitostien kehityskäytävä laajenee maakunnan kolmen kaupunkiseudun kohdalla. Luonnosvaiheessa kehittämisvyöhykkeet osoitettiin viitostien ja Savon radan muodostamalle vyöhykkeelle sekä erikseen ysitielle. Luonnosvaiheen palautteen perusteella myös valtatielle 23 haluttiin vastaava kehittämisvyöhyke.

Kaavaratkaisu

Kaavaehdotuksessa osoitetaan pääväyläasetuksen mukaiset valtatie 5 ja Savonrata sekä valtatie 9 Viitoskäytävän ja Ysikäytävän kehittämiskäytävämerkinnöillä. Lisäksi luonnosvaiheen palautteen mukaisesti myös vt23 ja Pieksämäki-Joensuu -rata on osoitettu kehittämiskäytäväksi.

Joroisissa oleva Varkauden lentopaikka sijaitsee viitoskäytävän kehittämisvyöhykkeellä, joten sillä nykyisin oleva erillinen elinkeinojen kehittämistarvetta osoittava merkintä jätetään pois.

	<p>VIITOSKÄYTÄVÄN, YSIKÄYTÄVÄN JA 23-KÄYTÄVÄN KEHITTÄMISVYÖHYKKEET</p> <p>Merkinnällä osoitetaan pääväyläasetuksen mukaisten valtatie 5 ja Savon radan, valtatie 9 sekä valtatie 23 ja Pieksämäki-Varkaus-Joensuun radan muodostamat ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet. Viitoskäytävä on osoitettu myös Etelä-Savon maakuntakaavassa (2016) ja Kainuun vaihemaa-kuntakaavassa 2030 (2016) sekä ysikäytävä Keski-Suomen maakuntakaavassa (2017) ja Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa (2020).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Vyöhykkeitä kehitetään elinvoimaisina kansainvälisinä kehitys- ja liikennekäytävinä, joiden maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota pitkämatkaisen liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, joukkoliikenteen ja kestävästi liikkumisen edistämiseen, liikenteen ja matkailun palveluihin sekä yritystoiminnan edistämiseen. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää liikenneympäristön laatuun ja liikenteen haittojen vähentämiseen. Kehittämisvyöhykkeiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös ekologisten yhteyksien jatkuvuus. Viitoskäytävän ja Ysikäytävän kehittämisessä on otettava huomioon, että valtatie 5 ja 9 sekä Savon rata kuuluvat yleiseurooppalaiseen TEN-T kattavaan verkkoon.</p> <p>Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon lentoliikenteen, korkealuokkaisen maantie- ja rautatieliikenteen sekä energia- ja tietoliikennelinjojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.</p> <p>Vyöhykkeillä tulee parantaa liikenteen turvallisuutta, sujuvuutta ja kaikkien käyttövoimavaihtoehtojen saatavuutta sekä turvata taajamajunaliikenteen kehittämisedellytykset.</p>
---	---

5.2.1.2 Joukkoliikenteen kehittämisvyöhykkeet

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa periaatetasolla maakunnan joukkoliikenteen kehittäminen. Tavoitteena on tukea maakunnan joukkoliikenteen kehittämistä kilpailukykyiseksi vaihtoehdoksi henkilöautolle niin työ- kuin

asiointiliikenteessä. Tavoitteena on määritellä ydinvyöhyke, jossa joukkoliikenteen kehittäminen on voimallisempaa ja kaikki kuntakeskukset tavoitettava alempi alue.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa joukkoliikenteelle on huomioitu vain maakunnan ytimeen – Kuopioon ja Siilinjärvelle – sijoittuva joukkoliikenteen kehittämisvyöhyke.

Kaavaratkaisu

Joukkoliikenteen kehittämisvyöhyke osoitetaan kaksitasoisena siten, että joukkoliikenteen kehittämisen Viitoskäytävälle sijoittuva ydinverkko osoitetaan Suonenjoki/Varkaus-Kuopio-lisalmi –välille ja sitä täydentävä joukkoliikenteen alempi kehittämisvyöhyke tavoittaa kaikki kuntakeskukset.

	<p>JOUKKOLIIKENTEEN KEHITTÄMISVYÖHYKE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnan joukkoliikenteen kehittämisvyöhyke, jonka ydinalue kattaa lisalmi-Kuopio-Varkaus- ja Kuopio-Suonenjoki -välillä. Merkinnän tavoitteena on tukea alueen joukkoliikenteen kehittämistä kilpailukyiseksi vaihtoehdoksi henkilöautolle niin työ- kuin asiointiliikenteessä. Merkinnän toinen taso tavoittaa kaikki kuntakeskukset.</p> <p><i>Suunnittelumääräys kummallekin vyöhykkeelle:</i> Ydinalueen kehittämisessä tulee kiinnittää vuorotarjonnan ohella erityistä huomiota pysäkkien esteettömyyteen, turvallisuuteen ja pysäkkipalveluiden laatuun sekä liikenteen ja matkaketjujen sujuvuuteen. Lähi-/taajamajunaliikenteen pitkän aikavälin kehittämisen edellytykset on turvattava.</p> <p><i>Suunnittelumääräys ydinvyöhykkeelle:</i> Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon joukkoliikennekaupungin suunnitteluperiaatteet.</p>
---	--

5.2.1.3 Kaupunkikehittämisen kohdealue

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa lisalmen, Kuopion ja Varkauden seuduille omat kehittämisvyöhykkeet, jotka kattavat kaupunkiseudun keskeisimmän työssäkäyntialueen. Alueilla tunnistetaan alue- ja yhdyskuntarakenteen tarkempaa suunnittelutarvetta.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on tunnistettu viitostien kehittämisvyöhyke, joka laajenee maakunnan keskuskaupungin ja seutukaupunkien kohdalla. Kaupunkiseutujen kehittäminen haluttiin siirtää omalle merkinnälle, jolloin valtateiden ja ratojen muodostamien kehittämisvyöhykkeiden määräyssiältö voidaan kohdentaa painokkaammin liikenneasioihin.

Kaupunkikehittämisen kohdealueet kuvaavat maakunnan keskeisten kaupunkiseutujen muodostaman helminauhamaisen rakenteen. Kuopion kaupunkiseudulle sekä seutukaupungeille annetaan omat yksilöidyn suunnittelumääräykset.

Työssäkäyntialueiden *Merkinnät ja määräykset* -asiakirjan liitteessä oleva karttarajaus tarkentaa kunkin kaupunkiseudun työssäkäyntialueen laajuutta ja osoittaa alueen liikenteellisen kehittämistarpeen.

Kaavaratkaisu

lisalmen, Kuopion ja Varkauden seuduille osoitetaan kaupunkikehittämisen kohdealueita osoittavat merkinnät. Kohdealueilla tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.

Kaavamerkinnällä korostetaan tavoitetta Kuopion seudun kehittymiseksi valtakunnallisesti vetovoimaiseksi, yhdyskuntarakenteeltaan ja kaupunkikuvaltaan korkeatasoiseksi koulutuksen, osaamisen, yritystoiminnan, kaupallisten, erityisesti erikoiskaupan palvelujen sekä matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen alueeksi.

Iisalmen ja Varkauden seutujen vahvuuksiksi tunnustetaan monipuolinen vientiteollisuus (elintarviketeollisuus, metalli- ja konepajateollisuus ja muut korkean teknologian tuotteet. Iisalmen ja varkauden alueilla tuleekin huolehtia riittävästä teollisuustonttitarjonnasta. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä kaupunkien keskustojen ja palveluiden kehittämiseen.

	<p>KAUPUNKIKEHITTÄMISEN KOHDEALUE Merkinnällä osoitetaan Kuopion, Iisalmen ja Varkauden kohdealueet lähikuntineen.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kohdealueilla on alue- ja yhdyskuntarakenteen yksityiskohtaisemman suunnittelun tarvetta, jonka yhteydessä määritellään tarkemmin erilaisten maankäyttötarpeiden mitoitus, yhteensovittaminen sekä yksityiskohtaisemmat aluerakenteen kehittämis- ja suunnittelutarpeet. Kohdealueilla tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Alueilla tulee pyrkiä vähentämään liikennetarvetta, parantamaan liikenneturvallisuutta sekä edistämään joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon seudullisen yhteistyön tarpeet erityisesti liikennejärjestelmän kehittämisessä.</p> <p>Kuopion seudun ydinalueen kehittyminen valtakunnallisesti vetovoimaiseksi, yhdyskuntarakenteeltaan ja kaupunkikuvaltaan korkeatasoiseksi koulutuksen, osaamisen, yritystoiminnan, kaupallisten, erityisesti erikoiskaupan palvelujen sekä matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen alueeksi tulee turvata yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn, joukkoliikenteen, raideliikenteen ja vesiliikenteen edistämiseen siten, että siirtymiset eri kulku- ja kuljetusmuotojen välillä ovat joustavat.</p> <p>Iisalmen ja Varkauden seutujen vahvuuksia on mm. monipuolinen vientiteollisuus niin elintarvikkeissa kuin korkean teknologian tuotteissa. Kohdealueilla tulee huolehtia teollisuus- ja työpaikka-alueiden riittävästä tonttitarjonnasta, varmistaa vetovoimaisen keskustan kehittäminen sekä monipuoliset ja houkuttelevat palvelut.</p>
---	--

5.2.1.4 Kaupunkiverkko

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa maaseutukaupunkien ylimaakunnallista verkostoa samaan tapaan kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa on tehty.

Lähtökohdat

Merkinnän lähtökohtana on voimassa olevan maakuntakaavan ratkaisu, jossa on tunnustettu ylimaakunnallinen maaseutukaupunkien verkosto Pohjois-Pohjanmaan suuntaan.

Kaavaratkaisu

Kaupunkiverkko -merkintä osoitetaan Kiuruveden ja Iisalmen kohdalle nykyisen maakuntakaavan mukaisesti yhteytenä Pohjois-Pohjanmaan suuntaan.

	<p>KAUPUNKIVERKKO Merkinnällä osoitetaan ylimaakunnallinen maaseutukaupunkien verkko, joka yhdistyy Pohjois-Pohjanmaalla olevaan Oulun eteläisen alueen kaupunkiverkkoon.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kaupan ja muiden palvelujen, elinkeinoelämän, asutuksen, liikenteen ja virkistystoimintojen sijoittelussa on pyrittävä tehostamaan verkostokaupungin olemassa olevien yhdyskuntien alueidenkäyttöä kuntien välisellä yhteistyöllä ja työnjaolla.</p>
---	---

5.2.1.5 Maaseudun kehittämisvyöhyke; ruuantuotannon ydinalueet

Tavoite

Tavoitteena on tunnistaa maakunnan ruuantuotannon keskeisiä alueita ja pohtia niille erityisiä kehittämissperiaatteita liittyen peltopinta-alaan, kuljetuksiin sekä päästöjen vähentämiseen.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa aivan vastaavaa merkintää ei ole käytetty. Kiuruveden ja Iisalmen välille sekä Maaningalle on osoitettu maaseudun kehittämisen kohdealueen merkinnät, joiden vaikutus kuntien maankäytön suunnitteluun on koettu vähäiseksi.

Laajemmalla merkinnällä haluttiin tunnistaa maaseutualueita laajemmin. Lähtöaineistona alueiden hahmottamiseen käytettiin Pohjois-Savon ELY-keskuksen paikkatietoaineistoa luvitetuista lietalantasäiliöistä sekä Luonnonvarakeskuksen biomassatlasta, josta poimittiin mansikan, vadelman ja herukan biomassatiedot. Näin voitiin tunnistaa nykyisiä maidon-, lihan- ja marjatuotannon alueita. Alueisiin kohdistuu elinvoimaisen maaseudun, maaseutuelinkeinojen ja kiertotalouden kehittämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden parantamiseen ja päästöjen vähentämiseen liittyviä tarpeita. Merkintä ei estä maaseutuelinkeinojen tai tuotantosuuntien kehittämistä nykytilanteesta poikkeaviksi.

Kaavaratkaisu

Maaseudun kehittämisvyöhykkeinä eli ruuantuotannon ydinalueina osoitetaan Ylä-Savosta Kuopion pohjoispuolelle ulottuva maito- ja lihatalousvyöhyke sekä Sisä-Savon marjatalousvyöhyke. Suunnitteluohjeessa kiinnitetään huomiota mm. liikennejärjestelmän tarpeisiin kuten maatalojen raskaaseen liikenteeseen.

Luonnosvaiheen jälkeen keskusteluun nousivat huoltovarmuusnäkökohdat. Ruuantuotannon ydinalue on merkittävä osa huoltovarmuusketjua.

	<p>MAASEUDUN KEHITTÄMISVYÖHYKE: RUUANTUOTANNON YDINALUEET Merkinnällä osoitetaan elinvoimaisen maatalouden ja alkutuotannon ydinalueita. Alueisiin kohdistuu elinvoimaisen maaseudun, maaseutuelinkeinojen ja kiertotalouden kehittämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden parantamiseen ja päästöjen vähentämiseen liittyviä tarpeita. Merkinnällä on tunnistettu nykyisiä maidon-, lihan- ja marjatuotannon alueita.</p> <p><i>Suunnitteluohje:</i> Alueen suunnittelussa varmistetaan maa- ja metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä turvataan hyvien ja yhtenäisten metsä- ja peltoalueiden säilyminen maaseutuelinkeinojen käytössä. Liikennejärjestelmän kehittämisessä tulee huomioida maitotalouksiin suuntautuva raskas liikenne. Pitkän aikavälin tavoitteena on päästöjen vähentäminen mm. lisäämällä nurmiviljelyä, vähentämällä uusien turvemaiden ottamista viljelykäyttöön ja ennallistamalla olevia turvemaiden viljelyalueita. Biomassojen käyttöä biokaasuksi edistetään.</p>
---	---

5.2.1.6 Kuopio-Siilinjärvi-Tahko -matkailun kehittämiskäytävä

Tavoite

Tavoitteena on päivittää Pohjois-Savon keskeisimmän matkailun kehittämiskäytävän maakuntakaavamerkintää ja sen sisältöä.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Kuopio-Tahko matkailun kehittämiskäytävä on tunnistettu. Kuntakierroksen palautteessa tuotiin esille mm. tarve ottaa huomioon, ei ainoastaan Kuopion matkailu ja toisena päätepiirteenä Tahkon laskettelukeskus, vaan myös Siilinjärven matkailukohteet vyöhykkeen keskivaiheilta.

Siilinjärven matkailuun liittyviä kohteita ovat Kasurilan laskettelukeskus, Patakukkulan ulkoilualue sekä Tarinagolfin viheriöt.

Kaavaratkaisu

Kuopio-Siilinjärvi-Tahko -matkailun kehittämiskäytävä osoitetaan maakuntakaavassa enemmän liikenneverkostoon tukeutuvana, koska alueen saavutettavuuteen liittyy ratkaistavia kysymyksiä. Merkinnän kuvaukseen lisätään maininta Siilinjärvestä osana alueen toimintoja ja liikennejärjestelmää.

	<p>KUOPIO-SIILINJÄRVI-TAHKO MATKAILUN KEHITTÄMISKÄYTÄVÄ</p> <p>Merkinnällä osoitetaan matkailun kannalta keskeinen yhteys Kuopion ja Pohjois-Savon suurimman matkailukeskuksen Tahkon välillä. Kehittämiskäytävään kuuluu Kuopion ja Siilinjärven matkailukohteiden verkostoa sekä kestävää saavutettavuutta tukeva liikennejärjestelmä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista tulee kehittää niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Kehittämiskäytävän suunnittelussa on otettava huomioon erityisesti kehittyvän matkailun tarvitsema seudullinen liikennejärjestelmä ja sen edellyttämä maankäytön suunnittelu.</p>
---	---

5.2.1.7 Matkailun vetovoima-alue

Tavoite

Tavoitteena on päivittää matkailun vetovoima-alueiden maakuntakaavamerkintöjä ja sisältöä.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 matkailun vetovoima-alueen kehittämisperiaatemerkinnoilla on osoitettu Leppävirran-Sorsakosken alue sekä Lohimaa ja sen ympäristö Tervossa. Maakuntakaavan valmisteluvaiheessa kuntakierroksen palautteessa v. 2020 nostettiin esille tarve merkintöjen periaatteellisille päivityksille. Sinänsä alueet on tunnistettu oikein, mutta Leppävirralla vetovoima-alueetta voisi laajentaa Konnuksen kanavan suuntaan.

Tervossa taas merkinnällä voitaisiin korostaa vetovoima-alueen ulottumista Eerikkalan golfkentiltä Huuh-tajankoskelle. Vyöhykkeen sisälle jäisivät myös Tervon keskusta palveluineen, Äyskosken alue sekä Lohimaa. Tervossa koettiin olevan tarvetta vapaa-ajan asumisen, matkailun, muiden elinkeinotoimintojen ja pysyvän asumisen sekoittumiseen. Merkinnän suunnittelumääräyksessä yksilöidään vetovoima-alueiden tarpeet aikaisempaa tarkemmin.

Kaavaratkaisu

Matkailun vetovoima-alueiden merkinnät säilyvät Tervossa ja Leppävirralla. Merkinnän sisältöä kehitetään valmisteluvaiheessa esitetyn palautteen mukaisesti. Tervon matkailun vetovoima-alueen kestävä saavutettavuus on haastavaa.

	<p>MATKAILUN VETOVOIMA-ALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät matkailun, asumisen ja virkistystoiminnan aluekokonaisuudet. Niihin sisältyvät itse matkailukohde lähialueineen sekä siihen liittyvät suojelu- ja muut alueet, joista on mahdollista kehittää matkailu- ja virkistystoimintaa palveleva laaja kokonaisuus.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Matkailun vetovoima-alueiden verkottumista alueen palveluntuottajien kanssa tulee kehittää niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia.</p> <p>Matkailun kehittämisessä ja alueen käytön suunnittelussa tulee edistää yhteistyöllä yksityisten ja julkisten toimijoiden kesken suojelualueverkoston, rakennetun kulttuuriympäristön, arvokkaiden maisema-alueiden sekä arkeologisen kulttuuriperinnön kulttuurisesti ja ekologisesti kestävää hyödyntämistä.</p> <p>Vyöhykkeen kestävää saavutettavuutta tulee edistää.</p> <p>Tervossa Eerikkala-kuntakeskus-Lohimaa-Huhtajankosken alueella tulee yhteensovittaa ja yhdistää asumista, loma-asumista, matkailua ja muuta elinkeinotoimintaa.</p> <p>Leppävirralla Sorsakoski-kuntakeskus-Konnuksen alueella tulee huolehtia merkittävästä rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja alueen monipuolisista palveluista.</p>
---	--

5.2.1.8 Matkailun vetovoimakohde

Tavoite

Tavoitteena on nostaa yksittäiset maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät matkailun vetovoimakohteet tai luonnonnähtävyydet esille, sillä voimassa olevassa maakuntakaavassa ne jäävät kohteiden runsauden vuoksi vähälle huomiolle.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osa matkailun vetovoimakohteita osoitetaan matkailun tai retkeilyn aluevarauksina, kalastusmatkailukohteina tai esim. maisemallisesti arvokkaina alueina. Kehittämissperiaatemerkinnoiksi luokiteltuina tärkeimmät yksittäiset matkailun vetovoimakohteet nousevat esille. Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella Runni lisättiin matkailun vetovoimakohteeksi.

Kaavaratkaisu

Matkailun vetovoimakohteen merkinnällä osoitetaan lisäalassa Runnia, Sonkajärvellä Jyrkän aluetta, Lapinlahdella Väisälänmäkeä, Siilinjärven Tarinaharjua, Rautavaaralla Pumpulikirkon aluetta, Kuopiossa Puijoa, Pisaa ja Tahkoa, Tervossa Äyskosken aluetta sekä Joroisilla Kotkatharjun-Kartanogolfin aluetta.

	<p>MATKAILUN VETOVOIMAKOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät matkailun vetovoimakohteet, joista on mahdollista kehittää matkailu- ja virkistystoimintaa palveleva kokonaisuus.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Matkailun vetovoimakohteiden verkottumista alueen palveluntuottajien kanssa tulee kehittää niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia.</p> <p>Matkailun kehittämisessä tulee edistää suojelualueverkoston, rakennetun kulttuuriympäristön, arvokkaiden maisema-alueiden sekä arkeologisen kulttuuriperinnön kulttuurisesti ja ekologisesti kestävää hyödyntämistä.</p>
---	--

5.2.1.9 Matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhyke

Tavoite

Tavoitteena on päivittää matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhykkeet.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetaan seudullisia matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhykkeitä. Sellaisiksi on tunnistettu kohteita, joilla on merkitystä myös lähivirkistyksen kannalta alueen asukkaille.

Kaavaratkaisu

Kaavaehdotusta laadittaessa matkailun ja virkistyksen kohteita on muokattu ja yhdistelty. Osa on jätetty pois esimerkiksi tuulivoimapotentialin vuoksi tai siksi, että sen merkintä on korvattu matkailun vetovoimakohteen merkinnällä.

Matkailun ja virkistyksen kehittämisvyöhykkeet osoitetaan Sonkajärvelle ja Rautavaaralle Jyrkän, Nurmi-joen, Tiilikan ja Metsäkartanon yhdistävänä vyöhykkeenä, edelleen Pielavedelle, Rautalammin ja Suonenjoen alueelle Konnevesi-Linthaarjulle sekä Kaaville Vaikonjoen-Sivakkajoen alueelle.

	<p>MATKAILUN JA VIRKISTYKSEN KEHITTÄMISVYÖHYKKEET Merkinnällä osoitetaan virkistyksen ja luontomatkailun alueita ja sellaisiksi soveltuvia vähintään seudullisesti merkittäviä alueita. Vyöhykemerkinän tarkoituksena on korostaa alueen virkistysarvoa ja tuoda tämä näkökulma huomioon otettavaksi alueen suunnittelussa.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Matkailun ja virkistyskäytön kehittämisessä sekä alueen käytön suunnittelussa tulee edistää ylikunnallisella yhteistyöllä yksityisten ja julkisten toimijoiden kesken suojelualueverkoston, rakennetun kulttuuriympäristön, arvokkaiden maisema-alueiden sekä arkeologisen kulttuuriperinnön kulttuurisesti ja ekologisesti kestävää hyödyntämistä. Vyöhykkeen kestävää saavutettavuutta tulee edistää.</p>
---	--

5.2.1.10 Vesimatkailun kehittämisalue

Tavoite

Tavoitteena on tarkistaa vesimatkailun kehittämisalueen rajaus mm. Joroisten liittyttyä Pohjois-Savoon.

Lähtökohdat

Kuntakierroksella saatiin palautteena ottaa huomioon myös Juojärvi vesimatkailun alueena. Tuusniemen kunta on investoinut sataman alueen palveluihin. Samalla vesimatkailun vetovoima-aluetta tutkittiin laajennettavaksi mm. kirkasvetisille Nilakan ja Rasvangin vesistöille.

Maakunnan eteläisillä vesialueilla esiintyy erittäin uhanalainen saimaannorppa. Sen siirtyminen pohjoisemmas on mahdollista ilmastonmuutoksen edetessä.

Kaavaratkaisu

Vesimatkailun kehittämisalue osoitetaan pääosin kuten nykyisissä maakuntakaavoissa, mutta sitä laajennetaan käsittämään Juojärven aluetta Tuusniemellä sekä Joroisten vesistöä. Lisäksi merkintää laajennetaan Iisveden ja Rasvangin kautta Nilakalle ja Pielavesi-järven eteläosiin siten, että vyöhykkeeseen liittyvät myös Tervon, Keiteleen ja Pielaveden kuntakeskukset.

Merkinnän ulkoasua muutetaan vinorasteroinniksi.

	<p>VESIMATKAILUN KEHITTÄMISALUE</p> <p>Vesimatkailun kehittämisalueina osoitetaan maakunnallisesti merkittävät järviolueet rantoineen ja saarineen, joiden kehittämistarpeet kohdistuvat ensisijaisesti järviluontoon liittyvien aktiviteettien, kuten järvimatkailun, veneilyn, melonnan ja kalastuksen edistämiseen.</p> <p>Kehittämisalueeseen kuuluu myös erityisiä alueita, joilla yhdistyy asuminen, loma-asuminen, matkailu ja virkistys.</p> <p><i>Suunnitteluohje:</i></p> <p>Matkailun kehittämisessä ja alueen käytön suunnittelussa alueilla tulee edistää suojelualueverkoston, arvokkaiden maisema-alueiden ja arkeologisen kulttuuriperinnön kulttuurisesti ja ekologisesti kestävää hyödyntämistä.</p> <p>Vesimatkailun kehittämisalueen kestävää saavutettavuutta tulee edistää kansallisen kaupunkipuiston saaristossa Kallavedellä sekä Rasvangan ja Suvasveden saaristossa. Saaristossa on tarve rantautumispaikoille ja päivämatkailijoiden tukikohdille.</p> <p>Varkaudessa sijaitsevien Natura-alueiden kohdalla tulee ottaa huomioon erittäin uhanalaisen saimaannorpan esiintyminen. Saimaanorpan leviäminen pohjoisemmaksi on mahdollista tulevaisuudessa.</p>
---	---

5.2.1.11 Kiertotalouden kehittämisalue

Tavoite

Tavoitteena on vahvistaa Pohjois-Savon kolmen suurimman kiertotalousalueen asemaa. Kehittämisperiaatemarkintä antaa väljyyttä alueiden monipuoliseen toteuttamiseen.

Lähtökohdat

Iisalmen Peltomäki, Kuopion Heinälamminrinne ja Leppävirran Riikinneva ovat maakunnan keskeiset kiertotalousalueet.

Maakuntakaavassa ei ohjata, millaisia (kiertotalous)toimijoita alueelle lopulta sijoittuu ja minkälainen toiminta alueella on mahdollista. Nämä kysymykset ratkaistaan Kuntien kaavoituksessa ja viimeistään ympäristölupaprosesseissa. Suurten teollisten kiertotalouspuistojen lisäksi kiertotalouden kehittämisalueilla voi toimia yksittäisiä yrityksiä tai pienialaisia yrityskeskittymiä, jotka harjoittavat materiaalien ja jätteiden kierrättämistä, käsittelyä tai jatkojalostamista. Yritykset voivat hakeutua alueille, jossa sivuvirrat (jäte)materiaali on helposti saatavilla ja joka on logistisesti edullinen.

Kaavaratkaisu

Merkinnällä osoitetaan Iisalmen Peltomäen, Kuopion Heinälamminrinteen ja Leppävirran Riikinnevan alueita, joita voidaan kehittää kiertotaloustoimintojen, teollisuuden ja varastoinnin ohella mm. biokaasulaitosten sijoituspaikkoina. Riikinnevan kiertotalouden kehittämisalue ulottuu myös Joroisten puolelle ja kytkeytyy tuulivoimapotentiaaliin alueeseen.

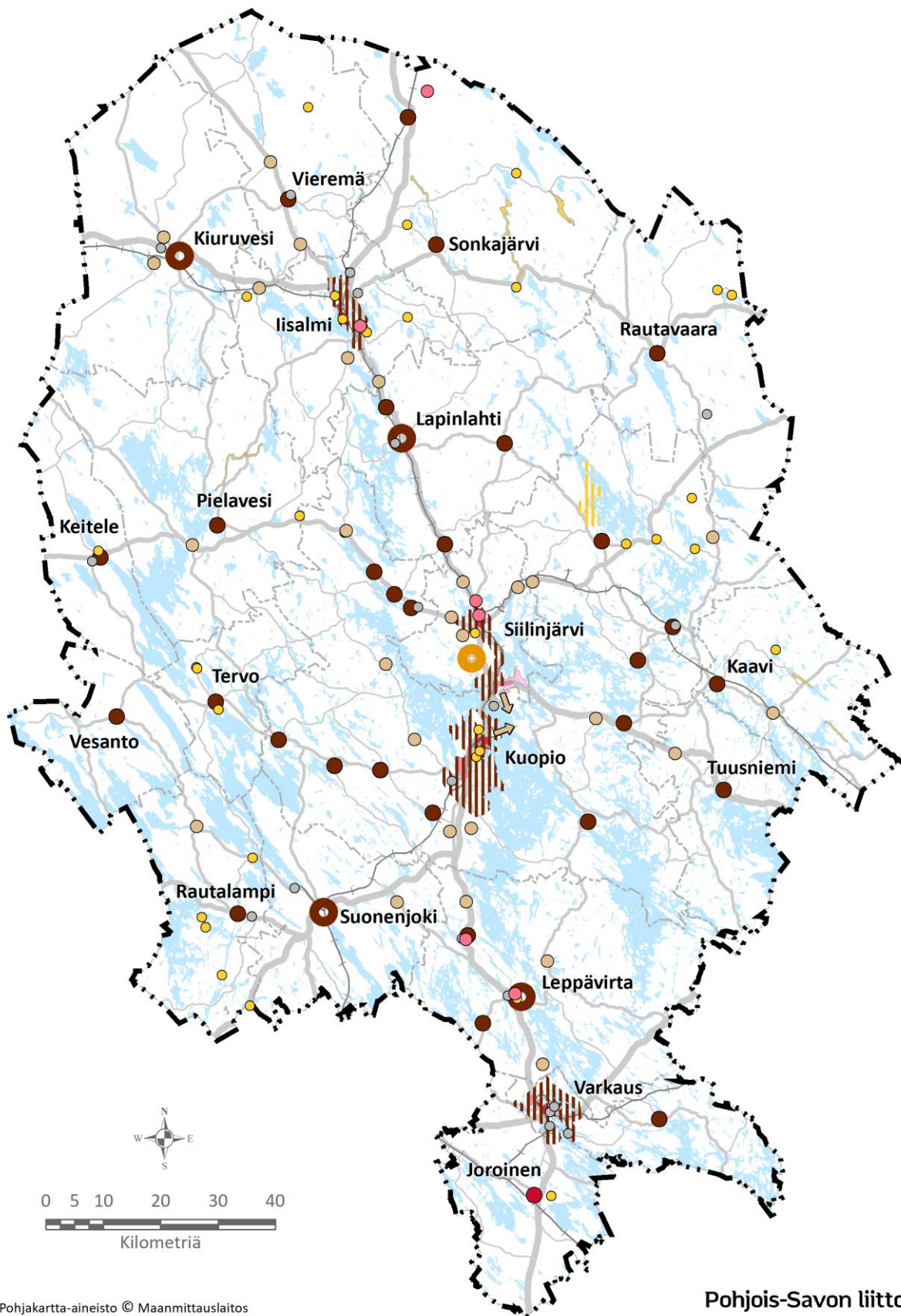
	<p>KIERTOTALOUDEN KEHITTÄMISALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät kiertotalouden kehittämisalueet.</p>
---	---

5.2.2 Asumisen sijoittuminen

Pohjois-Savon taajamat on jaoteltu noin 200-700 asukkaan pientaajamiin, palvelutaajamiin, jotka sisältävät keskustatoimintojen kohdemerkinnän (PSMK 2040, 1. vaihe) sekä koon mukaan kahteen luokkaan monipuolisia palvelutaajamia (yli 4000 ja yli 15 000 asukasta). Taajamien kehittämisperiaatteita kuvaavalla merkinnällä osoitetaan neljä suurinta monipuolista palvelutaajamaa (yli 15 000 asukasta).

Kylien verkosto täydentää maakunnan aluerakennetta. Kyläverkostosta on jätetty pois kaikki nykyisten maakuntakaavojen at2 -kylät eli sellaiset, joille ei ole tunnistettu kaavallisen suunnittelun tarvetta. Voimassa olevista maakuntakaavoista poiketen kyläverkostona osoitetaan vain alle 30 pääasiassa kasvupaikasta kylää, joissa on kaavallisen suunnittelun tarvetta asumisen lisäksi palveluihin tai elinkeinoin, esim. matkailuun, liittyen.

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

7.2.2023

Kuva 18. Pohjois-Savon aluerakenne eli asumisen ja työpaikkojen sijoittuminen (merkintöjen selitykset viereisellä sivulla).

5.2.2.1 Taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke

Tavoite

Tavoitteena on taajamamerkintöjen yleispiirteisyyden lisääminen ja merkinnän yksinkertaistaminen. Nykyiset tarkkarajaiset taajamien aluevaraukset osoitetaan *Merkinnät ja määräykset* -asiakirjan liitteenä edelleen kauppa ohjaavina.

Tavoitteena on aluevarausmerkinnän korvaaminen kaavakartalla yleispiirteisellä kehittämisvyöhykettä kuvaavalla merkinnällä, jonka suunnittelumääräys sisältäisi niin olevien taajama-alueiden kehittämisen, tiivistämisen kuin laajentamisen periaatteet.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa kaikki taajamat on osoitettu tarkkarajaisina aluevarausmerkintöinä. Merkintöjen yleispiirteistämiseen etsittiin ratkaisuja luonnosvaiheessa ja sen jälkeen. Taajamat jaoteltiin asukasmäärän ja toiminnallisuuden mukaan neljään eri luokkaan; pientaajamat (200-700 asukasta), pienet palvelutaajamat (700-4000 as.), jotka sisältävät myös keskustatoimintojen kohdemerkinnän (ca2), monipuoliset palvelutaajamat (noin 4000-15 000 asukasta), joita ovat Kiuruvesi, Lapinlahti, Suonenjoki ja Leppävirta sekä suurimmat monipuoliset palvelutaajamat (yli 15 000 asukasta: Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus). Myös YKR-aineistosta tarkistettiin pienimpien taajamien status ja osan todettiin taantuneen kyliksi.

Luonnosvaiheessa (vaihtoehdossa 1) tutkittiin erilaisilla kohdemerkinnöillä osoitettavia taajamamerkintöjä sekä neljälle suurimmalle monipuoliselle taajamalle alueidenkäytön yhteensovittamiseksi aluevarausmerkintää.

Luonnosvaiheen palautteen perusteella merkintätapaa vietiin vielä yleispiirteisempään suuntaan ja merkintä muutettiin kehittämisperiaatemarkinnäksi. Sen ohessa seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa ohjataan yhä aluevarausmerkinnöillä *Merkinnät ja määräykset* -asiakirjan liitteeksi laadituilla kartoilla.

Kaavaratkaisu

Pohjois-Savon suurimpien monipuolisten palvelutaajamien Iisalmen, Siilinjärven, Kuopion ja Varkauden taajamien kehittämistä ohjataan taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke -merkinnällä. Se korvaa tarkkarajaisen aluevarausmerkinnän, joka jää kuitenkin ohjaamaan seudullista vähittäiskauppaa. Kehittämisvyöhykkeen merkintä korvaa myös taajamien laajenemissuuntaa osoittavat nuolimerkinnät.

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeellä yhdyskuntarakenteen kehittäminen nykyiseen rakenteeseen tukeutuen on tärkeää. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä tulee parantaa. Kehittämisvyöhykettä tulee suunnitella monipuolisesti asumiseen, työpaikkatoimintojen, palveluiden.

Taajamavyöhykkeiden identiteetin vahvistamiseksi ja vetovoiman lisäämiseksi uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava ympäristönsä siten että se tukeutuu kestävään liikkumiseen, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot.

Taajamien kestävä kehittäminen vastaa ilmastonmuutoksen haasteisiin. Taajamatulvien hallitsemiseksi hulevesin käsittelyyn kiinnitetään huomiota.

	<p>TAAJAMATOIMINTOJEN KEHITTÄMISVYÖHYKE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnan suurimmat monipuolisen palvelutarjonnan taajamat. Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeillä yhdyskuntarakenteen kehittämisellä on erityistä merkitystä koko maakunnan kannalta. Vyöhyke kattaa alueidenkäytön maakunnallisesti merkittävää yhteensovittamista edellyttävät asumiseen, palvelu-, teollisuus- ja työpaikkatoimintoihin sekä muihin toimintoihin kuten virkistykseen, luonnonsuojeluun ja liikenteelle ja logistiikalle varattavat alueet.</p> <p>Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeet sisältävät pääosin olemassa olevia taajamia, joilla yhdyskuntarakenne on jo nykyisellään kestävä tai kehitettävissä sellaiseksi. Vyöhyke sisältää eri luonteisia osa-alueita rakentamattomista tehokkaasti rakennettuihin.</p> <p>Vyöhykkeen alueelle sijoittuvat aluevaraukset ja muut maakuntakaavamerkinnot osoittavat maakunnallisia intressejä tai reunaehtoja, jotka tulee ottaa huomioon kyseisen osa-alueen tarkemmassa suunnittelussa.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeen yhdyskuntarakennetta tulee kehittää ja tehostaa nykyiseen rakenteeseen tukeutuen ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä parantaen. Kehittämisyöhykettä tulee suunnitella asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta ja tukeutuu kestävään liikkumiseen, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot. Vyöhykkeen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet seudullisille virkistysalueille.</p> <p>Vyöhykkeen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää ekologisen verkoston kytkeytymistä niin vyöhykkeen sisällä kuin sen ulkopuolelle. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa heikennä merkittävästi Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen, pienilmastoon ja ekologisten yhteyksien säilymiseen.</p> <p>Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota hulevesien hallintaan ja varauduttava sään ääri-ilmiöihin.</p> <p>Seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden koon alarajat osoitetaan <i>Merkinnät- ja määräykset</i> -asiakirjan liitekartoissa Iisalmen, Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden osalta.</p>
---	--

5.2.2.2 Monipuolinen palvelutaajama

Tavoite

Tavoitteena on taajamamerkintöjen yleispiirteisyyden lisääminen ja merkinnän yksinkertaistaminen. Taajamien erilaiset vahvuudet ja yhteensovittamistarpeet osoitetaan suunnittelumääräyksissä.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa taajamat on osoitettu aluevarausmerkintöinä. Asukasmääriltään taajamat vaihtelevat kylämäisestä 200 asukkaan taajamasta Kuopion yli 90 000 asukkaan taajama-alueeseen. Taajamamerkintöjä täydentävät mm. keskustatoimintojen aluevaraukset ja kohdemerkinnät. Juuri keskustatoiminnot viittaavat nykyisissä maakuntakaavoissa kyseisen taajaman palvelujen monipuolisuuteen.

Koska maakunnan aluerakennetta hahmotetaan nyt myös taajamien koon ja roolin kautta, nostetaan maakunnan noin 3500-5000 asukkaan monipuoliset palvelutaajamat esiin omalla merkinnällään.

Kaavaratkaisu

Merkinnällä osoitetaan Kiuruveden, Lapinlahden, Leppävirran ja Suonenjoen taajamia. Nämä on tunnistettu maakunnallisesti merkittäviksi aluerakenteen osiksi kokonsa ja palvelutarjontansa vuoksi. Taajamien monipuolista palvelutarjontaa tulee kehittää edelleen ja palvelujen saatavuus on turvattava.

On huomattava, että seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikköjen koon alarajat ovat ennallaan. Ne on ratkaistu Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa. Niitä tarkalleen määrittelevistä aluerajausmerkinnöistä luovutaan. Taulukkoon on lisätty Joroinen ja taulukko löytyy *Merkinnät- ja määräykset* -asiakirjasta.

	<p>MONIPUOLINEN PALVELUTA AJAMA Merkinnällä osoitetaan monipuoliset palvelutaajamat. Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikkö koon alarajat koskevat osaltaan myös monipuolisia palvelutaajamia. Alarajat on lueteltu merkinnät- ja määräykset – asiakirjan liitteessä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kohdetta suunnitellaan asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot.</p> <p>Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava monipuolisten palveluiden säilyminen, kehittäminen ja saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet taajamien ulkopuolelle.</p>
---	---

5.2.2.3 Taajamat

Tavoite

Tavoitteena on taajamamerkintöjen yleispiirteisyyden lisääminen ja merkinnän yksinkertaistaminen. Aluevarausmerkinnän korvaa kaavakartalla yleispiirteinen kohdemerkintä. Taajamien vahvuudet ja yhteensovittamistarpeet osoitetaan suunnittelumääräyksissä.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitetaan runsas joukko erikokoisia taajamia aluevarausmerkinnöillä. Pienimpien havaitseminen kaavakartalta tuottaa vaikeuksia. Taajamamerkinnällä halutaan osoittaa maakunnan aluerakenteen perusosasia yleispiirteisellä, tasapuolisella merkinnällä. Palvelutaajamille on osoitettu taajamamerkinnän lisäksi kaupan sijoittumista ohjaava keskustatoimintojen alakeskuksen kohdemerkintä (ca1). Ratkaisut on tehty muiden taajamien paitsi Joroisten osalta jo Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa. Vaiheet 1 ja 2 kootaan aikanaan kaavayhdistelmäksi.

Kaavaratkaisu

Merkinnällä osoitetaan erikokoiset palvelutaajamat sekä pienet noin 200-700 asukkaan pientaajamat. Palvelutaajamien merkintöjä täydentää jo Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa osoitetut keskustatoimintojen kohdemerkinnät.

	<p>TAAJAMA Merkinnällä osoitetaan pienet palvelutaajamat ja pientaajamat.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kohdetta suunnitellaan asumiseen, ympäristönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uuden tai muuttuvan maankäytön tulee eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvata sen ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot.</p> <p>Suunnittelulla on varmistettava taajaman hyvät liikenneyhteydet päätieverkkoon sekä kevyen liikenteen turvallisuus ja toimintaedellytykset. Alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet.</p>
---	--

5.2.2.4 Taajaman reservialue

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa tulevaisuuden, yli pitkän aikavälin seudullisesti merkittävät taajaman reservialueet. Samalla myös muiden taajamamerkintöjen yleispiirteisyyden lisääminen ja merkintöjen yksinkertaistaminen on ollut tavoitteena.

Lähtökohdat

Siilinjärven Räimän taajaman potentiaali on tunnustettu sen keskeisen sijainnin ja saavutettavuuden näkökulmasta. Alue sivuaa olemassa olevaa moottoritietä ja alueella on vähällä maankäytöllä valmis moottoritien eritasoliittymä. Alueen kehittäminen vaatii seudullista yhteistyötä ja kunnan maanhankinnan kohdentamista alueelle. Alueen toteutuminen tulee ajankohtaiseksi silloin, kun Kuopion laajenemissuunnat on toteutettu.

Kaavaratkaisu

Taajaman reservialuetta osoittavalla merkinnällä osoitetaan Räimän aluetta Siilinjärvellä. Alue toteutuu yli pitkällä aikavälillä, monipuolisena palvelutaajamana.

	<p>TAAJAMAN RESERVIALUE Merkinnällä osoitetaan pitkällä aikavälillä toteutettavat seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät taajamat.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueen toteuttaminen asettuu maakuntakaavan tavoitevuoden jälkeiseen aikaan. Kunta määrittelee alueen toteuttamisen tarkoituksenmukaisen ajoituksen suhteessa alueensa muiden taajamien kehittämiseen.</p>
---	--

5.2.2.5 Kylät

Tavoite

Tavoitteena on tunnistaa maakunnallisesti merkittävä kyläverkosto. Kaavakartalta jätetään pois nykyiset at-2-kylät, joille ei nykyisissä maakuntakaavoissa ole osoitettu kaavoitustarpeita. YKR-aineistojen mukaiset kylät ja pienkylät osoitetaan ruudukkoina pohjakartalla.

Lähtökohdat

Kaikkiaan nykyisissä maakuntakaavoissa on 115 kylää. Ehdotusvaiheessa on laadittu kylärakennetta kartoittava selvitys (Pohjois-Savon liitto, 2022). Kaavakartalla osoitetaan 27 kylää tai lähekkäisten kylien yhdistelmää.

Kaavaratkaisu

Maakunnallisesti merkittävänä kyläverkostona osoitetaan 27 kylää. Kyläverkostossa korostetaan maakunnan aluerakenteen kannalta merkityksellisiä kyliä, joiden maankäyttöä on ohjattu tai tarpeen ohjata yleiskaavoilla tai rakentamista suoraan ohjaavilla kyläkaavoilla. Kylien palvelurakenteen ja maankäytön tarkempi suunnittelu on kuntien tehtävä.

	<p>KYLÄ</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnan aluerakenteen kannalta merkittäviä kyliä tai lähekkäisten kylien kokonaisuuksia.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kohteen tarkemmassa suunnittelussa on tuettava asumisen ohella elinkeinotoimintoja, luotava edellytyksiä kulttuuriympäristön ja maisemallisten arvojen säilymiselle ja kehittymiselle sekä tuettava kylän omaehtoista kehittämistoimintaa. Täydennysrakentamista ohjataan ja edistetään kyläalueilla yleiskaavoituksella, ellei tavoitteen mukainen yhdyskuntarakenne ja rakentamispaine edellytä asemakaavoitusta. Suunnittelussa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevaa infrastruktuuria.</p> <p>Suunnittelulla on varmistettava kylien liikenneyhteydet päätieverkkoon sekä kevyen liikenteen turvallisuus ja toimintaedellytykset.</p> <p>Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon kylissä ja niiden läheisyydessä mahdollisuudet lisätä monipaikkaisuutta ja vapaa-ajan asumisen käyttöastetta.</p>
---	---

5.2.2.6 Yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve

Tavoite

Tavoitteena on voimassa olevien maakuntakaavojen tapaan osoittaa asemanseutujen tiivistämiseen ja täydentävään rakentamiseen

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa radan varren kuntakeskuksien asemanseuduille on osoitettu yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve -merkintä. Kiuruveden, Iisalmen, Lapinlahden, Siilinjärven, Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden asemien lähialueen asuntorakentamisen ja väestökehityksen tilaa myös seurataan Pohjois-Savon liitossa säännöllisesti. Kuopion ja Siilinjärven asemanseutujen asukasmäärä on kasvanut tasaisesti, mutta esimerkiksi vuosina 2018-2019 myös Iisalmissa ja Varkaudessa asukasmäärä kasvoi asemien läheisyydessä.

Raidelähiliikennekeskusteluun liittyen luonnosvaiheessa pohdittiin myös yhdyskuntarakenteen eheyttämistarpeen osoittamista tulevaisuuden pysäkkitaajamiin. Niiden kehittäminen on kuitenkin ylipitkän aikavälin tavoite ja kehittäminen päätettiin sisällyttää Savonradan suunnittelumääräykseen.

Kaavaratkaisu

Yhdyskuntarakenteen eheyttämistarpeen nuolimerkinnoilla osoitetaan nykyiseen tapaan, Iisalmen, Kiuruveden, Kuopion, Lapinlahden, Siilinjärven, Suonenjoen ja Varkauden asemanseutuja.

	<p>YHDYSKUNTARAKENTEEN EHEYTTÄMISTARVE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan sellaiset yhdyskuntarakenteen ja toimivan raidejoukkoliikenteen kehittämisen kannalta tavoiteltavat eheyttämistarpeet, joilla on maakunnallista merkitystä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Aluetta kehitetään joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvana, tehokkaasti rakennettuna taajama- tai keskustatoimintojen alueena. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon liityntäpysäköinti.</p>
---	--

5.2.2.7 Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa tarvittavat maakunnallisesti merkittävät yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnat. Tyypillisesti nämä ovat varauksia ja tarpeita, joiden toteutukseen liittyy epävarmuutta tai toteutus ajoittuu maakuntakaavan tavoitevuotta kauemmaksi tulevaisuuteen.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu runsaasti yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia Siilinjärven, Kuopion, Varkauden ja Leppävirran yhdyskuntarakenteen laajentamiseksi. Osa näistä merkinnöistä jää tarpeettomiksi, sillä taajamien kehittämisvyöhykkeen merkintä korvaa tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia.

Tulevaisuuden aluerakennetta sekä liikenneverkostoa koskeva suuri muutos on Vaajasalon Kuopion Pirttiniemeen yhdistävän uuden valtatie ja tunnelin merkinnän poistaminen maakuntakaavasta. Kuopion kaupungin pitkän aikavälin tavoitteena on edelleen etsiä laajennussuuntia nykyisen kaupunkialueen ulkopuolelta ja varmistaa kaupungin kasvuedellytykset tulevaisuudessa. Vaajasalon suunta on yksi vaihtoehto ja sen saavutettavuus osoitetaan yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa osoittavilla nuolimerkinnöillä sekä Pirttiniemen suunnasta että Ranta-Toivalan suunnasta. Kuopion laajeneminen Vaajasaloon on ylipitkän aikavälin suunnitelma, eikä se kytkeydy enää valtakunnalliseen liikennejärjestelmän kehittämiseen.

Kaavaratkaisu

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntanuoli osoitetaan Pirttiniemeen ja Ranta-Toivalaan, jossa Kuopion kaupunki on hankkinut maata. Tämän alueen kehittämisessä puolustusvoimien toiminnan asettamat rajoitteet tulee ottaa huomioon. Rissalan lentoasema Karjalan lennoston tukikohtana asettanee tulevaisuudessa alueen maankäytölle yhä laajempia rajoituksia.

	<p>YHDYSKUNTARAKENTEEN LAAJENEMISSUUNTA Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät taajamien yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnat.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Yhdyskuntarakenteen laajentamista suunniteltaessa tulee turvata virkistys- ja ekologiset yhteydet, luontoarvot, maisemalliset arvot sekä liikenteelliset edellytykset uusien alueiden toteuttamiselle.</p>
---	--

5.2.3 Työpaikat ja elinkeinot

5.2.3.1 Työpaikka-alueet ja kohteet

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa taajamien ulkopuolella sijaitsevat suuret, ympäristö- ja liikennevaikutuksia aiheuttavat työpaikka- ja teollisuusalueet. Taajamien sisällä on tavoitteena osoittaa aluevarausmerkinnällä sellaisia työpaikka-alueita, joihin liittyy yhteensovittamistarvetta.

Lähtökohdat

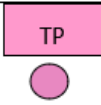
Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on käytetty aluevarausmerkintöjä taajamien työpaikka-alueiden osoittamiseen. Merkintätapaa yksinkertaisestaan ja alueita osoitetaan kohdemerkinnöillä. Taajamien sisällä sijaitsevia työpaikka-alueita liitetään taajaman kehittämisperiaatemarkintään.

Kaavaratkaisu

Kaavaehdotuksessa käytetään osin yleispiirteisiä kohdemerkintöjä, mutta myös aluevarausmerkintöjä sellaisilla teollisuus- ja työpaikka-alueilla, joilla on yhteensovittamistarvetta muun maankäytön kanssa. Suunnittelumääräyksessä otetaan huomioon yhteensovittaminen, esim. työpaikka-alueiden ympäristö- ja liikennevaikutukset.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan taajamista erillisiä työpaikka-alueita kohdemerkinnöillä; Sukevan vankila, Iisalmen Marjahaka, Siilinjärven Radantauk ja Leppävirran Oravikosken ja keskustan työpaikka-alueet. Aluevarauksina osoitetaan mm. Matkuksen-Pienen Neulamäen-Leväsen alue, Kelloniemen, Päivärannan, ja Kumpusaaren työpaikka-alueet Kuopiossa sekä Hasinmäki Varkaudessa ja Toivala Siilinjärvellä.

Uusina työpaikka-alueina osoitetaan aluevarauksena Kuopion Pienen Neulamäen alue. Kohdemerkinnällä osoitetaan mm. Siilinjärvellä Pöljän eteläpuolelle Pyykankaan työpaikka-alue, joka tukeutuu vt5:n uuden linjauksen toteutumisen myötä valtatie eritasoliittymän alueeseen.

	<p>TYÖPAIKKA-ALUE TAI KOHDE Merkinnällä osoitetaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyö-paikkoja sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia.</p> <p><i>Suunnittelumääräykset:</i> Alueen käytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomioita alueen kestävään saavutettavuuteen ja kaupunkikuvaan. Alue on suunniteltava siten, että riittävät viheryhteydet viheralueiden välillä säilyvät.</p>
---	---

5.2.3.2 Teollisuus- ja varastoalue tai -kohde

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa taajamien ulkopuolella sijaitsevat suuret, ympäristöhäiriötä ja liikennevaikutuksia aiheuttavat teollisuusalueet. Taajamien sisällä on tavoitteena osoittaa aluevarausmerkinnällä sellaisia teollisuusalueita, joihin liittyy yhteensovittamistarvetta.

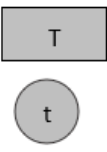
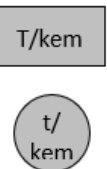
Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on käytetty aluevarausmerkintöjä taajamien teollisuusalueiden osoittamiseen. Merkintätapaa yksinkertaisestaan ja alueita osoitetaan kohdemerkinnöillä.

Kaavaratkaisu

Taajamista erillisinä teollisuusalueina osoitetaan kohdemerkinnöillä mm. Iisalmen Soinlahti ja Peltomäki, Vieremän teollisuusalue (Ponsse), Kiuruveden teollisuusalue, Keiteleen puunjalostusteollisuuden alue, Lapinlahdella Valio, Kuopion Hepomäki, Käärmelahden teollisuusalue, Juankosken teollisuusalue, Rautavaaran teollisuusalue (Maxam Oy), Rautalammin Toholampi, Iisveden teollisuusalue, Leppävirran Oravikosken ja kirkonkylän teollisuusalueet sekä Varkauden teollisuusalueet.

Aluevarauksina osoitetaan Iisalmissa Sonkajärventien ja Peltosalmen teollisuusalueet, Kuopion Sorsasalo sekä useat Varkauden teollisuusalueet keskustassa, Akonlahdessa ja viitostien varressa.

	<p>TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE TAI -KOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät teollisuus- ja varastoalueet, joilla on liikenteellisiä tai ympäristövaikutuksia.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että merkittävät ympäristöhäiriöt viereisille alueille estetään. Alueen käytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota liikenneturvallisuuteen ja alueen kestävään saavutettavuuteen. Seveso III-kohteiden voimassa olevat suojaetäisyydet on tarkistettava.</p>
	<p>TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE TAI -KOHDE, JOLLE SAA SIIJOITTA VAARALLISIA KEMIKAALEJA VALMISTAVAN TAI VARASTOIVAN LAITOKSEN</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kemianteollisuuden alueet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön ja sen lähiympäristön suunnittelussa tulee huomioida vaarallisten kemikaalien käytöstä ja varastoinnista aiheutuvat ympäristöriskit. Seveso III-kohteiden voimassa olevat suojaetäisyydet on tarkistettava.</p>

5.2.3.3 Seveso III -direktiivin mukaiset vyöhykkeet

Tavoite

Tavoitteena on päivittää ja yhdenmukaistaa Seveso III -direktiivin mukaiset vyöhykkeet. Tunnistetaan maakunnallisesti merkittävimmät sevesokohteet.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetaan useita seveso III-kohteiden suojavyöhykkeitä. Konsultointivyöhykkeitä on myös määräyssideltään erilaisina. Osa merkinnöistä on vanhentunut toimintojen muuttuessa.

Maakuntakaavassa on tarkoituksenmukaista osoittaa vain luonteeltaan pysyvät ja vaikutuksiltaan maakunnalliset seveso-kohteiden suojavyöhykkeet.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESin 1.7.2022 päivittämän listauksen mukaan Pohjois-Savossa on kaikkiaan 44 laitosta, joille on määritelty konsultointivyöhyke. Konsultointivyöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta on pyydettävä lausunto Tukesilta ja pelastusviranomaiselta.

Seveso III -direktiivin mukaiset laitokset ovat laitoksia, joiden toiminnan laajuus on turvallisuusselvityslaitos tai toimintaperiaateasiakirjalaitos. Tällaisia laitoksia on Pohjois-Savossa 15 ja niiden ympärille osoitettavat suojavyöhykkeet osoitetaan maakuntakaavassa.

Kaavaratkaisu

Seveso III -direktiivin mukaisia suojavyöhykkeitä (konsultointivyöhykkeitä) osoitetaan maakuntakaavassa 15 turvallisuusselvityslaitokselle ja toimintaperiaateasiakirjalaitokselle. Seveso III-direktiivin mukaisten

laitosten suojavyöhykkeet vaihtelevat 0,5 km:sta 2 km:iin. On huomattava, että kaavoitukseen ryhdyttäessä seveso-laitosten ajantasainen tilanne ja vyöhykkeen laajuus on aina tarkistettava Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta.

--sv--	<p>SUOJAVYÖHYKE, sv-11</p> <p>Merkinnällä osoitetaan Seveso III -direktiivissä tarkoitettujen tuotantolaitosten suojavyöhykkeet. Ajantasaiset suojavyöhykkeiden tiedot tulee tarkistaa viranomaiselta (TUKES).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Suojavyöhykkeen sisällä alueen käytön suunnittelussa on selvitettävä tuotantolaitoksen toimintaan liittyvät riskit suuronnettomuusvaaran kannalta. Alueelle rakentamisen on tarkoitettu perustuvaksi yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Lupaharkinnan yhteydessä tulee huomioida erityisesti alueella oleva onnettomuusvaara ja ottaa huomioon turvallisuuden edellyttämät etäisyydet (MRA 57§).</p> <p>Suunniteltaessa alueen maankäyttöä ja harkittaessa uusia rakennuslupia on palo- ja pelastusviranomaisille, toiminnanharjoittajalle sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES) varattava mahdollisuus lausunnon antamiselle. Lausunnot tulee pyytää myös harkittaessa lupaa olemassa olevan rakennuksen laajennukselle tai käyttötarkoituksen muutokselle, jos laajennushanke tai käyttötarkoituksen muutos lisää suuronnettomuusriskille altistuvien henkilöiden määrää merkittävästi.</p> <p>Alueelle ei tule sijoittaa toimintoja, jotka lisäävät merkittävästi suuronnettomuusriskille altistuvien määrää, kuten kouluja, päiväkotia, sairaaloita tms. Alueelle voidaan sijoittaa muuta teollisuutta tai muuta vastaavaa toimintaa.</p> <p>Suojavyöhykkeen rajan sisäpuolella alueen käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon mahdolliset jätteenkäsittelyalueen ympäristövaikutukset.</p>
--------	--

5.2.4 Matkailupalvelut ja virkistyskalastus

5.2.4.1 Matkailupalvelujen kohde

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa maakunnallinen matkailupalvelujen verkosto, karsia paikallisia merkintöjä ja muuttaa yksityiskohtaisia aluevarausmerkintöjä kohdemerkinnöiksi.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu runsaasti laajojakin matkailupalvelujen aluevarauksia. Osa näistä on jäänyt toteutumatta tai toiminta on loppunut. Merkintöjä karsitaan, paikallisia pienempiä matkailupalvelujen kohteita ei osoiteta. Aluevarausmerkinnöitä luovutaan kokonaan ja ne korvataan kohdemerkinnällä.

Kaavaratkaisu

Matkailukohteina osoitetaan pääasiassa yli 80 vuodepaikan majoituskohteita tai kohteita joilla on monipuolisia matkailupalveluja ja ohjelmapalvelua kuten Kuopion Rauhalampi, Camping Atrain, Tarina Golf, Koljonvirran kartano, Runni, Yläsavon golf, Eerikkalan golf, Lohimaa, Tahko, Tiirinlahti golf, Metsäkartano, Unnukka-Kalmalahti ja Törmälä.

 rm	<p>MATKAILU- JA VIRKISTYSPALVELUJEN KOHDE Merkinnällä osoitetaan vähintään maakunnallisesti merkittävät matkailupalvelukohteet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota matkailun ja virkistyksen kannalta vetovoimaisen kohteen muodostamiseen sekä ottaa huomioon eri toimintojen ja rakentamisen sopeuttaminen ympäristöön. Alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa heikennä Natura 2000-verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueen pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.</p>
--	---

5.2.4.2 Kalastusmatkailupalvelujen alue tai kohde

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa maakunnallinen kalastusmatkailupalvelujen verkosto, karsia paikallisia merkintöjä ja muuttaa yksityiskohtaisia aluevarausmerkintöjä kohdemerkinnöiksi.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on runsas ja pienipiirteinen kalastusmatkailukohteiden ja -alueiden verkosto. Osa niistä erottuu kaavakartalla varsin heikosti.

Kaavaratkaisu

Kalastusmatkailualueina osoitetaan Haajaistenjärvi Sonkajärvellä, Lampaanjoki Pielavedellä, Lastukoski Kuopiossa Pisan länsipuolella, Nurmijoki-Matkusjoki Sonkajärvellä, Saittajoki Kuopiossa, Vaikkojoki, Syrjäjoki ja Sivakkajoki Kaavilla sekä Valkeinen Rautalammilla.

Pienempiä kalastusmatkailualueita osoitetaan myös kohdemerkinnöillä, joiden määrää on kuitenkin voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna vähennetty.

Kalastusmatkailukohteet, rmk
Löytyn Lohi
Paloisvirta
Pisankoski
Vaikon loma ja lohi
Puntinjoen Honkakoski
Myhinkoski
Nokisenjoki
Konnekoski
Alimmainen Apulainen
Koirakoski
Siltalan Lohi
Ahvenkoski
Aittokoski
Pitkäkoski
Viannankoski
Lohimaa

 	<p>VIRKISTYSKALASTUSALUE TAI -KOHDE Merkinnällä osoitetaan vähintään maakunnallisesti merkittävät virkistyskalastukseen liittyvät kohteet.</p>
--	---

5.3 Liikennejärjestelmä

Liikenneverkostojen osalta osoitetaan ainoastaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä verkosto (valtatiet, kantatiet ja seututiet; rautatiet; syvä- ja laivaväylät). Muusta tiestöstä osoitetaan huoltovarmuuden ja matkailukohteiden saavutettavuuden kannalta merkittävät tiet. Vesiväylissä painottuu kuljetusten lisäksi matkailun ja erityisesti luontomatkailun tarpeet. Merkinnöissä painottuvat elinkeinoelämän (maa- ja metsätalouden sekä niihin liittyvän tuotantotoiminnan) tarpeet.

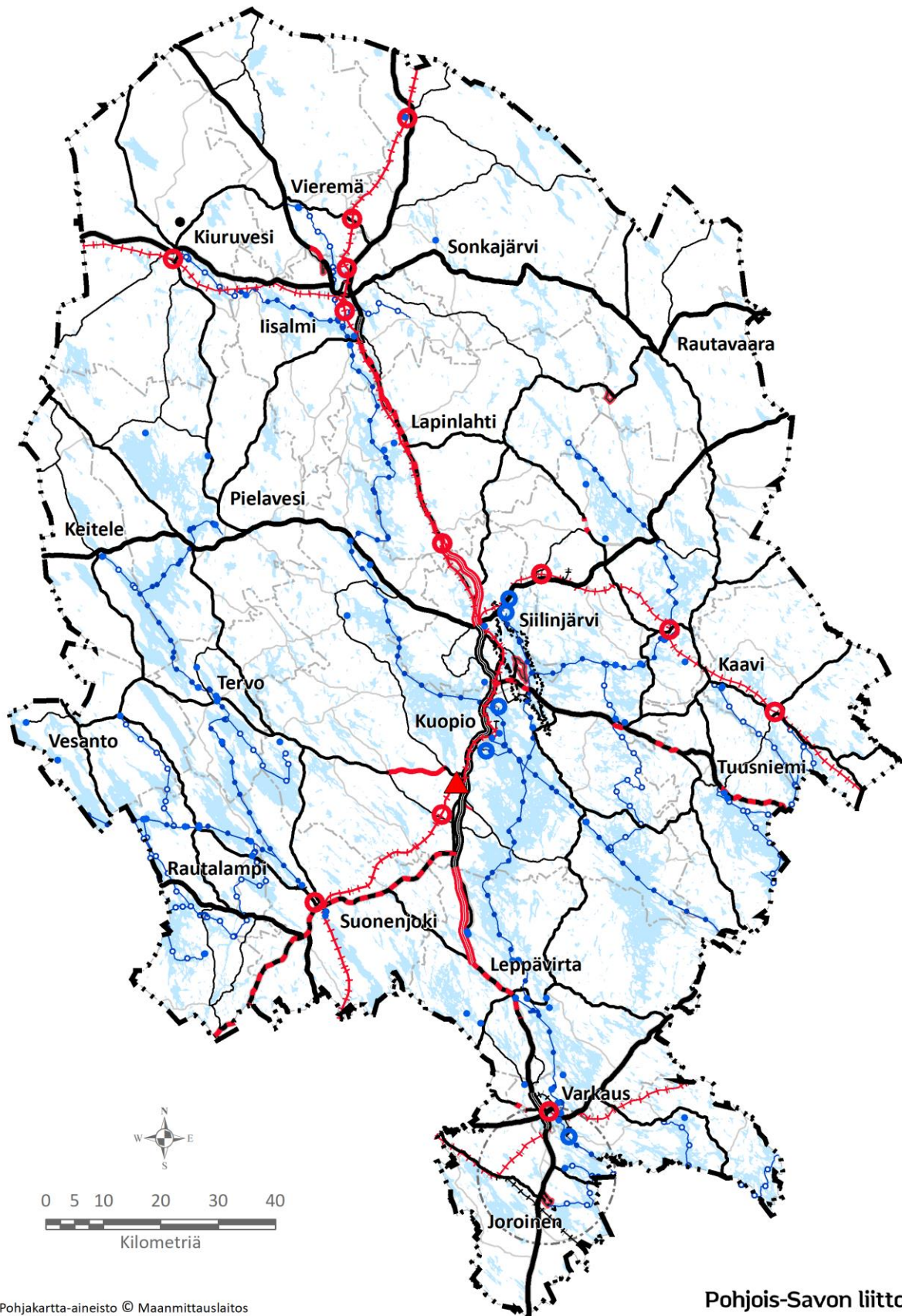
Kehittämisen kannalta merkittävä liikenneverkosto osoitetaan uusina tai merkittävästi parannettavina osuuksina. Liikennejärjestelmän kehittämistä – erityisesti kestävä liikunnan edistämistä – sekä liikenteen ja maankäytön yhteensovittamista koskevia määräyksiä on myös maakuntakaavan kehittämisperiaatteen merkinnöissä ja -määräyksissä sekä useiden maankäyttömuotojen merkinnöissä ja määräyksissä. Luonnoksesta saadun palautteen perusteella näitä on täsmennetty ja tarkastellaan kootusti ja kokonaisvaltaisesti osana vaikutusten arviointia.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan valtatiet, kantatiet ja seututiet. Yhdysteistä kaavakartalla osoitetaan vain huoltovarmuuden kannalta merkityksellinen tiestö Vieremällä (tiet 5911 ja osittain 8770), Sonkajärvellä (tiet 16296 ja 16299), Kiuruvedellä (tie 5613), Pielavedellä (tiet 5613 ja 5603), Keiteleellä (tiet 6570 ja 5602) ja Siilinjärvellä (tie 56330).

Matkailukohteiden saavutettavuuden kannalta merkittävät yhdystiet ovat Sonkajärvellä (tie 5862), Rautavaaralla (tie 5850), Rautalammilla (tiet 16089, 15280 ja 5300), Kuopiossa (tiet 5542, 5761 ja 5701) ja Tervossa (tiet 5517 ja 5541).

Aluerakenteeseen liittyvää alemman tasoista tiestöä on Kuopiossa (tiet 5550, 5490 ja 5370).

	Moottoritie
	Uusi moottoritie
	Tie
	Uusi tie
	Merkittävästi parannettava tie
	Päärata (Savonrata)
	Parannettava poikittaisraide
	Sivuraide
	Puuterminaali
	Tavaraliikenteen terminaali
	Laivaväylä
	Veneväylä
	Satama
	Uiton toimipaikka, venealkama
	Lentoasema
	Lentopaikka
	Lentomeluviyöhyke ja lentomeluvarauma

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

Pohjois-Savon liitto

7.2.2023

Kuva 19. Pohjois-Savon maakuntakaavan liikennejärjestelmä.

5.3.1 Tieverkosto

5.3.1.1 Uudet tiet; Moottoritiet ja uudet tieyhteydet

Tavoite

Tieverkoston osalta osoitetaan pääväylien maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät uusien linjausten kehittämistaraukset. Voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna yksi merkittävimmistä muutoksista on Kuopiossa Vaajasalon kautta kulkevan valtatie 9 uuden linjauksen poisjääminen, koska valtatiellä 5 on Päiväranta-Vuorela (Kallan sillat) ja valtatiellä 9 Jännevirran silta parannettu eikä rinnakkaisen valtatieyhteyden osoittamiselle ole perusteita. Nykyisen linjauksen mukainen valtatie 9 kuuluu EU:n TEN-T kattavaan verkkoon ja on pääväyläasetuksen mukainen päätie.

Lähtökohdat

Maakuntakaavassa päivitetään pääväylien kehittämistarpeet viimeisimpiin selvityksiin ja suunnitteluratkaisuihin perustuen. Kaikki maakuntakaavassa osoitettavat uusien linjausten varaukset ovat pitkäaikaisia Pohjois-Savon maakuntasuunnittelun ja myös Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma2040:n kehittämistoimenpiteitä.

Kaavaratkaisu

Uusina moottoritieyhteyksinä osoitetaan valtatiellä 5 Palokangas-Humalajoki (Leppävirta) ja Siilinjärvi-Alapitkä (Lapinlahti).

Uusina tieyhteyksinä osoitetaan valtatie 5:llä Nerkoon ohitus Lapinlahdella ja valtatie 9:llä Riistaveden ohitus Itä-Kuopiossa. Kantatie 88:lla uusi tieyhteys on Partala-Valkeiskylä Vieremän eteläosassa.

Kaikki varaukset ovat voimassa olevassa maakuntakaavassa, joskin valtatie 5 varaus Siilinjärveltä pohjoiseen läntisempänä ja lyhyempänä vaihtoehtona.

Valtatiellä 9 välillä Tuusjärvi-Tuusniemi voimassa olevan maakuntakaavan uuden linjauksen varaus kumotaan ja korvataan lyhyemmällä kehittämisperiaatemerkinällä ja loppuosa merkittävästi parannettavana valtatie 9:llä.

Uusien teiden liittymiä ei ole osoitettu kaavakartalla. Kaavamääräyksen mukaisesti merkintään sisältyvät tarvittavat liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyt.

	UUSI MOOTTORITIE Merkintä sisältää myös tarvittavat liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyt. Alueella on voimassa MRL:n 33§:n mukainen rakentamisrajoitus.
	UUSI TIEYHTEYS Merkintä sisältää myös tarvittavat liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyt. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

5.3.1.2 Merkittävästi parannettavat tieyhteydet

Tavoite

Tieverkoston osalta osoitetaan pääväylien maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tärkeät merkittävästi parannettavien yhteysvälien kehittämistaraukset. Lisäksi osoitetaan seututeiltä merkittävästi parannettavana tienä tai uutena tielinjauksena voimassa olevan maakuntakaavan seuraavat tieosuudet, joista on laadittu tiesuunnitelma tai tehty tarkempia selvityksiä: st551 Pihkainmäki-Haminalahti Länsi-Kuopiossa,

st453:n osa Jäppiläntiestä Varkaudessa ja st577 Tahkolle johtava yhteys Kuopiossa Nilsin taajamasta pohjoiseen.

Lähtökohdat

Maakuntakaavassa päivitetään pääväylien kehittämistarpeet viimeisimpiin selvityksiin ja suunnitteluratkaisuihin perustuen. Kaikki maakuntakaavassa osoitettavat merkittävästi parannettavien yhteysvälien varaukset ovat pitkäaikaisia Pohjois-Savon maakuntasuunnittelun ja myös Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma2040:n kehittämistoimenpiteitä.

Kaavaratkaisu

Merkittävästi parannettavina yhteysväleinä osoitetaan valtatiellä 5 Leppävirta-Palokangas Leppävirralla ja Alapitkä-lisalmi Lapinlahdella ja lisalnessa. Valtatien 9 merkittävästi parannettavia yhteysvälejä on Vuorela-Jännevirta Siilinjärvellä, Riistavesi-Tuusjärvi Kuopiossa ja Tuusniemellä, Hietämäki-Tuusniemi-Ohtaansalmi Tuusniemellä sekä Keski-Suomen maakuntaraja – Vehmasmäki Rautalammilla, Suonenjoella ja Kuopiossa.

Merkittävästi parannettavien teiden liittymiä ei ole osoitettu kaavakartalla. Kaavamääräyksen mukaisesti tiemerkinään sisältyvät tarvittavat liittymä- ja rinnakkais-tiejärjestelyt.

Tieluokkien muutoksia osoittavia merkintöjä on kantatielle 77 ja kantatielle 88 (kantatiestä valtatieksi).

Merkittävästi parannettava seututie on 551 Pihkainmäki-Haminalahti, 453 Jäppiläntiellä Varkaudessa ja 577 Kuopion Nilsissä.

	<p>MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVA TIEYHTEYS</p> <p>Merkinnällä osoitetaan sellaisia aluerakenteen kannalta keskeisiä tieyhteyksiä, joille on odotettavissa merkittäviä, mutta yksityiskohtaisemmin suunnittelemattomia parantamistoimia, joilla on vaikutusta ympäröivään maankäyttöön. Merkintä sisältää myös parantamisen edellyttämät liittymä- ja rinnakkais-tiejärjestelyt sekä tielinjausmuutokset samassa maastokäytävässä.</p> <p>Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.¹</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Tieyhteyttä tulee kehittää siten, että se tukee ja mahdollistaa kaupunkiseudun aluerakenteen kehittymisen maakuntakaavaan sisältyvien maankäyttöratkaisujen mukaisesti.</p> <p>Suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin sekä geologisiin arvoihin.</p>
---	--

5.3.1.3 Tieliikenteen yhteystarve

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa yhteystarpeina sellaiset tieyhteydet, joista ei ole tehty yksityiskohtaisia suunnitelmia eikä niiden tarkka sijainti ole tiedossa.

Lähtökohdat

Maakuntakaavaan päivitetään tunnistetut ja viimeisimpien tietojen mukaiset tieverkon maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät kehittämistarpeet.

Kaavaratkaisu

Kehittämisperiaatteena tieliikenteen yhteystarvemerkitöjä osoitetaan Riikinnevan kiertotalousalueen ja vt 5 välille ja myös vt9:lle Tuusjärveltä itään. Voimassa olevan maakuntakaavan uusi tielinjaus välillä Tuusjärvi – Tuusniemi kumotaan ja se korvataan länsiosastaan yhteystarvemerkinällä ja itäosastaan merkittävästi parannettavana tieyhteytenä. Nykyisen maakuntakaavan vt23 yhteystarvemerkitä Varkaudessa ei osoiteta.

	<p>TIELIIKENTEEN YHTEYSTARVE Merkinnällä osoitetaan ne tieyhteydet, joiden tarve on todettu, mutta joiden sijaintia ei ole yksityiskohtaisesti suunniteltu tai toteuttamiseen liittyy niin huomattavaa epävarmuutta, ettei ohjeellisen tai vaihtoehtoisen tielinjauksen osoittaminen ole mahdollista.</p>
---	--

5.3.2 Rataverkosto

Rataverkostosta osoitetaan henkilö- ja/tai tavaraliikenteen kannalta merkittävät rataosuudet. Paikallisesti merkittävää sivuraiteiden verkostoa ei osoiteta voimassa olevan maakuntakaavan laajuudessa. Sivuraidoista osoitetaan vain maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät radat, kuten syväsatamiin, rata-terminaaleihin ja merkittäviin tuotantolaitoksiin johtavat ratayhteydet.

5.3.2.1 Savon rata: kaksiraiteinen nopean liikenteen päärata

Tavoite

Savon radan kehittämisen tavoitteena kauttaaltaan on sekä perusparantaminen että nopeustason nostaminen. Kaikki kehittämistoimenpiteet parantavat ylimaakunnallisesti sekä henkilö- että tavaraliikenteen sujuvuutta, ennakoitavuutta ja turvallisuutta sekä edistävät ilmastotavoitteiden toteuttamista ja liikkumisen ja logistiikan kestävää siirtymää. Savon radan kaksiraiteistamisen ja nopeustason nostamisen varaukset ovat myös voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Lähtökohdat

Savonrata on valtakunnalliseen pääväyläasetukseen ja yleiseurooppalaiseen TEN-T kattavaan verkkoon kuuluva rata.

Savon radan kehittäminen, parantaminen ja nopeustason nostaminen ovat pitkäaikaisia Pohjois-Savon maakuntasuunnittelun ja myös Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma2040:n kehittämistoimenpiteitä.

Kaavaratkaisu

Savon rata osoitetaan koko maakunnan alueella kaksoisraidevarauksena. Varaus sisältää myös uudet seisakkeet, terminaalit ja kohtaamispaikat sekä tasoristeyspoistot ja niiden edellyttämät tiejärjestelyt. Lisäksi merkintä mahdollistaa ratalinjausmuutokset samassa maastokäytävässä. Varauksella tuetaan alueellisen lähijunaliikenteen kehittämisedellytyksiä.

	<p>SAVONRATA: KAKSIRAITEINEN NOPEAN LIIKENTEEN PÄÄRATA</p> <p>Merkinnällä osoitetaan nopealle junaliikenteelle vaiheittain kehitettävä kaksiraiteinen päärata, Savon rata, jolla tavoitenoisuus on vähintään 160 km/h. Savonrata on pääväyläasetukseen ja yleiseurooppalaiseen TEN-T kattavaan verkkoon kuuluva rata.</p> <p>Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. ¹</p> <p>Merkintä sisältää myös uudet seisakkeet, terminaalit ja kohtaamispaikat sekä tasoristeyspoistot ja niiden edellyttämät tiejärjestelyt. Lisäksi merkintä mahdollistaa linjausmuutokset samassa maastokäytävässä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksinään tarkasteltuna tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin ja viheryhteyksien säilymiseen.</p>
---	---

5.3.2.2 Merkittävästi parannettava rata

Tavoite

Poikittaisten ratayhteyksien kehittäminen on entistäkin tärkeämpää maan sisäisten kuljetus- ja matkakettujen toimivuuden sekä huoltovarmuuden kannalta. Kaikki toimenpiteet parantavat ylimatekunnallisesti sekä henkilö- että tavaraliikenteen sujuvuutta, ennakoitavuutta ja turvallisuutta sekä edistävät ilmastotavoitteiden toteuttamista ja liikkumisen ja logistiikan kestävää siirtymää.

Lähtökohdat

Poikittaisratojen parantaminen, sähköistäminen ja muu kehittäminen ovat Pohjois-Savon maakuntasuunnittelun ja myös Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma2040:n kehittämistoimenpiteitä. Siilinjärvi-Viinijärvi-Joensuu rata kuuluu EU:n TEN-T kattavaan rataverkkoon.

Kaavaratkaisu

Pohjois-Savon kaikki poikittaisradat osoitetaan merkittävästi parannettavina ratayhteyksinä: Iisalmi-Ylivieska Iisalmessa ja Kiuruvedellä, Siilinjärvi-Viinijärvi-Joensuu Siilinjärvellä, Kuopiossa ja Kaavilla sekä Piekämäki-Huutokoski-Varkaus-Joensuu Joroisissa, Varkaudessa ja Leppävirralla.

Merkintä sisältää myös uudet kohtaamispaikat, terminaalit ja tasoristeyspoistot sekä niiden edellyttämät tiejärjestelyt. Lisäksi merkintä mahdollistaa linjausmuutokset samassa maastokäytävässä.

	<p>MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVA RATA</p> <p>Merkinnällä osoitetaan Piekämäki-Joroinen-Huutokoski-Varkaus-Joensuu, Siilinjärvi-Viinijärvi-Joensuu ja Iisalmi-Ylivieska-radat, joissa on merkittäviä parantamiseen, sähköistykseen ja kehittämiseen liittyviä tarpeita. Siilinjärvi-Viinijärvi-Joensuu rata kuuluu EU:n TEN-T kattavaan rataverkkoon.</p> <p>Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. ¹</p> <p>Merkintä sisältää myös uudet kohtaamispaikat, terminaalit ja tasoristeyspoistot sekä niiden edellyttämät tiejärjestelyt. Lisäksi merkintä mahdollistaa linjausmuutokset samassa maastokäytävässä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksinään tarkasteltuna tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin ja ekologisten yhteyksien säilymiseen.</p>
---	--

5.3.2.3 Raideliikenteen terminaalit

Tavoite

Tavaraliikenteen terminaalit käsiteltiin yhdessä HCT -terminaaliverkoston kanssa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaiheessa. Tavoitteena on tarvittaessa päivittää raakapuun lastaukseen sekä muuhun raideliikenteen tavarankuljetuksen rataterminaalit.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa raakapuun lastaamiseen tarkoitettuja rataterminaaaleja on osoitettu Sukevalle (Sonkajärvi), Kauppilanmäkeen (Vieremä), Kiuruvedelle, Soinlahteen ja Iisalmen aseman pohjoispuolelle, Alapitkälle (Lapinlahti), Sänkimäkeen, Juankoskelle ja Kurkimäkeen (Kuopio), Luikonlahteen (Kaavi), Suonenjoelle ja Varkauteen.

Iisalmissa raakapuun lastaaminen siirtynee Parkattiin. Logistisesti hyvä sijainti olisi myös radan varressa, valtatie 27 pohjoispuolella, ajoharjoitteluradan läheisyydessä. Vaikka rataterminaalien verkosto voi tulevaisuudessa harventua, osoitetaan lähitulevaisuuden maankäytön vuoksi nykyisten suunnitelmien mukaiset terminaalialueet.

HCT-terminaalien selvitysalueilla ei ole toteutunut raakapuun varastointia. Raakapuun varastointi tapahtuu toimijakohtaisesti, eikä maakuntakaavalla ole siihen ohjausvaikutusta.

Maakuntakaavatyön aloittamisen jälkeen toimintaympäristössä on tapahtunut puun kuljetusvirtoihin vaikuttaneita muutoksia. Finpulpin biotuotetehtaan eteneminen päättyi hallinto-oikeuden päätökseen, eikä Pohjois-Savon alueella ole näköpiirissä vastaavia hankkeita, joilla olisi vaikutuksia raakapuun varastointitarpeisiin. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa pakotteineen on johtanut kotimaisen puun kysynnän kasvamiseen. Puuta liikkuu niin raideliikenteessä, maanteillä kuin uittoina entistä enemmän.

Kaavaratkaisu

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:n 1.vaiheessa osoitetut lainsäädännön sallimien painorajoitusten raskeampien kuljetusten HCT-terminaalien viisi selvitysaluevarausta kumotaan.

Raideliikenteen terminaaaleihin tehdään teknisiä muutoksia; merkinnän nimi muuttuu tavaraliikenteen terminaalista raideliikenteen terminaaliksi. Lisäksi merkinnän symbolia muutetaan harmonisoitujen maakuntakaavojen mallin (HAME) mukaisesti neliöstä ympyräksi. Raideliikenteen terminaalit osoitetaan edelleen Sukevalle (Sonkajärvi), Kauppilanmäkeen (Vieremä), Kiuruvedelle, Soinlahteen ja Parkattiin (Iisalmi), Alapitkälle (Lapinlahti), Sänkimäkeen; Juankoskelle ja Kurkimäkeen (Kuopio), Luikonlahteen (Kaavi), Suonenjoelle ja Varkauteen.

	<p>RAIDELIIKENTEEN TERMINAALI</p> <p>Merkinnällä osoitetaan raakapuun- ja muiden lastausterminaalien alueita.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueen käyttöä on suunniteltava niin, ettei melutaso alueen läheisillä taajamatoimintojen alueilla ylitä 55 dBA.</p>
---	---

5.3.2.4 Yhdistettyjen kuljetusten terminaali

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa joustavalla merkinnällä Itä-Suomen yhdistettyjen kuljetusten logistiikkakeskusten/terminaalien mahdollisesti uudelleen tarkistettavaa sijaintipaikkaa Kuopiossa.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa Kuopion seudun maakuntakaavassa ja sitä täydentäneessä Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2030 (vahvistettu 2011) osoitetaan Itä-Suomen logistiikkakeskuksen nimellä LM/TP1- aluevarausmerkintää. Alueen asemakaavaa on laadittu nyt useamman vuoden ajan ja paikan haastavuus saavutettavuuden, ahtauden ja luontoarvojen vuoksi on käynyt ilmi. Maakuntakaavaprosessin aikana Kuopion kaupunki on selvittänyt korvaavaa sijoituspaikkaa yhdistettyjen kuljetusten logistiikkakeskukselle Matkuk- sen eteläpuolelle.

Kaavaratkaisu

Kuopion Markukseen sijoitettu yhdistettyjen kuljetusten terminaalin aluevaraus muutetaan kohdemer- kinnäksi. Se mahdollistaa maakuntakaavan joustavuuden terminaalin mahdollista uutta sijoituspaikkaa päätettäessä.

	<p>YHDISTETTYJEN KULJETUSTEN TERMINAALI</p> <p>Merkinnällä osoitetaan Itä-Suomen yhdistettyjen kuljetusten terminaalin yleispiirteistä sijoittumispaikkaa.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkastel- tuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alu- eiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.</p> <p>Alueen käyttöä on suunniteltava niin, ettei melutaso alueen läheisillä taajamatoimintojen alueilla ylitä 55 dBa.</p>
---	---

5.3.3 Vesiväylät, satamat, uiton toimipaikat

Nykyisin voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu runsas ja tiheä vesiväylien verkosto. Osaltaan yksityiskohtainen verkoston esitystapa heikentää kaavan luettavuutta, joten vesiväylien verkostoa on ta- voitteena karsia ja selkiyttää. Saman vesistön rinnakkaisia ja risteäviä väyliä ei enää osoiteta. Satamat osoitetaan pääosin nykyisen verkoston mukaan.

5.3.3.1 Laiva- ja veneväylät

Tavoite

Tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkiyttää veneväylien runsasta, jopa veneilykartanomaista esitystapaa. Laiva- ja veneväylät erotetaan toisistaan. Tavoitteena on osoittaa useimpiin kuntakeskuksiin laivaväylät, milloin se vain on mahdollista. Tavoitteena on myös vesiliikenteen toimintaedellytysten kehittäminen.

Lähtökohdat

Voimassa olevien maakuntakaavojen vene- ja laivaväylät kattavat kaikki vesistöt matalia jokia ja latvave- sistöjä myöten. Maakuntakaavassa vene- ja laivareittejä selkiytetään siten, että vesistöille ei osoiteta rin- nakkaisia väyliä. Matalammat venereitit erotetaan syvemmistä laivaväylistä. Samalla osa väylistä muute- taan melontareiteiksi latvavesillä ja joilla.

Ratkaisu

Väylät on jaettu yli 2,4 m-syväyksen laivaväyliin (ml. syväväylät) ja alle 2,4 m syväyksen veneväyliin. Jokai- seen kuntakeskukseen - Rautavaaraa ja Sonkajärveä lukuun ottamatta - on osoitettu vesiväyläyhteys. Myös veneväylissä osoitetaan väylän syväys.

	LAIVAVÄYLÄ (syväys 4,3 / 4,2 / 2,4 m) Merkinnällä osoitetaan syväväylät sekä risteilyliikenteen ja uiton väylät.
	VENEVÄYLÄ (syväys 1,2 m)

5.3.3.2 Satamat ja uiton toimipaikat

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa maakunnallisesti merkittävät satamat ja uiton toimipaikat sekä karsia runsaslukuisia retkisatamia, rantautumispaikkoja ja valkamia osoittavia merkintöjä.

Lähtökohdat

Pohjois-Savon maakuntakaavoissa on osoitettu keskeiset syväsatamat ja satamat. Lisäksi on osoitettu runsas retkisatamien ja rantautumispaikkojen verkosto sekä uiton pudotuspaikat.

Kaavaratkaisu

Satamista osoitetaan Kuopion Kumpusaaren syväsatama ja Varkauden Akonlahden syväsatama. Muina satamina osoitetaan Sibelcon ja Yaran satamat Siilinjärvellä sekä Sorsasalon satama Kuopiossa.

Uiton toimipaikat ja pudotuspaikat osoitetaan kuten nykyisissä maakuntakaavoissa (21 kpl). Niiden karsimiseen ei ole nähty perusteita.

Kevyimmät veneily- ja melontareitteihin liittyvät rantautumispaikkoja osoittavat symbolit on jätetty paikallisen tason merkintöinä pois. Väylien tuntumassa oleva venesatamien verkosto osoitetaan.

	SATAMA-ALUE Merkinnällä osoitetaan matkustaja- ja/tai tavaraliikenteen käytössä olevat syväsatamat Alueella on voimassa rakentamisrajoitus MRL 33 §. <i>Suunnittelumääräys:</i> Satama-alueilla vedenalaisten muinaisjäännösten inventointitarve on selvittävää ennen kuin alueilla tehdään vedenpohjaa muuttavia vesirakennustöitä.
	VENESATAMA, UITON TOIMINTAPAikka Merkinnällä osoitetaan tärkeimmät veneilyn käytössä olevat satamat ja laiturit sekä uiton toimintapaikat. Alueella on voimassa rakentamisrajoitus MRL 33 §. <i>Rakentamismääräys uiton toimintapaikoille:</i> Nippujen pudotuspaikoilla melualueelle ei tule sallia muuta kuin uittoon ja vesiliikenteeseen liittyvää rakentamista.

5.3.3.3 Vesiliikenteen yhteystarve

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa yhteystarpeina sellaiset vesiliikenteen yhteydet, väylät tai kanavat, joiden toteuttamiseen liittyy epävarmuutta tai joiden suunnittelusta ei ole vielä olemassa tarkempaa tietoa. Merkinnällä osoitetaan sellaisia vesiliikenteen yhteyksiä, joiden tarve on todettu, mutta joiden sijaintia ei ole yksityiskohtaisesti suunniteltu.

Lähtökohdat

Maakuntakaavaan päivitetään tunnistetut ja viimeisimpien tietojen mukaiset vesiliikenteen maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät kehittämistarpeet, joilla on merkitystä Saimaan syväväyläyhteyksien tai maakunnan matkailuvesiliikenteen kehittämisen kannalta.

Kaavaratkaisu

Vesiliikenteen uutena yhteystarvemerkinä osoitetaan Leppävirralle Unnukan pohjoisosassa kirkonkylän eteläpuolella nykyiseltä syväväylältä Kalmalahden suuntaan syväväylän yhteystarve. Rautalammilla samaa merkintää käytetään osoittamaan Konnekosken uuden kanavan tarvetta.

On huomattava, että vesiliikenteen yhteystarve on kehittämisperiaatemerkintä.

	VESILIIKENTEEN YHTEYSTARVE Merkinnällä osoitetaan sellaisia vesiliikenteen yhteyksiä, joiden tarve on todettu, mutta joiden sijaintia ei ole yksityiskohtaisesti suunniteltu.
---	---

5.3.4 Lentoliikenne, harrasteilmailu

Kuopion lentoasema Rissalassa Siilinjärvellä sekä harrasteilmailun lentopaikat Joroisissa, Iisalmessa, Rautavaaralla ja Kiuruvedellä osoitetaan maakuntakaavassa. Rissalan lentokenttä on siviili- ja sotilasilmailun yhteistoimintakenttä. Rautavaaralla on valtakunnallisesti, jopa kansainvälisesti merkittävä harrasteilmailun lentokeskus.

Pohjois-Savon lentokenttien ja lentopaikkojen verkosto mahdollistaa tulevaisuudessa ilmailun kehittymisen sekä turvaa harrasteilmailun edellytykset. Sähköinen ilmailu ja kehittyvä etälennonjohto nähdään tulevaisuuden kehittymismahdollisuuksina ja sille Pohjois-Savon melko kattava lentokentän ja lentopaikkojen verkosto luo edellytykset.

Lentoliikenteen kehittämiseen liittyy ajankohtaisesti monia epävarmuustekijöitä. Minkälainen on henkilöliikenteen vuorotarjonta tulevaisuudessa? Kaikkia nykyiset hävittäjät korvaavien uusien hävittäjien ja niiden Karjalan lennostoon keskittämisen vaikutuksia ei tiedetä. Kaikkiin tulevaisuuden tarpeisiin ei välttämättä voida varautua vielä tässä vaiheessa.

5.3.4.1 Lentoliikenteen alue, lentopaikka

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa lentoaseman ja lentopaikkojen tiedossa olevat muutostarpeet sekä saattaa merkinnät ja määräykset ajantasalle tulevaisuuden tarpeet huomioon ottaen.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu LL-aluevarausmerkinnöillä Iisalmen (Partalan lentopaikka), Joroisten (Varkauden lentopaikka), Siilinjärven (Kuopion lentoasema) ja Rautavaaran (lentopaikka) kentät. Kiuruveden lentopaikka on osoitettu symbolina.

Kuopion lentoaseman kehittäminen Itä-Suomen ja keskisen Suomen päälentopaikkana sekä Varkauden lentopaikan ja harrasteilmailun lentopaikkojen kehittäminen ovat Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma2040:n tavoitteita.

Kaavaratkaisu

Rissalan lentoaseman laajennus osoitetaan kiitoradan jatkamiseen liittyvänä aluevarauksen laajennuksena. Muiden lentopaikkojen merkinnät säilytetään sellaisina kuten ne on esitetty nykyisissä maakunta-kaavoissa.

	<p>LENTOLIIKENTEEN ALUE Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät lentoasemat ja niiden toimintaan välittömästi liittyvät alueet, joilla on voimassa rakentamisrajoitus MRL 33 §.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käyttöä suunniteltaessa on huomioitava Puolustusvoimien, siviililentoliikenteen ja lentorahtiliikenteen sekä lentoliikenteeseen liittyvien palvelutoimintojen tilatarpeet.</p>
	<p>LENTOPAIKKA Merkinnällä osoitetaan harrasteilmailun lentopaikkoja. Alueella on voimassa rakentamisrajoitus MRL 33 §.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon ylimaakunnallisen harrasteilmailun sekä kehittyvän sähköisen ilmailun, etälennonjohdon ja tilauslentoliikenteen tarpeet. Lentopaikan ympäristön yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon lentomelu- ja lentoestevaikutukset.</p>

5.3.4.2 Lentomelualue

Tavoite

Kuopion lentoaseman melualueen uudelleenmäärittelylle on tarvetta Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa. Puolustusvoimien lähitulevaisuudessa toteutuvalla hävittäjähankinnalla (HX-hanke) on vaikutus melualueeseen. Varkauden kentän lentomelualueella merkinnöillä ei ole päivitystarvetta.

Lähtökohdat

Kuopion lentoaseman melualueen uudelleenmäärittelylle on tarvetta Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa. Puolustusvoimien lähitulevaisuudessa toteutuvalla hävittäjähankinnalla (HX-hanke) on vaikutus melualueeseen. Meluselvitystä ei voi kuitenkaan tehdä ennen kuin hävittäjähankinnasta on päätetty.

Kaavaratkaisu

Voimassa oleva lentomelualue osoitetaan maakuntakaavassa.

	<p>LENTOMELUALUE Merkinnällä osoitetaan lentomelualue, jolla melutaso Lden on yli 55 dBA.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueelle ei tule yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa uutta asuinrakentamista tai muita melulle herkkiä toimintoja. Alueelle voidaan sijoittaa lentoliikenteeseen liittyviä rakennuksia sekä muita toimintoja ja teollisuutta, joille lentomelu ei aiheuta haittaa.</p>
---	--

5.3.4.3 Lentomeluvarauma

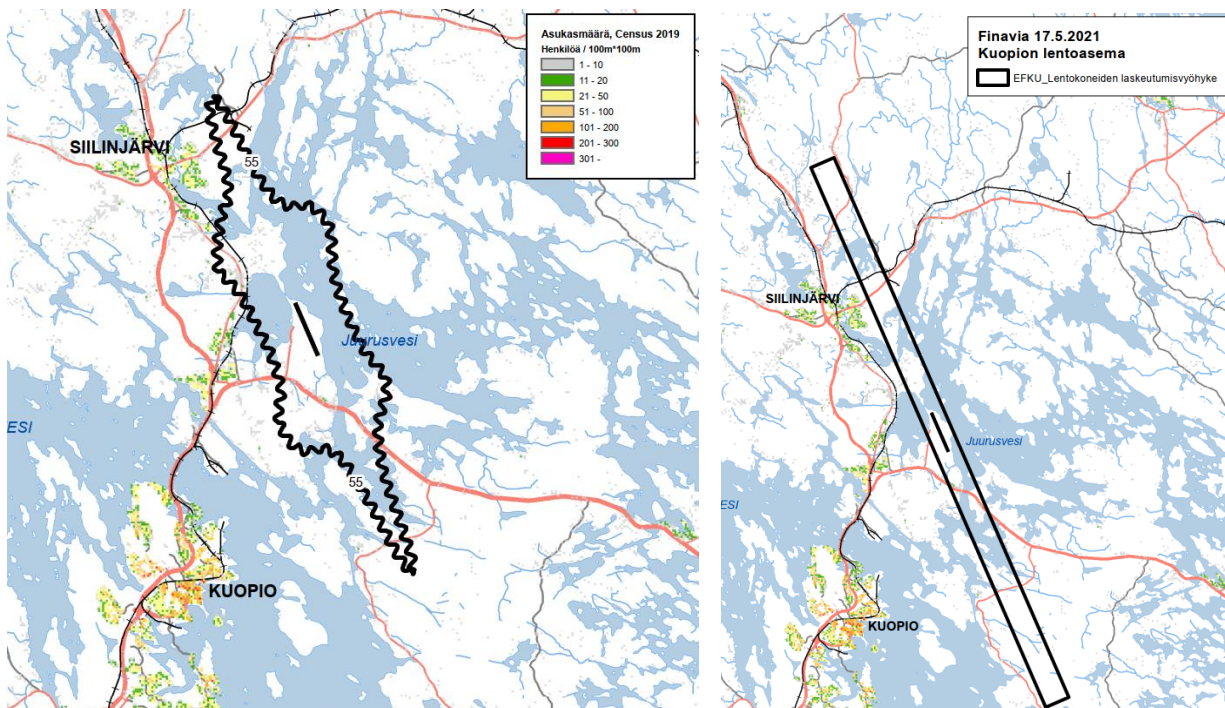
Tavoite

Puolustusvoimien lähitulevaisuudessa toteutuvalla hävittäjähankinnalla (HX-hanke) on vaikutus Rissalan lentoaseman melualueeseen. Rissalan lentoaseman melualueen uudelleenmäärittelylle on siis tarvetta. Varkauden kentän lentomelualueella merkinnöillä ei ole päivitystarvetta.

Lähtökohdat

Finavia on antanut 24.5.2021 päivätyn lausunnon lentokonemelun huomioimisesta maakuntakaavassa: ”Puolustusvoimat on keskustellut Kuopion lentoaseman lentokonemeluselvitykset tehneen Finavia Oyj:n kanssa meluarvion tekemisestä. Finavia on puolustusvoimien toimeksiannosta arvioinut asiaa. Ilmavoimat uusii nykyisen hävittäjäkalustonsa tämän vuosikymmenen kuluessa. Uuden kaluston mallista tai meluominaisuuksista ei toistaiseksi ole tietoja. Tällä hetkellä ei ole tiedossa miten yksittäisten lentojen melu muuttuu tai vaikuttaako uusi kone lentojen määrään ja lentotapaan. Tämän vuoksi ei ole mahdollista arvioida laskennallisen melualueen muutoksia ennustettaessa sitä oikeiden tietojen pohjalta esimerkiksi vuoteen 2040 saakka. Tekninen, oikeisiin lähtötietoihin perustuva meluselvitys on mahdollista laatia aikaisintaan vuonna 2025.”

Finavia esittää lausunnossaan, että yksi keino mahdolliseen muutokseen varautumiseksi olisi merkitä kaavaan +2,5 dB aiempaa lentokonemelun Lden1 55 dB ennustetta laajempi melun laajenemisvyöhyke eli **meluvaraumaksi**. Finavia katsoo, että maakuntakaavassa merkintään voitaisiin liittää kaavamääräys, joka edellyttää tarkemmassa kaavoituksessa melun mahdollisen lisääntymisen huomioon ottamista. Tämän lisäksi Finavia esittää lausunnossaan lentokoneiden laskeutumisyöhykkeen osoittamista maakuntakaavassa kiitotien laskeutumisinjoille. ”Lentokoneiden melu keskittyy kiitoteiden suuntaisille linjoille jopa 20 km etäisyydelle kiitotiestä. Yksittäisten lähestymisten hetkellinen melu on merkittävän suuri vielä Lden 55 dB alueen ulkopuolellakin, etenkin sotilaslentoliikenteellä. Tällä etäisyydellä lentoasemasta ei uuden asutuksen sijoittumista yleensä voi estää, mutta normaalia tiukemmat ääneneristysvaatimukset uusille asuinnoille voivat kuitenkin vähentää kiusallisuuden kokemista laskeutuvista lentokoneista, erityisesti yöaikana.”

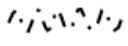

Kuva 20-21. Vasemmalla lentomeluvarauksen alue, joka perustuu vuonna 2010 laadittuun Lentokonemeluselvitykseen ja sen 55 dB meluennusteen laajentamiseen 2,5 dB:llä. Oikealla lentokoneiden laskeutumisyöhyke, joka osoitetaan ainoastaan VE2:ssa.

Kaavaratkaisu

Maakuntakaavassa osoitetaan lentomelun varauksen alue Rissalan lentokentälle. Meluvarauksen alue perustuu vuonna 2010 laadittuun lentokonemeluselvitykseen. 55 db:n melurajausta on laajennettu teoreettisesti 2,5 db:n lisäyksellä.

Lisäksi Finavia on esittänyt lentokoneiden laskeutumisvyöhykkeen osoittamista maakuntakaavassa. Kaavaehdotuksessa laskeutumisvyöhykettä ei osoiteta. Liiton näkemyksen mukaan häiritsevää lentomelua esiintyy laajasti muillakin alueilla, eikä teoreettisella laskeutumisvyöhykkeellä ole siten vaikutusta meluhaittojen estämiseen.

	<p>LENTOMELUVARAUMA Merkinnällä osoitetaan aluetta, jolla varaudutaan lentomelun kasvuun. Meluvarauma-alueen rajaus on laadittu ilman uusia laskennallisia selvityksiä Puolustusvoimien ja Finavian yhteistyönä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Tarkemmassa alueidenkäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon lentomelun mahdollinen lisääntyminen jo ennen kuin alueelta on käytettävissä päivitetty meluseelvitys. Merkintä on voimassa korkeintaan 3 vuotta maakuntakaavan voimaantulosta tai siihen saakka, kunnes uusi meluseelvitys valmistuu.</p>
---	--

5.3.4.4 Suojavyöhyke, sv-8

Tavoite

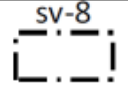
Rissalan aluetta koskevaa suojavyöhykkeiden yhdistelmämerkintää muutetaan.

Lähtökohdat

Suojavyöhykkeen sisällä on tapahtunut aluerajauksien muutoksia, joten suojavyöhyke päivitetään vastaamaan muuttunutta tilannetta. Jatkossa ei enää esitetä liitekartalla, mitä merkintöjä sv-8 -suojavyöhyke pitää sisällään.

Ratkaisu

Suojavyöhyke, sv-8, osoitetaan uudelleenrajattuna Rissalan alueelle. Sillä osoitetaan puolustusvoimien sotilasilmailun tilapäisen lentopaikan tai muita alueita, joilla on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otettava huomioon lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavien puolustusvoimien toimintojen rajoitteet. Yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevat rajoitukset voivat koskea esim. rakentamisen korkeutta, meluherkkiä toimintoja ja toimintojen laatua. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloustaloutta tai käyttöä puolustusvoimia palvelemaan rakentamiseen.

	<p>SUOJAVYÖHYKE, sv-8 (Rissala, yhdistelmärajaus) Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien sotilasilmailun tilapäisen lentopaikan tai muita alueita, joilla on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otettava huomioon lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavien puolustusvoimien toimintojen rajoitteet. Yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevat rajoitukset voivat koskea esim. rakentamisen korkeutta, meluherkkiä toimintoja ja toimintojen laatua. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloutta tai käyttöä puolustusvoimia palvelemaan rakentamiseen. Alueen sisällä on voimassa liitteen 2 mukaiset suojavyöhykkeet erillisine määräyksineen.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava puolustusvoimien toimintaedellytykset ja niiden kehittämismahdollisuudet. Suunniteltaessa alueen käyttöä on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.</p>
---	---

5.4 Luonnon monimuotoisuus, luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Tavoitteena maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa on luonnonmonimuotoisuuden edistäminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Luontokato on maailmanlaajuinen ilmiö, vaikka ratkaisut sen torjumiseksi ovat paikallisia. Maankäytön tehostuminen ja elinympäristöjen häviäminen ovat merkittävimmät lajien ja luontotyyppien uhanalaisuutta aiheuttavat tekijät. Biodiversiteettikadon ennustetaan kiihtyvän ilmastomuutoksen seurauksena. Edetessään ne horjuttavat taloutta ja heikentävät ihmisten elinmahdollisuuksia.

Ekologisen verkoston kehittämisperiaatteiksi on nostettu metsäpeitteisten alueiden pirstaloitumisen välttäminen, luonnon monimuotoisuuden parantaminen myös suojelualueiden ulkopuolella esim. metsien käsittelyssä, luonnonsuojeluverkoston täydentäminen (metsäluonnon, rantaluonnon, soiden ja kallioalueiden luontotyyppien tai luontotyyppiyhdistelmien osalta) sekä merkittävien viheryhteyksien turvaaminen ja kehittäminen. Pohjois-Savossa viherverkostoon kytkeytyy siniverkostona rikas järvien mosaiikki. Pintavesien tilan parantaminen on yksi maakuntakaavan tavoitteita (yleismääräys).

Saimaannorpan esiintymisalueelle Saimaalle on perusteilla maailmanperintöalue (Varkauden ja Joroisten alueilla), mikä otetaan huomioon aikanaan tulevilla maakuntakaavoilla.

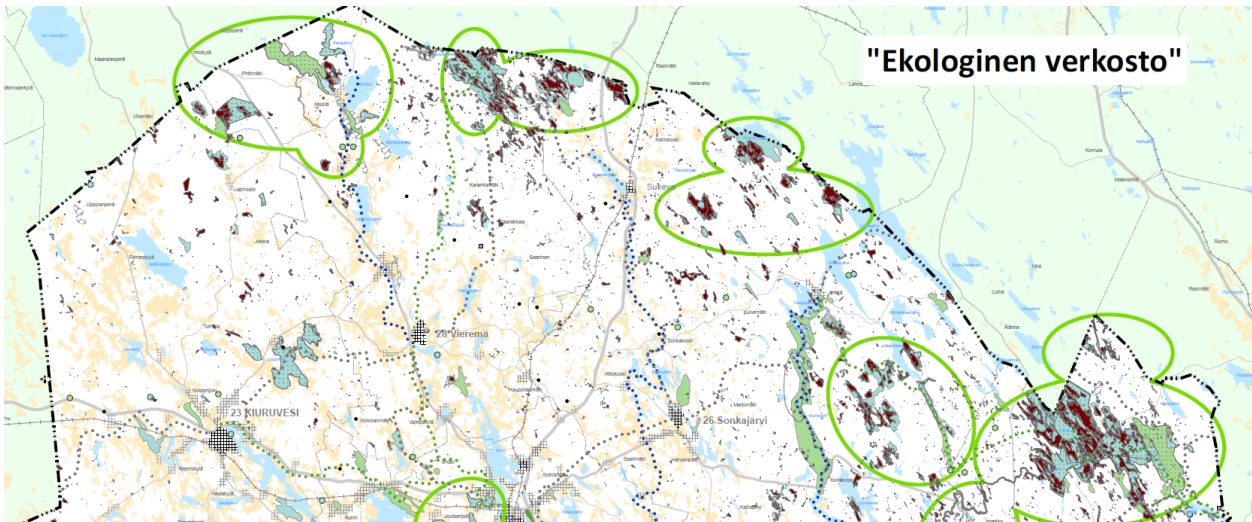
Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavaa koskevissa sisältövaatimuksissa sekä maakuntakaavaa ohjaavissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VAT) on luonnonmonimuotoisuuteen liittyviä vaatimuksia. MRL:n maakuntakaavalle asettamien sisältövaatimusten mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyteen, luonnonarvojen vaalimiseen, sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan taas merkittävä osa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeistä luonnonarvoista, samoin kuin arvokkaista yhtenäisistä luonnonalueista, sijaitsee suojelualueiden ulkopuolella. *Luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja sitä koskevien kansainvälisten velvoitteiden kannalta on tärkeää, että luonnonarvot ja niiden kannalta tärkeät alueet ja ekologiset yhteydet otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelussa eikä niitä pirstota tarpeettomasti muulla alueidenkäytöllä. Ekologisten yhteyksien merkitys on tärkeä myös ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta, koska ne mahdollistavat lajiston siirtymisen uusille elinalueille ilmaston lämmetessä. Kaupungistuminen, luontoja kulttuurimatkailun kasvu, ihmisten vapaa-ajan lisääntyminen sekä luontoliikunnan tärkeä merkitys kansanterveydelle lisäävät virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden tarvetta. Tämän vuoksi alueidenkäytössä on tarpeen kiinnittää huomiota laadultaan ja tavoitettavuudeltaan hyvien virkistysalueiden riittävyyteen ja virkistysyhteyksien jatkuvuuteen* (lähde VAT, 2017).

Luonnosvaiheessa maakuntakaavatyössä pohdittiin paljon luonnonsuojeluverkoston täydentämistä. Nähtävillä olleessa luonnosvaihtoehdoissa VE1:ssä asetettiin yleismääräykseksi vaatimus, että *”luonnonsuojeluverkostoa tulee täydentää maakunnalle tyypillisillä, uhanalaisilla ranta-, suo-, metsä- ja kallioluontotyypeillä ja luontotyyppiyhdistelmillä”*. **Luonnosvaiheessa saadun kielteisen palautteen perusteella tästä yleismääräyksestä luovutaan ja korostetaan suojelun vapaaehtoisuutta.** Luonnon ydinalueilla ja niiden ulkopuolellakin on silti suotavaa lisätä maakunnalle tyypillisten luontotyyppien ja luontotyyppiyhdistelmien suojelua.

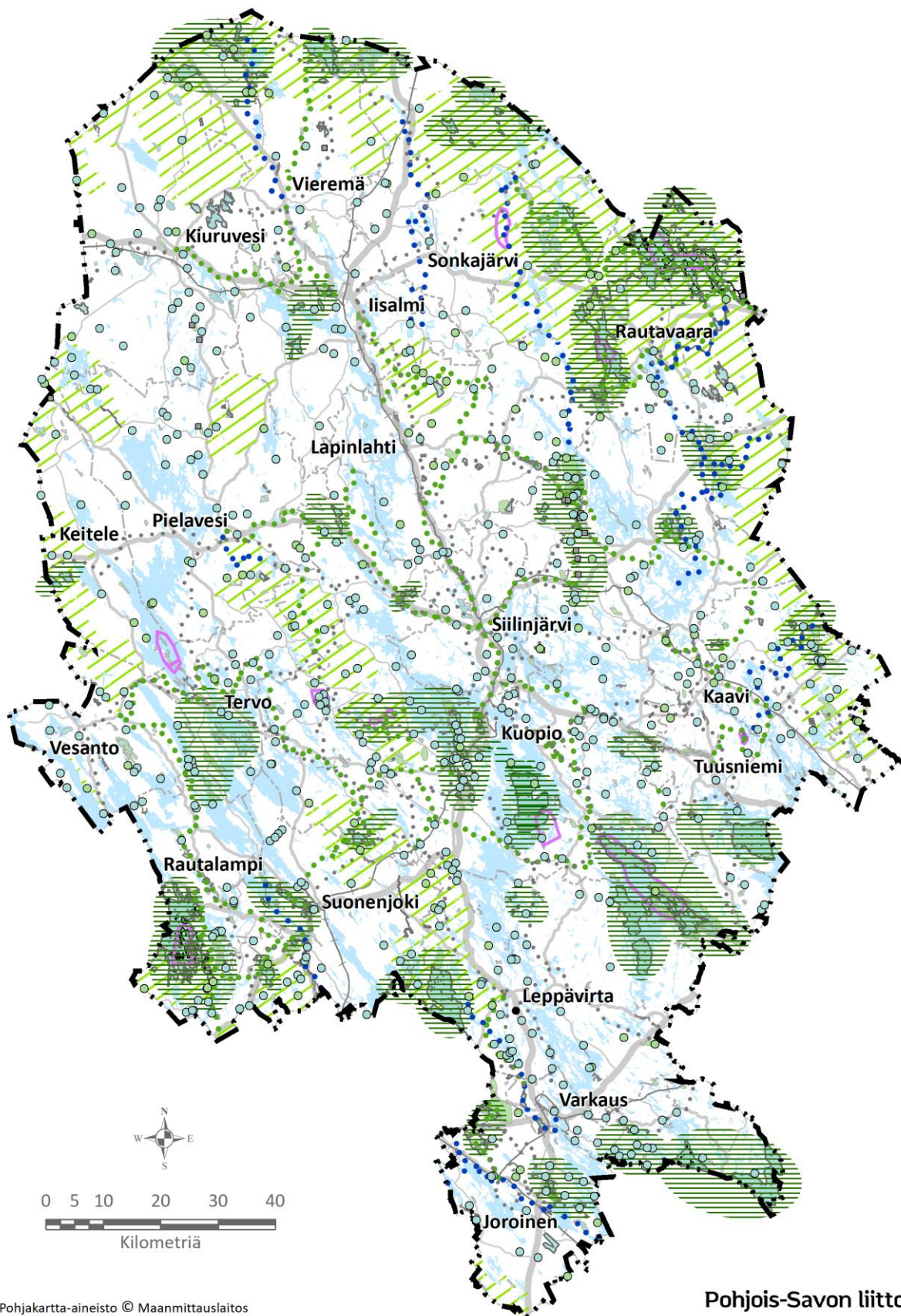
Pohjois-Savon ELY-keskus on selvittänyt paksuturpeisia, ojittamattomia suoalueita. Ne ovat merkittäviä hiilivarastoja ja niiden säilyminen koskemattomina on siksi tärkeää. Suuri osa paksuturpeisista, ojittamattomista soista sijaitsee jo suojelluilla alueilla, kansallispuistoissa tai Natura 2000-alueilla. Niiden ulkopuolella paksuturpeiset alueet ovat melko pienialaisia ja sijoittuvat eri puolille maakuntaa. Alla olevassa kuvassa ojittamattomat, paksuturpeiset alueet on osoitettu ruskealla. Karttaote on Ylä-Savosta. Kartta on laadittu ehdotusvaiheessa, kun maakuntakaavan ekologisen verkoston selvitystä täydennettiin.

Paksuturpeisia ja ojittamattomia suoalueita ei kuitenkaan osoiteta maakuntakaavassa. Aineistoa hyödynnetään tulevaisuudessa maakuntakaavoissa, joissa tutkitaan mm. aurinkovoiman sijoittumista.

Kuva 22. Paksuturpeiset ja ojittamattomat suoalueet näkyvät kartassa ruskeina alueina. Iso osa niistä sijoittuu maakuntakaavassa osoitetuille luonnon ydinalueille (vihreä yhtenäinen rajaoviiva). Paksuturpeisia suoalueita ei osoiteta kaavaehdotuksessa, vaan aineiston hyödyntämistä tutkitaan tulevaisuudessa maakuntakaavoissa.

- Laajat metsäpeitteiset alueet
- Luonnon ydinalue
- Ekologinen yhteys
- Luonnonrauha-alue
- Suojelu- tai luonnonsuojelualue tai kohde, Natura-alue
- Metsätalousalue, jolla ympäristöarvoja
- Virkistysalue
- Moottorikelkkareitti
- Ulkoilureitti
- Melontareitti

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

Pohjois-Savon liitto

7.2.2023

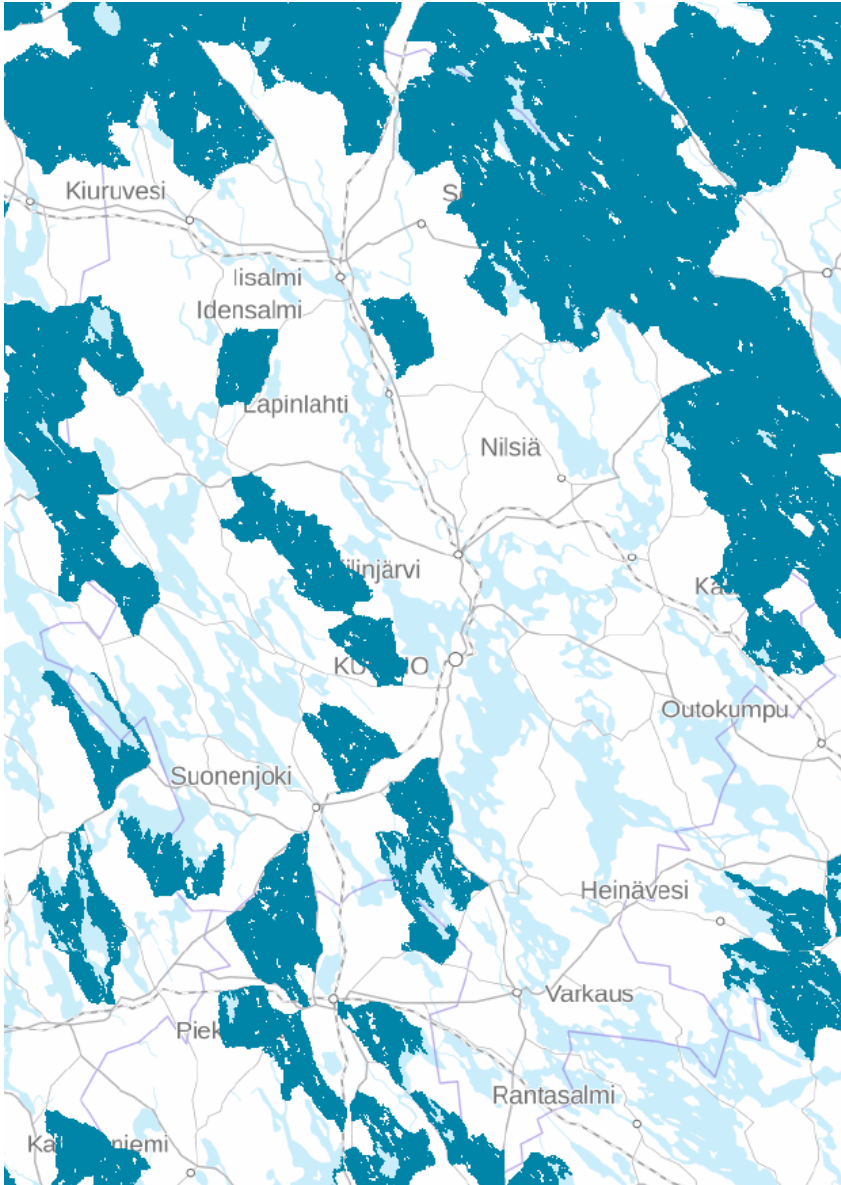
Kuva 23. Luonnon monimuotoisuuden ja luonnonsuojelun teemakokonaisuus ja maakunnan ekologinen verkosto.

5.4.1 Luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu

5.4.1.1 Laajat metsäpeitteiset alueet

Tavoite

Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnan mittakaavassa laajat metsäpeitteiset alueet. Ne ovat metsätaloudessa olevia alueita, joiden puustoisuus vaihtelee mosaiikkimaisesti taimikoista varttuneisiin metsiin. Metsiä hoidetaan ja käytetään metsälain mukaisesti.

Kuva 24. Corine -aineiston laajat yhtenäiset luontoalueet eli yli 10 000 ha laajuiset alueet, lähde: Liiteri tietopalvelu, 2018

Lähtökohdat

Laajat metsäpeitteiset alueet on määritelty Corine-aineiston mukaan (Liiteri -tietopalvelu, 2018). Aineistosta on poimittu laajat yhtenäiset luontoalueet eli yli 10 000 ha kokonaisuudet, joilla on merkitystä toimivan ekologisen verkoston ja luonnon monimuotoisuuden kannalta juuri laaja-alaisuutensa ja yhtenäisyytensä takia. Aineisto sisältää mm. maankäyttöluokat: laidunmaa, pienipiirteinen maatalousmosaiikki, puustoiset pelto- ja laidunmaat, lehtimetsät, havumetsät, sekametsät, sisämaan kosteikot maalla, avosuot, luonnonniityt, varvikot ja nummet ja harvapuustoiset alueet.

Laajat metsäpeitteiset alueet ovat pääosin metsätaloustaloudessa olevia alueita, mutta niihin sisältyy vaihtelevassa määrin myös maatalousalueita, maanteitä, metsäteitä ja yksityisteitä, sähkönsiirtolinjoja, haja-asutusta jne.

Laaja metsäpeitteisyys maakuntakaavassa kuvaa erityisominaisuutta. Se ei ole aluevaraus. Erityisominaisuutta kuvaavaa merkintää käytetään osoittamaan vähintään maakunnallisesti merkittäviä erityisominaisuuksia, joiden asettamat reunaehdot on otettava huomioon alueiden käyttöä suunniteltaessa. Erityisominaisuutta kuvaava merkintä voi olla päällekkäinen muiden kaavamerkintöjen kanssa.

Kaavaratkaisu

Maakuntakaavan tavoitteena on, että alueiden pääkäyttömuoto on jatkossakin metsätalous ja alueita hoidetaan ja käytetään metsälain säädösten mukaisesti. Alueiden osoittamisesta maakuntakaavassa laajana metsäpeitteisenä alueena aiheudu rajoituksia metsätaloustaloudelle. Osoittaminen ei myöskään estä alueille sijoittumasta muita toimintoja samaan tapaan kuin nykytilanteessakin. Yksittäistapauksissa alueille voi sijoittua myös esim. tuulivoimapuistoja.

Alueet pyritään säilyttämään mahdollisimman yhtenäisinä, vaikka puustoisuus vaihtelee metsien hoito- ja käyttötilanteen mukaan. Laajojen metsäpeitteisten alueiden virkistyskäyttö perustuu jokamiehen oikeuksiin.

	LAAJAT METSÄPEITTEISET ALUEET Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat metsäpeitteiset alueet. Alueidenkäytön suunnittelussa on tavoitteena säilyttää metsäkokonaisuudet mahdollisimman yhtenäisinä. Yhtenäisyys turvataan välttämällä alueiden pirstomista muulla maankäytöllä. Alueilla edistetään luonnon monimuotoisuutta.
---	--

5.4.1.2 Ekologinen yhteys

Tavoite

Tavoitteena on tutkia luonnon monimuotoisuutta, ekologista verkostoa sekä osoittaa kaavassa maakunnan merkittävimmät osa-alueet ja täydentää ekologisia yhteyksiä tarvittaessa. Maakunnallisesti merkittävä ekologinen verkosto muodostuu mm. luonnon ydinalueista ja niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä. Ekologisilla yhteyksillä turvataan maakunnan merkittävimpien luonnonalueiden välinen kytkeytyneisyys.

Lähtökohdat

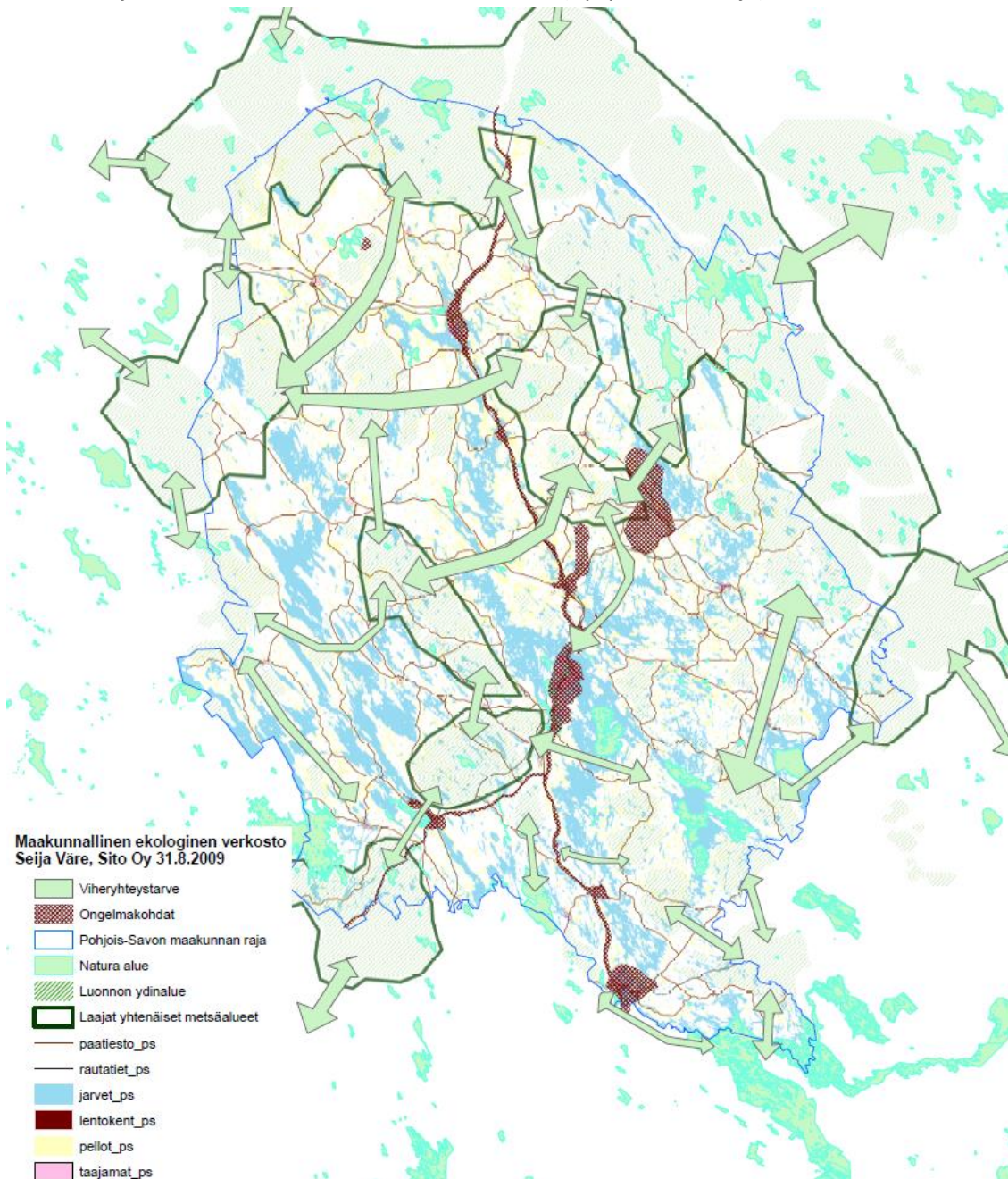
Voimassa olevissa maakuntakaavoissa ei ole osoitettu ekologisia yhteyksiä. Sen sijaan Kuopion seudun maakuntakaavassa on osoitettu viheryhteystarpeina Kuopiossa Laivon, Neulaniemen, Pilpanlahden, Matkusjärven ja Vanuvuoren välistä yhteyttä. Lisäksi on osoitettu Puijolta pohjoiseen Puijonsarveen ja Sorsasaloon suuntautuvaa viheryhteystarvetta sekä itä-länsisuuntaista viheryhteystarvetta, joka yhdistää Länsi-Puijon ja Kettulanlahden alueet.

Nykyisten kaavojen vaikutustenarviointia varten on kuitenkin jo vuonna 2009 selvitetty Pohjois-Savon ekologista verkostoa (Sito, Seija Väre, 2010). Vaikutusten arvioinnin raportissa todettiin tuolloin, että maakuntakaavataso on sopiva mittakaava tarkastella ekologista verkostoa riittävän kokonaiskuvan saamiseksi. Maakuntakaava antaa yleispiirteiset suuntaviivat alueiden käytön suunnittelulle myös kuntien kaavoituksessa. Yleiskaavoissa ja asemakaavoituksen yhteydessä on tehtävä riittävät selvitykset luonnonarvoista ja niissä tulee selvittää myös ekologisen verkoston toimintaedellytykset paikallisella tasolla. Paikallinen ekologinen verkosto ylläpitää luonnon tervettä toimintaa ja turvaa paikallisen eläimistön päivit-

täisen liikkumistarpeen sekä nisäkkäiden levittäytymisen ympäristöön. Se muodostaa eläinyksilöiden kanalta merkittävän verkoston tarjoten ruokailu, lisääntymis-, piiloutumis-, pako- ja levittäytymismahdollisuudet rakennetun alueen ja intensiivisesti hoidetun maatalousalueen poikki. Se mahdollistaa myös heikosti leviävien lajien levittäytymisen.

Nyt vireillä olevan maakuntakaavan luonnosvaiheessa viheryhteyksiä tutkittiin maakunnanlaajuisesti vuonna 2010 valmistuneen Sito Oy:n laatiman ekologisen verkoston selvityksen pohjalta. Selvityksessä Pohjois-Savon alueella oli hahmotettu lukuisia määriä viheryhteyksiä, jotka perustuivat mm. hirvien kulkuyhteyksiin, eri luonnonsuojelualueiden välisiin yhteystarpeisiin ja tiestön, yhdyskuntarakenteen sekä vesistöjen estevaikutusten vähentämiseen.

Valmisteluvaiheessa ekologisen selvityksen viheryhteyksistä pyrittiin poimimaan maakunnallisesti merkittävimmät, jotka osoitettiin luonnosvaihtoehdoissa 1:ssä (Kyvykäs uudistuja).

Kuva 25. 2009 Pohjois-Savon maakuntakaavaa 2030 varten laadittu selvitys ekologisesta verkostosta, Sito Oy 2009, Seija Väre. Kartta laadittiin vaikutusten arviointia varten, mutta merkintöjä ei siirretty maakuntakaavaan.

Luonnosvaiheen palautteen perusteella päädyttiin tarkistamaan koko viherrakenteen teemaa, selkiyttämään merkintöjä ja niiden sisältöjä sekä tarkistamaan terminologiaa. Viheryhteyden sijaan päädyttiin käyttämään termiä *ekologinen yhteys*. Tällä korostetaan merkinnän luonnonekologista taustaa ja erotetaan se virkistykseen käytettävistä reitti- ym. tarpeista.

Ekologiset yhteydet ovat haja-asutusalueella vaihtelevan levyisiä, metsäisiä yhteyksiä tai metsäketjuja – siis metsätalouksikäytössä olevia alueita. Yhteydet alueelta toisille, useaan suuntaan varmistavat ekologisen verkoston toiminnan. Mitä verkostoituneempi rakenne on, sitä parempi on tilanne eliöiden levittämisen ja geenivaihdon kannalta.

Ekologisten yhteyksien leveys vaihtelee yhteyden sijainnin, luontosisällön ja maankäytön mukaan. Taajaman sisällä ekologinen yhteys on kapeampi, sillä lajit, jotka ekologisista yhteyksiä käyttävät tai joiden niitä toivotaan käyttävän, eivät tarvitse liikkuaakseen niin leveitä alueita kuin suuret eläinlajit kuten hirvi ja suuropedot, joita taajama-alueille ei haluta. Minimileveys taajamassa on 300 m, taajaman ulkopuolisella seudulla noin 500-1000 m. Yhteyden leveys voi vaihdella.

Kaavaratkaisu

Ekologisten yhteyksien tärkein merkitys on biologinen taso, lajien liikkuminen alueella. Ne ovat toiminnallisia, ekologisista yhteyksiä luonnon ydinalueiden välillä. Ekologinen yhteys -merkinnöillä osoitetaan maakunnan merkittävimmät kehitettävät ja turvattavat ekologiset yhteydet. Niitä osoitetaan Kuopionniemelle ja Puijolle sijoittuvien nykyisten maakuntakaavojenmukaisten merkintöjen lisäksi Suonenjoelle, missä ekologinen yhteys on osoitettu Keurunmäki-Haavikkolehdon Natura-alueen, Kurkivuoren luonnonsuojelualueen, Lintharjun Natura-alueen ja Kakkisenjärven Natura-alueen välille.

Toinen uusi ekologisen yhteyden -merkintä osoitetaan Varkauden eteläpuolelle Jäppilän ja Joroisten vanhojen metsien suojelualueelta ja Ruokojärvi-Mulan Natura 2000 -alueelta Linnansaaren kansallispuiston suuntaan.

Kolmas uusi ekologista yhteyttä kuvaava merkintä on Kuopionniemeltä pohjoiseen, Siilinjärven ja Sänkimäen kautta Tahkon länsipuolen Natura 2000-alueille.

Neljäs uusi ekologinen yhteys osoitetaan Etelä-Kuopiossa Puutossalmen kohdalla Vanuvuoren luonnonsuojelualueiden ja Suvasveden Natura-alueen välille.

Ekologisia yhteyksiä on tunnistettu maakuntarajoilla naapurimaakuntien kaavatyön yhteydessä. Niitä ei osoiteta vastaavina yhteysmerkintöinä, mutta ne on otettu huomioon vapaina ns. valkoisina alueina tuulivoimapotentialiaalisia alueita määriteltäessä.

	<p>EKOLOGINEN YHTEYS</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät ekologiset yhteydet. Nämä voivat olla maa- ja metsätalouksikäytössä olevia alueita. Ekologiset yhteydet kytkevät maakunnallisesti merkittäviä luontoarvoja omaavia alueita toisiinsa. Ekologinen yhteys turvaa lajiston liikkumis- ja leviämismahdollisuuksia.</p> <p><i>Kehittämisperiaate:</i></p> <p>Yhteyden säilyminen turvataan välttämällä alueen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että muodostuu vaikutuksiltaan laajoja, pysyviä tai pitkäkestoisia epäjatkuvuuskohtia.</p> <p>Ekologiseen yhteyteen vaikuttavan suunnittelun tai lupaa edellyttävän toimenpiteen yhteydessä on huolehdittava, että maakunnallisesti merkittävä ekologinen yhteys säilyy tai toteutuu jatkuvuuden turvaavalla tavalla.</p>
---	--

5.4.1.3 Luonnon ydinalueet

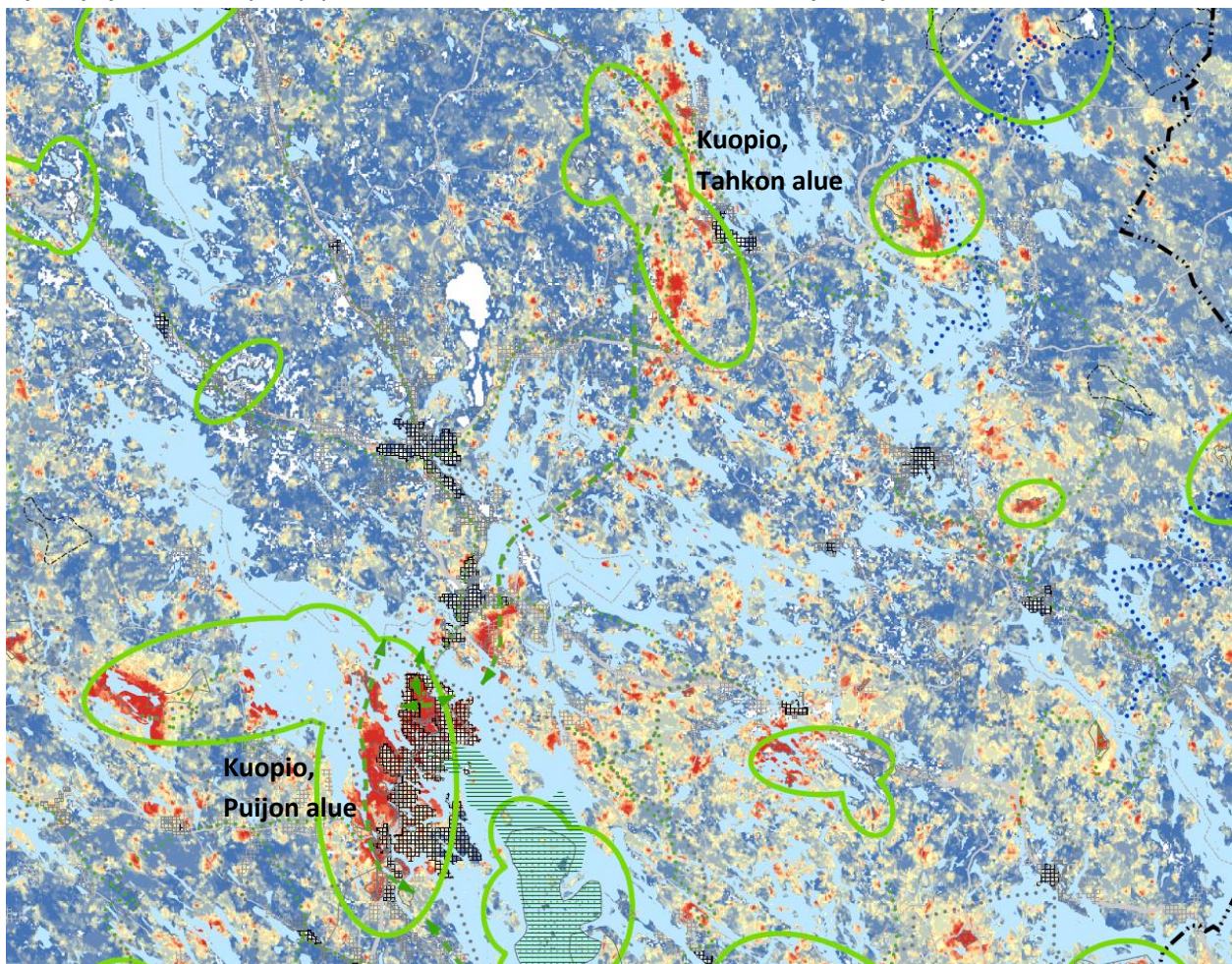
Tavoite

Tavoitteena on tutkia maakunnan luonnon monimuotoisuutta, ekologista verkostoa ja osoittaa kaavassa sen merkittävimmät osa-alueet. Maakunnallisesti merkittävä ekologinen verkosto muodostuu mm. luonnon ydinalueista ja niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä.

Lähtökohdat

Luonnon ydinalueet ovat yhden tai useamman Natura-alueen ja luonnonsuojelutarkoitukseen varatun alueen muodostamia luontotyypeiltään ja lajistoltaan vähintään maakunnallisesti merkittäviä kokonaisuuksia, joilla on korkea, monipuolinen ekologinen laatu ja suojellinen arvo. Uhanalaisten lajien ja luontotyyppien esiintymisalueet ja suojeluvaraukset erityislajistoinen kuuluvat luonnon ydinalueisiin, mutta alueet ovat tärkeitä myös tavanomaisen lajiston levittäytymisen, liikkumisen ja populaatiodynamiikan kannalta.

Voimassa olevien Natura 2000- ja suojelualueiden ohella luonnon ydinalueisiin kuuluu monimuotoisuudeltaan merkittäviä alueita. Näitä on poimittu Suomen ympäristökeskuksen luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä metsiä kuvaavasta zonation -aineistosta. Zonation -aineistossa kuvataan monimuotoisuuden kannalta tärkeitä metsiä, joissa on paljon erilaista lahoppua, jotka ovat luonnontilaisia ja joissa on runsas lajisto ja jotka ovat kytkeytyneet muihin laadukkaisiin metsäalueisiin ja suojelualueisiin.

Kuva 26. Ote ehdotusvaiheessa laaditusta selvityskartasta. Zonation -aineistosta punaisella korostuvat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet. Vihreällä osoitettuja luonnon ydinalueita muokattiin siten, että rajaus tavoittaa myös monimuotoisimmat alueet.

Kaavaratkaisu

Luonnon ydinalueet koostuvat useista luontoarvoiltaan merkittävistä alueista ja kohteista, jotka voivat olla Natura- ja luonnonsuojelualueita tai ovat muuten luonnonolosuhteiltaan monimuotoisia. Merkintä osoittaa kokonaisuuksia, joille em. alueet ovat keskittyneet, mutta ydinaluumerkintä ei ole itsessään suojeluvaraus. Ydinaluetta kuvaava merkintä on kehittämisperiaatemerkintä, ei aluevaraus.

Ydinalueen sisäisten osien ja ydinalueiden välistä kytkeytymistä toisiinsa tulee pyrkiä parantamaan. Ydinalueiden alueidenkäytössä tulee edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja palautumista. Luonnon ydinalueina on osoitettu myös laajoja järviluontoalueita.

	<p>LUONNON YDINALUEET Merkinnällä osoitetaan Natura 2000 -alueiden ja luonnonsuojelualueiden keskittymiä sekä muita maakunnallisesti merkittäviä monimuotoisimpia luontoalueita ja järviluontokokonaisuuksia.</p> <p><i>Suunnitteluohje:</i> Alueiden käytössä tulee edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja luonnonsuojelualueiden keskinäistä kytkeytyneisyyttä.</p>
---	--

5.4.1.4 Luonnonsuojelualueet

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa luonnonsuojeluun liittyvät kohde- ja aluevarausmerkinnät ajantasaisina. Kohde-merkinnällä osoitettavan alueen pinta-ala on alle 20 hehtaaria.

Maakunnan luonnonsuojelualueverkoston edustavuuden arvioinnissa on todettu, että luonnonsuojelualueissa vähäisesti tai ei ollenkaan edustettuina useita luontotyyppisiä. Tällaisia ovat mm. hiekkarannat, letot, lähteiköt, pohjavesijärvet, kalkkikalliot, serpentiniittialueet, rotkot, kurut, ranta- ja tuulimuodostumat, muinaisrannat, drumliinit ja kumpumoreenit. Mikäli näistä ja mahdollisesti muista vähäisesti suojeluista luontotyypeistä saadaan tarkempia selvityksiä perustuvia tietoja, osoitetaan kaavassa nykyistä suojelualueverkostoa täydentäviä varauksia.

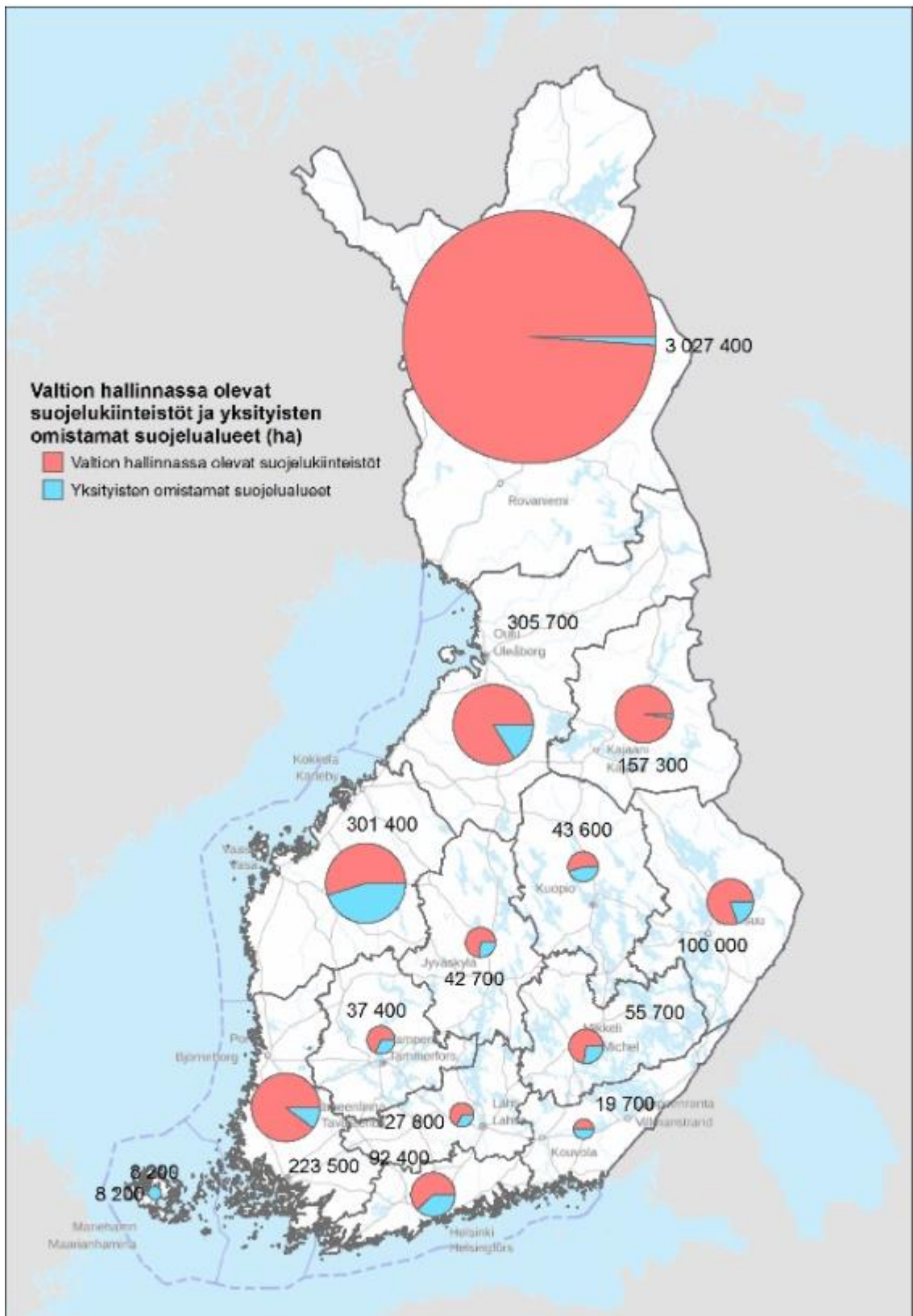
Uusia metsien suojeluvarauksia tarvittaisiin erityisesti Kuopion lehtokeskuksen alueelle. Vaikka Pohjois-Savo on lehtokeskusalueita, lehtoja ei ole Metso-ohjelman kautta suojelussa juurikaan enempää kuin muissa karumpien metsätyyppien maakunnissa.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu vesilain nojalla sekä vesi- tai luonnonsuojelulain nojalla suojeltavat kohteet ja alueet s- ja s-1-merkinnöillä.

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja ja suojeltavaksi tarkoitettuja kohteita osoitetaan SL- tai sl-merkinnöillä.

Pohjois-Savossa perustettuja luonnonsuojelualueita ja valtion hallinnassa olevia luonnonsuojelualueita on yhteensä noin 44 000 hehtaaria. Vajaa puolet pinta-alasta on perustettuja yksityismaiden luonnonsuojelualueita. Merkittävä osa valtion hallinnassa olevista luonnonsuojelukiinteistöistä odottaa luonnonsuojelualueiksi perustamista Ympäristöministeriössä valmisteltavien laki- ja asetusesitysten pohjalta. Valmistelun aikataulusta ei ole tietoa.

Kuva 27. Valtion hallinnassa olevat luonnonsuojelukiinteistöt (2021) ja yksityismaiden luonnonsuojelualueet (2022). Lähde: Hallituksen esitys luonnonsuojelulainsäädännön muuttamisesta, HE 76/2022 (27.9.2022).

Pohjois-Savossa on muuhun Itä-Suomeen ja Kainuuseen verrattuna vähemmän luonnonsuojelualueita. Pohjois-Savon metsien suojeluaste on matalampi, vaikka maakuntien metsävarannot ovat samalla tasolla.

Taloustmetsien luonnontilaisuutta indikoiva lahoppuun määrä on Pohjois-Savossa alhaisella tasolla. Uhanalaisia lajeja esiintyy eniten metsäympäristöissä, erityisesti lehtometsissä ja vanhoissa kangasmetsissä, joita kumpiakin esiintyy Pohjois-Savossa.

Soiden ojituksesta Pohjois-Savossa on huomattavan korkea ja soiden suojeleaste on valtakunnallisesti alhaisella tasolla. Soiden lajistossa on havaittavissa selvää taantumista mm. linnuston ja perhosten osalta. Ravinteisilla letoilla esiintyy peräti puolet soiden uhanalaisesta lajistosta. Kohteet ovat pienialaisia ja taloudellisesti niiden merkitys on vähäinen.

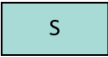

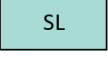

Pohjois-Savossa vesi- ja rantaluonnon kohteita ei ole rantamaisemia lukuun ottamatta vielä otettu huomioon suojeleusuunnittelussa. Sisävesien hiekkarannat ovat erittäin uhanalaisia ja niillä on 7 % koko maan uhanalaisesta rantalajistosta. Muilla sisävesien rannoilla on 30 % koko maan uhanalaisesta rantalajistosta. Pohjois-Savon kallioalueiden elollisen luonnon suojeleminen on maakunnassa keskittynyt luonnontutkimuskohteille. Kalkki- ja serpentiinikallioiden suojeleminen olisi valtakunnallisestikin merkitystä, koska nämä uhanalaiset luontotyypit ovat tärkein kalliolajiston elinympäristö ja ne painottuvat vahvasti Pohjois-Savoon. Rotkojen ja kurujen esiintymisessä maakunta nousee myös esiin valtakunnallisesti. Rotkot ja kurut eivät luontotyyppiyhdistelminä ei ole uhanalaisia, mutta niistä on suojelelta vasta tunnetuimmat kohteet.

Luonnonympäristön arvojen muuta täydentämistä varten Pohjois-Savon ELY-keskus ja SYKE ovat inventointien perusteella laatineet paikkatietoaineistoa mm. hiekkarannoista, letoista, kivikoista, kalkkikallioista, pohjavesivaikutteisista vesistöistä ja serpentiinikallioista. Näille ei osoiteta maakuntakaavassa suojelevarausta, vaan ne osoitetaan maa- ja metsätalousalueina, joilla on ympäristöarvoja (my, MY). Nämä luontotyyppien arvokohteet kuvataan kappaleessa 5.5.2.4.

Kaavaratkaisu

Uusia, luonnonsuojelutarkoitukseen varattavia alueita osoitetaan Pohjois-Savon ELY-keskukselta saadun aineiston mukaisesti alueille, jotka Pohjois-Savon ELY-keskus ja Metsähallitus ovat hankkineet valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin, mutta joille ei ole vielä perustettu suojelealueita. Alueet ovat Metsähallituksen luonnonsuojelutaseessa.

Lisäksi uusina luonnonsuojelualueina osoitetaan soidensuojelualueiden täydennysehdotuksen mukaisesti yksityisomistuksessa oleville suoalueille. Suojelun toteutumisessa on korostunut viime vuosina vapaaehtoinen suojeleminen mm. Helmi- ja METSO-ohjelmien kautta.

 	<p>SUOJELUALUE Merkinnällä osoitetaan vesilain ja vesilain tai luonnonsuojelulain (maa-alueet) perusteella suojelelta alueita. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.</p>
 	<p>LUONNONSUOJELUALUE Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain perusteella suojelelta ja suojelelta tarkoitetuista alueilta. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.</p>

5.4.1.5 Perinnebiotoopit

Tavoite

Maakuntakaavan perinnebiotooppitiedot päivitetään vastaamaan valtakunnallisten ELY-keskusten tekemien uusimpien inventointien tuloksia. Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät perinnebiotoopit.

Lähtökohdat

Pohjois-Savon ELY-keskus on tehnyt vuosina 2019-2022 maakunnan perinnebiotooppien päivityksen. Inventointeja tehtiin kaikkiaan 539 kohteessa. Inventoinnit jakaantuivat koko maakunnan alueelle. Eniten

inventoituja kohteita oli Kuopion seudulla (108 kpl), Rautalammilla (21 kpl), Leppävirralla (63 kpl), Tuusniemellä (26 kpl), Kaavilla (39 kpl) sekä Ylä-Savossa Lapinlahdella (27 kpl), Iisalmessa (37 kpl), Vieremällä (43 kpl) ja Kiuruvedellä (31 kpl).

Inventoitujen perinnebiotooppi-kohteiden jakautuminen kunnittain	
Iisalmi	37
Joroinen	6
Kaavi	39
Keitele	1
Kiuruvesi	31
Kuopio	108
Lapinlahti	27
Leppävirta	62
Pielavesi	16
Rautalampi	21
Rautavaara	6
Siilinjärvi	14
Sonkajärvi	15
Suonenjoki	15
Tervo	5
Tuusniemi	26
Varkaus	13
Vesanto	9
Vieremä	43

Kuva 28. Taulukko Pohjois-Savon perinnebiotooppien päivitysinventoinnissa arvioitujen kohteiden jakautumisesta kunnittain (Lähde: Pohjois-Savon ELY-keskus 2022).

494 kohdetta (3132 ha) arvioitiin uuden inventointiohjeen mukaisesti. Hoidon piirissä oli 305 kohdetta (2307 ha), mikä vastaa 62 % kohteista ja 74 % pinta-alasta. Valtaosaa eli 294 kohdetta (2023 ha) hoidettiin ympäristösopimuksilla (60 % kaikista kohteista ja 74 % pinta-alasta).

Pohjois-Savossa on valtakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja 6 kohdetta ja maakunnallisesti merkittäviä 57 kohdetta. Päivitysinventoinnin mukaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden tila on heikentynyt ja määrä vähentynyt. Valtakunnallisia kohteita on 6 kpl, kun niitä aikaisemmin on ollut 7 kpl.

Kohteiden määrä arvoluokittain		
V	(Valtakunnallisesti arvokas)	6
M+	(Maakunnallisesti arvokas, lähellä valtakunnallista luokkaa)	7
M	(Maakunnallisesti arvokas)	18
M-	(Maakunnallisesti arvokas, lähellä paikallista luokkaa)	39
P+	(Paikallisesti arvokas, lähellä maakunnallista luokkaa)	53
P	(Paikallisesti arvokas)	102
P-	(Paikallisesti arvokas, lähellä kunnostuskelpoista)	93
K	(Kunnostuskelpoinen)	131
U	(Uusympäristö/ Korvaava elinympäristö)	2
L	(Luontaisesti aukea)	1
E	(Ei arvoa perinnebiotooppina)	44
PT	(Puutteelliset tiedot)	5

Kuva 29. Taulukko: Pohjois-Savon perinnebiotooppien määrät eriteltynä arvoluokissa V (=Valtakunnallisesti arvokas), M+ (=Maakunnallisesti arvokas, lähellä valtakunnallista arvoluokkaa), M (=Maakunnallisesti arvokas), M- (=Maakunnallisesti arvokas, lähellä paikallista arvoluokkaa), P+ (=Paikallisesti arvokas, lähellä maakunnallista arvoluokkaa), P (Paikallisesti arvokas), P- (=Paikallisesti arvokas, lähellä kunnostuskelpoista), K (=Kunnostuskelpoinen), U (=Uuselympäristö), L (= Luontaisesti aukea), E (= Ei perinnebiotooppi) ja PT (=Puutteelliset tiedot tai Arvoluokka puuttuu) Valtakunnallisesti arvokkaaksi arvioituista kohteista 1 kpl on työryhmän käsittelyssä arvoluokan laskemisen vuoksi. (Lähde: Pohjois-Savon ELY-keskus 2022).

Ratkaisu

Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotooppikohteet yhteensä 70 kpl. Ne osoitetaan ma-b -merkinnällä.

	<p>KULTTUURIYMPÄRISTÖN TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ ALUE TAI KOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet (MA, ma) sekä perinteisen maatalouden ja karjanhoidon muovaamat perinnebiotoopit (ma-b). Merkintä nostaa esille maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön, jonka suojelu- tai säilymisedellytykset ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p> <p>/</p> <p><i>Suunnittelumääräys MA- ja ma-merkinnöille:</i></p> <p>Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen tai kohteen erityispiirteitä tulee vaalia. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota inventointien ajantasaisuuteen sekä kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta vanhentuneiden asema- ja yleiskaavojen päivittämiseen.</p> <p>Rakennusten säilyttävään korjaamiseen tulee pyrkiä myös rakentamisen päästövaikutusten vuoksi. Modernin aikakauden, eli <u>1960-1990-luvun</u>, rakennusten kohdalla on otettava huomioon niiden tyyppilliset rakennustekniset ja materiaaleihin liittyvät haasteet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys MA-b ja ma-b-merkinnöille:</i></p> <p>Alueen tai kohteen suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kohteen kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tilaisuus antaa lausunto.</p>
---	--

5.4.1.6 Natura-alueet

Tavoite

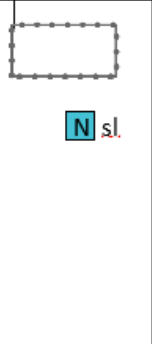
Tavoitteena on osoittaa maakunnan Natura2000 -verkostoon kuuluvat alueet. Euroopan unioni pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden kadon alueellaan. Yksi tärkeimmistä keinoista päästä tavoitteen on Natura 2000 -verkosto, joka on luotu eri päätöksin jo 1990-luvulta alkaen.

Lähtökohdat

Pohjois-Savon maakuntakaavoissa on osoitettu voimassa oleva Natura 2000 -alueiden verkosto. Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet on suojeltava siten, että lain säättämät suojelutavoitteet toteutuvat. Alueesta riippuen tämä tapahtuu esimerkiksi luonnonsuojelulain, erämaailain, maa-aineslain, koskiensuojelulain tai metsälain mukaan. Jos Natura-alueen tavanomaista maankäyttöä joudutaan voimakkaasti rajoittamaan, suojellaan alue luonnonsuojelulla.

Ratkaisu

Voimassa olevien maakuntakaavojen Natura -alueet osoitetaan sellaisenaan. Alueiden verkostoon ei Pohjois-Savossa ole tullut muutoksia.

	<p>NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVA ALUE Merkinnällä on osoitettu Natura 2000 -ohjelmaan sisältyvät alueet. Alueet on osoitettu SL-, S-, MU-, MY- ja V-aluevarauksin.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Natura-alueiden ja niiden viereisten alueiden käytön suunnittelussa sekä ekologista yhteyttä koskevalla alueella (kehittämisperiaatemerkinä) on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksinään tarkasteltuna tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.</p>
---	--

5.4.2 Luonnon virkistyskäyttö

5.4.2.1 Virkistys-, retkeily- ja ulkoilualueet

Tavoite

Tavoitteena on karsia voimassa olevien maakuntakaavojen osoittamista lukuisista virkistysalueista jäljelle vain maakunnallisesti merkittävimmät alueet. Maakuntakaavoissa käytetyt VL- ja VR-merkinnät yhdenmukaistetaan V-merkinnäksi.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu runsas, melko yksityiskohtaistenkin virkistysalueiden verkosto. Suuri osa retkeilyn VR- ja lähivirkistysalueiden VL-merkinnöistä on pienipiirteisiä ja peräisin joko seutukaavojen ajoilta tai kuntien yleiskaavoista, joten merkintöjen ajanmukaisuuteen voi aiheesta kiinnittää huomiota. Virkistysaluemerkintöjen maakunnallista merkitystä on arvioitu mm. sijainnin perusteella – onko lähialueella käyttäjäpotentiaalia tai kytkeytykö alue matkailutoimintoihin ja liittykö siihen erityisiä yhteensovittamisen tarpeita.

Ratkaisu

Maakuntakaavasta jätetään pois paikallisiksi tunnistetut retkeily- ja lähivirkistysalueet. Lisäksi pois jäävät sellaiset VR- ja VL-alueet, joiden kohdalle on osoitettu jokin muu virkistysalue, luontoarvoihin tai niiden kehittämiseen liittyvä merkintä tai reitti-yhteys. Samoin jo yleiskaavoissa ratkaistut virkistysalueiden merkinnät on pääsääntöisesti jätetty pois.

Saarien retkeilyaluemerkintöjä on jätetty pois. Ajatuksena on, että esim. Kallavedellä kansallisen kaupunkipuiston alueella voimassa olevat yleiskaavat sekä Kuopion laatima ja toteuttama hoito- ja käyttösuunnitelma huolehtivat alueiden retkeilykäytön kehittämisestä. Saarille, joiden rannat on otettu tiiviisti loma-

asumiskäyttöön, ei retkeilyaluevarauksia osoiteta hankalasti järjestettävissä olevan rantautumismahdollisuuden vuoksi.

Jäljelle jäävät virkistysalueet osoitetaan V-merkinnällä, jolla tarkoitetaan virkistykseen, ulkoiluun ja retkeilyyn soveltuvia alueita. Virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueet keskittyvät suurimpien kaupunkien lähiseuduille ja esim. Tahkon läheisyyteen.

	<p>VIRKISTYS-, RETKEILY- JA ULKOILUALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan virkistykseen, ulkoiluun sekä retkeilytoimintaan tarkoitettut alueet ja/tai virkistyskeskuksia varten tarkoitettut alueet. Alue on osa maakunnan viherverkostoa. Alueella on voimassa <u>MRL:n 33 §:n</u> mukainen rakentamisrajoitus.</p> <p><i>Rakentamismääräys:</i> Alueella saa rakentaa vain ulkoilua, retkeilyä ja virkistäytymistä sekä maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia ja rakenteita sekä suorittaa niiden peruskorjauksia. Rakentamisessa on otettava huomioon mahdolliset pohjavedenottoa ja sen suoja-alueita koskevat rajoitukset.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueen pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.</p>
---	--

5.4.2.2 Ulkoilureitit

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa vain maakunnallisesti merkittävimmät ulkoilureitit.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitetaan kattava ulkoilureittien kokonaisuus. Selvitettäessä reittien toteutuneisuutta, on selvinnyt, että jotkut reitit on käytön vähäisyyden vuoksi suljettu tai ylläpitoa ei muusta syystä ole jatkettu. Ylikunnallisten reittien ongelmana on toteutukseen tarvittavat yhteistyö puuttuminen. Kuntarajoille päättyvät reitit eivät palvele ketään.

Vaikka retkeily on koronavuosina kokenut uuden suosion, on tavallisin tarve rengasmaisille muutaman tunnin retkeilyreiteille. Maastopyöräilyn kasvava suosio ja sähköavusteisten maastopyöräilyreittien yleistymisen luovat taas painetta pitkien, ylikunnallisten reittien toteuttamiselle.

Ratkaisu

Ulkoilureitit osoitetaan maakuntakaavassa osana luontomatkailun teemakokonaisuutta. Ulkoilureitin sijainti on ohjeellinen. Merkintä sisältää niin patikointireittejä kuin maastopyöräilyreittejä.

	<p>ULKOILUREITTI</p> <p>Merkinnällä osoitetaan ohjeelliset maakunnallisesti merkittävät ulkoilureitit.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Reitin yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä eri kuntien sekä maanomistajien kanssa.</p> <p>Reittien suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000 -verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.</p>
---	---

5.4.2.3 Melontareitit

Tavoite

Tavoitteena on muuttaa voimassa olevan maakuntakaavan matalille latvavesistöille ja jokiin sijoittuva veneilyreitistö melontareitistöksi, mikä tukee maakuntakaavaan luonnosvaiheen jälkeen valittua luontomatkailun teemakokonaisuutta.

Lähtökohdat

Voimassa olevien maakuntakaavojen vene- ja laivaväylät kattavat kaikki vesistöt matalia jokia ja latvavesistöjä myöten. Maakuntakaavassa vene- ja laivareittejä selkiytetään siten, että vesistöille ei osoiteta rinnakkaisia väyliä. Samalla latvavesistöjen matalimmat veneväylät muutetaan melontareiteiksi. Melontareitit tukevat luontomatkailun teemaa. Luonnosvaiheessa vaihtoehdossa 1 (Kyyväs uudistuja) osoitettiin melontareitistö.

Ratkaisu

Melontareitit sijoittuvat latvavesistöille, kapeina mutkitteleville joille ja luontomatkailun alueille. Mukana on niin kalastusmatkailuun soveltuvia jokia kuin matkailun virkistys ja vetovoima-alueita.

	MELONTAREITTI Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistyksen kannalta tärkeitä melontareittejä.
---	---

5.4.2.4 Moottorikelkkareitit

Tavoite

Vuonna 2016 laaditussa maakuntakaavan päivitystarpeen arvioinnissa todettiin tarve selvittää moottorikelkkareittien toteutuneisuus ja harkita osoitetaanko maakuntakaavassa vain kaikkein tärkeimmät reitit.

Lähtökohdat

Moottorikelkkareittien virallistaminen on eri syitten takia vaikeaa. Esim. Kuopion ja Tahkon välille ei ole kyetty virallistamaan reittiä. Maakuntakaavan moottorikelkkareitit osoittavat yhteystarvetta, eivätkä niinkään reitin tosiasiallista sijaintia. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen luonnosvaihtoehdoissa pohdittiin myös koko moottorikelkkareitistön tarvetta ja tulevaisuutta. Luonnosvaiheen palautteen perusteella päädyttiin osoittamaan reitit kaavakartalla yhteystarpeina.

Ratkaisu

Moottorikelkkareitistön nykytilaa on käyty läpi mm. Kuopion kaupungin edustajien kanssa. Moottorikelkkareitit osoitetaan maakuntakaavassa, mutta merkinnöistä karsitaan mm. vesistöjä hyödyntävät reitit sekä sellaiset yhteystarpeet, joita ei virallistetun rinnakkaisen reitin vuoksi ole tarpeen osoittaa.

Siilinjärveltä poistetaan, vasta päivitetyn yleiskaavan mukaisesti, Puolustusvoimien tarpeiden vuoksi Risalan kohdalla kulkeva pohjois-eteläsuuntainen moottorikelkkareitti.

	MOOTTORIKELKKAILUREITTI Merkinnällä osoitetaan ohjeelliset olemassa olevat ja suunnitellut maakunnalliset moottorikelkkailun runkoreitit. <i>Suunnittelumääräys:</i> Reitin yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä eri kuntien sekä maanomistajien kanssa.
---	--

5.4.2.5 Maa- ja metsätalousalueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaustarvetta

Tavoite

Tavoitteena on vähentää voimassa olevien maakuntakaavojen yksityiskohtaisia ulkoilun ohjaustarpeen aluevarauksia maa- ja metsätalousalueilta siten, että jäljelle jäävät vain maakunnallisesti merkittävimmät aluevaraukset.

Lähtökohdat

Virkistysalueiden verkostoa täydentää sellaisten maa- ja metsätalousalueiden kokonaisuus, joilla on tunnistettu ulkoilun ohjaustarvetta. Alueiden pääasiallinen maankäyttö on metsätalous. Suuri osa MU-merkinnöistä on pienipiirteisiä ja peräisin joko vanhoista seutukaavoista tai kuntien yleiskaavoista. Osalla MU-merkintöjen alueista kunnat ovat taas toteuttaneet ja tarkentaneet maakuntakaavan ratkaisuja, jolloin maakuntakaavan ohjausvaikutus on jo toteutunut.

MU-merkintöjen maakunnallista merkitystä on arvioitu mm. sijainnin perusteella – onko lähialueella käyttäjäpotentiaalia tai onko alueella muita ulkoilua tukevia merkintöjä, kuten reitistöjä, matkailun kehittämiseen liittyviä merkintöjä tai muita merkintöjä, jotka riittävät varmistamaan alueen erityispiirteiden huomioon ottamisen ja erilaisten maankäytön tarpeiden yhteensovittamisen tarkemmassa kaavoituksessa. Selkeästi paikallisiin tarpeisiin vastaavia MU-aluemerkintöjä jätetään pois.

Ratkaisu

Kaavakartalta on jätetty pois paikallisiksi tunnistetut MU-alueet. Lisäksi pois jäävät sellaiset ulkoilun ohjaustarvetta omaavat metsätalousalueet, joille on osoitettu jokin muu virkistykseen, luontoarvoihin tai niiden kehittämiseen liittyvä merkintä tai reitti-yhteystarve. Samoin pääosa jo yleiskaavoissa ratkaistuihin MU-merkinnöistä on jätetty pois. Poikkeuksena tästä on mm. Suonenjoen Lintharjulle osoitettavat merkinnät, joissa korostuu maakunnallisesti merkittävä ulkoilun ja maa-ainestenoton sekä luontoarvojen yhteensovittamistarve.

MU-alueet
Kotasaari ym. (Konnuksen kanavan saaret)
Runni
Koskenmäki
Syvä-Kankainen
Lintharju
Tahkomäki-Tarpisenmäki
Pumpulikirkko
Kivimäensalo

MU	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA
	<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa on metsätalouden ohella otettava huomioon ulkoilukäytön tarpeet. Lisäksi on otettava huomioon alueen luontoarvot ja huolehdittava siitä, ettei hanke yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.

5.4.2.6 Kansallispuistot ja kansallinen kaupunkipuisto

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa voimassa olevat kansallispuistot, niiden laajennukset sekä Kuopion kansallisen kaupunkipuiston alueet.

Lähtökohdat

Nykyisissä maakuntakaavoissa on osoitettu voimassa olevat kansallispuistot Etelä-Konneveden kansallispuisto sekä Tiilikjärven kansallispuisto. Kuopion kansallinen kaupunkipuisto on perustettu vuonna 2017,

joten sitä ei nykyisissä maakuntakaavoissa ole vielä otettu huomioon. Linnasaaren kansallispuisto ulottuu Pohjois-Savon puolelle pieneltä osaltaan. Saimaannorpan esiintymisalueelle on haettu myös Unescon maailmanperintökohteen statusta.

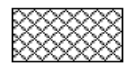

Kuopion kansallisen kaupunkipuiston pinta-ala on 7300 ha, josta 6800 ha on vesialueita. Kansallinen kaupunkipuisto on ympäristöministeriön myöntämä arvonimi. Sillä tarkoitetaan kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana kokonaisuutena. Kansallisen kaupunkipuiston arvonimi turvaa kaupungin oikeanlaista kehittämistä, arvokohteen säilymistä, eheyttävää kaupunkisuunnittelua, alueiden virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuuriperinnöllisten arvojen säilyttämistä.

Tiilikajärven kansallispuiston laajentaminen on ollut Rautavaaran kunnan ja Pohjois-Savon liiton tavoitteena. Laki laajennuspäätöksestä on etenemässä eduskuntaan. Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella laajennusesitykseen tutkittiin vielä vaihtoehtoa, jossa jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen tutkimusalueita olisi rajattu kansallispuiston ulkopuolelle. Hallituksen esityksessä kansallispuiston laajennusta esitetään ilman jatkuvapeitteisten alueiden huomioon ottamista.

Tiilikajärven kansallispuistoa laajennetaan eduskunnan päätöksellä 2 441 ha (HE 308/2022 vp). Hyväksytty laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023. Laajennus päättää metsätalouskäytön ja jatkuvan kasvatuksen tutkimustoiminnan 1 298 hehtaarin alueella. Metsästys rajoittuu koko laajennusalueella hirven ajoin. Tornator Oyj:n omistuksessa oleva noin 1330 hehtaarin aluekokonaisuus tulee myös osaksi kansallispuistoa.

Ratkaisu

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa osoitetaan voimassa olevat kansallispuistot laajennuksineen sekä Kuopion kansallinen kaupunkipuisto.

	<p>KANSALLISPUISTO Merkinnällä osoitetaan nykyisiä kansallispuistoja laajennusalueineen.</p>
	<p>KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO</p>

5.4.2.7 Luonnonrauha-alueet

Tavoite

Tavoitteena on muuttaa nykyisen maakuntakaavan hiljaiset alueet *luonnonrauha-alueiksi* ja tarkistaa, jätetäänkö jotain alueita pois tai rajataanko alueita uudelleen esim. uuden tuulivoimapotentiaalin vuoksi. Muilta kuin tuulivoimarakentamisen osalta luonnonrauha-alueisiin ei katsota kohdistuvan vaikutuksia.

Lähtökohdat

Nykyisissä maakuntakaavoissa on osoitettu hiljaisia alueita 8 kpl. Tuulivoimapotentiaaliselvityksen mukaan osalla hiljaisten alueiden läheisyydessä on tuulivoimapotentiaalia, mutta alueet säilynevät hiljaisina.

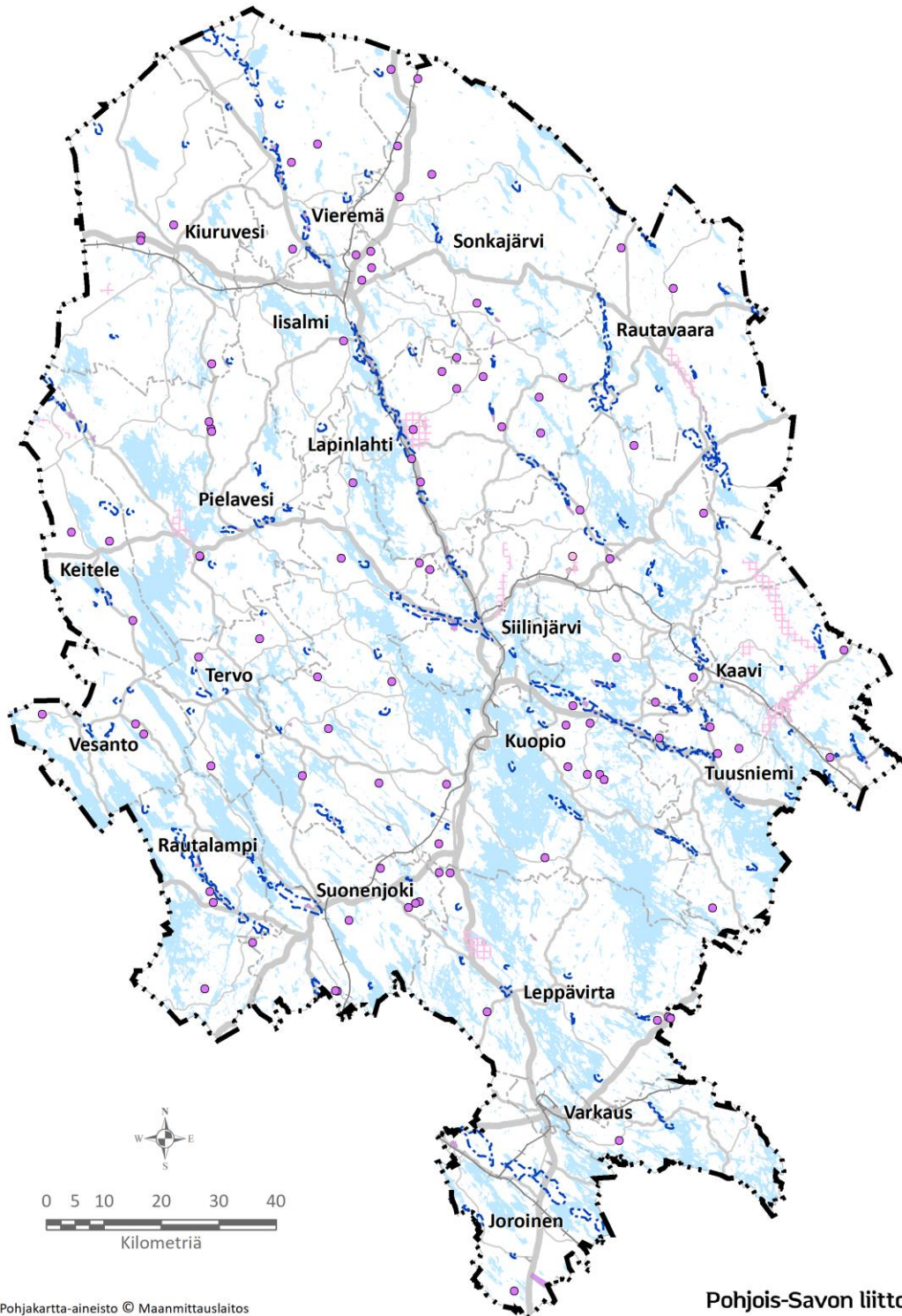
Ratkaisu

Voimassa olevan maakuntakaavan hiljaisten alueiden merkinnöistä jää pois Kaavilla sijaitseva Keinalanaution tuulivoimapotentiaaliin alueeseen rajautuva hiljainen alue. Muiden tuulivoima-alueiden läheisyyteen sijoittuvia luonnonrauha-alueiden rajauksia ei ole ollut tarpeen muuttaa.

	<p>LUONNONRAUHA-ALUE Merkinnällä osoitetaan luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta merkittävät luonnonrauha-alueet. Alueiden pääasiallinen maankäyttömuoto on maa- ja metsätalous.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Pysyviä toimintoja alueelle ja sen ympäristöön suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota luonnonrauhan säilymiseen alueella siten, että luonnon äänistä nauttiminen on mahdollista.</p>
---	--

5.5 Luonnonvarat

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, toisessa vaiheessa käsitellään pääosa luonnonvaroista, vaikka osa, mm. kaivosalueet, on osoitettu jo maakuntakaavan 2040 ensimmäisessä vaiheessa. Luonnonvarojen kokonaisuuteen kuuluvat pinta- ja pohjavedet, maa-ainekset sekä mineraalipotentialit alueet ja turvetuotanto.

Kuva 30. Luonnonvarojen kokonaisuus maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa osoitetaan mineraalipotentialit alueet (vaaleanpunainen ruudukko), pohjavesialueet (sininen) ja maa-ainesten ottoalueet (keltainen).

5.5.1 Pohja- ja pintavedet

Mosaiikkimaiset järvi-alueet täydentävät maakunnan viherverkostoa. Pohjois-Savon suuret järvet ovat ekologiselta luokaltaan pääasiassa hyviä tai erinomaisia. Suurimmat vedenlaatuongelmat ovat lisalmen reitin matalissa ja säännöstellyissä järvissä, joissa ekologinen luokka on tyydyttävä tai välttävä. Pohjois-Savossa eniten kunnostustarpeita on lisalmen ja Nilsiä reiteillä. Maakunnassa on kunnostettu pari kohdetta vuosittain. Pintavesien kuntoa koskien maakuntakaavassa annetaan yleisiä suunnittelumääräyksiä.

5.5.1.1 Pohjavesialueet

Tavoite

Tavoitteena on päivittää ajantasainen tieto pohjavesialueiden luokituksista.

Lähtökohdat

Pohjois-Savon ELY-keskus on päivittänyt pohjavesialueiden luokituksen ja rajaukset vuosina 2018 ja 2019.

Ratkaisu

Maakuntakaavassa osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä 1. luokan pohjavesialueet sekä vedenhankintaan soveltuvat 2. luokan pohjavesialueet.

	<p>POHJAVESIALUE Merkinnällä osoitetaan vedenhankinnan kannalta tärkeitä tai vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita. Merkinnällä osoitetaan myös pohjavesialueita, joiden turvaaminen on pintavesi- ja maaekosysteemin kannalta tarpeellista (E-luokka).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden laatua, määrää tai vedenhankintakäyttöä. Pohjavesialueiden maankäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon vesienhoitosuunnitelma ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota erityisesti maaperä- ja pohjavesiolosuhteisiin sekä otettava huomioon pohjavesialueille sijoittuvien vedenottamoiden suoja-alueet.</p>
	

5.5.2 Maa- ja kallioperän luonnonvarat

Maankäytön yhteensovittamisen tarvetta on erityisesti Siilinjärveltä Maaningalle ja Lapinlahdelle sekä Vieremältä pohjoiseen suuntautuvilla harjujaksoilla.

5.5.2.1 Maa-ainesten ottoalueet

Tavoite

Tavoitteena on päivittää tarvittaessa maa-ainestenottoa koskevat merkinnät.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on kattavasti osoitettu niin aluevarauksina kuin kohdemerkintöinä maa-ainesten ottoalueet soran ja kalliokiviaineksien ottoon.

Maakuntakaavan valmisteluvaiheessa toteutettiin maa-ainesten tarvekysely. Vastausten pohjalta arvioitiin maa-ainesten käyttöä ja riittävyttä Pohjois-Savossa.

Kuopion seudulla on tunnistettu tarve vastata kaavoituksella laatusoran niukkuuteen. Luonnosvaiheessa tutkittiin Kuopion (Maaningan) Pyssymäkeä pohjavedenpinnanalaiseen soranottoon. Selvittelyn lopputuloksena todettiin, että soranotto pohjavedenpinnan alapuolelta edellyttää pohjavesialueella tehtävää

koepumppausta (VesiL, AVI) ja tarkempia tutkimuksia. Maakuntakaavassa ei tämän vuoksi osoiteta Pyssymäkeen uutta merkintää.

Ratkaisu

Kaavassa osoitetaan seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävät soran-, moreenin- ja hiekanottoalueet sekä kallionlouhinta-alueet. Nämä osoitetaan maakunnallisena verkostona ja varautumisena tulevien vuosikymmenten tarpeisiin, vaikka maakuntakaavan seurannan perusteella voidaan todeta sen ohjaavan maa-ainestenottoa vain viitteellisesti. Voimassa oleviin maakuntakaavoihin verrattuna maa-ainestenotto-alueiden merkintöjä on muutettu mm. Rautavaaran Kukonsärkällä. Siilinjärvi-Maaninka harjujaksolla merkintöjä on muutettu voimassa olevan yleiskaavan mukaiseksi.

EO2 eo2	<p>MAA-AINESTEN OTTOALUE SORAN, MOREENIN JA HIEKAN OTTOA SEKÄ KALLIONLOUHINTAA VARTEN Merkinnällä osoitetaan maa-aineshuollon kannalta tärkeimmät soran, moreenin tai hiekanottoalueet sekä kallionlouhinta-alueet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Laajoilla tai usean toimijan käyttämällä maa-ainesten ottoalueilla otossuunnitelmien tulisi perustua koko alueen käsittävään osayleiskaavaan tai maisemaselvitykseen (MAL 5.1 §).</p> <p>Kun ottoalue sijaitsee ge -osa-alueilla tai on MY-alueen ympäröimä, alueeseen kohdistuu seuraava <i>suunnittelumääräys</i>: Alueiden käytön suunnittelussa tulee erityisesti ottaa huomioon ympäröivän harjualueen maisemalliset arvot ja harjumuodostuman luonteenomaiset piirteet sekä ympäröivä vesi- ja kulttuurimaisema. Ennen alueilla tehtävää maa-ainestenottoa tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä museoviranomaiseen, jotta arkeologisen inventoinnin tarve voidaan arvioida.</p> <p>Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pintavalumaolosuhteisiin.</p>
-----------------------	---

5.5.2.2 Kaivosalueet

Tavoite

Kaivosalueiden pienet päivitystarpeet käydään läpi. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa käsiteltiin Yara Suomi Oy:n Siilinjärven kaivosten senhetkiset päivitystarpeet ja tulevia tarpeita käydään läpi seuraavissa maakuntakaavoissa, jotka käynnistyvät YVA-prosessien valmistuttua.

Luonnosvaiheen palautteessa on tuotu esille Kinahmin kvartsin louhimisen uudet pienimuotoiset kaivos-tarpeet. Kvartsin louhiminen on alueella maakunnallisesti merkittävää toimintaa ja sen laajenemismahdollisuudet halutaan turvata.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa Kuopion (ent. Nilsjän) Kinahmille on osoitettu toiminnassa oleva Sibelco Oy:n kvartsikaivos (EK) sekä malmipotentialisuutta osoittava merkintä (ek-1).

Luonnosvaiheessa saadussa palautteessa tuodaan esille Kvartsila -nimisen kaivospiirin puuttuminen kaavakartalta. Kvartsila sijaitsee mineraalipotentialilla alueella. Kaivostoiminnan kannalta Kinahmin uusi status valtakunnallisesti merkittävänä maisema-alueena (VAMA2021) voi vaikeuttaa kaivosten laajentamista ja uuden louhoksen avaamista.

Maakunnan muita kaivostoimintojen aluevarauksia ovat Kotalahden ja Särkiniemen toimintansa päättäneet kaivokset Leppävirralla, Luikonlahden kaivos Kaavilla ja Teerisuo-Joutsenenlampi Lapinlahdella. Näille ei kohdistu muutostarpeita.

Ratkaisu

Maakuntakaavassa osoitetaan uusi Kvartsilan kaivos kohdemerkinnällä. Muut kaivosalueet osoitetaan aluevarauksina kuten voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Kaivosalueille osoitetaan suojavyöhykkeet sv-21.

Kaivoskohde ja -alueet
Kvartsilan kaivos
Kotalahden kaivos
Luikonlahti
Särkiniemi
Teerisuo-Joutsenenlampi
Kinahmi

EK	KAIVOSTOIMINTOJEN ALUE TAI KOHDE Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kaivostoimintojen alueet.
	<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueiden käytön suunnittelussa tulee erityisesti ottaa huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristö- ja meluvaikutukset. Suunniteltaessa alueen käyttöä on palo- ja pelastusviranomaisille ja Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Uuden kaivostoiminnan avaamisen maisemallinen vaikutus on verrattavissa Sibelco Oy:n louhokseen, joka toimii Kinahmin rinteessä, valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen keskellä nykyisin. Olemassa oleva louhos on kaukomaisemassa selvästi alisteinen. Tarkasteltaessa maisemaa esim. Sänkimäen näkötorjasta, ei louhos aiheuta kaukomaisemaan haittaa. Tämän perusteella voidaan olettaa, että huomattavasti pienempänä toteutettava Kvartsilan louhos ei näkyisi maisemakuvassa sitä merkittävämpänä maisemahaittana. Kinahmin säilyminen metsäisenä on tässä erityisen tärkeää. Mahdolliset maisemavauriot kätkeytyvät puuston lomaan.

Kuvat 31-32. Kaukomaisemassa nykyinen Sibelcon louhos erottuu maltillisena (kuvan keskialalla). Näkymä Sänkimäen näkö-
tornista noin 5 km päästä. Lähimaisemassa puustoisuus peittää näkymiä.

5.5.2.3 Suojavyöhyke, sv-21

Tavoite

Tavoitteena on päivittää jätteenkäsittelyalueiden ja kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeitä koskeva merkintä.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa jätteenkäsittelyalueille ja kaivosalueille on osoitettu suojavyöhykkeitä useilla eri merkinnöillä. Koska Yaran kaivoksella on ainoana kaksi sisäkkäistä suojavyöhykemerkinettä (sv-1 ja sv-12), osoitetaan muut kaivosalueet omalla suojavyöhykemerkinällä.

Samalla merkinnällä osoitetaan myös jätteenkäsittelyalueiden suojavyöhykkeet yhtenäisesti.

Ratkaisu

Suojavyöhyke, sv-21 osoitetaan kaikille jätteenkäsittelyalueille ja Yaraa pienemmille kaivosalueille.

— sv —	<p>SUOJAVYÖHYKE, sv-21</p> <p>Merkinnällä osoitetaan jätteenkäsittelyalueiden ja kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys jätteenkäsittelyalueiden suojavyöhykkeille:</i> Jätteenkäsittelyalueen suojavyöhykkeen rajan sisäpuolella alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon jätteenkäsittelyalueen ympäristövaikutukset.</p> <p><i>Suunnittelumääräys kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeille:</i> Suunniteltaessa alueen käyttöä on otettava huomioon kaivostoiminnasta aiheutuvat ympäristölliset haittatekijät sekä alueella oleva onnettomuusvaara. Suunniteltaessa alueen käyttöä on palo- ja pelastusviranomaisille sekä toiminnanharjoittajalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee yhteensovittaa kaivosteollisuuden tarpeet asumisen ja muiden maankäytön tarpeiden kanssa.</p>
---------------	---

5.5.2.4 Arvokkaat harju-, kallio ja moreenialueet, ge

Tavoite

Tavoitteena on tarkistaa arvokkaiden harju-, kallio ja moreenialueiden merkinnät.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa ge-merkinnällä on osoitettu alueita, joilla maa-ainestenotto saattaa aiheuttaa maa-aineslain 3.1 §:n mukaisia seurauksia. Ge-alueilla maa-aineksia voi ottaa, mutta asia vaatii tapauskohtaista selvittämistä.

Tausta-aineistona on vuonna 2007 valmistunut POSKI-projektin selvitys, joka on yhä ajan tasalla.

Vuonna 2016 laaditussa maakuntakaavan seurantaraportissa todetaan johtopäätöksenä, että maakuntakaavan ohjausvaikutus maa-ainestenottoon ja sen sijoittumiseen tai haitallisten vaikutusten minimointiin on heikko. Suuri osa maa-ainestenotosta sijoittuu maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle.

Ratkaisu

Arvokkaat harju-, kallio- ja moreenialueet osoitetaan voimassa olevien maakuntakaavojen mukaisesti.

	<p>HARJU-, KALLIO- TAI MOREENIALUE Merkinnällä osoitetaan alueet, joilla saattaa olla maa-aineslain 3§:n tarkoittamia maisemaan liittyviä arvoja.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-, kallio- tai moreenimuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- tai kulttuurimaisema sekä pohjaveden suojeleminen.</p> <p>Ennen alueilla tehtävää maa-ainestenottoa tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä museoviranomaiseen, jotta arkeologisen inventoinnin tarve voidaan arvioida.</p> <p>Alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden kasvillisuuteen ja veden laatuun.</p>
---	---

5.5.2.5 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja

Tavoite

Tavoitteena on tarkistaa ympäristöarvoja omaavien maa- ja metsätalousalueiden merkintöjen ajantasaisuus.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu MY-, MY1 ja my1 -merkinnöillä on osoitettu alueita, joilla maa-ainestenotosta aiheutuisi todennäköisesti maa-aineslain 3.1§:n mukaisia seurauksia eli mm. kauniin maisemakuvan turmeltumista tai luonnonarvojen tuhoutumista.

Vuonna 2016 laaditussa maakuntakaavan seurantaraportissa todetaan johtopäätöksenä, että maakuntakaavan ohjausvaikutus maa-ainestenottoon ja sen sijoittumiseen tai haitallisten vaikutusten minimointiin on heikko. Suuri osa maa-ainestenotosta sijoittuu maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle. Toisaalta maakuntakaavassa on osoitettu runsaasti GTK:n tutkimia kalliokiviaineksen ottopaikkoja, jotka vastaavat tulevaisuuden kiviainestarpeisiin soravarojen ehtyessä lähellä käyttäjiä.

Arvokkaan luonnonympäristön merkintöjen täydentämistä varten Pohjois-Savon ELY-keskus ja SYKE ovat toimittaneet uutta paikkatietoaineistoa mm. hiekkarannoista, letoista, kivikoista, kalkkikallioista, pohjavesivaikutteisista vesistöistä ja serpentiinikallioista. Nämä osoitetaan maa- ja metsätalousalueina, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (my, MY).

Ratkaisu

Maa-ainesten ottamisen teemaan liittyvät metsätalousalueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja. Alueiden pääasiallinen maankäyttö on metsätalous. MY-alueet osoitetaan voimassa olevien maakuntakaavojen mukaisesti.

Maakuntakaavaan lisätään maakunnallisesti arvokkaat hiekkarannat, letot, kivikot, kalkkikalliot, pohjavesivaikutteiset vesistöt, tuuli- ja rantakerrostumat sekä serpentiinikalliot my-kohdemerkinnällä tai aluevarausratkaisina.

Kaikkien edellä mainittujen aluevarausten ja kohdemerkintöjen kaavamerkintä on sama MY / my.

	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA Merkinnällä osoitetaan kallio- ja harjualueet, joilla on maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia arvoja. Lisäksi osoitetaan mm. arvokkaita hiekkarantoja, kivikkoja sekä tuuli- ja rantakerrostumia.
	<i>Suunnittelumääräykset:</i> Alueen maankäyttöä suunniteltaessa on maa- ja metsätalouden ohella erityisesti otettava huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-, moreeni- tai kalliomuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesistö- tai kulttuurimaisema sekä pohjaveden suojeleminen.

5.5.2.6 Mineraalipotentialiset alueet

Tavoite

Tavoitteena on päivittää maakuntakaavassa voimassa olevat malmipotentialiaa kuvaavat merkinnät laajemmalla mineraalipotentialisuutta kuvaavalla merkinnällä.

Lähtökohdat

GTK on laatinut Pohjois-Savon liitolle maakunnan mineraalipotentialisuutta kartoittavan selvityksen (GTK, 2020). Selvityksessä esitetään olemassa olevan geologisen aineiston perusteella yhteenveto Pohjois-Savon maakunnan metallimalmi- ja teollisuusmineraalipotentialista. Raportissa kartalle rajattiin kaikkein lupaavimpia alueita, joille tullee jatkossa kohdistumaan suurin malminetsinnällinen mielenkiinto ja joilta hyödyntämiskelpoisten esiintymien löytäminen on todennäköisintä. Alueet jaettiin potentialisuuden perusteella kolmeen (3) luokkaan. Aluerajausten laajuuden vuoksi maakuntakaavassa osoitettavaksi valittiin 1-luokan erittäin hyvän potentialisuuden alueet, joilla on poikkeuksellisen runsaasti tunnettuja esiintymiä, ja/tai jotka ovat vanhojen kaivosten lähiympäristöjä.

Ratkaisu

GTK:n mineraalipotentialiselvityksen (GTK, 2020) mukaiset 1-luokan eli erinomaisen potentialin omaavat alueet osoitetaan maakuntakaavassa.

Mineraalipotentialiaaleja 1-luokan alueita sijaitsee seuraavissa kunnissa; Kaavi (Luikonlahti), Keitele (Kangasjärvi), Kiuruvesi (Ruostesuo), Kuopio (Kinahmi), Lapinlahti (Lapinlahti kk), Leppävirta (Kotalahti), Piela-
vesi (Säviä), Rautalampi (Kiviniemi) ja Siilinjärvi (Siilinjärvi). Näillä alueilla useimmilla on yhteensovittamisen tarvetta muun maankäytön kanssa. Vain Keiteleen ja Kiuruveden mineraalipotentialit alueet sijaitsevat etäällä häiriintyvistä toiminnasta.

Nykyisessä Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetuista seitsemästä malmipotentialista alueesta kolme sijoittuu kaavaehdotuksessa osoitettavan mineraalipotentialin alueen sisälle. Lisämerkinnällä ek-1 osoitetuilla alueella on erityistä yhteensovittamisen tarvetta asumisen, vapaa-ajanasumisen, matkailun, luontoarvojen tai muun merkittävän erityispiirteiden kanssa.

	<p>MINERAALIPOTENTIAALINEN ALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan erittäin hyvän potentiaalisuuden metallimalmi- ja teollisuusmineraalialueita. Alueella on poikkeuksellisen runsaasti tunnettuja esiintymiä ja/tai ne ovat vanhojen kaivosten lähiympäristöä. Lisämerkinnällä ek-1 osoitetuilla alueella on erityistä yhteensovittamisen tarvetta asumisen, vapaa-ajanasumisen, matkailun, luontoarvojen tai muun merkittävän erityispiirteen kanssa.</p> <p><i>Kehittämisperiaatteet:</i></p> <p>Mikäli alueen mineraalipotentialin hyödyntämistä edistetään, sovitetaan toiminta yhteen muun maankäytön kanssa ja otetaan huomioon alueiden erityispiirteet sekä toiminnan sosiaaliset ja ympäristövaikutukset. Myös alueen maiseman erityispiirteet otetaan huomioon.</p> <p>Alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden suojeluperusteena olevia luonnonarvoja.</p>
---	---

5.6 Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöön kuuluvat arkeologisen ja rakennetun kulttuuriperinnön lisäksi maisema-alueet sekä maatalouselinkeinoihin liittyvät perinnebiotoopit. Maakuntakaavassa on tavoitteena edistää kulttuuriympäristön arvojen säilymistä. Kulttuuriympäristön hyödyntämismahdollisuudet mm. matkailussa tuodaan esille.

Pohjois-Savon alueella on tunnistettu merkittävä ja laaja kokonaisuus jälleenrakennuskauden ortodoksisista kirkkorakennuskantaa. Maakunnallisessa modernin aikakauden rakennusten inventoinnissa hahmotui jälleenrakennuskauden ja sitä nuorempi ortodoksinen rakennusperintö, joka otetaan Pohjois-Savon maakuntakaavatyössä huomioon kokonaisuutena. Huomattava osa Pohjois-Savoon, Pohjois-Karjalaan ja entisen Oulun läänin eteläosiin sotien aikana ja jälkeen asutetuista siirtolaisista oli ortodokseja, mikä näkyy näille alueille rakennettujen ortodoksikirkkojen ja rukoushuoneiden muuta maata suuremmassa määrässä. Kirkkojen ja rukoushuoneiden rakentaminen kuului osana valtion rahoittamaan siirtoväen asuttamiseen. Oman kirkollisen perinteen tukemisen katsottiin helpottavan uusille asuinsijoille juurtumista, vaikka rakennusten perinteistä karjalaista arkkitehtuuria ei sellaisenaan uusille seuduille siirrettykään.

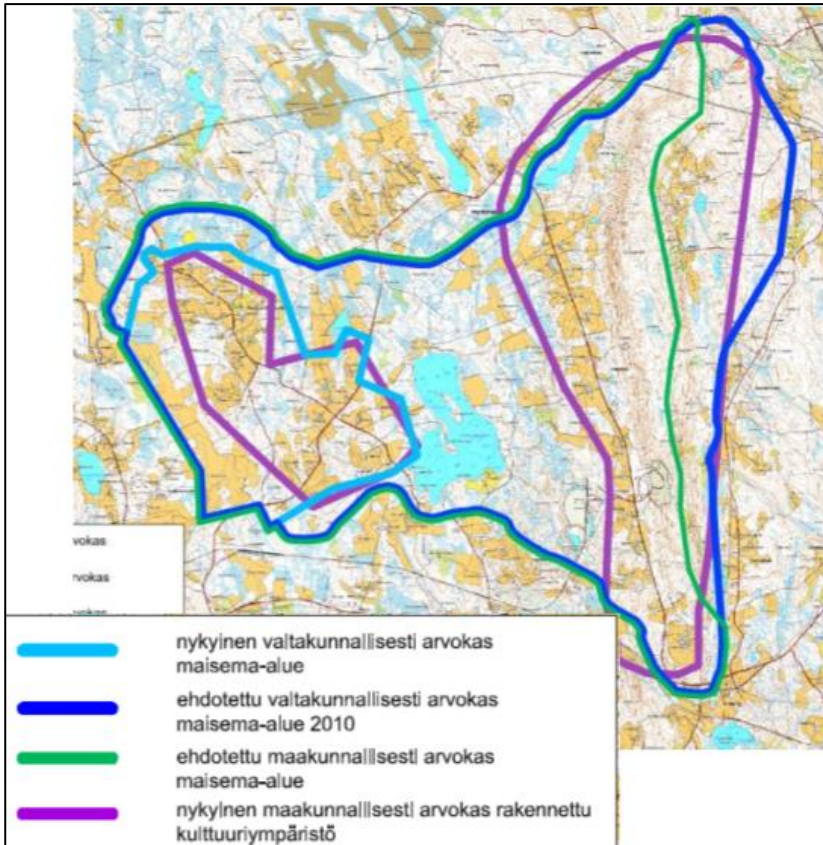
Ortodoksinen rakennusperintö on jätetty arvottamisen ulkopuolelle. Kohteilla on maakunnallista, valtakunnallista - jopa kansainvälistä - merkitystä osana jälleenrakennuskauden ortodoksisen kirkkorakentamisen ilmiötä. Lista Pohjois-Savon modernin ajan ortodoksisista kirkkorakennuksista on liitteenä modernin rakennuskannan arvottamisraportissa. Kohteet osoitetaan muun rakennetun kulttuuriympäristön tavoin ma -merkinöillä.

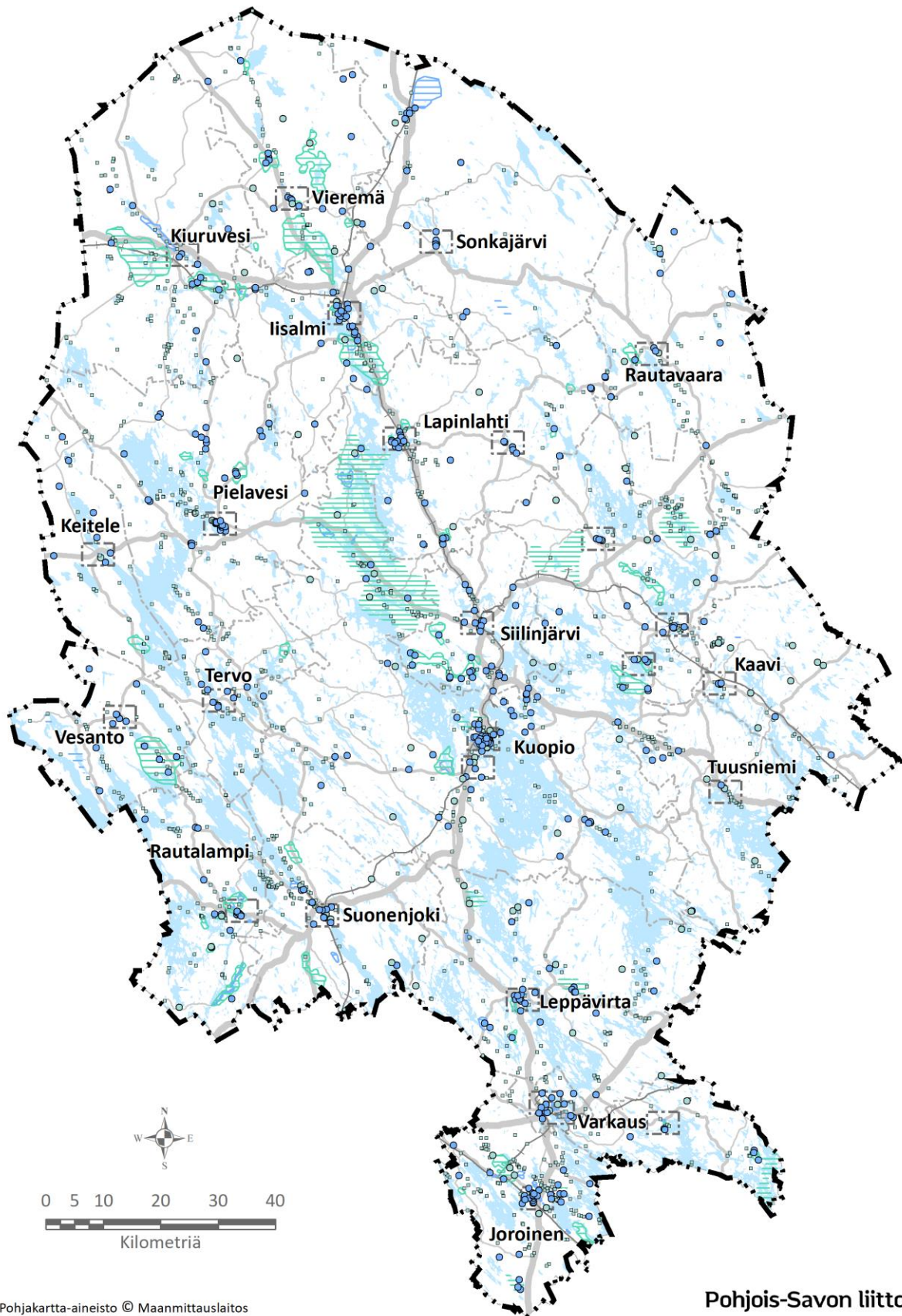
Kuva 33. Ortodoksisten kirkkorakennusten sijainti Pohjois-Savossa ja lähialueella. Valokuva on otettu Suomen ortodoksisen kirkon toimistotiloissa olevasta kartasta. Kartan rajaukset eivät noudata kuntien tai maakuntien hallinnollisia rajoja vaan kuvaavat ortodoksihiippakuntien ja -seurakuntien nykytymmin muuttunutta hallintoa.

5.6.1 Maisema-alueet

Valtioneuvoston päätöksen mukaan maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (sekä kulttuuriympäristökohteet) osoitetaan voimassa olevissa Pohjois-Savon maakuntakaavoissa. Haasteena ovat kuitenkin olleet päällekkäiset kohde- ja aluemerkinnyt, kun samoilla alueilla voi risteillä niin maakunnallisesti kuin valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita ja niiden lisäksi rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja aluekokonaisuuksia.

Kuva 34. Esimerkiksi Kinahmilla ja Sänkimäellä risteää useita aluerajauksia. Ote FCG:n selvityksestä (Riikka Gehr). Maakuntakaavassa niitä on tavoitteena selventää. Uusi vuonna 2021 voimaan tullut valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen status otetaan huomioon.

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

Pohjois-Savon liitto

7.2.2023

Kuva 35. Kaavaluonnosten kulttuuriympäristöjen teemakokonaisuus. Taajamakohtaiset osa-alueet erottuvat suorakaiteen muotoisina alueina. Merkinntät ja määräykset -asiakirjassa on tarkemmat osa-aluekohtaiset kartat.

5.6.1.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Tavoite

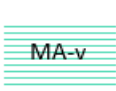
Tavoitteena Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheessa on päivittää valtakunnalliset maisema-alueet vuonna 2021 valtioneuvostossa hyväksytyn VAMA2021 -päivityksen mukaisiksi.

Lähtökohdat

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on päivitetty Ympäristöministeriön esityksestä edellisen keran vuonna 2010 ja päivitys- ja täydennysinventoinnin yhteydessä maisema-alueiden nimiä on tarkistettu ja aluerajauksia on muutettu ja yhdistetty. Päivitysinventoinnin täydentävä kuuleminen on tehty vuonna 2020. Valtioneuvosto hyväksyi päivitettyt valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet marraskuussa 2021. Uudet Pohjois-Savon valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden rajaukset ovat Kinahmia lukuun ottamatta alueen kuntien ja Pohjois-Savon liiton esitysten mukaisia. Kinahmin rajausta laajeni ja alueen status säilyi valtakunnallisena.

Ratkaisu

Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet osoitetaan maakuntakaavassa merkinnällä MA-v. Rajaukset tehdään valtioneuvoston hyväksymän VAMA2021 päivityksen mukaisesti.

 MA-v	<p>VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, VAMA 2021 (MA-v).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueen tai maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen erityispiirteitä tulee vaalia. Valtakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelussa on pyydetty lausunto alueelliselta ympäristöviranomaiselta ja museoviranomaisilta.</p>
---	--

5.6.1.2 Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Tavoite

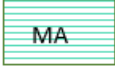
Pohjois-Savon maakuntakaavan 2. vaiheessa tavoitteena on selkiyttää voimassa olevien päällekkäisten maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskevien merkintöjen kokonaisuutta.

Lähtökohdat

Maakunnallisesti merkittävien kulttuurimaiseman ja maisema-alueiden teemakokonaisuudesta on laadittu inventointi (FCG Oy/Riikka Gehr). Inventointi pohjautuu pääasiassa aiempiin selvityksiin sekä maastokäynteihin. Kyseinen maisema-alueita uudelleenrajaava, päällekkäisyyksiä poistava ja luokittelua päivittävä inventointityö valmistui vuonna 2018.

Ratkaisu

Maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet osoitetaan maakuntakaavassa merkinnällä MA.

	<p>MAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MA).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueen tai maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen erityispiirteitä tulee vaalia. Maakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelussa on pyydettävä lausunto alueelliselta ympäristöviranomaiselta ja museoviranomaisilta.</p>
---	--

5.6.2 Rakennettu kulttuuriympäristö

Pohjois-Savon alueelle sijoittuu monipuolinen ja merkittävä, jo voimassa olevissa maakuntakaavoissa huomioitu arvokas rakennettu kulttuuriympäristö rakennuskohteineen ja alueineen. Joroisten liittyminen Pohjois-Savoon toi meille merkittävän lisäyksen rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin kartanokulttuurin myötä. Kyseiset sekä maakunnallisesti, että valtakunnallisesti merkittävät rakennuskohteet kattavat ajanjakson 1950-luvulle saakka.

Yhtenä tavoitteena maakuntakaavassa on ollut inventoida modernin aikakauden (1960-1990-lukujen) maakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt, arvottaa kohteet ja tuoda merkittävimmät maakuntakaavaan.

5.6.2.1 Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

Tavoite

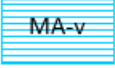
Tavoitteena on päivittää valtakunnallisesti merkittävien rakennetun ympäristön kohteiden merkinnät voimassa olevan RKY-rekisterin mukaisiksi.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa valtakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristöt ovat peräisin Kuopion seudun maakuntakaavasta vuodelta 2008, Pohjois-Savon maakuntakaavasta vuodelta 2011 sekä Etelä-Savon maakuntakaavoista. Merkinnät ovat osittain vanhentuneet ja joitakin RKY-rekisteriin tuotuja uudempia kohteita puuttuu kaavakartoilta.

Ratkaisu

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt (RKY, 2009) osoitetaan maakuntakaavassa (MA-v, ma-v). Joillekin uusille modernin aikakauden kohteille tunnistettiin selvityksissä ja arvottamiskeskusteluissa mahdollinen valtakunnallinen merkitys. Näitä ovat Niiralan päiväkotijoukko ja Kuopion Männistöissä sijaitseva prof. Juha Leiviskän suunnittelema Pyhän Johanneksen kirkko. Pyhän Johanneksen kirkko saa maakuntakaavassa poikkeuksellisesti suojelumerkinnän (sr).

	<p>KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ ALUE TAI KOHDE Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet eli RKY-kohteet (MA-v, ma-v).</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen tai kohteen erityispiirteitä tulee vaalia. Valtakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelussa on pyydettävä lausunto alueelliselta ympäristöviranomaiselta ja museoviranomaisilta. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota inventointien ajantasaisuuteen sekä kulttuuriympäristön vaalimisen osalta vanhentuneiden asema- ja yleiskaavojen päivittämiseen.</p>
---	---

5.6.2.2 *Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt*

Tavoite

Tavoitteena on ollut tarkistaa maakuntakaavassa jo huomioitujen maakunnallisesti merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden nykytilanne ja suojelun toteutuneisuus sekä täydentää puuttuvilla kohteilla ja osoittaa modernin aikakauden maakunnallisesti merkittävät rakennuskohteet 1960-1990 -luvulta.

Tavoitteena on, että maakuntakaavassa otetaan huomioon modernin aikakauden rakennuksia mieluummin kokonaisuuksina kuin yksittäisinä kohteina.

Lähtökohdat

Maakuntakaavoissa jo huomioitujen rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden tilannetta kartoitettiin kuntakyselyllä v. 2019. Muutostarpeita, esim. kohteiden purkamisen, muun tuhoutumisen tai kunnan merkittävän heikentymisen vuoksi, oli muutamia koko maakunnassa.

Pohjois-Savon liitossa aloitettiin vuonna 2017 modernin aikakauden rakennuskohteiden inventointityö. Ajallisesti modernin aikakauden rakennukset sijoittuvat 1960-1990 -luvulle. Nämä rakennuskohteet ovat tuttuja, usein jokapäiväisessä elinympäristössämme olevia rakennuksia. Tämä ns. hyvinvointi-Suomen rakennuskanta koostuu päiväkodeista, kouluista, kirjastoista, terveydenhuollon rakennuksista, virastoista, kirkollisista rakennuksista sekä luonnollisesti myös erilaisista asuinympäristöistä. Pohjois-Savon modernin aikakauden rakennuskannan inventointityössä on hyödynnetty alueen kuntien aikaisempia kaavatöihin liittyviä rakennusinventointeja sekä kuntien maakuntakaavaa varten laatimia uusia modernin rakennuskannan inventointeja ja arvottamisia. Tarvittaessa on suoritettu myös maastokäyntejä.

Tärkeä osa inventointityötä on arvottaminen, jossa pyritään tarkastelemaan muun muassa kohteiden rakennushistoriallista, historiallista, kaupunkikuvallista tai maisemallista arvoa sekä arkkitehtonista arvoa. Arvottamisen pohjana on ajatus siitä, millaisia osia tai piirteitä ympäristöstämme haluamme säilyttää ja edelleen välittää seuraaville sukupolville. Arvottamisen kautta rakennuskohteet voidaan luokitella paikallisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaiksi. Inventointityön päätteeksi on koottu yhteen kaikkien Pohjois-Savon kuntien maakunnallisen arvoluokituksen saaneet modernin aikakauden rakennuskohteet. Maakunnallinen modernin rakennuskannan arvottamistyöryhmän loppuraportti (Pohjois-Savon liitto, 2021) ja kohteiden inventointikortit (Pohjois-Savon liitto, 2022) on koottu liitteiksi.

Arvottamistyö tehtiin Pohjois-Savon liiton, Pohjois-Savon ELY-keskuksen, Museoviraston, Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja ProAgrian edustajien kesken. Kuntia kuultiin niin työn aikana kuin arvottamistyöryhmän raportin valmistuttua. Modernin rakennuskannan inventointi- ja arvottamistyön aikana esille nousi myös vanhemman rakennuskannan täydennystarpeita. Nämä pääasiassa 1950-luvulle sijoittuvat kohteet on arvotettu ja kuvattu liitteessä. Tärkeän osan täydentävistä kohteista muodostaa Siilinjärvelle sijoittuvat vanhat huvilat.

Arvottamistyöryhmän loppuraportissa maakunnallisesti merkittäviksi arvotetuista kohteista keskusteltiin kuntien kanssa loppuvuodesta 2021. Neuvottelujen perusteella joitakin kohteita ei osoitettu maakuntakaavaluonnoksissa (mm. Leppävirran kunnantalo ja Siilinjärven kirjasto kohteiden huonon kunnan vuoksi) ja joidenkin kohteiden rajausta muutettiin yhteisesti sovitulla tavalla (Siilinjärvellä Harjamäen sairaalan aluetta laajennettiin). Varkaudesta jätettiin pois mm. Kisapuiston katsomo ja Nuortentalo perusteena vuonna 2017 laadittu suojeluluokitus. Varkauden vesitornin alueen ehdotettu aluerajaus muutettiin kohdemerkinnäksi.

Luonnosvaiheen palautteen perusteella käytiin jatkoneuvotteluja kuntien ja seurakuntien kanssa sekä tehtiin joitakin muutoksia.

Ratkaisu

Maakuntakaavassa osoitetaan pääosa nykyisistä, voimassa olevien maakuntakaavojen rakennetun kulttuuriympäristön kohteista ja -alueista. Joitakin kohteita on jäänyt pois niiden tuhoutumisen, purkamisen tai muun syyn vuoksi.

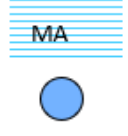
Kaavassa maakunnallisesti merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden joukkoa täydennetään modernin aikakauden kohteilla. Ne esitetään joko kohteina tai alueina. Modernin aikakauden maakunnallisesti merkittäviä rakennuksia on lisätty myös jo olevien maakunnallisesti merkittävien aluerajusten sisään, täydennyksinä kohteen tai alueen kuvaukseen sekä muutoksina aluerajauksiin.

Modernin aikakauden asuinalueiden kohdalla niiden asemakaavallinen ratkaisu voi olla arvoa määrittäessä merkityksellisin seikka. Tällöin kokonaisuus on tärkeämpi kuin alueen yksittäiset rakennukset. Tämä on tärkeää myös siitä näkökulmasta, että modernit asuinalueet voivat olla laajoja.

Merkinnän vaikutus arvioidaan kokonaisvaikutusten arvioinnissa. On huomattava, että maakuntakaavassa merkittäviksi osoitettujen alueiden ja kohteiden suojelutilanne on osin jo ratkaistu kuntien yleis- ja asemakaavoissa.

Modernin aikakauden rakennuksissa voi olla tyypillisiä rakennustekniikkaan, käytettyihin rakennusmateriaaleihin tai rakenneratkaisuihin liittyviä ongelmia. Rakennustekniset ongelmat liittyvät toisinaan rakennusten eri aikoina tehtyjen korjaustoimenpiteiden aiheuttamiin vaurioihin. Vaikka modernin aikakauden rakennusten korjaamiseen liittyy haasteita, tulee säilyttävän korjaamisen vaihtoehto tutkia ensisijaisena ratkaisuna. Modernin aikakauden rakennusten määrä on huomattava. Voi olla haastavaa löytää kaikille rakennuksille sopiva käyttötarkoitus.

Säilyttävä korjaaminen on tärkeää paitsi rakennushistoriallisista syistä, myös ilmaston kannalta. Korjausrakentamisen kokonaispäästöt ovat pienemmät verrattuna purkamiseen ja uudisrakentamiseen.

 <p>MA</p>	<p>KULTTUURIYMPÄRISTÖN TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ ALUE TAI KOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet (MA, ma) sekä perinteisen maatalouden ja karjanhoidon muovaamat perinnebiotoopit (ma-b). Merkintä nostaa esille maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön, jonka suojelu- tai säilymisedellytykset ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p> <p><i>Suunnittelumääräys MA- ja ma-merkinnöille:</i> Alueen tai kohteen suunnittelussa on otettava huomioon rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen tai kohteen erityispiirteitä tulee vaalia. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota inventointien ajantasaisuuteen sekä kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta vanhentuneiden asema- ja yleiskaavojen päivittämiseen. Rakennusten säilyttävään korjaamiseen tulee pyrkiä myös rakentamisen päästövaikutusten vuoksi. Modernin aikakauden, eli 1960–1990-luvun, rakennusten kohdalla on otettava huomioon niiden tyypilliset rakennustekniset ja materiaaleihin liittyvät haasteet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys MA-b ja ma-b-merkinnöille:</i> Alueen tai kohteen suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kohteen kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tilaisuus antaa lausunto.</p>
---	---

5.6.2.3 Kaupunkikuvan kannalta maakunnallisesti tärkeä alue

Tavoite

Tavoitteena on ratkaista merkinnällä sellaisia maakunnallisesti merkittäviä modernin aikakauden rakennetun ympäristön kokonaisuuksia, joista luonnosvaiheen palautteessa saatiin kritiikkiä MA-merkinnän liiallisesta suojelullisesta otteesta.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa ei ole erikseen kaupunkikuvallista merkitystä esiintuovaa kaava-merkintää. Arvottamisessa kaupunkikuvallinen, taajamakuvallinen ja maisemallisen merkitys on ollut mukana yhtenä kriteerinä.

Kaupunkikuvallisia arvoja osoittavaa MK-merkintä esitettiin luonnosvaiheen palautteen perusteella ratkaisuna alueille, joilla on kaupunkikuvallisia arvoja, mutta myös usein kehittämis- ja muutospaineita. Kaa-vaehdotukseen muutetaan harkitusti tiettyjen modernin aikakauden MA-alueiden merkintöjä MK-rajauksiksi.

Tilanteissa, joissa aluemaisille kohteille on arvottamisen perusteella tunnistettu kaupunkikuvallinen merkitys (M=maisemallinen/kaupunkikuvallinen merkitys), on huomattava, että alueen kaupunkikuvallinen ilme kestää yleensä muutoksia, myös rakennusten korvaamista uusilla. Silloin kysymys ei ole tarpeesta alueen kaikkien rakennusten säilyttämiseen vaan pikemmin kaupunkikuvallisesti eheänä kehittyvän ajallisesti monikerroksisen alueen vaalimiseen ja kaupungin kehittämisen mahdollistamiseen.

Ratkaisu

Kaupunkikuvan kannalta maakunnallisesti tärkeät alueet (MK) osoitetaan Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2040. Kaupunkikuvallisen alueen arvokriteerit ovat mm. alueen asemakaavallinen ratkaisu, mittakaava, eheys ja rakennetun ympäristön kerroksellisuus. Uusi merkintä koskee maakunnallista merkitystä omaavia kaupunkikuvallisia kokonaisuuksia Kuopiossa torin läheisyydessä, Iisalmessa ja Kiuruvedellä samoin torien alueilla, Varkaudessa vesitornin alueella ja Siilinjärvellä ydinkeskustaan rajattavalla alueella. Merkinän kuvauksessa tuodaan esille alueen arvot ja suunnittelumääräyksessä kerrotaan, kuinka alueen kaupunkikuvaa vaalitaan, vaikka rakennuskantaa voidaan uudistaa.

	<p>KAUPUNKIKUVAN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ ALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan kaupunkikuvan kannalta maakunnallisesti merkittävät alueet. Maakunnallisen merkityksen perusteena ovat asemakaavallinen ratkaisu, rakennetun ympäristön mittakaava, eheys ja kerroksellisuus.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen tarkemmassa suunnittelussa tulee vaalia alueen kaupunkikuvaa. Uudisrakentaminen, korvaava ja täydentävä rakentaminen tulee sopeuttaa alueen mittakaavaan. Asemakaavallisia ratkaisuja tulee myös vaalia. Esim. torialueen kokoa, muotoa ja rajautumista ei tule muuttaa ilman pakottavaa syytä.</p>
---	--

5.6.2.4 Rakennussuojelualue tai -kohde

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät rakennussuojelualueet ja suojeltavat/suojellut kohteet maakuntakaavassa.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa SR-alueita on 20 ja sr-kohteita 41 kpl. Rakennussuojelualueiden ja kohteiden merkintöihin ei kohdistu juurikaan muutospaineita. Siilinjärvellä Tarinaharjun sairaalan SR-alueeseen kohdistuu uuden käyttötarkoituksen etsimisen myös kaavoitustarpeita. Maakuntakaavassa osoitettua laaja aluevaraus rajoittaa sairaalan lähiympäristön käyttöä.

Ratkaisu

Maakunnan merkittävimmät alueet ja kohteet osoitetaan suojelumerkinnöillä SR ja sr. Suojeltavien rakennusten merkinnät säilyvät ennallaan. Uutena kohteena osoitetaan modernin aikakauden kirkko Kuopion Pyhän Johanneksen kirkko, jolle on arvioitu jopa valtakunnallista merkitystä. Pyhän Johanneksen kirkko on prof. Juha Leiviskän suunnittelema.

Tarinaharjun parantola-alueen SR-aluevarausmerkintä muutetaan kohdemerkinnäksi sr. Alueen suunnittelu ja täydennysrakentaminen ratkaistaan kuntakaavassa.

<div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px; margin: 0 auto; background-color: #c6e0b4; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-bottom: 5px;">SR</div> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"><div style="width: 10px; height: 10px; border: 1px solid black; border-radius: 50%; margin-right: 5px;"></div>sr</div>	<p>RAKENNUSSUOJELUALUE, RAKENNUSSUOJELUKOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita valtakunnallisesti merkittäviä kohteita tai alueita, rakennussuojelulain 3 §:n 2 momentin perusteella suojeltavaksi suositeltuja rakennuksia tai rakennusryhmiä sekä asetuksessa valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985) tarkoitettuja alueita ja kohteita. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. ¹</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueen tai kohteen suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon kulttuuriympäristön vaaliminen ja turvattava merkittävien kulttuuriarvojen ja ominaispiirteiden säilyminen. Alueen suunnittelussa on pyydetty lausunto alueelliselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja museoviranomaisilta.</p>
--	---

5.6.3 Arkeologinen kulttuuriperintö

Museovirastolla on käynnissä Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) hanke, jossa määritellään Manner-Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet. Tavoitteena on luettelo, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttöä tavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. Nämä kohteet otetaan huomioon yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdana tässä kaavatyössä, mikäli listaus valmistuu ennen ehdotusvaihetta.

Hankkeesta on tullut lausuntopyyntö maakuntien liitoille maaliskuussa 2023. Pohjois-Savosta valtakunnallisesti merkittäviksi arkeologisiksi kohteiksi esitetään 40 VARK-aluetta, joihin kuuluisi 48 muinaisjäännösrekisterin kohdetta. Vesantoa lukuun ottamatta kaikkiin Pohjois-Savon kuntiin sijoittuisi 1-10 VARK-kohdetta.

5.6.3.1 Muinaisjäännös ja muu kulttuuriperintökohde

Tavoite

Tavoitteena maakuntakaavassa on päivittää voimassa olevat arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet ajan tasalle, Museoviraston rekisterin mukaisiksi.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet ovat peräisin Kuopion seudun maakuntakaavasta vuodelta 2008, Pohjois-Savon maakuntakaavasta vuodelta 2011 sekä Etelä-Savon maakuntakaavoista. Merkinnät ovat osittain vanhentuneet ja oletettavasti paljon rekisteriin tuotuja uudempia kohteita puuttuu kaavakartoilta.

Ratkaisu

Ennen muinaisjäännösten valtakunnallisen arvottamisen valmistumista (VARK-luettelo), maakuntakaavassa osoitetaan muinaisjäännösrekisterin mukaiset kohteet. Rekisterin mukaan Pohjois-Savossa on kiinteitä muinaisjäännöksiä noin 1400 kpl ja muita kulttuuriperintökohteita 136 kpl (lataus tietopalvelusta 10.11.2022). Verrattuna voimassa oleviin maakuntakaavoihin, joissa muinaismuistokohteita on 890 kpl,

tieto arkeologisesta perinnöstä on lisääntynyt ja uusia kohteita on löydetty runsaasti eri puolilta maakuntaa.

Kaavaprosessin aikana harkittiin myös muunlaisia tapoja käsitellä arkeologisen kulttuuriperinnön merkintöjä, jotka oletettavasti muuttuvat myös tulevana vuosina siten, ettei maakuntakaava ole tältä osin kauaa ajantasainen.

Kiinteät muinaisjäännökset osoitetaan kaavaehdotuksessa. Luonnosvaiheen palautteessa museoviranomainen esitti myös muinaisjäännösten suoja-alueiden osoittamista maakuntakaavassa. Tämä jää maakuntakaavan mittakaavan vuoksi toteuttamatta. Jyrkän järvimalmiruukin alueella muinaisjäännöksen suoja-alue jäisi valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristö -rajauksen (RKY) sekä matkailuun liittyvien kohdemerkintöjen alle.

Muut kulttuuriperintökohteet osoitetaan omalla merkinnällään. Muu kulttuuriperintökohde tarkoittaa arkeologista kohdetta, jota ei ole rauhoitettu muinaismuistolaila, mutta joka on silti merkittävydeltä sellainen, että se tulee ottaa esim. maankäytön suunnittelussa huomioon.

<p>☐ sm</p> <p>SM</p>	<p>MUINAISJÄÄNNÖS</p> <p>Merkinnällä osoitetaan Muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueella on voimassa MRL 33 § mukainen rakentamisrajoitus. Kaikki kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolaila. Rauhoitus koskee myös vielä löytämättömiä muinaisjäännöksiä.</p> <p><i>Suojelumääräys:</i> Muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Kohdetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen tai kohteen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueella olevat muinaisjäännökset.</p>
<p>☐ sm-1</p>	<p>MUU KULTTUURIPERINTÖKOHDE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan muita kulttuuriperintökohteita, jotka eivät ole muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kohteen säilyttäminen on perusteltua historiallisen merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen takia.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen tai kohteen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueella sijaitsevat muut kulttuuriperintökohteet ja ne on pyrittävä säilyttämään. Kaikista alueen kulttuuriperintökohteisiin mahdollisesti vaikuttavista maankäyttöhankkeista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.</p>

5.7 Energiantuotanto, yhdyskuntatekniikka ja tekninen huolto

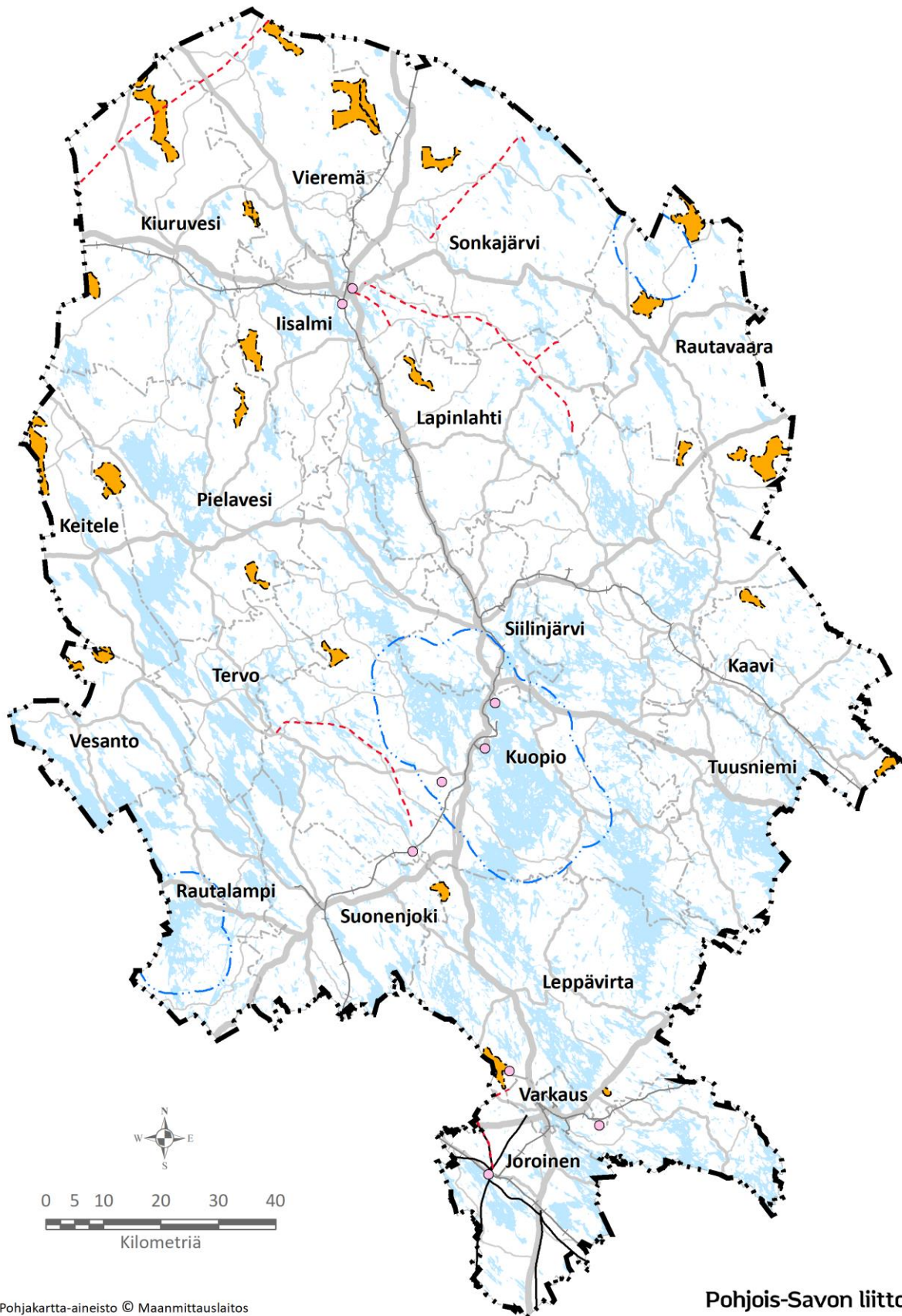
Pohjois-Savo on kansallisella tasolla merkittävä energian käyttäjien, tuottajien ja energiateknologian valmistajien maakunta. Alueella on vahva tahtotila uusiutuvan ja vähäpäästöisen energiantuotannon kehittämiseen. Vuoden 2022 aikana energiakriisi on voimistanut tahtotilaa etsiä uusia päästöttömiä energianlähteitä.

Viime vuosina tuulivoimaloiden tekniikka ja koko ovat kehittyneet merkittävästi ja toimintaympäristöön on tullut muutoksia. Tuulivoima on kehittynyt markkinaehtoseksi toimialaksi ja tekninen kehitys mahdollistaa tuulivoiman kilpailukykyisen kehittämisen myös sellaisilla alueilla, joilla tuulusuus tai muut ominaisuudet eivät aiemmin ole nousseet riittävälle tasolle.

Energiaturpeen tuotannon määrä on laskenut Pohjois-Savossakin vihreän siirtymän tavoiteaikataulua nopeammin. Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama energiakriisi on ajanut kuitenkin pohtimaan turvetuotannon huoltovarmuusnäkökulmaa. Maakuntakaavaehdotuksessa turvetuotantoa ohjataan koko maakuntaa koskevilla suunnittelumääräyksillä, mutta ei enää kaavakartalle osoitetuilla merkinnöillä. Suunnittelumääräyksellä turvetuotantoa ohjataan jo luvitetuille, käytössä oleville ja käyttöön valmistelluille alueille. Uusien tuotantoalueiden tulee sijoittua ei-luonnontilaisille turvemaille. Turvetuotantoalueiden suunnittelussa ja ympäristöluvituksessa on huolehdittava luonnonarvojen säilymisestä eikä toiminnasta saa aiheutua haitallisia vesistö-, pöly- tai muita ympäristöhaittoja. Tuotantoalueet on ennallistettava käyttövaiheen jälkeen. Jälkikäyttönä voi olla energiakasvien viljely, kosteikkoalueet tai esim. aurinkovoimakentät.

Laaja tuulivoimatuotanto vaati toteutuakseen myös toimivan valtakunnalliset sähkönsiirtoverkoston. Vaikka Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa sähkönsiirto on käsitelty, palataan teemaan vielä tässä 2. vaiheessakin. Muutamat uudet ja parannettavat sähkönsiirron yhteystarpeet osoitetaan maakuntakaavassa.

Yhdyskuntatekniikan osalta tarkistetaan verkostojen nykyinen toteutuminen. Tavoitteena on karsia kaavakartalta merkintöjä ja osoittaa vain maakunnalliset kehittämistarpeet.

Pohjakartta-aineisto © Maanmittauslaitos

Pohjois-Savon liitto

7.2.2023

Kuva 36. Energiatuotannon ja teknisen huollon teemakokonaisuus (tuulivoimapotentiaalit alueet oranssilla vinoviivoituk-
sella, energia- ja jätehuollon kohteet vaaleanpunaisella ja sähkönsiirtolinjat punaisella ja mustalla (olevat linjat Joroisissa).
Huomaa tuulivoiman rajoitusalueet, jotka osoitetaan Tiilikjärven, Konneveden ja Kallaveden ympärille (siniset viivat).

5.7.1 Energiantuotanto

5.7.1.1 Tuulivoimapotentialiaali

Tavoite

Pohjois-Savossa on tunnistettu tarve tuulivoimatuotannon kehittämiseksi. Voimassa olevien maakunta-kaavojen tuulivoimarakentamista ohjaavat merkinnät ovat vanhentuneet, eivätkä vastaa nykyistä ja tulevaa tarvetta.

Tavoitteena on, että maakunnan hiilitase olisi negatiivinen ja tuulivoiman osuus olisi maakunnan primäärienergian tarpeesta (14 400 GWh) noin 15–20 % eli 2 880 GWh. Sähkönkulutuksen ennakoitaan nousevan nykyisestä jopa moninkertaiseksi, joten tässä esitetty nykykulutukseen perustuva tavoite voi osoittautua haasteelliseksi tavoittaa. Tuulivoimapotentialiaalia on tarkoituksenmukaista osoittaa paljon asetettua tavoitetta enemmän, sillä toteutukseen liittyy epävarmuuksia tutkavaikutusten, sähkönsiirtoverkon riittävyyden ja erialueiden yhteisvaikutusten vuoksi.

Lähtökohdat

Pohjois-Savon tuulivoimapotentialiselvityksessä (FCG 2021) poissulkevan puskurianalyysin ja yleispiirteisen teknistaloudellisen arvioinnin tuloksina paikannettiin yhteensä 310 km² potentialiaalisia tuulivoima-alueita Pohjois-Savoon. Alueiden kokoluokka vaihteli 2–38 km². Jokaiselle selvitysalueelle laadittiin keinotekoinen voimalasijoittelu muodostamalla 800 m x 800 m kokoinen ruudukko, mikä perusteella pystyttiin arvioimaan potentialisten tuulivoimaloiden määrää sekä alustavaa tuotantopotentialiaalia. Jatkotarkasteluun valittiin 28 osa-alueetta, jotka mahdollistavat teoreettisen voimalamäärän 500 kpl. Ennen luonnosten nähtävälle asettamista jatkoneuvottelujen perusteella (marraskuussa 2021) kaavaluonnoksiin lisättiin kaksi potentialiaalia tuulivoima-alueita (Pielaveden Katajamäki ja Sonkajärven Palomäki).

Varsinaisen hankesuunnittelun yhteydessä voimalasijoittelussa huomioidaan tarkemmin alueittaiset erityispiirteet. Tästä syystä arvioitiin, että uusilla tuulivoima-alueilla noin 2/3 osaa teoreettisesta tuulivoimalamäärästä olisi toteutettavissa eli yhteensä noin 330 tuulivoimalaa.

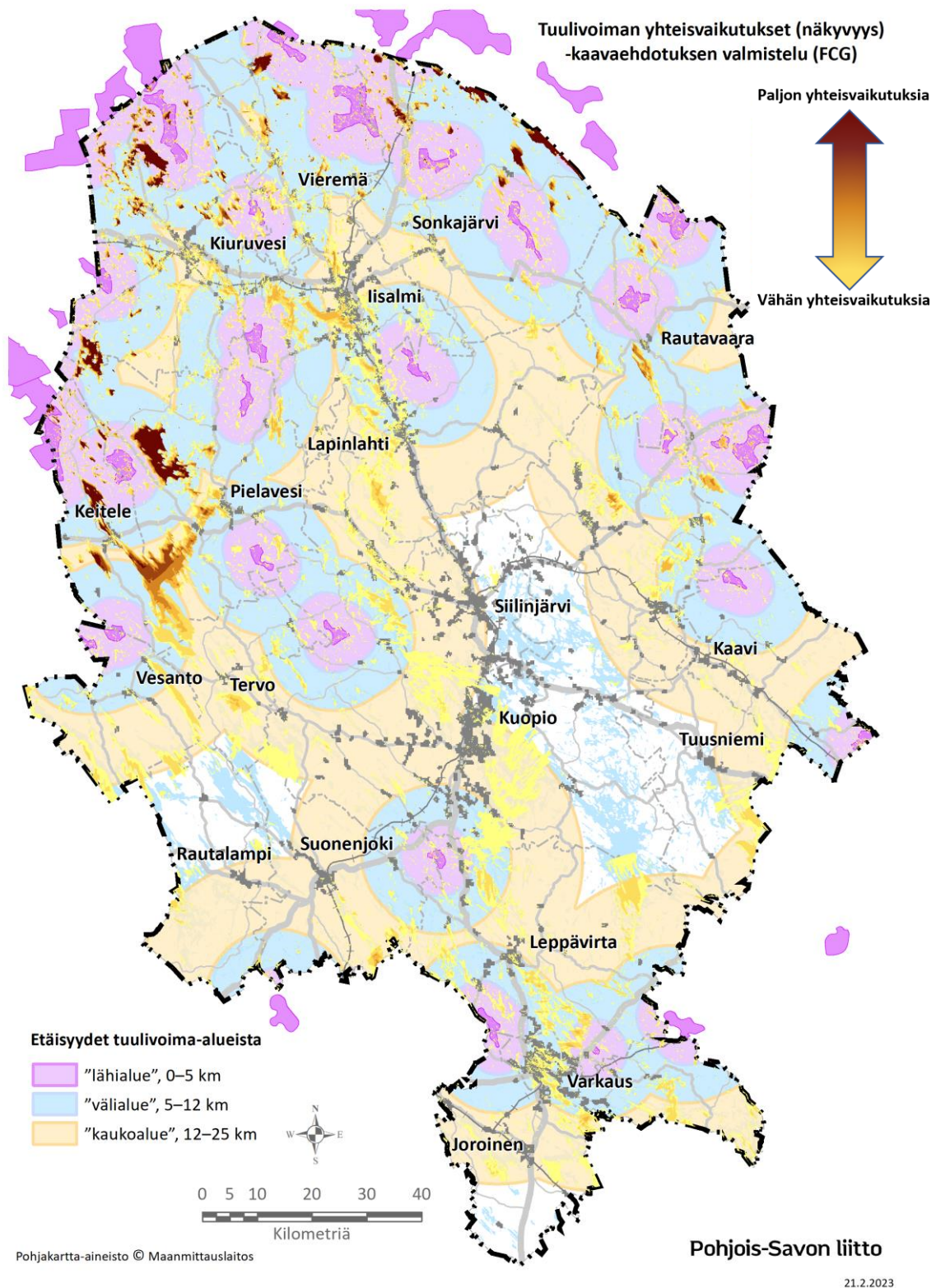
Koko tuulivoimapotentialiin hyödyntämiseen liittyy kuitenkin epävarmuutta mm. puolustusvoimien maanpuolustustehtävän varmistamisen vuoksi. Pääesikunnan operatiivinen osasto on arvioinut alustavasti, että Lapinlahden itäosaan, Kuopion Nilsiään, Rautavaaralle ja Kaaville sijoittuvilla tuulivoima-alueilla on merkittäviä vaikutuksia puolustusvoimien toimintamahdollisuuksiin. Näille alueille sijoittuvista tuulivoimahankkeista tulee tehdä VTT:llä tutkavaikutusselvitys.

Kaavaehdotusta laadittaessa maakunnassa on tullut vireille useita tuulivoimahankkeita. Ehdotusvaiheessa vaikutustenarviointia pyrittiin tarkentamaan laatimalla uusi näkyvyysanalyysi teoreettisista tuulivoimalan sijoitteluista ja tutkimalla tuulivoimapotentialien alueiden yhteisvaikutuksia (Pohjois-Savon liitto, [raportti](#), 2022). Raportin liitteenä on alueille laaditut kohdekortit.

Kaavaehdotusvaiheessa osa luonnosvaiheen pienimmistä tuulivoimapotentialiaaleista alueista on poistettu niiden jäädessä alle seudullisen rajan (alle 7 voimalaa). Toisaalta on tunnistettu myös Pohjois-Savon puolelle sijoittuvia pieniä tuulivoimapotentialiaaleja alueita, jotka jatkuvat maakuntarajan yli ja joiden pinta-alasta suurin osa sijoittuu naapurimaakuntien puolelle. Yksi tuulivoimapotentialiaali alue on poistettu Puolustusvoimien hanketoimijalle antaman kielteisen lausunnon perusteella.

Hanketoimijat ovat selvittäneet tuulivoimapotentialiaaleja alueita tarkemmin ja monesta alueesta tiedetään jo tässä vaiheessa, että maakuntakaavaselvityksessä poissuljettuja asumisen alueita on mahdollista ottaa tuulivoimakäyttöön joko asuntojen käyttötarkoituksen muututtua tai esim. alustavien rantayleiskaavojen kumoamisen kautta. Maakuntakaavan mahdollistamaa tuulivoimarakentamista aikanaan toteutettaessa

onkin maakuntakaavassa osoitettuja tuulivoimaapotentiaaleja alueita tulkittava siten, että lopullinen toteutuskelpoinen tuulivoima-alue voi sijoittua huomattavasti laajemmalle alueelle kuin mihin tuulivoima-potentiaalisuutta on tunnistettu.

Kuva 37. Tuulivoiman maisemallisia yhteisvaikutuksia on eniten tummimmilla ruskeilla alueilla ja vähiten keltaisilla.

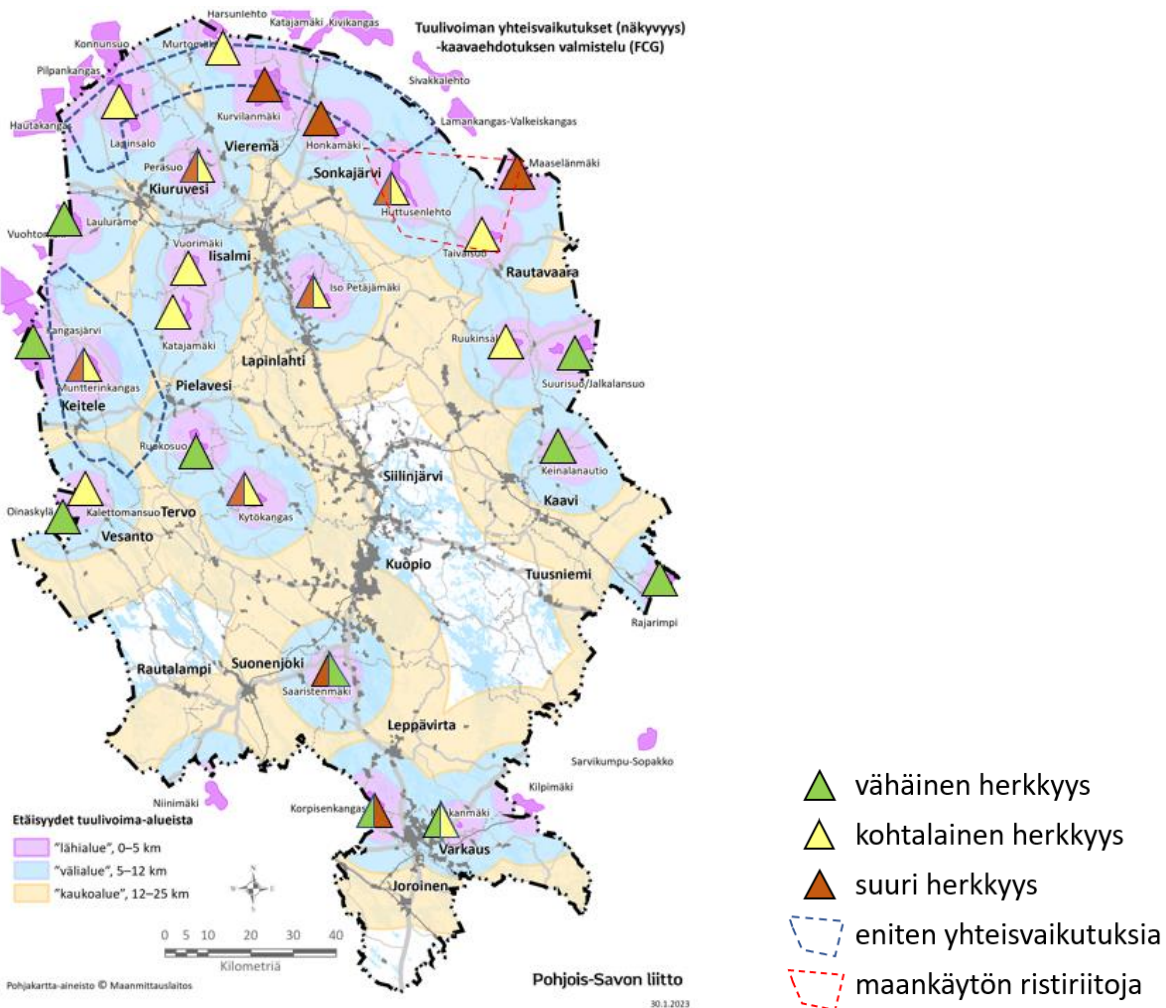
Ratkaisu

Pohjois-Savon maakuntakaavassa seudullisuuden rajaksi on määritelty 7 voimalaa. Tätä perustellaan savolaisen maiseman pienipiirteisyydellä ja muutosherkkyydellä. Alle 7 tuulivoimalan kokonaisuuksien toteutuminen on mahdollista maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolella.

Tuulivoimapotentialiselvityksen, luonnosvaiheen palautteen, jatkoneuvottelujen ja vielä ehdotusta laadittaessa tehdyn maisemallisia yhteisvaikutuksia arvioivan selvityksen sekä hanketoimijoilta ja kunnista saatujen lisätietojen perusteella maakuntakaavassa osoitetaan 24 tuulivoimapotentiaalia aluetta. Osa alueista on lähes samoja kuin nykyisin voimassa olevan maakuntakaavan tuulivoima-alueet. Tuulivoimapotentiaaleista alueista on laadittu kohdekortit, joissa niiden maisemallisia vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia on arvioitu maakunnallisella, yleispiirteisellä tasolla.

Teorettinen voimaloiden määrä näillä alueilla on yhteensä noin 500 kpl. Käytännössä todennäköisesti toteutuvien voimaloiden määrä on 2/3 eli noin 330, jolloin nimellinen tuotantoteho on arvioitu välille 5000-9000 GWh/vuosi. Energiaomavaraisuuden ja sähkönkulutuksen voimakkaan tulevan kasvun vuoksi on tärkeää osoittaa tuulivoimapotentiaali täydessä laajuudessaan silloin, kun haitallisia yhteisvaikutuksia ei muodostu, kun virkistykseen ja matkailuun ei kohdistu laajoja ja merkittäviä negatiivisia vaikutuksia.

Tuulivoimapotentiaalisia alueita on sovitettu yhteen joidenkin luonnonrauha-alueiden kanssa sekä luontomatkailuun ja erämaamaiseen virkistykseen soveltuvilla alueilla Koillis-Savon suunnalla.

Kuva 38. Tuulivoimapotentiaalisten alueiden herkkyys alueittain luokiteltuna. Eniten maisemallisia yhteisvaikutuksia on Ylä-Savossa ja Keiteleellä ja Pielaveden suunnilla.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu kaikki potentiaalit tuulivoima-alueet, joita tässä kaavatyössä on käsitelty. Vihreällä väritetyt osoitetaan maakuntakaavassa. Keltaisella väritetyt alueet osoitetaan myös, vaikka niiden kohdalla on ainakin alustavasti Puolustusvoimien lausunnon perusteella todettu vaatimus tutkavaikutusten selvittämisestä. Valkoisella osoitetut alueet jätetään osoittamatta maakuntakaavassa esim. vaikutusten perusteella tai alueen pienen koon vuoksi. Punaisella osoitettu alue on saanut kielteisen tutkavaikutuksia koskevan lausunnon Puolustusvoimilta. Sama koskee osaa alueesta nro 14.

	Kohde	Kohteen sijainti	Voimat, teor.	Voimat, tot.
1.	Murtomäki	Vieremä	19	13
2.	Linnalankangas	Vieremä		
3.	Kurvilanmäki	Vieremä/Sonkajärvi	64	43
4.	Honkamäki	Sonkajärvi	23	15
5.	Peräsuo	Kiuruvesi/Vieremä	9	6
6.	Konnunsuo	Kiuruvesi		
7.	Rikkasuo-Konnunsuo (Lapinsalo)	Kiuruvesi	53	35
8.	Verkasuo	Kiuruvesi		
9.	Lauluräme	Kiuruvesi	13	9
10.	Vuorimäki	Iisalmi	23	15
11.	Iso Petäjämäki	Lapinlahti	15	10
12.	Hukkamäki/Riitamäki**	Lapinlahti/Kuopio		
13.	Ruukinsalo**	Kuopio	8	5
14.	Suurisuo/Jalkalansuo**	Rautavaara	44	29
15.	Miilusuo**	Rautavaara		
16.	Taivalsuo**	Rautavaara	22	15
17.	Maaselänmäki**	Rautavaara	30	20
18.	Kuohunlehto**	Rautavaara		
19.	Keinalanautio**	Kaavi	9	6
20.	Muntterinkangas	Keitele/Pielavesi	29	19
21.	Ruokosuo (Vornankorpi)	Pielavesi	10	7
22.	Kytökangas (Junnunmäki)**	Kuopio	12	8
23.	Kalettomansuo	Keitele/Vesanto	11	7
24.	Rajarimpi**	Kaavi	11	7
25.	Korpisenkangas**	Leppävirta/Joroinen	16	11
26.	Saaristenmäki**	Suonenjoki/Leppävirta	8	6
27.	Oinaskylä	Vesanto	6	5
28.	Konkanmäki*/**	Leppävirta	3	3
29.	Katajamäki	Pielavesi	13	9
30.	Palomäki	Sonkajärvi		
31.	Kangasjärvi	Keitele	49	33
32.	Huttusenlehto	Sonkajärvi		
		yhteensä	500	336

*) Toteutunut tuulipuisto.

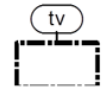
***) Todennäköisesti vaaditaan VTT:n tutkavaikutusselvitys.

Puolustusvoimat on antanut tuoreimpia tutkavaikutuslausuntoja mm. vuoden 2022 lopussa. Tuolloin osalle nro 14. Suurisuo/Jalkalansuo alueesta sijoittunut hanke sai myös kielteisen lausunnon.

Tuulivoimahankkeiden YVA- ja osayleiskaavaprosesseja on tullut vireille alkuvuoteen 2023 mennessä noin kymmenen. Hankkeet sijoittuvat pääosin maakuntakaavan alustavien varausten kohdalle.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa tuulivoimapotentiaaleille alueille osoitetaan tv-1 -merkintä. Sillä osoitetaan yli 7 tuulivoimalan potentiaaliset alueet, joilla on maakunnallisia tai ylismaakunnallisia vaikutuksia.

Tuulivoimahankkeiden toteuttamisen yhteydessä maakuntakaavan tuulivoimapotentiaalia merkintää tulee tulkita joustavasti. Tuulipuistojen yleiskaavahankkeissa ja niiden ympäristövaikutusten arviointiprosesseissa tuulivoiman toteutuksen edellytyksiä tutkitaan maakuntakaavaa yksityiskohtaisemmin, jolloin potentiaalia osoittava maakuntakaavan rajausta joustaa ja mahdollistaa myös laajempia hankealueiden toteutuksia.

	<p>TUULIVOIMAPOTENTIAALINEN ALUE tv-1</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät (7 tai useamman voimalan käsittävät) tuulivoimapotentiaaliset alueet. Alueiden päämaankäyttöluokka on kuitenkin muu kuin tuulivoimaenergian tuotanto, yleisimmin maa- ja metsätalous.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tai suunnittelussa tulee pyytää lausunnot asianomaisilta viranomaisilta mm. Puolustusvoimien tutkajärjestelmästä, lentoliikenteen turvallisuusvaatimuksista (ilmailulain 165 §:n mukainen lentoestelupa), liikenneväylien suojaetäisyyksistä ja telemastoista johtuvista rajoitteista jo ennen tuulivoimaloiden rakentamislupaa.</p> <p>Tuulivoima-alueita suunniteltaessa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet.</p> <p>Ennen tuulivoima-alueiden tarkempaa suunnittelua ja toimenpiteitä tulee olla yhteydessä museoviranomaiseen arkeologisen inventoinnin tarpeen arvioimiseksi.</p> <p>Tuulivoima-alueiden tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on otettava huomioon erityisesti vaikutukset linnustoon. Susireviirille sijoittuvan tuulivoima-alueen toteutuskelpoisuutta arvioitaessa tulee selvittää vaikutukset susille.</p>
---	---

5.7.1.2 Tuulivoimarakentamisen rajoitusalue

Tavoite

Tavoitteena on osoittaa joitakin maisemallisesti herkimpiä sekä luonto- ja vesimatkailun kannalta tärkeitä alueita sellaisiksi, että tuulivoimarakentamista rajoitetaan maisemallisista syistä.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa ei varsinaisia tuulivoimarakentamisen kieltoalueita ole. Keskeisille vesistömatkailun alueille on osoitettu kuitenkin vyöhyke, jossa seudullisesti merkittävän tuulivoimarakentamisen raja on laskettu muualla toteutettavasta kahdeksasta (8) kolmeen (3).

Merkinnällä ei kuitenkaan voida kokonaan estää maisemallista haittaa, sillä maisemallisesti herkällä alueella vähäiselläkin voimalamäärällä voi olla yhtä suuret maisemalliset haitat kuin useamman voimalan kokonaisuudella.

Vireillä olevassa maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävän tuulivoimapotentialin alueet eli yli 6 voimalan kokonaisuudet. Sitä pienempiä tuulivoima-alueita (1-6 voimalaa) on mahdollista kaavoittaa ja luvittaa reunaehtojen täyttyessä periaatteessa minne tahansa, eri puolille maakuntaa. Tämä voi johtaa maisemallisesti ei-toivottuun lopputulokseen ja pienten voimalakokonaisuuksien maisemalliset yhteisvaikutukset ovat samaa luokkaa kuin suurilla voimala-alueilla on.

Pohjois-Savossa on kolme kansallispuistoa - Tiilikkajärven kansallispuisto, Etelä-Konneveden kansallispuisto ja Kuopion kansallinen kaupunkipuisto. Kansallispuistoille tyypillistä on laajat vesistöjäkymät ja erämaamainen luonto.

Ratkaisu

Tuulivoimarakentamisen rajoitusalue on määritelty vesistöille, joilla sijaitsee kansallispuisto tai kansallinen kaupunkipuisto. Kieltoalue kattaa vesialueen sekä 5 km vyöhykkeen vesistön likimääräisen rantaviivan ulkopuolella: Vyöhykkeen sisällä tuulivoimarakentamista ei tule sallia. Perusteluna tuulivoimarakentamisen rajoittamiseen ovat kansallispuistoihin liittyvät maisemalliset ja luonto- sekä vesimatkailuun vaikuttavat syyt. Kokemus kansallispuiston erämaamaisuudesta ja maiseman koskemattomuudesta halutaan turvata.

On huomattava, että asutuksen sijoittumisen vuoksi Kuopion kansallisen kaupunkipuiston tuulivoimarakentamisen kieltoalueella Kallavedellä ja Pohjoisella Kallavedellä ei laajaa tuulivoimapotentialia edes ole.

	<p>TUULIVOIMARAKENTAMISEN RAJOITUSVYÖHYKE <i>Merkinnällä osoitetaan kansallispuistoja ja kansallisen kaupunkipuiston käsittävien vesistöjen ympärille vyöhyke, jonka sisällä tuulivoimarakentamista ei tule sallia.</i></p>
--	--

5.7.2 Yhdyskuntatekniikka ja tekninen huolto

5.7.2.1 Uudet sähkösiirtolinjat

Tavoite

Valtakunnallisen energihuollon kannalta merkittävät 110 ja 400 kV:n sähkösiirtolinjat, suunnitteilla olevat uudet linjat sekä niihin liittyvät sähköasemat on käyty läpi maakuntakaavan 1. vaiheessa v. 2018. Kaavan 2. vaiheessa on tavoitteena tehdä muutamia päivityksiä.

Joroisten kunnan alueella sijaitsevat linjat esitetään kokonaisuudessaan, sillä niiden merkintä siirtyy Etelä-Savon maakuntakaavoista.

Lähtökohdat

Valtakunnallisen energihuollon kannalta merkittävät 110 ja 400 kV:n sähkösiirtolinjat, suunnitteilla olevat uudet linjat sekä niihin liittyvät sähköasemat on käsitelty maakuntakaavan 1. vaiheessa v. 2018. Kuitenkin jo muutamassa vuodessa on ilmennyt päivitystarpeita.

Ratkaisu

Uusi noin 10 km pituinen 2 x 110 kV voimajohtoyhteys on tarkoitus rakentaa nykyisen Iisalmi-Tervakorpi 110 kV sähkösiirtolinjan rinnalle yhteispylväisiin. Voimajohtoalueen leveys tulee kasvamaan 10 metriä, kun nykyinen voimajohto tulee aikanaan poistumaan. Tämä osoitetaan kaavakartalla ohjeellisena sähkösiirtolinjana.

Joroisten kunnan alueella sijaitsevat linjat esitetään kokonaisuudessaan, sillä niiden merkintä siirtyy Etelä-Savon maakuntakaavoista.

	<p>UUSI SÄHKÖNSIIRTOLINJA JA JÄNNITE 110/400 kV Merkinnällä osoitetaan uudet 110 kV ja 400 kV sähkönsiirtolinjat. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.</p>
---	--

5.7.2.2 Ohjeellinen sähkönsiirtolinja

Tavoite

Tavoitteena on päivittää ohjeelliset sähkönsiirtolinjojen merkinnät. Niillä osoitetaan uusia sähkönsiirtolinjoja, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta, mutta ovat sähköyhtiön pitkän aikavälin suunnitelmien ja sähkönkäytön muutoksiin varautumisen kannalta tarpeellisia.

Lähtökohdat

Valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät suunnitteilla olevat uudet linjat on käsitelty maakuntakaavan 1. vaiheessa v. 2018. Kuitenkin jo muutamassa vuodessa on ilmennyt päivitystarpeita. Sähkön siirron yhteystarpeiden kehittäminen liittyy mm. tuulivoimatuotannon voimakkaaseen kasvuun.

Ratkaisu

Ohjeellisen sähkönsiirtolinjan merkinnällä osoitetaan uusia sähkönsiirtolinjoja, joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy epävarmuutta, mutta ovat sähköyhtiön pitkän aikavälin suunnitelmien ja sähkönkäytön muutoksiin varautumisen kannalta tarpeellisia kehittämisperiaate-merkintöjä. Merkinnällä tuodaan esiin voimalinjan tarve ja sen toteuttamismahdollisuuksien selvittäminen maankäytön suunnittelussa ilman MRL 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta.

Vuolijoki (Kajaani) - Ruotanen (Pyhäjärvi) sähkönsiirtolinjan 400+110 kV yhteystarve (kehittämisperiaate-merkintä) lisätään kaavaehdotukseen nykyisen 110 kV sähkönsiirtolinjan rinnalle.

Iisalmi-Lapinlahden Atro ja Itäkoski, Karttula-Suurisuo sekä Sonkajärvi-Kiltuanjärvi nykyisten 45 kV:n linjojen paikalle merkitään 110 kV:n sähkönsiirtolinjan yhteystarpeet.

	<p>OHJEELLINEN SÄHKÖNSIIRTOLINJA JA JÄNNITE 110/400 kV Merkinnällä osoitetaan ohjeellinen, alustavasti suunniteltu 110 kV tai 400 kV sähkönsiirtolinjavaraus. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.</p> <p>Nuojua-Huutokoski 400 kV sähkönsiirtolinjaa suunnitellessa on huolehdittava siitä, ettei rakentaminen tai muu käyttö yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä alueella olevien tai siihen rajautuvien Natura 2000- verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.</p>
---	--

5.7.2.3 Päävesijohto- ja viemäriverkosto

Tavoite

Tavoitteena on päivittää maakuntakaavassa osoitettua päävesijohtojen ja -viemäreiden verkoston merkintää, mikäli verkoston toteutuminen näyttää olevan kesken ja/tai tarvetta uusille maakunnallisesti merkittävälle yhteyksille on olemassa.

Lähtökohdat

Olemassa päävesijohto- ja pääviemäriinjojen lisäksi voimassa oleviin maakuntakaavoihin on merkitty uusia seudullisia päävesijohtolinjoja ja pääviemäriinjoja. Uudet linjat on pääosin toteutettu.

Ratkaisu

Yksityiskohtaisen ylikunnallisen ja merkitykseltään korkeintaan seudullisen vesi- ja viemäriverkoston osoittaminen on ristiriidassa maakuntakaavan yleispiirteistämiseen ja maakunnalliseen merkitykseen liittyvien tavoitteiden kanssa. Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettu verkosto on lisäksi pääosin toteutunut. Näiden perustelujen johtopäätöksenä Pohjois-Savon maakuntakaavassa ei osoiteta enää päävesijohto- ja pääviemäriverkostoa.

5.7.2.4 Jätevedenpuhdistamot

Tavoite

Tavoitteena oli päivittää jätevedenpuhdistamojen merkinnät. Jäteveden puhdistamoilla on yhteensovittamista muun maankäytön kanssa.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu kunnallisia ja ylikunnallisia jäteveden puhdistamoja. Maakuntakaavatyön aikana ei ole ilmennyt tarvetta päivittää merkintöjä esimerkiksi lisäämällä uusia seudullisesti merkittäviä jäteveden puhdistamoja.

Jätevedenpuhdistamojen esittäminen kaavakartalla voi olla myös turvallisuusriski. Merkintöjen osoittaminen on ratkaistu pääsääntöisesti jo yleiskaavatasolla, joten ne päätettiin jättää pois maakuntakaavasta.

Ratkaisu

Jätevedenpuhdistamojen kohdemerkinnät jätetään pois maakuntakaavasta.

5.7.2.5 Jätteenkäsittely- ja kiertotalousalueet sekä niiden suojavyöhykkeet (sv-21)

Tavoite

Jätteenkäsittelyalueet ovat muuttumassa kiertotalouden ja kierrätyksen sekä niihin liittyvän teollisuuden ja yritystoiminnan alueiksi. Tavoitteena on osoittaa maakuntakaavassa nykyisiä kaatopaikkojen aluevarauksia korvaamaan niin yleispiirteisiä kohdemerkintöjä kuin kiertotalouden kehittämisalueita.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu seudullisesti merkittävät jätteenkäsittelyalueet ja -laitokset sekä niille suojavyöhykkeet. Suojavyöhykkeiden tarkoituksena on edistää rakentamisen harkintaa alueiden läheisyydessä. Kun voimassa olevaa Pohjois-Savon maakuntakaavaa 2030 laadittiin, varauduttiin kaavassa jätteen mahdolliseen rinnakkaispoltoon. Jätteen energiakäytön edistämiseksi kaavavarauksissa on esitetty toimivien energialaitosten tai laitosten mahdollisuus jätteen käyttöön rinnakkaispoltoaineena tai jätteen energiakäyttöön Kuopion jätekeskuksessa Heinälamminteellä (EJ), Savon Sellulla Kuopion Sorsasalossa (t/kem), Stora Enson Varkauden tehtailla (t/kem), Kuopion Haapaniemen (en), Iisalmen Parokatin voimalaitoksessa (en) ja Lapinlahden Suoniemen yhdyskuntateknisen huollon alueella (ET).

Koska jätteenpolto on keskittynyt Leppävirran Riikinnevalle (Riikinvoima Oy), ovat erilliseen jätteenpolttoon varautumista osoittavat merkinnät nyt tarpeettomia ja liian yksityiskohtaisia.

Jätteenkäsittelyä ohjaava lainsäädäntö korostaa yhä voimakkaammin jätteen hyötykäyttöä, resurssitehokkuutta ja kiertotaloutta. Tämän vuoksi nähdään tarpeellisena osoittaa maakunnan kolme keskeistä jätteenkäsittelyaluetta (Peltomäki, Heinälamminteellä, Riikinneva) kohdemerkinnöillä ja kehittämisperiaatemerkinällä kiertotalousalueina.

Lisäksi voimassa olevassa maakuntakaavassa on jätteenkäsittelyalueina osoitettu Airakselan (Kuopio) ja Varkauden Pukkikankaan jätealueet. Airakselan kierrätyslaitos jatkaa nykyisellä toimintatavalla metallin,

romuajoneuvojen ja rakennusjätteen käsittelyä. Toimivaa kaatopaikkaa siellä ei enää ole. Pukkikankaan kaatopaikalla on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa Stora Enson Varkauden tehtaiden tiettyjen jätejakeiden loppusijoitukseen. Kun nykyinen kaatopaikka joskus täyttyy, on todennäköistä, että kaatopaikan laajennus rakennetaan nykyisen alueen viereen. Kaatopaikalle sijoitettavien jätteiden määrä on niin vähentynyt, joten kaatopaikalla on vielä varsin pitkä käyttöikä.

Ratkaisu

Kaavaehdotuksessa osoitetaan maakunnallisesti merkittävänä kehitettävänä kiertotalouden alueina lisälmen Peltomäki, Kuopion Heinälammrinne ja Leppävirran Riikinnevan alue. Kehittämisperiaatemerkinnän sisällä osoitetaan kohdemerkinnät teollisuudelle, jätteenkäsittelylle ja kiertotaloudelle, mikä mahdollistaa alueiden monipuolista kehittämistä.

Muut kiertotalous- ja jätteenkäsittelyalueet Airaksela ja Pukkikangas osoitetaan kohdemerkintöinä.

	<p>KIERTOTALOUDEN KEHITTÄMISALUE Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät kiertotalouden kehittämisalueet.</p>
	<p>JÄTTEENKÄSITTELY- TAI KIERTOTALOUSALUE Merkinnällä osoitetaan jätteenkäsittely- ja kiertotalousalueet. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.¹</p>

5.7.2.6 Suojavyöhyke, sv-21

Tavoite

Tavoitteena on päivittää jätteenkäsittelyalueiden ja kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeitä koskeva merkintä.

Lähtökohdat

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa jätteenkäsittelyalueille ja kaivosalueille on osoitettu suojavyöhykkeitä useilla eri merkinnöillä. Koska Yaran kaivoksella on ainoana kaksi sisäkkäistä suojavyöhykemermerkintää (sv-1 ja sv-12), osoitetaan muut kaivosalueet omalla suojavyöhykemerkinällä.

Samalla merkinnällä osoitetaan myös jätteenkäsittelyalueiden suojavyöhykkeet yhtenäisesti.

Ratkaisu

Suojavyöhyke, sv-21 osoitetaan kaikille jätteenkäsittelyalueille ja Yaraa pienemmille kaivosalueille.

<p>— sv —</p>	<p>SUOJAVYÖHYKE, sv-21 Merkinnällä osoitetaan jätteenkäsittelyalueiden ja kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys jätteenkäsittelyalueiden suojavyöhykkeille:</i> Jätteenkäsittelyalueen suojavyöhykkeen rajan sisäpuolella alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon jätteenkäsittelyalueen ympäristövaikutukset.</p> <p><i>Suunnittelumääräys kaivostoimintojen alueiden suojavyöhykkeille:</i> Suunniteltaessa alueen käyttöä on otettava huomioon kaivostoiminnasta aiheutuvat ympäristölliset haittatekijät sekä alueella oleva onnettomuusvaara. Suunniteltaessa alueen käyttöä on palo- ja pelastusviranomaisille sekä toiminnanharjoittajalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee yhteensovittaa kaivosteollisuuden tarpeet asumisen ja muiden maankäytön tarpeiden kanssa.</p>
----------------------	--

5.8 Joroisten maakuntakaavamerkintöjen tarkistaminen

Joroisten kuntaa koskevat Etelä-Savon maakuntakaavat kumotaan Pohjois-Savon maakuntalaavan 2040, 2. vaiheen hyväksymispäätöksen yhteydessä. Maakuntakaavamerkinnät siirretään Etelä-Savon maakuntakaavoista pääasiassa sellaisenaan Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2040, 2. vaiheeseen. Merkinnät päivitetään yhdenmukaisiksi Pohjois-Savon maakuntakaavan kanssa niin merkinnän ulkoasun kuin määräyssidellön osalta. Lähtökohtana ovat melko uudet Etelä-Savon maakuntakaavat ja niiden selvitykset.

Tavoitteena on Joroisten osalta tarkastella muutosta vaativat teemat ja todeta muiden teemojen osalta tarvittavat tekniset muutokset.

Joroisten kunta on antanut osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta syyskuussa 2019 lausunnon, jossa se esittää maakuntakaavaan joitakin muutoksia esim. Joroinen-Varkaus-kehittämisyöhykkeen lisäämisen ja tiettyjen rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden uudelleentarkastelua.

A. Samanlaisena tai määräyssidellöltään hyvin saman kaltaisena säilyvät merkinnät:

- Voimajohto
- Energiahuollon alue (Huutokoski)
- Seveso konsultointivyöhyke
- Arvokas geologinen muodostuma
- Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja
- Maa-ainestenottoalue (yhdistetään merkinnäksi Maa-ainesten ottoalue soran, moreenin ja hiekan ottoa sekä kallionlouhintaa varten)
- Kallio- tai rakennuskiviaineksen ottoalue (yhdistetään merkinnäksi Maa-ainesten ottoalue soran, moreenin ja hiekan ottoa sekä kallionlouhintaa varten)
- Rakennussuojelukohde
- Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävä kohde / Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävä alue
- Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävä alue / Kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävä kohde (muutama maakunnallinen kohdemerkintä kumoutuu, ks. kohta 5.8.7)
- Muinaismuistokohde
- Lentoliikenteen alue
- suojavyöhyke, varalaskupaikat
- suojavyöhyke, varalaskupaikkojen ympäristö
- Natura 2000-verkoston kuuluva alue
- Luonnonsuojelualue (alueet päivitetty)
- Pohjavesialue
- Viitosväylän kehitysvyöhyke (muutetaan viitos-, ysi- ja 23-käytävän kehittämissvyöhyke -merkinnäksi)
- Valtatie, runkotie (olemassa olevat)
- Venereitti
- Uiton toimipaikka (Yhdistyy Venesatama, uiton toimipaikka -merkinnäksi)
- Retkisatama (Yhdistyy Venesatama, uiton toimipaikka -merkinnäksi)
- Melontareitti
- Retkeilyreitti (nimi muuttuu ulkoilureitiksi)
- Taajamatoimintojen kohdemerkintä, Joroinen

B. Muuttuvat merkinnät:

- Paikalliskeskuksen keskustatoimintojen alue (kohdemerkintä säilyy ennallaan, nimi muuttuu keskustatoimintojen alakeskukseksi. Määräyssidöissä ei ole erityisiä eroavaisuuksia, mutta seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan koon alaraja muuttuu 7000 k-m2:stä 5000 k-m2)
- Virkistysmatkailualue (Kotkatharjun alue osoitetaan virkistys-, retkeily- ja ulkoilualueena ja lisäksi matkailun kohde- ja vetovoimamerkinöillä)
- Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (Kivimäensalon alue-rajasta on pienennetty)

C. Uudet merkinnät. Ratkaisut on esitelty teemoittain kappaleessa 5:

- Laajat metsäpeitteiset alueet
- Ekologinen yhteys
- Luonnon ydinalueet
- Muu kulttuuriperintökohde
- Matkailu- ja virkistyspalveluiden kohde
- Matkailun vetovoimakohde
- Tuulivoimapotentiaalinen alue

5.8.1 Kehittämisperiaatemerkinät

Kunnan toivoma Joroinen-Varkaus kehittämisvyöhyke -merkintä korvataan Viitosvöylän kehittämismerkinnällä sekä Varkauden kaupunkikehittämisen vyöhykkeen ulottamisella Joroisiin, ks. tarkemmin luku 5.1.

Varkauden lentokentälle Etelä-Savon maakuntakaavassa osoitettu EKK-merkintä (elinkeinojen kehittämisen kohdemerkintä) korvataan samoin viitoskäytävän kehittämisvyöhykkeen merkinnällä, joka kattaa myös Varkauden lentokentän ja sen kehittämisidean.

5.8.2 Koko maakuntaa koskevat yleismääräykset

Seuraavat, Pohjois-Savon maakuntakaavan 1. vaiheessa voimaan tulleet, koko maakuntaa koskevat yleismääräykset tulevat koskemaan myös Joroisten kuntaa:

Taajamatoimintojen alueet

Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on turvattava mahdollisuus hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden tuotantokäyttöön.

Geoenergia

Yksityiskohtaisessa suunnittelussa uusia, erityisesti kaukolämpöverkoston ulkopuolella sijaitsevia asuin-, kauppa-, teollisuus- ja työpaikka-alueita suunniteltaessa on pyrittävä selvittämään geoenergian ja/tai muiden uusiutuvien energiankäyttömuotojen hyödyntämismahdollisuudet.

Kauppan suuryksiköt

	Maakuntakaavojen alueet, joilla seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja muu kuin 4000 k-m ²	Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja
Tilaa vaativa erikoiskapp		
Kuopio	A 11.001, TP 11.801, TP 11.811, TP 11.814, T 11.800	12000
Iisalmi	A 21.001, TP 21.810, T 21.801, T 21.803	7000
Joroinen	A 4.001	5000
Siilinjärvi	A 13.001, TP 13.810	7000
Varkaus	A 51.001, TP 51.801, T 51.800	7000
Lapinlahti	A 24.001	5000
Leppävirta	A 52.001, T 52.801	5000
Kiuruvesi	A 23.001, T 23.800	5000
Suonenjoki	A 31.001	5000
Muu erikoiskapp		
Kuopio	A 11.001, TP 11.801, TP 11.811, TP 11.814, T 11.800	5000

Muilla kuin edellä mainituilla alueilla seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4000 k-m² koko maakunnassa.

Päivittäistavarakaupassa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4000 k-m². Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää kaupan kilpailun toteutumista.

Joroisissa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on yleisesti 4000 k-m² ja Etelä-Savon maakuntakaavassa keskustaajamassa se on määritelty 7000 k-m²:ksi.

Pohjois-Savossa keskisuurilla taajama-alueilla sekä työpaikka- ja teollisuusalueilla on määritelty MRL:n 71c§:n mukaisesta 4000 k-m²:n alarajasta poikkeava seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Tämä määrittely tulee jatkossa koskemaan myös Joroisia. Maakuntakaavassa esitetään, että Joroisten keskustaajamassa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan alaraja tulisi olemaan 5000 k-m², mikä noudattaa muualla Pohjois-Savossa vastaavan kokoisissa kunnissa voimassa olevaa alarajaa.

5.8.3 Keskustatoimintojen alakeskus

Keskustatoimintojen alakeskuksena osoitetaan Joroisten keskustaa.

	<p>KESKUSTATOIMINTOJEN ALAKESKUS (ca1)</p> <p>Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä, vahvoja keskustatoimintojen alakeskuksia, joihin sijoittuu seudullisia palveluita sekä asumista. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiseksi sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, viihtyisän elinympäristön luomiseen, kulttuuriympäristön arvoihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vapaa-ajan ja ympärivuotisen asumisen kehittämiseen.</p>
---	---

5.8.4 Sotilasilmailun tilapäisten lentopaikkojen suojavyöhykkeet

Joroisissa, vt5:llä sijaitseva sotilasilmailun tilapäisen lentopaikan suojavyöhyke osoitetaan samalla tavalla kuin vastaavia vyöhykkeitä muuallakin Pohjois-Savossa. Alueen käyttöä on lähellä sijaitsevan

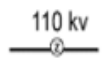
vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi rajoitettava, eikä sille tule osoittaa melulle herkkiä toimintoja.

Samalle lentopaikalle osoitetaan säteeltään 12 km vyöhyke.

	<p>SOTILASILMAILUN TILAPÄISTEN LENTOPAIKKOJEN SUOJAVYÖHYKE sv-5 (Varkaus/Joroinen) Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi rajoitettava.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Lentoliikennettä palvelevien sotilasilmailun tilapäisten lentopaikkojen suojavyöhykkeelle ei tule osoittaa melulle herkkiä toimintoja. Alueen maankäytön suunnittelussa on varauduttava kattavan rinnakkaistiestön toteuttamiseen. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on pyydettävä puolustusvoimien lausunto.</p>
	<p>SOTILASILMAILUN TILAPÄISTEN LENTOPAIKKOJEN SUOJAVYÖHYKE sv-6 (säde 12 km, Varkaus-Joroinen) Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi rajoitettava.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon sotilasilmailun tilapäisestä lentopaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja luvituksessa on pyydettävä puolustusvoimien lausunto sekä ilmailulain mukainen lausunto suunnitelmista, joissa alueelle sallitaan yli 30 m korkea rakennus tai rakennelma.</p>

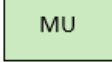
5.8.5 Sähkösiirtolinjat

Joroisten alueen sähkösiirtolinjat osoitetaan omilla merkinnöillään, vastaavalla tavalla kuin muuallakin Pohjois-Savossa. Nuojua-Huutokoski -välin 400 kV:n sähkösiirtolinjaa suunniteltaessa on huolehdittava siitä, ettei rakentaminen heikennä Natura 2000- verkostoon kuuluvan Tervaruukinsalon (FI0500023 Joroisten) perusteena olevia luonnonarvoja.

	<p>SÄHKÖNSIIRTOLINJA JA JÄNNITE 110/400 kV Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 110 kV ja 400 kV sähkösiirtolinjat. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.</p>
---	--

5.8.6 Metsätalousalue, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta

Joroisten alueelle osoitetaan maakuntakaavassa tuulivoimapotentiaalinen alue (Korpisenkangas). Etelä-Savon maakuntakaavassa osoitettua Kivimäensalon MU-aluetta rajataan uudelleen, siten, ettei tuulivoimapotentiaalinen alue risteä ulkoilun ohjaamistarvetta omaavan metsätalousalueen kanssa. Alueella olevia reitistöjä ei ole ylläpidetty viime vuosina, joten alueen pienentämiselle ei nähdä estettä.

	<p>MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa on metsätalouden ohella otettava huomioon ulkoilukäytön tarpeet. Lisäksi on otettava huomioon alueen luontoarvot ja huolehdittava siitä, ettei hanke yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikennä Natura 2000-verkostoon kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja. Suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.</p>
---	--

5.8.7 Kulttuuriympäristö

Kesän 2021 aikana Joroisten kunta on teettänyt myös modernin kulttuuriympäristön inventoinnin. Muissa maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä Joroisten kunta on ollut mukana jo aikaisemmin.

Tavoitteena kulttuuriympäristön osalta Joroisissa on esitetty mm. postintalon ja vanhainkodin suojelumerkintöjen poistamista. Modernin aikakauden rakennusten inventointiin liittyvä arvottamistyöryhmä toteusi, ettei ko. rakennuskohteilla ole enää maakunnallista merkitystä. Sen sijaan Meijerinrinteen alueen maakunnallisesti merkittävä status säilytetään.

Kuva 39. (Vasemmalla) Meijerinrinteen asuinalueella on maakunnallista merkitystä, vaikka rakennuskanta ei ole enää ajallisesti yhtenäistä. (Oikealla) Paajalan kartanon entinen kalastajatorppa. Rakennus on nykyisin varastokäytössä.

Osallisen luonnosvaiheessa esittämän aloitteen mukaisesti jätetään Etelä-Savon maakuntakaavassa oleva ma-merkintä pois Messalossa sijaitsevalta Paajalan kartanon kalastajatorpalta. Osallinen on esittänyt kohteelle väljempää merkintää, sillä rakennusta ei ole tarkoitus kunnostaa asuinkäyttöön. Kunta päivittää alueen rantayleiskaavaa lähitulevaisuudessa. Nykyisessä rantayleiskaavassa kohteella on velvoittava suojelumerkintä.

5.9 Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaiheen muuttuvat kaavamerkinnot

Joitakin Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaiheen merkintöjä tarkistetaan tässä 2. vaiheen maakuntakaavassa uudelleen. Muutostarpeet johtuvat esim. aluevarausten muutostarpeista ja toisaalta maakuntakaavamerkintöjen yleispiirteistykseen aiheuttamasta yhteensovittamisesta erityisesti voimassa olevien seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa ohjaavien merkintöjen kanssa.

Muuttuvia merkintöjä ovat keskustatoimintojen aluevarausmerkintä C, Puolustusvoimien aluevarausmerkintä EP, suojavyöhyke sv-8 ja tavaraliikenteen terminaalimerkintä. Lisäksi joidenkin merkintöjen määräyssisältöä muutettiin Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa, mutta itse merkintöjä ei tuolloin viety 1. vaiheen kaavakartalle. Nämä merkinnät lisätään kaavakartalle nyt: keskustatoimintojen alakeskukset ca-v, ca1, ca2 sekä vähittäiskaupan suuryksiköt KM, kme ja kme/res.

5.9.1 Keskustatoimintojen alue

Tavoite

Tavoitteena on päivittää keskustatoimintojen aluevarausten merkintöjä tarvittaessa.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaihe) on keskustatoimintojen aluevarausmerkinnällä Iisalmen, Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden keskustatoimintojen alueet. Kuntien taholta muutostarpeita on esitetty ainoastaan Iisalmen keskustatoimintojen alueen rajaukseen.

Ratkaisu

Iisalmen keskustatoimintojen alueen rajausta on laajennettu Parkatin alueella, rautatien länsipuolella. Muut keskustatoimintojen aluevaraukset Kuopiossa, Siilinjärvellä ja Varkaudessa osoitetaan nykyisellään.

	<p>KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE, C</p> <p>Merkinnällä osoitetaan Iisalmen, Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden keskustojen ydinalueet, joille sijoittuu keskustahakuisia erikoiskaupan ja hallinnon palveluita, vähittäiskaupan suuryksiköitä ja asumista. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.</p> <p>Suunnittelumääräys:</p> <p>Alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset korkeatasoisen ja vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiseksi ja monipuolisten erikoiskaupan palveluiden sijoittumiselle sekä erityisesti Kuopion keskustassa kansainvälisten, ylimaakunnallisten ja maakunnallisten toimintojen sijoittumiselle. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen kaupunkikuvaan, kulttuuriympäristön arvoihin, saavutettavuuteen sekä alueen liittymiseen muuhun kaupunkirakenteeseen.</p>
---	---

	<p>Alueiden käytön suunnittelussa on hyvä yhdistää asumista, liiketiloja ja toimistoja yhdeksi kokonaisuudeksi. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivistämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen.</p>
--	---

5.9.2 Puolustusvoimien alue

Tavoite

Tavoitteena on päivittää puolustusvoimien aluevarausten merkintöjä tarvittaessa.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaihe) on käsitelty puolustusvoimien aluevaraukset Pohjois-Savossa Siilinjärvellä Rissalassa ja Pielaveden Koivujärvellä. Muutostarpeita on ilmennyt ainoastaan Rissalan alueella, jossa puolustusvoimien aluevarausten muutokset liittyvät vastikään päivitetystä Etelä-Siilinjärven yleiskaavassa osoitettuihin aluelaajennuksiin.

Ratkaisu

Voimassa olevan maakuntakaavan (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaihe) Rissalan puolustusvoimien alueita koskevat merkinnät kumotaan. Rissalassa Puolustusvoimien aluevaraukset päivitetään tässä maakuntakaavan vaiheessa erityisesti VT9 pohjoispuolella, joka muuttuu sekoituneesta työpaikkatoimintojen ja Puolustusvoimien alueesta kokonaan Puolustusvoimien alueeksi. Laajennuksia aluevarauksiin tehdään myös VT9:n eteläpuolella.

EP	<p>PUOLUSTUSVOIMIEN ALUE Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat alueet, joille yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä kiinnitettävä erityistä huomiota ympäristöarvoihin ja yleiseen turvallisuuteen.</p>
----	---

5.9.3 Suojavyöhyke

Tavoite

Tavoitteena on päivittää Puolustusvoimien suojavyöhykkeiden merkintöjä tarvittaessa.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa (Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaihe) on osoitettu yhdistelmämerkintänä Rissalan alueelle Puolustusvoimien erilaisten toimintojen aiheuttamien, muuta maankäyttöä rajoittavien merkintöjen yhdistelmämerkintä sv-8.

Ratkaisu

Kaavamerkintöjen sisältämän kriittisen informaation vuoksi liitekartta jätetään pois. Suojavyöhykkeen rajausta muutetaan vastaamaan Puolustusvoimien uusimpia aluevaraustarpeita.

	<p>SUOJAVYÖHYKE, sv-8</p> <p>Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien sotilasilmailun tilapäisen lentopaikan tai muita alueita, joilla on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otettava huomioon lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavien puolustusvoimien toimintojen rajoitteet. Yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevat rajoitukset voivat koskea esim. rakentamisen korkeutta, meluherkkiä toimintoja ja toimintojen laatua. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloutta tai käyttöä puolustusvoimia palvelemaan rakentamiseen.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i></p> <p>Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava puolustusvoimien toimintaedellytykset ja niiden kehittämismahdollisuudet. Suunniteltaessa alueen käyttöä on Puolustusvoimille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.</p>
---	--

5.9.4 Tavaraliikenteen terminaaleista raideliikenteen terminaaleihin

Tavoite

Tavaraliikenteen terminaalit käsiteltiin yhdessä HCT -terminaaliverkoston kanssa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa. Tavoitteena on tarvittaessa päivittää raakapuun lastaukseen sekä muuhun raideliikenteen tavarankuljetuksen rataterminaalit.

Lähtökohdat

Voimassa olevassa maakuntakaavassa raakapuun lastaamiseen tarkoitettuja rataterminaaleja on osoitettu Sukevalle (Sonkajärvi), Kauppilanmäkeen (Vieremä), Kiuruvedelle, Soinlahteen ja Iisalmen aseman pohjoispuolelle, Alapitkälle (Lapinlahti), Sänkimäkeen, Juankoskelle ja Kurkimäkeen (Kuopio), Luikonlahteen (Kaavi), Suonenjoelle ja Varkauteen.

Iisalmissa raakapuun lastaaminen siirtynee Parkattiin. Logistisesti hyvä sijainti olisi myös radan varressa, valtatie 27 pohjoispuolella, ajoharjoitteluradan läheisyydessä. Vaikka rataterminaalien verkosto voi tulevaisuudessa harventua, osoitetaan lähitulevaisuuden maankäytön vuoksi nykyisten suunnitelmien mukaiset terminaalialueet.

HCT-terminaalien selvitysalueilla ei ole toteutunut raakapuun varastointia. Raakapuun varastointi tapahtuu toimijakohtaisesti, eikä maakuntakaavalla ole siihen ohjausvaikutusta.

Maakuntakaavatyön aloittamisen jälkeen toimintaympäristössä on tapahtunut puun kuljetusvirtoihin vaikuttaneita muutoksia. Finpulpin biotuotetehtaan eteneminen päättyi hallinto-oikeuden päätökseen, eikä Pohjois-Savon alueella ole näköpiirissä vastaavia hankkeita, joilla olisi vaikutuksia raakapuun varastointitarpeisiin. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa pakotteineen on johtanut kotimaisen puun kysynnän kasvamiseen. Puuta liikkuu niin raideliikenteessä, maanteillä kuin uittoina entistä enemmän.

Kaavaratkaisu

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:n 1.vaiheessa osoitetut lainsäädännön sallimien painorajoitusten raskaampien kuljetusten HCT-terminaalien viisi selvitysaluevarausta kumotaan.

Raideliikenteen terminaaleihin tehdään teknisiä muutoksia; merkinnän nimi muuttuu tavaraliikenteen terminaalista raideliikenteen terminaaliksi. Lisäksi merkinnän symbolia muutetaan harmonisoitujen maakuntakaavojen (HAME) mallin mukaisesti neliöstä ympyräksi. Raideliikenteen terminaalit osoitetaan edelleen Sukevalle (Sonkajärvi), Kauppilanmäkeen (Vieremä), Kiuruvedelle, Soinlahteen ja Parkattiin (Iisalmi), Alapitkälle (Lapinlahti), Sänkimäkeen, Juankoskelle ja Kurkimäkeen (Kuopio), Luikonlahteen (Kaavi), Suonenjoelle ja Varkauteen.

	<p>RAIDELIIKENTEEN TERMINAALI Merkinnällä osoitetaan raakapuu- ja muiden lastaustermiinalien alueita.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käyttöä on suunniteltava niin, ettei melutaso alueen läheisillä taajamatoimintojen alueilla ylitä 55 dBA.</p>
---	---

5.10 Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaiheen muut kaavamerkinnot

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa muutettiin joidenkin merkintöjen määräyssältöä. Itse merkintöjä ei tuolloin kuitenkaan viety 1. vaiheen kaavakartalle. Kun 2. vaiheen maakuntakaava hyväksytään, kumotaan suuri osa vanhoista maakuntakaavoista. Jotta kyseiset merkinnät eivät kumoudu samalla, tuodaan ne kaavakartalle nyt osana Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaihetta. Kaavakartalle lisättäviä 1. vaiheessa käsiteltyjä merkintöjä ovat:

- Keskustoimintojen alakeskukset: ca-v, ca1, ca2
- Keskustan ulkopuolella sijaitsevat vähittäiskaupan suuryksiköt: KM, kme, kme/res

Näihin liittyvät kaupan toimintojen aluekohtaiset mitoitusaulukot löytyvät 1. vaiheen kaavaselostuksesta ja Merkinnät- ja määräykset -asiakirjan yhdistelmästä.

 Keskustoimintojen alakeskus, Savilahti (ca-v)

Merkinnällä osoitetaan keskustoimintojen alakeskus, johon sijoittuu kansainvälisesti, valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä opetuksen, työpaikkojen, palveluiden ja asumisen alueita. Alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys:
Alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset kansainvälisesti, valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien opetuksen, työpaikkojen, palveluiden ja asumisen tasapainoiselle sijoittumiselle. Alueiden käytön suunnittelussa tulee huolehtia vetovoimaisen Savilahden alakeskusalueen kehittämisestä, alueen toiminnallisesta liittymisestä Kuopion keskustoimintojen alueeseen ja vaihtoehtoisista kaupan suuryksiköiden paikoista.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, viihtyisän elinympäristön luomiseen sekä kulttuuriympäristön arvoihin. Huomiota on kiinnitettävä sujuviin matkaketjuihin ja erityisesti hyvin joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin.

Keskustatoimintojen alakeskus (ca1)

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä, vahvoja keskustatoimintojen alakeskuksia, joihin sijoittuu seudullisia palveluita sekä asumista. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys:

Alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiselle sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, viihtyisän elinympäristön luomiseen, kulttuuriympäristön arvoihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vapaa-ajan ja ympärivuotisen asumisen kehittämiseen.

Keskustatoimintojen alakeskus (ca2)

Merkinnällä osoitetaan keskustatoimintojen alakeskuksia, joihin sijoittuu seudullisia palveluita sekä asumista. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys:

Alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiselle sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, viihtyisän elinympäristön luomiseen, kulttuuriympäristön arvoihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vapaa-ajan ja ympärivuotisen asumisen kehittämiseen.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (KM)

Merkinnällä osoitetaan merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella.

Suunnittelumääräys:

Vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatua koskeva mitoitustarve ja tarkempi sijoittuminen ratkaistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. Vähittäiskaupan suuryksikkö on suunniteltava siten, ettei sillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.

Varkauden Pohjoisen portin merkintää koskee lisäksi suunnittelumääräys:

Pohjoisen portin toteuttaminen tulee kytkeä yhdyskuntarakenteen laajenemiseen alueelle siten, että lähempänä keskustaa olevat kaupan alueet ovat ensin hyödynnetyt. Pohjoisen Portin alueelle voi sijoittua myös matkailua ja ohikulkuvaa liikennettä palvelevaa toimintaa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava SEVESO III-direktiivin mukainen suojavyöhyke ja sen aiheuttamat rajoitukset vähittäiskaupan suuryksiköiden ja myymäläkeskittymien sijainnille.

Varkausmäen merkintää koskee lisäksi suunnittelumääräys:

Aluetta ei voi toteuttaa ennen Varkausmäen matkailualueen toteuttamista.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden tai myymäläkeskittymän enimmäismitoitustarve on osoitettu oheisessa taulukossa. Kaupan laadun mitoitustarve koskee uutta liiketilaa. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan myös 4000 k-m² koon alittavat myymälät. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan nykyinen ja uusi kerrosala. Taulukosta on kumottu kaupan laatua koskevat sarakkeet.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme)

Merkinällä osoitetaan merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, joka kaupan laatu huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle, kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.

Suunnittelumääräys:

Vähittäiskaupan suuryksikköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei niillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsentiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikköiden tai myymäläkeskittymän enimmäismitoitus on osoitettu oheisessa taulukossa. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan myös 4000 k-m² koon alittavat myymälät. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan nykyinen ja uusi kerrosala. Kokonaismitoituksen puitteissa alueilla voi toteuttaa muuta erikoiskauppaa tai päivittäistavaraa paikallisesti merkittävänä. Paikallisesti merkittävän kaupan sijoittumisedellytykset tutkitaan ja ratkaistaan kuntakaavoituksella.

Siilinjärven Valtatie 9 ja Ranta-Toivalantien risteuksen merkintää koskee lisäksi suunnittelumääräys:

Valtatie 9 ja Ranta-Toivalan tien risteuksen kaupan alueen toteuttaminen on mahdollista siinä vaiheessa, kun Rissalan yrityspuisto on toteutunut Ranta-Toivalan tien läheisyyteen.

Varkauden Pohjoisen portin merkintää koskee lisäksi suunnittelumääräys:

Pohjoisen portin toteuttaminen tulee kytkeä yhdyskuntarakenteen laajenemiseen alueelle siten, että lähempänä keskustaa olevat kaupan alueet on ensin hyödynnetty. Pohjoisen Portin alueelle voi sijoittua myös matkailua ja ohikulkevaa liikennettä palvelevaa toimintaa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava SEVESO III-direktiivin mukainen suojavyöhyke ja sen aiheuttamat rajoitukset vähittäiskaupan suuryksikköiden ja myymäläkeskittymien sijainnille. Taulukosta on kumottu kaupan laatua koskevat sarakkeet.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue (kme/res.)

Merkinällä osoitetaan tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue Kuopion Pieneen Neulamäkeen. Merkinällä mahdollistetaan seudullisesti merkittävän tilaa vaativan kaupan sijoittuminen Pienen Neulamäen yrityspuistoon tulevaisuudessa.

Suunnittelumääräys:

Alue voidaan ottaa käyttöön muiden seudullisesti merkittävien kaupan sijaintipaikkojen täytyttyä.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikköiden tai myymäläkeskittymän reservialueen enimmäismitoitus on osoitettu oheisessa taulukossa. Kaupan laadun mitoitus koskee uutta liiketilaa. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan myös 4000 k-m² koon alittavat myymälät. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan nykyinen ja uusi kerrosala. Kokonaismitoituksen puitteissa alueilla voi toteuttaa muuta erikoiskauppaa tai päivittäistavaraa paikallisesti merkittävänä. Paikallisesti merkittävän kaupan sijoittumisedellytykset tutkitaan ja ratkaistaan kuntakaavoituksella.

5.11 Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaiheen kumoutuvat kaavamerkinnot

Kaavatyön alussa laaditussa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi tarkentaa ja täydentää Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa osoitettuja rata- ja tiekuljetusten (HCT) terminaali-alueita, esim. Lapinlahti, Alapitkä. Myös teeman ohjauskeinoja ajateltiin voitavan tutkia esim. taajamien tai työpaikka-alueiden suunnittelumääräyksissä.

Kaavatyön aikana raakapuun kuljetusvirroissa on tapahtunut muutoksia. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena asetettujen pakotteiden vuoksi kotimaisen raakapuun määrä on kasvanut ja kuljetusreitit ovat muuttuneet. Uittoja lisätään tulevina kausina.

Selvitysalue (HCT terminaalit)

Merkinnällä osoitettiin 1. vaiheen maakuntakaavassa tärkeiden pääteiden risteysseutuja, joiden alueidenkäytön suunnittelussa tulee selvittää suurten kuljetusten terminaalialueen varaamismahdollisuudet. Ohjausvaikutukseltaan väljä maakuntakaava ei ole oikea väline ohjaamaan kumipyörillä liikkuvan raakapuun varastointia. Myös HCT-rekkojen määräyksiin on tullut muutoksia. Johdot päätöksensä HCT-terminaalien selvitysmerkintä kumotaan.

rt/vt/kt

Merkittävästi parannettava tieyhteys (vt5, Leppävirran kohta)

Parannettavan tieyhteyden merkitä kumotaan, koska tieyhteys on käsitelty osana liikennejärjestelmäkokonaisuutta maakuntakaavan 2. vaiheessa.

Kolme uutta eritasoliittymää (vt5 / Leppävirta)

Eritasoliittymiä osoittavat merkinnät kumotaan, koska eritasoliittymät sisältyvät Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa tiemerkeihin.

110 kv 400 kV:n ohjeellinen sähkönsiirtolinja

Johtoreittivaihtoehto VE 1B (Fingrid Oyj 2006) voidaan poistaa Huutokosken ja Varkauden väliltä, koska toteutettava voimajohtoreitti on valittu.

110 kv 110 kV:n ohjeellinen sähkönsiirtolinja Sukevalle

Merkintä voidaan kumota tarpeettomana.

Sähköasema z

Sähköasemia koskevat merkinnät kumotaan maakuntakaavan yleispiirteistämiseen liittyen.

ea1

Ampumarata ea1 26.200

Sonkajärven Kalliosuon ampumarata ea1 26.200. Merkintä voidaan kumota, koska asiaa on tarkennettu Sukevan osayleiskaavassa ja kyseistä ampumarataa ei siinä enää osoiteta.

6. Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on keskeinen osa kaavan laadintaprosessia. Arvioinnin tehtävänä on tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoja kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Vaikutusten arvioinnilla tuetaan kaavaratkaisujen valmistelua ja valintaa. Vaikutusten arviointi laaditaan sillä tasolla ja tarkkuudella, jota maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

6.1 Vaikutusalue

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen välittömät vaikutukset kohdistuvat Pohjois-Savon maakuntaan. Vaikutusalue voi ulottua myös naapurimaakuntien alueelle Etelä-Savoon, Pohjois-Karjalaan, Pohjois-Pohjanmaalle, Kainuuseen ja Keski-Suomeen. Välillisiä vaikutuksia kaava-alueella tapahtuvaan kehitykseen voi olla myös eteläiseen ja läntiseen Suomeen.

6.2 Selvitettävät vaikutukset ja vaikutusten arvioinnin menetelmät

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (MRL 9 §) kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin tavoitteena on tutkia, aiheuttaako maakuntakaavassa esitetty alueidenkäytön periaate tai maankäyttö muutosta tai ylläpitääkö se tilannetta, jolla voi olla myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia ympäristöön. Arvioinnilla selvitetään lisäksi ne keinot, joilla voidaan ehkäistä tai vähentää haitallisia vaikutuksia. Tällaisia keinoja voivat olla esim. kaavassa annetut reunaehdot jatkosuunnittelulle. Lähtökohtana on, että erilaisia vaihtoehtoja tarkastellaan tarpeen mukaan ja niitä verrataan maankäytön nykytilaan ja voimassa olevaan maakuntakaavaan sekä yleiskaavoihin. Valmisteluvaiheessa on tunnistettu tarve arvioida esimerkiksi Siilinjärven Yaran v. 2035 jälkeistä tilannetta erilaisten vaihtoehtojen kautta. Kaavatyössä myös perustellaan, miksi päädyttiin tiettyihin ratkaisuihin.

Arvioinnin yhteydessä raportoidaan myös osallisten vuoropuhelu ja näkemykset suunnitelma- vaihtoehtoista ja niiden arvioinnista. Vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon, että maakuntakaava toteutuu asteittain kuntakaavoituksen ja viranomaistoiminnan kautta. Kaavan pitkä ajallinen ulottuvuus asettaa haasteita arvioinnille. Vaikutusten arviointiprosessissa syntyvät perustelut esitetulle kaavaratkaisulle ja osoitetulle alueidenkäytölle sekä kaavan sisältövaatimusten toteutumiseksi. Laaditut selvitykset ovat myös tärkeänä perustana kaavan lainmukaisuuden arvioinnille sisältövaatimusten (MRL 28 §) näkökulmasta.

Vaikutuksia arvioidaan (MRA 1 §):

1. ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
2. maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
3. kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
4. alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
5. kaupunkimaisemaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön sekä
6. elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Maakuntakaavassa esitettäviä Natura 2000 -alueisiin vaikuttavia hankkeita ja toimintoja arvioidaan luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla (LSL 65 §), jos arviointi katsotaan tarpeelliseksi. Natura-arvioinnin tarveharkinnassa arvioidaan, maakuntakaavassa esitetty maankäyttö todennäköisesti merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Jos nämä luonnonarvot eivät todennäköisesti merkittävästi heikenny, ei LSL 65 § mukaista Natura-arviointia tarvita.

Tavoitevaiheessa on nostettu ilmastonmuutoksen torjunta yhdeksi maakuntakaavan teemoista. Kokonaismaakuntakaavan kaikkia teemoja tarkastellaan ilmastonmuutoksen torjumisen näkökulmasta.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioiminen on jatkuva prosessi, jota tehdään koko kaavan laatimisen ajan. Arvioinnin lähtökohtana ovat kaavaa varten tehdyt selvitykset sekä sidosryhmäneuvottelut, joiden perusteella kaavaratkaisu laaditaan ja yhteen sovitetaan muiden maankäyttöluokkien kanssa. Lisäksi kaavaa varten laadittavissa selvityksissä tehdään myös vaikutusten arviointia, kuten esim. tuulivoimapotentiaalia kartoittavassa selvityksessä on tehty.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen luonnosvaiheessa laadittiin luonnosvaihtoehtojen vertaileva vaikutustenarviointi. Sen laati konsulttityönä Sweco Oy. Varsinainen kokonaisvaikutustenarviointi on tehty ehdotusvaiheessa.

6.3 Maakuntakaavaluonnosten vaikutukset

Luonnosvaiheessa vaikutusten arviointi sisälsi kahden vaihtoehdon keskinäiseen vertailuun perustuvan arvioinnin, jonka tavoitteena oli osoittaa luonnosvaihtoehtojen eroavaisuudet ja antaa lähtökohtia ehdotusvaiheen kokonaisvaikutusten arviointiin. Vaihtoehtoisten kaavaluonnosten vertailussa ja arvioinnissa painotettiin ihmisten elinoloja ja elinympäristöä sekä alue- ja yhdyskuntarakennetta, etenkin liikennettä. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 luonnosvaiheen vertailussa painotettiin teemoja, jotka ovat merkityksellisimpiä vaihtoehtojen eroavaisuuksissa.

Tähän kappaleeseen on koottu vaikutustenarvioinnin taulukkomuotoinen tiivistelmä. Vaikutustenarvioinnin tarkemmat tiedot löytyvät raportista, joka on kaava-aineiston liitteenä. Yhteenvetona vaikutustenarvioinnista voidaan esittää seuraavan taulukon mukainen tarkastelu:

VAIHTOEHTO	Ilmastonmuutos	Aluerakenne, asuminen ja elinkeinojen kehittäminen	Liikenne	Viherverkosto, virkistys, luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu
VE1 "Kyvykäs uudistuja"				
VE2 "Rohkea kasvaja"				

VAIHTOEHTO	Luonnonvarat	Kulttuuriympäristö	Energiantuotanto, yhdyskuntatekniikka ja tekninen huolto	Muut vaikutukset
VE1 "Kyvykäs uudistuja"				
VE2 "Rohkea kasvaja"				

Kuva 40. Luonnosvaiheen vaikutusten arvioinnin yhteenveto.

6.4 Kokonaisvaikutusten arviointi

Ehdotusvaiheen vaikutustenarviointi on erillisenä raporttina. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu, miten Pohjois-Savon maakuntasuunnitelman ja -ohjelman tavoitteet toteutuvat maakuntakaavassa. Lisäksi vaikutukset on arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötaavoitteet huomioiden. Vaikutusten arviointi on laadittu vuorovaikutuksessa aluerakennetyöryhmän ja Pohjois-Savon liiton asiantuntijoiden kanssa. Kun maakuntakaava on laadittu strategisena ja mahdollistavana, tuo se joustavuutta ja reagoitavalmiutta maankäytön suunnitteluun. Tämä on edellytys nykyiselle nopeasti muuttuvalle toimintaympäristölle. Vaikutusten arvioinnin tasona on käytetty strategisen maakuntakaavan yleispiirteistä tasoa, jota edelleen täsmennetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen myönteiset vaikutukset ovat moninaisia. Energia-sektorin painopisteen siirto uusiutuviin, päästöttömiin energiantuotantomuotoihin on näistä yksi tärkeimmistä. Maakuntakaavassa onkin nostettu yhdeksi kärkiteemaksi energiamurros.

Liikennejärjestelmä on toimiva ja eri liikennemuodot täydentävät toisiaan, mikä edistää huoltovarmuuden toimivuutta. Maakunnan hyvä saavutettavuus, monikeskuksinen aluerakenne ja tehokas liikennejärjestelmä tukevat maakunnan elinkeinoelämän kehittämistä. Liikennejärjestelmä tukee ilmastomyönteisten tavoitteiden toteutumista. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen liikennejärjestelmäratkaisu edistää myös Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelman 2040 visiota ja tukee maakunnan elinvoimaisuuden ja kilpailukykyyn liittyvien tavoitteiden toteutumista.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus, ekologiset yhteydet ja luontoalueiden kytkeytyneisyys on nostettu hyvin esille maakuntakaavassa. Kaavaratkaisu toteuttaa ja edistää myös valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden vaalimista.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheessa on ymmärretty, että uudet toimintatavat erityisesti energiasektorilla vaativat kompromisseja ja asioiden yhteensovittamista. Tuulivoimatuotanto edistää energiaomavaraisuutta, mutta samalla sillä saattaa olla heikentäviä vaikutuksia esimerkiksi yhtenäisten metsäisten alueiden ja maiseman kannalta. Maakuntakaavalla edistetään Pohjois-Savon huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset. Vaikutusten arvioinnin näkökulmasta kaava edistää maakuntakaavan sisältövaatimusten toteutumista seuraavasti:

Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Maakuntakaavan mahdollistama hyvä saavutettavuus, monikeskuksinen aluerakenne ja toimiva liikennejärjestelmä vaikuttavat maakunnan elinvoimaisuuden kehittämiseen laajasti. Yhdyskuntarakenne on eheää ja se tehostaa myös haja-asutusalueiden rakennetta elinvoimaisuutta säilyttäen. Maakuntakaavan liikennejärjestelmäratkaisut ovat toimivia ja eri liikennemuodot täydentävät toisiaan, mikä on alue- ja yhdyskuntarakenteen kannalta aivan oleellista. Tällä edistetään myös ilmastomyönteisten tavoitteiden toteutumista. Tiivistyvä alue- ja yhdyskuntarakenne on väestökehitys huomioiden perusteltua vaikuttaen positiivisesti liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen sekä kuljetusten nopeuteen ja häiriöttömyyteen. Pohjois-Savon maakuntakaava tukee myös ylimaakunnallisten yhteyksien kehittymistä.

Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Maakuntakaavan vaikutukset ekologisen kestävyden näkökulmasta ovat monipuoliset. Maakunnallisesti merkittävät ekologiset yhteydet osoitetaan kehittämisperiaatemerkintänä, jotka kytkevät maakunnallisesti merkittävien luontoarvojen alueita toisiinsa. Ekologiset yhteydet turvaavat lajiston liikkumis- ja leviämismahdollisuuksia. Yhteyksien säilyminen turvataan välttämällä alueen pirstomista muulla maankäytöllä siten, että muodostuu vaikutuksiltaan laajoja, pysyviä tai pitkäkestoisia epäjatkuvuuskohtia. Kehittämisperiaatemerkintänä osoitetaan myös Natura 2000-alueiden ja luonnonsuojelualueiden keskittymiä sekä muita maakunnallisesti merkittäviä monimuotoisimpia luontoalueita ja järviluontokokonaisuuksia. Alueen tai kohteen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat metsäpeitteiset alueet. Alueidenkäytön suunnittelussa on tavoitteena säilyttää metsäkokonaisuudet mahdollisimman yhtenäisinä. Yhtenäisyys turvataan välttämällä alueiden pirstomista muulla maankäytöllä. Alueilla edistetään luonnon monimuotoisuutta.

Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

Maakuntakaavan ilmastomyönteiset vaikutukset liittyvät koko liikennejärjestelmän kehittämiseen ja sen logistisiin ratkaisuihin. Nämä edistävät ympäristömyönteisyyttä ja ovat myös taloudellisesti kestäviä. Yhdyskuntarakenteeseen liittyvät ratkaisut ovat oleellisia myös tällä saralla. Maakuntakaava vastaa hyvin näihin tavoitteisiin ja edistää koko liikennejärjestelmän toimivuutta sekä sen myönteisiä vaikutuksia kokonaisuutena. Kestävät liikenneratkaisut edistävät myös yritys- ja työpaikka-alueiden sijoittumista logistisesti ja saavutettavuuden kannalta edullisille sijaintipaikoille. Näillä edistetään myös Pohjois-Savon huoltovarmuuden edellytyksiä.

Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö

Maakuntakaavaan osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät 1. luokan pohjavesialueet sekä vedenhankintaan soveltuvat 2. luokan pohjavesialueet. Pohjaveden laadusta annetaan suunnittelumääräys. Maakuntakaavan vaikutukset edistävät pohjavesien säilymistä. Turvetuotantoalueita tai siihen soveltuvia alueita ei osoiteta maakuntakaavassa, vaan niitä koskeva yleismääräys ohjaa turpeenoton sijoittumista luvitetuille alueille luonnontilaisten soiden sijaan niin, että luvituksessa on otettava huomioon luontoarvot ja jälkikäyttö, kuten aurinkovoiman sijoittaminen. Kallio-, harju- ja moreenialueet sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja, osoitetaan kaavaan. Tämän kokonaisuuden myönteiset vaikutukset korostavat maa-ainesten kestävästä käytöstä.

Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Pohjois-Savossa on erittäin vahva matkailupotentiaali ja matkailuun liittyvät merkinnät on hyvin huomioitu maakuntakaavassa. Maakuntakaavan mahdollistama hyvä saavutettavuus, monikeskussinen aluerakenne ja tehokas liikennejärjestelmä tukevat maakunnan elinkeinoelämän kehittämistä näiden myönteisiä vaikutuksia. Työpaikka-alueiden ja kohteiden sekä teollisuus- ja varastoalueiden tai kohteiden esiintuominen korostaa maakunnan elinkeinopotentiaalia ja nostaa teollisuutta esille. Tiiviin asutusrakenteen ympärillä, haja-asutusalueilla jää tilaa myös alkutuotannon harjoittamiselle ja elinvoimaiselle maaseudulle.

Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Vaikutusten arviointi osoittaa, että kaavaratkaisu toteuttaa ja edistää valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden vaalimista. Maakuntakaavaan osoitetaan omalla merkinnällään maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja. Nämä sisältävät seuraavat alueet: arvokkaat hiekkarannat, letot, kivikot, kalkkikalliot, pohjavesivaikutteiset vesistöt, tuuli- ja rantakerrostumat sekä serpentiinikalliot. Nämä edistävät maakuntakaavan positiivisia vaikutuksia luonnonvarojen vaalimisen osalta, ja myönteisiä vaikutuksia on myös maiseman säilymisen kannalta.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Virkistyskäyttöön varatuista alueista maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät alueet. Ulkoilureittien, melontareittien ja moottorikelkkareittien maakunnalliset tai ylimaakunnalliset verkostot osoitetaan. Vaikutukset ovat erittäin myönteiset ja monipuoliset. Mittakaavataso on maakuntakaavan mukainen. Tietoisena siitä, että virkistysalueita on tutkittu myös yleiskaavoissa osoittaa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen merkityksen. Maakuntakaavaan on osoitettu Kuopion kansallisen kaupunkipuiston alue (7300 ha, josta 6800 ha on vesialueita). Tällä kokonaisuudella on erittäin myönteinen vaikutus koko Kuopion seudun osalta, mutta myös maakunnallisesti.

Kokonaisvaikutusten arvioinnin näkökulmasta Pohjois-Savon maakuntakaavalla 2040 on merkittävät positiiviset vaikutukset. Maakuntakaava antaa hyvät mahdollisuudet maakunnan kehittämiseksi ja kokonaisuutena maakuntakaavaratkaisu edistää Pohjois-Savon elinvoimaisuutta. Kaava varautuu

hyvin uusien energialähteiden hyödyntämiseen ja liikennejärjestelmä on toimiva. Kaavassa on pystytty varautumaan huoltovarmuuden edellyttämiin uusiin haasteisiin. Kaavalla myös edistetään kansallisia ilmastotavoitteita.

Pohjois-Savon maakuntaohjelma ja -suunnitelma ovat olleet vaikutusten arvioinnin keskiössä ja niiden tavoitteita on käsitelty jokaisen teeman osalta. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 edistää Pohjois-Savon maakuntastrategian tavoitteiden toteutumista.

6.5 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Myös kohdassa 3.1 huomioitujen maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimukset ja niiden huomioiminen edistävät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 2. vaiheen vaikutusten arvioinnissa jokainen teema on käsitelty myös tästä näkökulmasta. Kaavaratkaisulla edistetään vaikutusten arvioinnin näkökulmasta valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista seuraavasti:

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Monipaikkaisen ja eheän yhdyskuntarakenteen edistäminen tehostaa yhdyskuntien kehittymistä, niiden verkostoitumista ja liikennejärjestelmän tehokasta hyödyntämistä. Taajamatoimintojen kehittämisyöhykkeeseen liittyvä määräys yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja tehostamisesta nykyiseen rakenteeseen tukeutuen edistää kestävästä liikkumisesta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiin liittyvien linjausten lisäksi. Maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioiden kaavalla luodaan edellytykset elinvoimaisen ja viihtyisän kaupunkikeskustan kehittymiselle, myös keskusten ulkopuoleiset alueet huomioiden.

Tehokas liikennejärjestelmä

Pohjois-Savon liikennejärjestelmä toimii tehokkaasti ja liikennejärjestelmän myönteiset vaikutukset kehittyvät kaavaehdotuksen myötä myös ylimaakunnallisesti. Tehokkuuden myötä parannetaan sekä henkilö- että tavaraliikenteen sujuvuutta, ennakoitavuutta ja turvallisuutta sekä ilmastotavoitteiden toteuttamista. Liikennejärjestelmän tehokkuus edistää lisäksi liikkumista ja logistiikan kestävästä siirtymästä. Näiden vaikutukset ilmenevät toimintavarmana liikennejärjestelmänä. Saavutettavuus on Pohjois-Savossa yksi tärkeimmistä kehittämisen tavoitteista. Saavutettavuuden varmistaminen on myös kilpailuetekijä nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Maakuntakaavan vaikutukset edistävät myös tämän tavoitteen toteutumista.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Maakuntakaavalla edistetään puhtaan ilmanlaadun vaadetta muun muassa alue- ja yhdyskuntarakenteen linjauksilla. Liikennejärjestelmä tukee ilmastomyönteisten tavoitteiden toteutumista ja lisää liikenteen turvallisuutta. Virkistyskäyttöön varatuista alueista (lähivirkistysalueet, ulkoilu- ja virkistysalueet) maakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävät alueet. Näiden myönteiset vaikutukset näkyvät viihtyisyytenä asumisessa sekä turvallisena elinympäristönä.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Maakuntakaavassa luonnonarvoja tuodaan esille uusina kehittämisperiaatemerkinä, joiden myönteiset vaikutukset näkyvät luonnon monimuotoisuuden ja merkittävien luontoalueiden kytkeytyvyyden parantumisena sekä metsäisten alueiden pirstomisen estämisenä. Uutena kehittämisperiaatemerkinä osoitetaan myös maakunnallisesti merkittävät ekologiset yhteydet, jotka vai-

kuttavat lajiston liikkumis- ja leviämismahdollisuuksiin. Ekologiset yhteydet kytkevät maakunnallisesti merkittävien luontoarvojen alueita toisiinsa. Maakuntakaava suojelee kattavasti erilaisia arvokkaita kulttuuriympäristöjä. Maakuntakaavan kulttuuriympäristömerkinnöillä on positiivinen vaikutus kaupunki-, kylä- ja maisemakuvan säilymiseen. Mineraalipotentialiset alueet nostetaan kaavassa esille alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Vaikutusten arvioinnin kannalta on oleellista, että maakuntakaavan yleisten suunnittelumääräysten mukaan kaikissa vesistöihin suoraan tai välillisesti kohdistuvissa toimissa on parannettava pintavesien ekologista tilaa.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Maakuntakaavassa on nostettu yhdeksi kärkiteemaksi energiamurros, mikä korostaa myönteisiä vaikutuksia. Maakuntakaavaehdotus mahdollistaa usean suuren tuulivoima-alueen toteuttamisen, mikä lisää Pohjois-Savon energiaomavaraisuutta. Tämä edistää myös huoltovarmuuteen liittyvien ratkaisujen toteutumista. Maakunnallisesti merkittävät kiertotalouden kehittämisalueet edistävät energiahuollon uusiutumiskykyä. Maakuntakaava sallii kiertotalousalueella tavanomaisen jätteen, biologisesti käsiteltävän jätteen, kierrätysmateriaalien, pilaantuneiden maiden ja ongelmajätteiden käsittely- ja loppusijoituksen.

7. Kumoutuvat maakuntakaavat ja voimaan jäävät merkinnät

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen tullessa voimaan kumoutuvat Kaupan maakuntakaava 2030, Tuulivoimamaakuntakaava, Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, Leppävirran pohjoisosan valtatie 5 maakuntakaava sekä Kuopion seudun maakuntakaava lukuun ottamatta Siilinjärven Yaran kaivoksen T/ek ja T/kem -merkintöjä.

Joroisten osalta kumoutuvat Etelä-Savon maakuntakaavat ja ne korvautuvat Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen maakuntakaavalla.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. ja 2.vaihe muodostavat kaavallisen yhtenäisen kokonaisuuden.

7.1 Nykyisistä maakuntakaavoista voimaan jäävät kaavamerkinnät

Voimassa olevasta Kuopion seudun maakuntakaavasta jää voimaan Siilinjärvellä nykyiset Yaran kaivoksen teollisuusalueet T/ek ja T/kem. Merkinnät on ratkaistu Kuopion seudun maakuntakaavassa vuonna 2008. Tähän ratkaisuun päädyttiin siitä syystä, että Yaran kaivoksen laajennuksen YVA-hanke on kesken. Vaikka Yaran kaivoksen ja läjitysalueiden laajennustarpeiden osoittaminen on ollut tavoitteena tässä maakuntakaavassa, ei ratkaisun tekeminen ennen YVA-hankkeen valmistumista ole perusteltua. YVA-prosessissa tutkittavista vaihtoehdoista mikään ei olisi sellaisenaan ollut osoitettavissa maakuntakaavan ratkaisuksi, ennen kuin hankekokonaisuuden vaikutukset ovat kaikilta osilta selvillä. Yaran tarpeet ratkaistaan seuraavassa maakuntakaavatyössä.

T/ek	<p>TEOLLISUUS- JA KAIVOSTOIMINTOJEN ALUE</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät teollisuus- ja kaivostoimintojen alueet, joille voi sijoittaa kaivostoimintaa ja siihen liittyvää teollisuutta.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon toiminnan aiheuttamat vaikutukset lähialueelle. Seveso III-kohteiden voimassa olevat suojaetäisyydet on tarkistettava.</p>
T/kem	<p>TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE TAI -KOHDE, JOLLE SAA SIOITTA VAARALLISIA KEMIKAALEJA VALMISTAVAN TAI VARASTOIVAN LAITOKSEN</p> <p>Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kemianteollisuuden alueet.</p> <p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käytön ja sen lähiympäristön suunnittelussa tulee huomioida vaarallisten kemikaalien käytöstä ja varastoinnista aiheutuvat ympäristöriskit. Seveso III-kohteiden voimassa olevat suojaetäisyydet on tarkistettava.</p>

8. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset, toteutuminen ja seuranta

Maakuntakaava on MRL 32 § mukaan ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitettujen kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Lisäksi viranomaisten on suunnitelmassaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi maakuntakaava sallii kaavajärjestelmän sisällä tarkoituksenmukaisen joustavuuden. Maakuntakaavassa esitetyt maakunnallisista lähtökohdista määritellyt alueiden käytön periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kunnan kavasuunnittelussa.

Toisaalta maakuntakaavan ohjeena oleminen edellyttää maakuntakaavan keskeisten periaatteiden ja maankäyttöratkaisujen välittymistä kuntakaavoitukseen. Muussa tapauksessa maakuntakaava ei ole ollut lain tarkoittamassa mielessä ohjeena yksityiskohtaisempia kaavoja laadittaessa tai muutettaessa.

Maakuntakaava ei ole voimassa yksityiskohtaisemman oikeusvaikutteisen kaavan alueella muutoin kuin näiden kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

Yleiskaava voidaan laatia oikeusvaikutteisena tai MRL 45 §:n mukaisena oikeusvaikutuksettomana yleiskaavana. Maakuntakaavan tulee olla ohjeena kuitenkin molempien yleiskaavojen laatimiselle. Asian luonteesta johtuu, että ohjeena olemiselle on jossakin määrin tiukemmat kriteerit laadittaessa oikeusvaikutteisista yleiskaavaa, koska se puolestaan ohjaa asemakaavaa.

Lähtökohtana yhteistä yleiskaavaa laadittaessa on, että maakuntakaava ohjaa myös yhteistä yleiskaavaa. Perustellusta syystä maakuntakaavan ohjausvaikutus yhteiseen yleiskaavaan voi kuitenkin olla joustavampaa. Perusteltu syy voi liittyä esimerkiksi sellaiseen olosuhteiden nopeaan muuttumiseen, ettei maakuntakaavan muuttamista voida pitää aikataulusyistä mahdollisena tai tarkoituksenmukaisena.

Normaalin kaavahierarkian mukaan oikeusvaikutteinen yleiskaava ohjaa asemakaavaa MRL42 §:n mukaisesti. On kuitenkin mahdollista, että maakuntakaavan alueelle ei laadita yleiskaavaa, jolloin maakuntakaava ohjaa suoraan asemakaavoitusta.

Mikäli maakuntakaavaa laadittaessa on jo tiedossa, että osalle aluetta ei laadita yleiskaavaa, voi tällä olla vaikutuksensa maakuntakaavan sisältöön ja sitä kautta myös sen ohjausvaikutuksiin. Tällaisissakin tilanteissa maa-kuntakaavaa on tulkittava yleispiirteisenä kaavana, eikä maakuntakaava korvaa siinä mielessä yleiskaavaa.

Jos asemakaava laaditaan alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteisista yleiskaavaa, on asemakaavaa laadittaessa otettava huomioon maakuntakaavan lisäksi MRL 54.4 §:n mukaan soveltuvin osin myös mitä yleiskaavan sisältövaatimuksesta säädetään.

8.1 Maakuntakaavan joustaminen

Maakuntakaavalla pyritään entistä enemmän tukemaan maakunnan kehittämisedellytyksiä, mikä edellyttää maakuntakaavalta riittävää joustavuutta. Joustaminen voi koskea sekä aluevara-
rauksia että kaavamääräyksiä. Maakuntakaavan joustamista voidaan tarkastella kolmitasoisesti:

1. *Maakuntakaavan täsmentyminen*

Kaavajärjestelmän peruseriaatteena on, että yleispiirteisempää maankäyttösuunnitelmaa täsmennetään yksityiskohtaisemman suunnitelman yhteydessä. Maa-kuntakaavassa esitetyn maankäyttöratkaisun tulee täsmentyä kuntakaavoituksessa. Kyseessä on siten kaavajärjestelmään kuuluva perusominaisuus, ei varsinainen joustaminen.

2. *Hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavaan*

Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa tai aluevarauksesta voidaan myös luopua edellyttäen, että maakuntakaavan tavoite ei muutu. Poikettaessa maakuntakaavassa osoitetusta maankäytöstä on maakuntakaavan tavoite turvattava samassa kaavassa, jossa poikkeaminen tehdään. Maakuntakaavasta poikkeamista tulee perustella kaavaselostuksessa. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista. Poikkeaminen maakuntakaavassa osoitetusta valtakunnallisesta alueidenkäyttötavoitteesta on aina katsottava poikkeamiseksi myös maakuntakaavan keskeisestä periaatteesta. Rakennus- ja luonnonsuojelukohteiden osalta maakuntakaavan suojelutavoitteiden tulkinta on tiukkaa, mutta aluevarausmerkinnät tulkitaan näissäkin tapauksissa yleispiirteisesti. Samoin eri väylien ja verkkojen, kuten liikenne- ja energiaverkkojen, osalta yhteystarpeiden tulkinta on tiukkaa, sitä vastoin sijainti voi vaihdella maakuntakaavassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Kaavassa esitetyn käyttötarkoituksen muuttaminen on mahdollista edellyttäen, että uusi käyttötarkoitus toteuttaa maakuntakaavassa esitettyä tavoitetta. Käyttötarkoituksen muutoksesta ei sitä vastoin ole kyse, jos maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksisanottua maankäyttöluokkaa ei ole voitu maakuntakaavassa edes esittää.

Kyseessä voi olla esimerkiksi maa- ja metsätalousvaltaisen alueen osan täsmentyminen kunta-
kaavassa talouskeskuksen alueeksi, jolloin kyseessä on vain normaali maakuntakaavan täsmentyminen. Maakuntakaavasta poikkeamisista on syytä neuvotella maakunnan liiton kanssa.

3. *Maakuntakaavan muuttamista edellyttävä ratkaisu*

Maakuntakaavan kanssa ristiriidassa olevaa kaavaratkaisua ei voida toteuttaa ilman, että sitä ennen maakuntakaavaa muutetaan. Mitä merkittävämmästä kaava-asiasta on kyse, sitä nopeammin ristiriita nousee joustamisen esteeksi.

Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole edellisessä kohdassa tarkoitettu perusteltu hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta eikä kyseessä ole myöskään yhteiseen yleiskaavaan liittyvä olosuhteiden nopea muuttuminen, jolloin maakuntakaavan muuttaminen ei ole aikataulusyistä mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

8.2 Maakuntakaavan seuranta

Maakuntakaavan toteutumista seurataan annettaessa lausuntoja ja käytäessä viranomaisneuvotteluja kuntakaavojen ja muiden maakuntakaavaa toteuttavien suunnitelmien laadinnan ja lupien käsittelyn yhteydessä. Jos seuranta nähdään maakuntakaavan tarkistamisen lähtökohtana, tarkistamistarpeeseen vaikuttavat varausten toteuttamistilanteen päivitystä enemmän yhteis-

kunnan yleisen kehityksen asettamat tarpeet, joiden seurauksena jotkut maakuntakaavan aluevaraukset tai aluevaraustyytit todetaan siinä määrin vanhentuneiksi, että uuden maakuntakaavan laatiminen on aiheellista

Selkeintä seuranta on kuntakaavoituksessa, jota maakuntakaavoitus lain mukaan ohjaa. Osa suunnitelmista ja lupapäätöksistä sekä tieto tietyn maakuntakaavavaruksen toimintojen aloittamisesta, lopettamisesta ja muutoksista ei tule maakunnan liiton tietoon. Näiltä osin seuranta ajoittuu yleensä maakuntakaavan tarkistamisvaiheeseen.

Seurannassa pyritään hyödyntämään Pohjois-Savon liiton sekä muiden viranomaisten ylläpitämiä paikkatietoaineistoja, kuten Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seuranta-järjestelmää. Seurannan apuna toimii maakuntakaavoitustyötä ohjaava aluerakennetyöryhmä, joka kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa.

Pohjois-Savon liitto laatii jokaisen vuoden alussa kaavoituskatsauksen, jossa maakuntakaavojen toteutumista ja uusimistarvetta kuvataan.

9. Osallistuminen ja vuorovaikutus

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 laadinnassa korostetaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kansalaisten osallistumista, suunnittelun vuorovaikutteisuutta ja vaikutusten arviointia. Maankäyttö- ja rakennuslain 62§:n mukaan suunnittelun näkökohdista, tavoitteista, mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tulee tiedottaa niin, että osallisilla on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Maankäyttö- ja rakennuslain 62§:ssä on myös määritelty ne tahot, jotka ovat osallisia maakuntakaavatyössä.

9.1 Osalliset

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen osallisia ovat:

Maanomistajat

- Kaava-alueen maanomistajat

Ne, joiden asumiseen, työn tekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa

- Aukkaat ja heitä edustavat yhteisöt ja järjestöt
- Yritykset ja elinkeinojen harjoittajat
- Alueella työssäkäyvät

Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään

- Pohjois-Savon kunnat: Iisalmi, **Joroinen**, Kaavi, Keitele, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Varkaus, Vesanto ja Vieremä
- Maakuntien liitot: Etelä-Savon maakuntaliitto, Keski-Suomen liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kainuun liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, lisäksi tarvittaessa Keski-Pohjanmaan liitto ja Varsinais-Suomen liitto
- Pohjois-Savon naapurikunnat: Pyhäjärvi, Pyhäntä, Kajaani, Sotkamo, Nurmes, Juuka, Polvijärvi, Outokumpu, Heinävesi, Savonlinna, Rantasalmi, **Juva**, Pieksämäki, Hankasalmi, Konnevesi, Äänekoski, Viitasaari ja Pihtipudas
- kuntien terveydensuojeluviranomaiset

- kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset

Alueelliset ja muut viranomaiset

- Pohjois-Savon ELY-keskus
- Itä-Suomen aluehallintovirasto
- Väylävirasto
- Traficom
- Finavia Oyj
- Metsähallitus
- Suomen metsäkeskus
- Neova Oy
- Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
- Museovirasto
- Pohjois-Savon pelastuslaitos
- 3. Logistiikkarykmentti,
- 1. Logistiikkarykmentti
- Pääesikunnan operatiivinen osasto
- Utin jääkäriykmentti
- Suomen Turvallisuusverkko Oy
- Ilmatieteen laitos
- Fingrid Oyj
- Itä-Suomen poliisilaitos
- Valtioneuvoston kanslia
- Puolustusministeriö
- Valtiovarainministeriö
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Maa- ja metsätalousministeriö
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Ympäristöministeriö

Muut alueelliset yhteisöt, järjestöt ym.

- Itä-Suomen yliopisto
- Kuopion alueen kauppakamari
- Kaupan liitto
- Kuopion kaupunkikeskustan kehittämisyhdistys ry
- Savon yrittäjät
- Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri

- MTK Pohjois-Savo
- keskeiset työmarkkinajärjestöt
- Puolueiden piirijärjestöt
- MTK Metsälinja
- Metsänhoitoyhdistys Keski-Savo
- Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo
- Metsänhoitoyhdistys Rautavaara
- Metsänhoitoyhdistys Savotta

9.2 Osallistumismenettelyt ja vuorovaikutus

Maakuntakaavan valmistelusta, sen osallisuusmenettelyistä ja -mahdollisuuksista tiedotetaan koko valmisteluprosessin ajan. Tämän maakuntakaavan keskeisimpiä osallistumismenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot, lausunnot ja mielipiteet, viranomais- ja sidosryhmäneuvottelut sekä muut erilaiset esittely- ja seminaaritilaisuudet. Lisäksi kaavasta voi antaa jatkuvasti palautetta suoraan kaavan valmistelijoille.

Maakuntakaavan laatimiseen liittyvä aineisto pidetään näkyvillä Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla www.pohjois-savo.fi/psmk2040. Kaavan valmistelun etenemisestä tiedotetaan sähköisessä Pohjois-Savon liiton uutiskirjeessä, jonka voi tilata liiton verkkosivuilta www.pohjois-savo.fi > *Tilaa uutiskirje*. Lisäksi maakuntakaavoitukselle on perustettu twitter-tili @pohjoissavo2040, jolla ajankohtaisia asioita tuodaan esille sosiaalisessa mediassa.

Kaavoitusprosessin aloitusvaiheessa kuulutetaan kaavan vireille tulosta OAS:n nähtävillä asettamisen yhteydessä. Maakuntakaavan 2. vaiheen käynnistämisestä kuulutetaan kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä Pohjois-Savon liiton ilmoituslehdissä, joita ovat Savon Sanomat, Warkauden lehti sekä Iisalmen Sanomat. Maankäyttö- ja rakennuslain 63§:n mukaan kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa siten, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, suunnitellusta aikataulusta ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä tutustumista varten Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla www.pohjois-savo.fi/psmk2040 sekä myös Pohjois-Savon liiton toimistossa virallisella ilmoitustaululla (os. Sepänkatu 1 A, Kuopio).

Kaavaprosessin aikana on tarkoitus viestiä myös eri teemoista ja valmistuneista selvityksistä mm. kaikille avoimissa teams-tilaisuuksissa. 1.11.2021 järjestettiin tuulivoimaa käsittelevä tilaisuus, johon osallistui yli 50 osallista.

Kaavaluonnos valmisteluaineistoinen asetetaan virallisesti nähtävillä ja siitä pyydetään lausunnot OAS:ssa nimetyiltä viranomaisilta ja muilta alueellisilta yhteisöiltä, yrityksiltä ja järjestöiltä. Lisäksi ko. ajankohdassa on mahdollista jättää mielipide kaavan laadintaa koskien Pohjois-Savon liiton verkkosivujen kautta tai postitse Pohjois-Savon liiton kirjaamoon. Koska ajatuksena on tutkia useampia luonnosvaihtoehtoja, varataan palautteen antamiseen luonnosvaiheessa aikaa 2 kk.

Kaavaehdotuksesta pyydetään viranomaisten (ml. kunnat) lausunnot, jonka jälkeen kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtävillä maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen mukaisesti (MRL 65 §,

MRA 13 §). Ehdotusvaiheen nähtävillä olon aikana osallisilla on mahdollisuus esittää muistutuksensa kaavaehdotuksesta. Lausuntoihin ja muistutuksiin annetaan kirjallinen vastine. Nähtävillä asettamisesta ja osallistumisen tavoista tiedotetaan kaavan laadinnan eri vaiheissa Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla.

Maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto. Maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on mahdollista valittaa Itä-Suomen hallinto-oikeuteen ja sen jälkeen korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka. Maakuntakaavan hyväksymispäätöstä koskevasta muutoksenhaku- ja valitusoikeudesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 188 § ja 191§:ssä.

Osallistumismenettelyjä ja tiedotustapoja voidaan tarvittaessa täsmentää kaavoituksen edetessä. Keskeisistä tapahtumista kerrotaan myös esim. Twitterissä. Pyrkimyksenä on saada kaavatyössä näkyviin myös nuorten ajatuksia Pohjois-Savon tulevaisuudesta esim. nuorisovaltuustojen, Savon Sanomien nuorten toimittajien tms. ryhmän osallistumisen kautta.

9.2.1 Luonnosvaiheen vaihtoehtojen laatiminen

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheesta laadittiin kaksi kaavaluonnosvaihtoehtoa VE1 *Kyvykäs uudistuja* ja VE2 *Rohkea kasvaja*. Vaihtoehtoisissa luonnoksissa tutkittiin mm. erilaisten tulevaisuuden skenaarioiden toteutumista ja toisaalta vertailtiin erilaisia kaavalisia esitystapoja – yleispiirteisempää ja yksityiskohtaisempaa. Myös tarkastelutaso poikkesi eri vaihtoehdoissa. VE1:ssä osoitettiin vähintään maakunnallisesti merkittäviä teemoja ja VE2:ssa vähintään seudullisesti merkittäviä.

9.3 Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö

Maakuntakaavaa laaditaan yhteistyössä viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 13 § mukaan maakuntakaavaehdotuksesta on **ennen nähtävillä asettamista** pyydetty lausunto:

- 1) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta;
- 2) niiltä kunnilta, joita asia koskee;
- 3) kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitolta;
- 4) tarpeen mukaan muilta maakuntakaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä;
- 5) niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Maakuntakaavoitukseen kuuluu kaksi lakisääteistä viranomaisneuvottelua (MRL 66 § ja MRA 11 §). Ensimmäinen viranomaisneuvottelu järjestettiin maakuntakaavan laadinnan alkuvaiheessa 23.10.2019. Neuvottelussa käsiteltiin kaavan laadintaan liittyviä valtakunnallisia ja maakunnallisia tavoitteita. Viranomaisneuvottelujen tarkoituksena on selvittää ministeriöiden, valtion viranomaisten, kuntien ja muiden keskeisten osallistujatahojen tavoitteet. Aloitustavaiheen neuvottelussa tarkasteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa, siitä saatua palautetta sekä maakuntakaavan laadinnan lähtökohtia ja tavoitteita.

Toinen viranomaisneuvottelu järjestetään kesällä 2023. Siihen liittyvä viranomaiskuuleminen tapahtuu huhti-toukokuussa.

Työneuvotteluja Ympäristöministeriön kanssa on pidetty 10.8.2020 ja 18.3.2021. Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa neuvottelu maakuntakaavasta on tiiviimpää ja neuvotteluja on tyypillisesti useamman kerran vuodessa.

Maakuntakaavaehdotuksesta pyydetään viranomaislausunnot. Toinen viranomaisneuvottelu järjestetään ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä. Kaavaehdotusta koskevien viranomaislausuntojen tulee olla käytettävissä viranomaisneuvottelussa.

Viranomaisneuvotteluihin kutsutaan ELY- keskus sekä ne ministeriöt, joita kaavan sisältö koskee. Lisäksi neuvotteluihin kutsutaan kunnat sekä muut viranomaiset, joiden toimialaa asia saattaa koskea. Neuvotteluista laaditaan muistiot, joista ilmenevät keskeiset neuvottelussa esillä olleet asiat ja kannanotot. Muistiot pidetään esillä Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla www.pohjois-savo.fi/psmk2040.

Lakisääteisten viranomaisneuvottelujen lisäksi järjestetään työneuvotteluja kaavan valmistelun eri vaiheissa. Maakuntakaavan tarkoituksena on eri viranomaisten ja kuntien suunnitelmien yhteensovitus. Joroisten kunnan liittyminen Pohjois-Savoon ja Joroisten maakuntakaavalliset kysymykset edellyttävät tiiviitä neuvotteluja. Samoin luonnosvaiheen nähtävilläolon jälkeen keväällä 2022 käytiin lukuisia neuvotteluja eri sidosryhmien kanssa palautteeseen ja kaavaehdotukseen valittajien linjausten vuoksi.

Kaavatyötä ohjaavana työryhmänä toimii maakuntahallituksen Pohjois-Savon maakuntakaavaa varten nimittämä aluerakennetyöryhmä, johon kuuluvat mm. Pohjois-Savon kuntien kaavoittajat tai muut edustajat sekä Pohjois-Savon ELY-keskuksen edustajat.

9.4 Luonnosvaiheen palaute

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen luonnosvaihtoehdot olivat nähtävillä 11.1.-14.3.2022. Lausuntoja ja mielipiteitä saapui yhteensä 119. Kaksi luonnosvaihtoehtoa herätti selvästi keskustelua. Usein toistuneeseen palautteeseen laadittiin seuraavat yleisvastineet:

Viherverkosto

Viherverkostoa koskeva palaute oli pääosin kriittistä. Viherverkoston liittyvien MRL-uudistuksessa esiin nostettujen tavoitteiden ja muutosten tutkiminen oli Pohjois-Savon liiton näkökulmasta perusteltua tässä kaavatyössä, koska maakuntakaavoille esitettiin lakiluonnoksessa suuria mm. oikeusvaikutteisuuden liittyviä muutoksia. Loppuvuodesta 2021 lausuntokierroksella olleessa kaavoitus- ja rakentamislakiluonnoksessa esitettiin maakuntakaavalle vain kolme oikeusvaikutteista teemaa, joista yksi olisi viherverkosto.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelualueiden - sekä perustettujen luonnonsuojelualueiden että valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden, jotka odottavat rauhoituspäätöstä - yksinkertaistettua merkintätapaa moitittiin epätarkaksi. Palautteessa vedottiin toisaalta myös suojelun vapaaehtoisuuteen.

Tuulivoima

Tuulivoimaa koskevia merkintöjä on palautteessa pidetty sekä liian yksityiskohtaisina että esitustavaltaan sopivina. Tuulivoimapotentiaalisten alueiden merkinnät perustuvat luonnosvaiheessa vielä tuulivoimaselvitysten rajauksiin. Seudullisen tuulivoimarakentamisen määräksi on määritelty seitsemän (7) voimalaa. Sitä pidettiin osassa palautetta liian matalana.

Palautteessa kiinnitettiin myös huomiota tuulivoimarakentamisen sijoittumiseen viherverkostolle, virkistykseen ja matkailun vetovoima-alueille sekä kalastusjokien läheisyyteen. Myös tuulivoima-alueiden yhteisvaikutusten arviointia kaivataan lisää.

Tuulivoimapotentiaalinen toteutus liittyy epävarmuutta, sillä lähes puolelle maakuntakaava-luonnoksissa osoitetuista alueista, Puolustusvoimat toteaa palautteessaan vaadittavan VTT:n tutkavaikutusselvitystä.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöä koskevia merkintöjä kritisoitiin. Erityisesti modernin kulttuuriympäristön merkintöjä kyseenalaistettiin Merkintöjen vaikutuksista kuntakaavoitukseen, rakennusten purkamiseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen kaivattiin lisää tietoa.

Kulttuuriympäristöä koskevassa palautteessa tuotiin esille epäilyjä inventoinnin keveydestä ja arvottamisratkaisujen huonoista perusteluista. Maakunnallisesti merkittävää modernia rakennuskantaa inventoitaessa ja arvotettaessa laadittiin kohdekohtaisia kuvauksia, joista arvottamistyöryhmän loppuraporttiin koostettiin yhteenveto ja hyvin lyhyt tiivistelmä. Pohjois-Savon liiton tavoitteena on ollut julkaista maakunnallisesti merkittävien kohteiden laajemmat kuvaukset sähköisenä julkaisuna.

Liikennejärjestelmä

Lähijunaliikenne

Lähijunaliikennettä koskevat merkinnät ja määräykset haluttiin palautteen perusteella voimakkaammin näkyviin maakuntakaavaan. Osallisille ei ollut hahmottunut, että Savon radan kaksoisraiteistamista koskevaan maakuntakaavamääräykseen sisältyy varautuminen myös lähijunaliikenteen kehittämiseen.

Tieverkko, erityisesti yhdystiet, maakuntakaavaehdotuksessa

Maakunnan koko tieverkostolla, ml. yhdystiet ja merkittävimmät yksityistiet, on paikallista ja alueellista merkitystä toimintavarmuuden ja huoltovarmuuden kannalta niin raaka-ainekuljetusten kuin ihmisten arjen liikkumisen sujuvuuden kannalta. Maakuntakaavaehdotukseen sisällytetään maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tarkasteltuna kriittisesti tärkeät yhdystiet.

Joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

Kestävä liikkuminen eli joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ei palautteen perusteella näy tarpeeksi voimakkaasti kaavassa. Kestävä liikkuminen sisältyykin useisiin kehittämisperiaatemerkintöihin ja muihin kuin liikenteen aluevarausten kaava- ja suunnittelumääräyksiin.

Turvetuotanto, huolto- ja toimintavarmuus

Huoli huoltovarmuudesta nousi palautteessa esiin Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien seurausten vuoksi. Turvetuotantoa turvaavia merkintöjä kaivattiin kaavakartoille ja luonnos-VE2 saisen osalta kannatusta. Energiaomavaraisuudessa turpeenkäyttömahdollisuus säilyy lähivuosina, vaikka vihreän siirtymän linjaukset eivät tässä hetkessä muuttuisikaan.

Ruuantuotantoa ja yleisesti maatalouden toimintaedellytyksiä tarkastellaan vielä huoltovarmuuden näkökulmasta. Maakuntakaava ei vaaranna maatalouden toimintaedellytyksiä.

Kattavat ja turvalliset tietoliikenneverkostot koko maakunnan alueelle ovat osa huolto- ja toimintavarmuutta. Ehdotusvaiheessa ratkaistaan, miten ne näkyvät tai mainitaan kaavaehdotuksessa.

Mineraalipotentialisuus

Mineraalipotentialisuutta kuvaavaa merkintää tulkittiin palautteen perusteella kaivosalueeksi. Merkintä huoletti mm. kesäasukkaita, joiden kesänviettopaikkojen läheisyyteen mineraalipotentialisuutta oli osoitettu. Lisätään suunnitteluohjeeseen myös maininta vapaa-ajan asumisesta.

Maankäyttö- ja rakennuslain muuttuminen

Joissakin palautteissa esitettiin huolta siitä, ennakoidaanko Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaiheen luonnoksilla liiaksi valmisteilla olevaa kaavoitus- ja rakentamislakia, eikä kaavaprosessissa noudatettaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä.

9.5 Ehdotusvaiheen palaute

Aluerakennetyöryhmä (7.2.)

Leila Kantonen, Pohjois-Savon ELY-keskus	Eija Kinnunen
Raimo Kaikkonen, Pohjois-Savon ELY-keskus	Katri Mattelmäki
Laura Puoskari, Pohjois-Savon ELY-keskus	Tapio Laaksonen
Antti Lammi, Pohjois-Savon ELY-keskus	Kimmo Huttunen
Sari Niemi, Iisalmen kaupunki	Hannele Kelavuori
Petri Miettinen, Joroisten kunta	
Anu Huusko, Kaavin kunta	Markus Hartikainen
Teemu Kaitala, Keiteleen kunta	
Ville Kamaja, Kiuruveden kaupunki	Tuomo Halme
Heli Laurinen, Kuopion kaupunki	Ari Räsänen
Rami Linna, Lapinlahden kunta	Raimo Haverinen
Tapio Montonen, Leppävirran kunta	Suvi Nenonen, Tuomas Pursiainen
Juha Vainikainen, Pielaveden kunta	Jouni Tissari
Rautalammin kunta	Pasi Väyrynen, Anu Sepponen
Antti Pietarinen Rautavaaran kunta	Henri Korkalainen, Henri Ruotsalainen
Timo Nenonen, Siilinjärven kunta	
Jari Sihvonen, Sonkajärven kunta	Kauko Korolainen
Timo Kortelainen, Suonenjoen kaupunki	Tuomas Kyllönen
Lari Tiikasalo, Tervon kunta	Jukka Korhonen
Paula Rissanen, Tuusniemen kunta	Timo Kiviluoma, Petteri Heikkinen, Heikki Kokkonen
Laura Backman, Varkauden kaupunki	Arto Lehtonen
Tero Röntynen, Vesannon kunta	
Mikko Kajanus, Vieremän kunta	Petri Komulainen
Jari Kauhanen, MTK-Pohjois-Savo	Seppo Niskanen
Tuula Muranen, P-S luonnonsuojelupiiri	Markus Sjöberg
Kaija Savolainen, Kuopion alueen kauppakamari	
Mia Simpanen, Savon yrittäjät	Paula Aikio-Tallgren
Tilla Martikainen, Kaupunkikeskustan kehittämissyhd.	
Tytti Räikkönen, Kuopion kult.hist.museo	Mikko Paalanen
Paavo Tiitta, Pohjois-Savon hyvinvointialue	Pasi Saarinen
2017-syyskuun 2021	
Pekka Leskinen (pj.), maakuntahallitus	Markku Eestilä
Merja Rautiainen, maakuntahallitus	Juha-Pekka Rusanen
Neeta Röppänen, maakuntahallitus	Jouni Toppinen
4.10.2021 alkaen	
Merja Rautiainen, maakuntahallitus 6.6.2022 saakka	
Marjaana Pitkänen 7.6.2022 alkaen	Mira Kokkonen
Jouni Holopainen, maakuntahallitus 30.1.2023 saakka	
Kati Hynninen 31.1.2023 alkaen	Sakari Pääkkö
Jukka Tuppurainen, maakuntahallitus	Pia Hedman
Annaelina Isola, Pohjois-Savon liitto 16.8.2021 alkaen	
Paula Qvick, Pohjois-Savon liitto 15.8.2021 saakka	
Patrick Hublin, Pohjois-Savon liitto	

Mikko Rummukainen, Pohjois-Savon liitto
Irma Kajan (siht.), Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä

Tommi Huttunen (pj), Pohjois-Savon ELY-keskus
Terhi Nissinen, Pohjois-Savon ELY-keskus
Leila Kantonen, Pohjois-Savon ELY-keskus
Kaija Savolainen, Kuopion alueen kauppakamari
Raija Niskanen, Finavia, Kuopion lentoasema
Harri Taunila, Itä-Suomen Taksiryttäjät ry
Mikko Saavola, Linja-autoliitto (LAL)
Heikki Lappalainen, SKAL Itä-Suomi
Kaisa Hirvonen (vesiliikenneasiantuntija)
Auli Forsberg, Väylävirasto
Seppo Serola, Väylävirasto
Tero Sikiö, Väylävirasto (vesiliikenne)
Anni Rimpiläinen, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Hanna Väätäinen ja Heli Laurinen, Kuopion seudun LJS -työryhmä, Kuopio
Jyrki Könttä, Ylä-Savon LJS -työryhmä, Iisalmi
Jani Viljakainen, Keski-Savon LJS -työryhmä, Varkaus
Juho Hannukainen, VR (varalla Roman Lübitch)
Jarmo Matilainen, Ficom
Kari Rajamäki, maakuntahallituksen edustaja syksy 2021 asti
Markku Eestilä, maakuntahallituksen edustaja syksy 2021 asti
Mira Kokkonen, maakuntahallituksen edustaja 4.10.2021 alkaen
Kati Hynninen, maakuntahallituksen edustaja 4.10.2021 alkaen
Marko Korhonen, Pohjois-Savon liitto
Ossi Martikainen, Pohjois-Savon liitto 4.10.2021 alkaen
Annaelina Isola 16.8.2021 alkaen
Paula Qvick 15.8.2021 saakka
Patrick Hublin (siht.), Pohjois-Savon liitto

Modernin rakennusperinnön arvottamisen asiantuntijaryhmä (jäsenet 8/2021)

Tapio Laaksonen, Pohjois-Savon ELY-keskus
Mikko Paalanen, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Marja-Leena Ikkala, Museovirasto
Annaelina Isola, Pohjois-Savon liitto
Sirkku Manninen, Pohjois-Savon liitto

10. Maakuntakaava 2040, 2. vaiheen aikataulu ja yhteystiedot

- Tavoitteiden asettaminen 1-8/2019, sidosryhmätapaamisia
- Aluerakennetyöryhmän kokoukset 2/2019, 8/2019, 1/2020, 3/2020, 10/2020
- OAS ja maakuntahallitus kaavan vireilletulopäätös 8/2019
- Vireilletulon kuulutus liiton virallisissa ilmoituslehdissä. Prosessin mukaan täydentyvä ja tarkentuva osallistumis- ja arviointisuunnitelma on tarkasteltavissa Pohjois-Savon liiton verkkosivuilla, jossa palautteenantomahdollisuus
- I viranomaisneuvottelu 2019
- Selvitysten valmistelu 2018-2020
 - Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden selvitys 2017-2018, valm. 1/2019
 - Maakunnallisesti arvokkaan modernin rakennuskannan selvitys 2018-2019, arvottaminen 2019-2021
 - Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 1/2019 – 2/2021 (maakuntahallitus hyväksynyt 22.2.2021)
 - Viitoskäytävä -hankkeen valmistelu 1/2019 -
 - Kaivosseminaari 1/2019
 - Liikenneseminaari 4/2019
 - Maa-ainestenotto ja pohjavedet -teemapäivä 4/2019
 - Pohjois-Savon Duo -selvitys 6 – 10/2019
 - Kuopion seudun YKR-Demo -hanke 8/2019 – 6/2020
 - Saimaan vesiliikennehanke 8/2019 – (?)
 - Aluerakenneselvitys 3/2020
 - Toteutumisselvityksiä yhdyskuntatekniikasta
 - Puurakentamisen seminaari 11/2020
 - Tuulivoimanselvityksen alustava analyysi 5/2020
 - Tuulivoiman jatkoselvitys 1/2021-8/2021, Konsulttina FCG
 - Mineraalipotentialiselvitys 8/2020, GTK
 - KUNTAKIERROS 5-10/2020
 - Selvitykset ja neuvottelut Joroisten maakuntakaavatilanteeseen liittyen
 - Modernin rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisen loppuraportti, 2021
- Vireilletulo Joroisissa sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävilläolo 26.8.-27.9.2021
 - Yleisötilaisuus Joroisissa 7.9.2021
- Tuulivoima-aamukahvit, teams-tilaisuus 1.11.2021
- Luonnosvaihtoehtojen hyväksyminen nähtäville asetettavaksi, MKH 22.11.2021
 - Vaikutusten arviointi ja kaavaluonnosvaihtoehtojen vertailu 5-9/2021
- Valmisteluvaiheen eri luonnosvaihtoehtojen nähtävilläolo 1-3/2022
 - Valmisteluvaiheen mielipiteet ja lausunnot
 - Vastineet ja yleisvastineet
- Neuvotteluja sidosryhmien kanssa luonnosvaiheen palautteesta
 - 11.4. MHY Savotta
 - 13.4. museoviranomaiset ja ortodoksis seurakunta (kulttuuriympäristö), jatkoneuv. 12.5.
 - 22.4. MTK Metsälinja, Seppo Niskanen

- 3.5. UPM
 - 3.5. Naapurimaakunnat
 - 5.5. Siilinjärvi
 - 9.5. Varkaus -> jatkoneuvottelu 6.6.
 - 10.5. Iisalmi
 - 10.5. Pielavesi
 - 11.5. Viherverkostot ja metsät
 - 12.5. Leppävirta
 - 12.5. Ortodoksisen seurakunnan kiinteistöstrategia
 - 13.5. Naapurimaakunnat, jatkoneuvottelu
 - 19.5. POS-ELY (luonnonsuojelu)
 - 23.5. Kuopion kaupunki
 - 23.5. Aurinkopuistot (Helen)
 - 6.6. Varkauden kulttuuriympäristö
 - 7.6. maakuntakaava ja seurakuntien moderni kulttuuriympäristö
 - Tiilikanjärven kansallispuisto, neuvottelu 20.6.
- Maakuntahallitus käsitteli palautteen, vastineet sekä linjaukset kaavaehdotukseen, kesäkuu 2022
 - Vaikutusten arvioinnin työpaja 13.12.2022
 - Viranomaiskuulemiset ennen kaavaehdotuksen nähtävillä oloa ja ehdotuksesta saatujen palautteiden jälkeen huhti-toukokuussa 2023
 - II viranomaisneuvottelu 6/2023
 - valtuustoseminaari kaavaehdotuksesta
 - Kaavaehdotuksen nähtävillä olo syksyllä 2023
 - Ehdotusvaiheen palaute ja vastineet 2023
 - Hyväksyminen 2024

Kaavan aikataulu täsmentyy suunnittelun edetessä.

Yhteystiedot

Suunnittelujohtaja **Annaelina Isola**, puh. 044 7142 609

Maakuntainsinööri **Patrick Hublin**, puh. 044 7142 683

Suunnittelija **Mikko Rummukainen**, puh. 044 7142 655

Toimistos sihteeri **Irma Kajan**, puh. 044 714 2640

11. Tausta-aineistot

- Energiayhtiöt: Fingrid Oyj, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Pohjois-Karjalan Sähkön-siirto Oy
- Rataverkon raakapuun kuormauspaikkojen päivitys – Esitys tavoitetilan edellyttämiksi toimenpiteiksi, Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 11/2018
- Finnulpin Alapitkä-Sorsasalo 110 kV voimajohtohankkeen ympäristöselvitys, Ramboll 2.9.2016
- Ilmastonmuutokseen sopeutumisen ohjauskeinot, kustannukset ja alueelliset ulottuvuudet, Suomen ilmastopaneeli, raportti 2/2021
- Nuojua (Vaala) – Huutokoski (Joroinen) 400 kV:n voimajohto, taustaselvitys maakuntakaavaa varten 2018, Fingrid Oyj
- Huutokoski - Kontiolahti 400 kV voimajohto/ Selvitys maakuntakaavoitusta varten 2006, Fingrid Oyj
- Alapitkä- Kontiolahti 400 kV voimajohto/ Selvitys maakuntakaavoitusta varten 2008, Fingrid Oyj
- Valtioneuvoston päätös 24.5.2017 Yara Suomi Oy:n hakemukseen lunastus- ja ennakkohaltuunottolu-vasta, Alapitkä-Siilinjärvi 110 kV (16,7 km)
- Pohjois-Savon luonnonvaratalouden toimenpideohjelma 2015-2020, Pohjois-Savon liitto 2015
- Kuopion seudun maakuntakaava
- Leppävirran pohjoisosan VT5:n maakuntakaava
- Pohjois-Savon maakuntakaava 2030
- Pohjois-Savon tuulivoimamaakuntakaava
- Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030
- Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 1. vaihe
- Yara Suomi Oy, Siilinjärven kaivoksen louhosjatkumon YVA-hanke; YVA-ohjelma ja YVA-selostus 2018, Ramboll Oyj

täydentyy

12. Liitteet

- Luettelo kaavamerkinnöistä (luettelosta on jätetty runsaan määrän vuoksi pois mm. viivatyyppisiä tiemerkintöjä sekä muinaisjäännöksiä koskevat merkinnät).

Pohjois-Savon liitto
Sepänkatu 1
70101 Kuopio
Puhelin vaihde: +35817550 1400

Internet-kotisivu: www.pohjois-savo.fi
Liiton virallinen sähköposti: kirjaamo@pohjois-savo.fi
Sähköposti (henkilö): etunimi.sukunimi@pohjois-savo.fi